

ကဝိအကျော် သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာတော်
စပ်ဆိုအပ်သော

စတုဓမ္မသာရ - ကိုးခက်ပျို့နှင့်

၎င်းပျို့၏အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို အကျယ်ဖွင့်လှစ်ထားသည့်

ဂုဋ္ဌတ္ထဒီပိကာ

အမည်ယုံသော

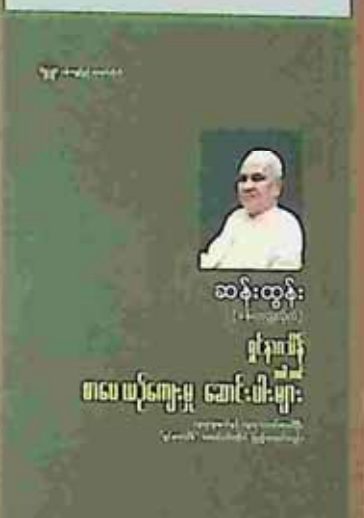
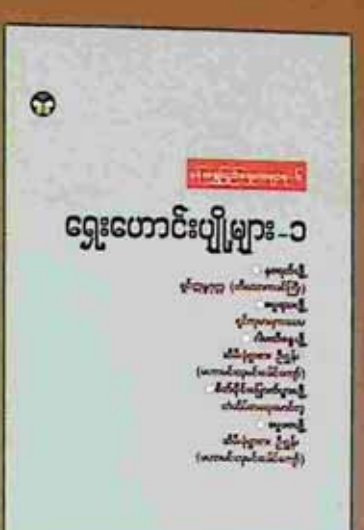
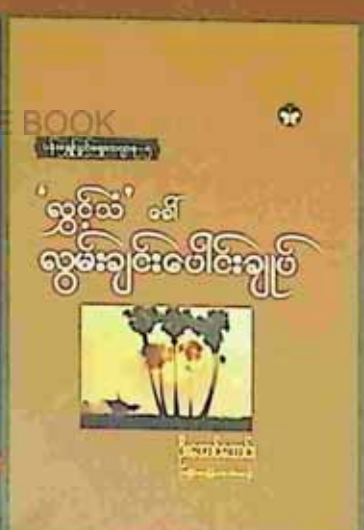
ကိုးခက်ပျို့ဒီကာကျမ်းကြီး

ကြက်သရေဆောင် ရွှေစလွယ်ရမင်း

ဦးကျော်ထွန်း

ပြုစုစီရင်သည်။

စတုတ္ထအကြိမ်

တန်ဖိုး
၃ သောင်းကျပ်

အုပ်ရေ
၅၀၀ အုပ်

အကြိမ်
စတုတ္ထအကြိမ်

ထုတ်ဝေသည့်အချိန်
၂၀၂၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ

မျက်နှာဖုံး
ပန်းရွှေပြည်

ထုတ်ဝေသူ
ဦးသိမ်းမင်း (၀၀၉၁၂)
ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်
၃၃၄၊ ၈ လမ်း၊ ၁၁ ရပ်ကွက်၊
တောင်ဥက္ကလာပမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုံနှိပ်သူ
ဦးဇေယျာဦး (၀၁၅၇၉)
Silver Sky Press
အမှတ် ၃၁၊ ၈၉ လမ်း၊ ကန်တော်လေး၊
မင်္ဂလာတောင်ညွန့်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

စာအုပ်ချုပ်
မင်းဇော်

ဂုဏ်ထူးဒီပိကာ
အမည်ယိုသော
ကိုးခက်ပျို့၊ ဇီကာကျမ်းကြီး
ကြက်သရေတော် ရွှေစလွယ်ရမင်း
ဦးကျော်ထွန်း

မူရင်းစာအုပ် မူရင်းသတ်ပုံအတိုင်း ရိုက်နှိပ်ထားပါသည်။

ကိုရွှေသိမ်းမင်း စိစစ်ခင်းကျင်း/စုစည်းခင်းကျင်းသော စာအုပ်များ

- * တထာဂတုပ္ပတ္တိကျမ်း
ဓမ္မနန္ဒထေရ်
ညောင်ရမ်းခေတ်တွင် ပြုစုသည်။
တွေ့ဖူးသမျှ၌ အစောဆုံးဗုဒ္ဓဝင်ပေမူကို ပုံနှိပ်ခြင်း
- * ရှိမ္မကားဆရာတော်စာစု
ရတုကဗျာလင်္ကာစာစုများ။ ပေမူကို ပုံနှိပ်ခြင်း
- * ယန်းရွှေပြည် ရှေးကဗျာစု-၁
အိုင်ချင်း၊ အဲချင်း၊ အန်ချင်းများ ပေါင်းချုပ်။
ရှာဖွေတွေ့ရှိသမျှကို ယနေ့အထိ အပြည့်စုံဆုံး
ကဗျာစု
- * ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း
ဗညားကြီးတို့ ပြုစုသည်။
(ဗညားတလ လုံးဝ မဟုတ်ပါ။)
ပေမူကို ပုံနှိပ်ခြင်း
- * ဓမ္မစေတီအရေးပုံ
ကျမ်းပြုသူ အမည်မပါ။
ဓမ္မစေတီမင်းကြီး၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပုံများ။
ပေမူကို ပုံနှိပ်ခြင်း
- * ရှေးမြန်မာမင်းများလက်ထက် ရတုပေါင်းချုပ်
[ပ, ဒ, တ-၃ တွဲ]
ခေတ်အဆက်ဆက်စာဆိုများ၏ ရတုများကို
စာဆိုအက္ခရာစဉ်အလိုက်
ရတုပေါင်းထောင်ကျော် စုစည်းထားခြင်း
- * မုံရွေးမဟာရာဇဝင်ကျော် ပေမူ
‘ရာဇိန္ဒရာဇဝရမဏ္ဍနီကျမ်း’ လည်း ခေါ်။
‘အရိယာဝံသ အာဒိစ္စရံသီ ပုဂ္ဂိုလ်ထေရ်မြတ်’
ဘွဲ့တော်ရှိသော
ဒုတိယမုံရွေး ဇေတဝန်ဆရာတော်ပြုစုသည့်
ရာဇဝင်ကျမ်း။ ပေမူကို ပုံနှိပ်ခြင်း
ပ, ဒ, တ, စ-၄ တွဲ
- * တောင်ငူရာဇဝင်နှင့် တောင်ငူသမိုင်းဟောင်း
ပုံနှိပ်ပြီးမှုကို တတိယအကြိမ်ထုတ်။
တောင်ငူရာဇဝင်ပထမပိုင်း-ဆရာကြီးဦးပွား တည်း
ပြီးမှုကို ပြန်စိစစ်ထုတ်ဝေခြင်း

- * သုဓမ္မစာရီဖြတ်ထုံး
တောင်ဖီလာဆရာတော်နှင့် ကိုင်းစားမနုရာဇာအမတ်
ပြုစုသည်။
ပေမူမှ ပထမဆုံး ပုံနှိပ်ခြင်း
- * ရှင်ဥပါလိဖြတ်ထုံး
ကျမ်းပြုသူ အမည်မပါ။
ပုံနှိပ်စာအဖြစ် ပထမဆုံးရိုက်နှိပ်သော
ဖြတ်ထုံးပေါင်း ၁၈ ခုပါသည့် ရှားပါးဖြတ်ထုံးတစ်
စောင်
- * ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်ကြီးနှင့် ရာဇဝင်ချုပ်
ပ, ဒ-၂ တွဲ။
ပုံနှိပ်ပြီးမှုများကို လက်ရင်းထားပြီး၊ ပေမူနှင့်တိုက်
ဆိုင်ညှိနှိုင်းကာ ထပ်မံပုံနှိပ်ခြင်း
- * ဦးကုလား ရာဇဝင်လတ် (မဇ္ဈိမရာဇဝင်)
ပုံနှိပ်မှုအဖြစ် မရှိခဲ့ဖူးသေးသော ရာဇဝင်ကျမ်းကို
ပေမူကနေ ပထမဆုံးပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း
- * ‘ပေါရာဏကထာအဘိဓာန်’ ခေါ်
မြန်မာရှေးသုံးစကား အဘိဓာန်
ပါဠိ, သက္ကတစကားလုံးများကို အတတ်နိုင်ဆုံး
ပယ်ပြီး စုဆောင်းထားသည့်
ဝေါဟာရစကားလုံးပေါင်း ၆၀၀၀ ကျော်ပါသည့်
အဘိဓာန်
- * ‘ပေါရာဏကထာအဘိဓာန်’ ခေါ်
မြန်မာရှေးသုံးစကားအဘိဓာန်-၂
- * ရတနာကရဝတ္ထုကျမ်း
သဒ္ဓမ္မာလင်္ကာထေရ်
ညောင်ရမ်းခေတ် ဗုဒ္ဓစာပေလက်ရာ စကားပြေ
ကောင်းကြီးတစ်ဆူ
- * မဟာရာဇဝင်သစ်
(ညောင်ရမ်းခေတ်အထိ အစအဆုံး တစ်အုပ်တည်း)
တွင်းသင်းဝန်ကြီး
- * တျာချင်း, ကာချင်း
စီစဉ်ဆဲ
- * ရေးသူမထင်ရှား ရှေးကဗျာလေးများ
စီစဉ်ဆဲ

ဗဟိုက

■ တတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်း၏နိဒါန်း	အညွှန်းစာမျက်နှာ-၆
■ မြန်မာပညာရှိအရေးပိုင် ဦးကျော်ထွန်း (၁၈၆၄-၁၉၃၅) မောင်ဇေယျာ	အညွှန်းစာမျက်နှာ-၈
■ ထုတ်ဝေသူစကား	အညွှန်းစာမျက်နှာ-၁၅
■ ကျေးဇူးစကား	အညွှန်းစာမျက်နှာ-၁၈
- ဂန္ထရမ္မ စကားချီး	၁
* ဟတ္ထိပါလဇာတ်နိဒါန်းနှင့် ၎င်း၏အပွင့်	၃
၁- ပထမကဏ္ဍ။ ဟတ္ထိပါလတောထွက်ခဏ်း	၁၃
၂- ဒုတိယကဏ္ဍ။ အဿပါလတောထွက်ခဏ်း	၂၂၁
၃- တတိယကဏ္ဍ။ ဂေါပါလတောထွက်ခဏ်း	၂၃၇
၄- စတုတ္ထကဏ္ဍ။ အပေါလတောထွက်ခဏ်း	၂၅၇
၅- ပဉ္စမကဏ္ဍ။ အဖပုဏ္ဏားကြီးတောထွက်ခဏ်း	၂၉၈
၆- ဆဋ္ဌမကဏ္ဍ။ အမိပုဏ္ဏားမကြီးတောထွက်ခဏ်း	၃၅၉
၇- သတ္တမကဏ္ဍ။ ဧသုကာရိမင်းကြီးတောထွက်ခဏ်း	၄၂၅
၈- အဋ္ဌမကဏ္ဍ။ မိဖုရားကြီးနှင့် ၇ ပြည်ထောင်သားတို့တောထွက်ခဏ်း	၄၆၀
၉- နဝမကဏ္ဍ။ ဇာတ်ပေါင်းခဏ်း	၄၉၉
* ဇာတ်ပြီးနိဂုံး	၅၂၈
* ကိုးစက်ပျို့ ကျမ်းပြီးနိဂုံး	၅၃၃
■ အညွှန်းစာတမ်းများ		
- ပေါရာဏကထာသူစီ	၅၅၇
- သာရသူစီ	၅၆၈

mgyoe.com

စတုရန်းသင်္ချာကိုးခန်းပျို့ငြိကာကို
တတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်ပုံနှိပ်ခြင်း
နိဒါန်း

- ၁။ 'ဂုဏ်ထူးဒီပီကာ' - အမည်ရှိသော 'စတုရန်းသင်္ချာ ကိုးခန်းပျို့ငြိကာကျမ်း' ၌ အခန်း ၉ ခန်းရှိသည်တွင် ဟတ္ထိပါလတောထွက်ခြင်း ပဌမအခန်းကို ပဌမတွဲပြုလုပ်၍၊ ရှေးက ၂ ကြိမ်ပုံရိုက်ထုတ်ဖြန့်ဝေပြီ။ ကျန် ၈ ခန်းတို့ကို ဒုတိယတွဲပြုလုပ်၍ ရှေးက ၁ ကြိမ်သာ ပုံရိုက်ထုတ်ဖြန့်ဝေပေးသေးသည်။ ယခုမူကား- ထို ၉ ခန်းလုံး၏အဖွင့်ကို စာတစ်အုပ်တည်းပြုလုပ်၍ ကောင်းစွာကြည့်ရှု ပြင်ဆင် သုတ်သင်ပြီးလျှင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဖြန့်ခြင်းကိုပြုပေးသည်။
- ၂။ ယခုပုံနှိပ်ခြင်း၌ ရှေးကပုံနှိပ်ခြင်းတို့ထက် သာလွန်ကောင်းမြတ်သော အချက်တို့ကား ဆိုလတ္တံ့ အတိုင်းဖြစ်၏။
 - က။ ကျမ်းရင်းလင်္ကာ၌ပါသော ပေါရာဏစကားတို့ကို 'မျက်နှာမဲစာလုံး' တို့ဖြင့် ပုံနှိပ်ထားသည် ဖြစ်၍ ပေါရာဏစကားမည်မျှပါသည်ကို ချက်ချင်းသိနိုင်ခြင်း။
 - ခ။ ရှေးအခါ၌ ပေါရာဏစကားများ၏အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာဖွင့်မိသည်များကို ကျမ်း မကြီးစေခြင်းငှာ နုတ်ပယ်လိုက်ခြင်း။
 - ဂ။ ဖွင့်ရန်အနည်းငယ်လိုနေသည်များကို ရေးသားထည့်သွင်းခြင်း။
 - ဃ။ ပါသမျှပေါရာဏစကားတို့နှင့် သိအပ်သော အနှစ်သာရရှိသောမြန်မာစကား၊ မာဂစစကား၊ သံသကရိုက်စကား တို့ကို အကွရာအစဉ်အတိုင်းစီစဉ်၍ ထိုစကားတို့သည် စာအုပ်တွင် မည်သည့်နေရာ၌ရှိသည်ကိုညွှန်းပြသော 'ပေါရာဏကထာသူစီ^၁' နှင့် 'သာရသူစီ^၂' တို့ကို ကျမ်းစာ၏နောက်ဖျားတွင် ထည့်ထားအပ်ပြီဖြစ်၍ သိလိုသောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အလွယ်တကူနှင့် စာအုပ်မှာလှန်ကာကြည့်ရှုနိုင်ခြင်း။
 - င။ အမှားအယွင်းအနည်းငယ်ရှိသည်များကို ပြင်ဆင်လိုက်ပြီဖြစ်၍၊ ယခုအခါ သာ၍ စင်စင် ကြယ်ကြယ်မှန်ကန်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းတို့ပေတည်း။
- ၃။ ထို့ပြင်- သျှင်သီလဝံသနှင့် သျှင်ရဋ္ဌသာရတို့၏လက်ထက်၌ ပေါရာဏစကားတို့သည် မများလှ။ ထိုဆရာတို့သုံးစွဲသောစကားများစွာတို့သည် ထိုအခါ၌ ပေါရာဏ မဟုတ်သော်လည်း၊ ယခုအခါ လူများ မသုံးစွဲမပြောဆိုကြ၍ ယခုအခါ ပေါရာဏဖြစ်ကုန်လေရကား ရှေးပေါရာဏကထာကျမ်းများ

၁။ သင်္သကရိုက်ဘာသာ (သက္ကတဘာသာ)
 ၂။ ပေါရာဏကထာသူစီ = ပေါရာဏ-ရှေးစကားအကွရာစဉ်ကိုပြခြင်း။
 ၃။ သာရသူစီ = အနှစ်သာရစကားစဉ်ကိုပြခြင်း။ (မှတ်သားဖွယ်ရာစကားစဉ်ကို ပြခြင်း)

ကို သင်ကြားရုံမျှဖြင့် ထိုဆရာတို့ရေးသားသော ပျို့လင်္ကာစာများ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ကုန်စင်အောင် နားလည်နိုင်သူ ယခုအခါ လွန်စွာနည်းပါးပြီဖြစ်သောကြောင့် ဤကျမ်းစာနှင့် ပူးတွဲပါရှိသော 'ပေါရာဏကထာသူစီ' ဦး-ပေါရာဏကထာကျမ်းဟောင်းတို့တွင်မပါသော စကားများစွာ ပါရှိလေကုန် ၏။ ထို့ကြောင့်- ယခုကာလလူများတို့အား ဤ 'ပေါရာဏကထာသူစီ' သည် 'ပေါရာဏကထာ အဘိဓာန်သစ်' အဖြစ်ဖြင့် များစွာ ကျေးဇူးပြုလိမ့်မည်ဖြစ်သတည်း။

သထုံမြို့

U.K.D

၁၂၈၈ ခု တော်သလင်းလွှပ် ၃ ရက်နေ့.

တတိယအကြိမ် မျက်နှာပုံ:

ကဝိဇာကျော်-သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရသရာတော်
စပ်ဆိုအပ်သော

စတုဗ္ဗေသာရ-ကိုးခက်ပျို့

နှင်းရင်း၍ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်များကိုအကျယ်ဖွင့်တင်၍၊ သထုံ၊
မကွေး၊ မင်းဘူး၊ ဝိရင်ရအရေးပိုင်ဟောင်းပင်ရှင်အငြိမ်းဝါး၊
ကြက်ဆရေဆောင် ရွှေစားဦးရင်း

ဦးကျော်ထွန်း
သည်၊ ဝိဇ္ဇာတ္ထစကားပြင်နှင့်တကွစီရင်အပ်သော

၇၂၉၈၈၃၆၆ ကာ
ဆဗ္ဗေယျံဇော

ကိုးခက်ပျို့ ဋီကာကျမ်းကြီး။

ပေါရာဏကထာသူစီ-သာရသူစီတို့နှင့်တကွ
တတိယအကြိမ်-ပြင်ဆင်ပုံနှိပ်သည်။

(All rights reserved.)
{ ခုပိုင် စာအုပ်ရှင် }
မင်းစော {ဦးကျော်ထွန်း} ၏သား၊
ညောင်ရိုင်းရပ်၊ သထုံမြို့၊
၁၂၈၉-ခုနှစ်တွင်၊ သထုံမြို့-ရွှေထံနဂရာစာပုံနှိပ်တိုက်၌၊
ပုံနှိပ်သည်။ စာအုပ်ရေ {၁၀၀၀}
ယအုပ်၏အဘိုး-(၁)-အုပ်-၅။

mgyoe.com

မြန်မာပညာရှိ အရေးပိုင် ဦးကျော်ထွန်း (၁၈၆၄-၁၉၃၅)

ကိုလိုနီခေတ်ဦး ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးဝန်ထမ်း
လောကတွင် မြို့ပိုင်၊ နယ်ပိုင်၊ အရေးပိုင်ရာထူးများ
ထမ်းဆောင်ပြီး၊ အငြိမ်းစားဘဝတွင် မြန်မာစာပေ
လောက၏ဂုဏ်ယူဖွယ် 'ဂုဏ္ဍတ္တဒီပိကာ' ခေါ် ကိုး
ခဏ်းပျို့ဒီကာ ကျမ်းပြု မြန်မာပညာရှိတစ်ဦးအဖြစ်
အလွန်ထင်ရှားသည်။

ပါဠိ၊ သက္ကတ၊ မြန်မာ၊ မွန်ဘာသာတို့ကို
လေ့လာလိုက်စား၍၊ သထုံနယ်ပိုင်ဝန်ထောက်တာဝန်
ထမ်းဆောင်နေစဉ် အစိုးရပညာရေးဌာနက မြန်မာစာ
ညွှန်ပေါင်းကျမ်းပြုစုရေးတာဝန်ခံ အယ်ဒီတာတာဝန်

ပေးအပ်ခံရသည်။ လက်ထောက်အယ်ဒီတာ ဦးသန့်စင်၊ မှော်ပီဆရာသိန်းတို့အကူအညီဖြင့် ဂုဏ်ယူဖွယ်
'မြန်မာစာညွှန်ပေါင်းကျမ်း ၄ တွဲ'ကို စုစည်းထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။

ဘားအံနယ်ပိုင်ဝန်ထောက်တာဝန် ထမ်းဆောင်စဉ်ကလည်း မွန်သူဌေးကြီး ဦးရွှေလေးနှင့် လယ်တီ
ဆရာမြို့တို့၏ ပိဋကတ်မြန်မာပြန်အုပ် ၃၀ ကို ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများနှင့် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေး
အကူအညီပေးခဲ့ရသည်။

အငြိမ်းစားယူပြီးကာလ- ဒုလ္လဘရဟန်း ၅ ဝါဝတ်နေစဉ် နိဗ္ဗာနတ္ထဝိစာရဏကျမ်း၊ နိဗ္ဗာနတ္ထ
ဝိသဇ္ဇနာကျမ်း၊ နိဗ္ဗာနတ္ထဝိဘာဝနီကျမ်းတို့ ပြုစုခဲ့သည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၃ ရက်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်က ဂုဏ်ထူးဆောင်မဟာဝိဇ္ဇာ (M.A.)
ဘွဲ့ကို ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်၊ လယ်တီပဏ္ဍိတဦးမောင်ကြီး၊ မစွမ်းလက်စလီမင်းတို့နှင့်အတူ ချီးမြှင့်ခံရ
သည်။

၁၉၃၄-၃၅ ခုနှစ်အတွက် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကောင်စီဝင်အဖြစ်လည်း ခန့်အပ်ခံရသည်။

အငြိမ်းစားဘဝတွင် သထုံမြို့ သုဝဏ္ဏဘူမိပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်းကြီး စတင်တည်ထောင်
သူများတွင် တစ်ဦးအပါအဝင် ဖြစ်သည်။

အရေးပိုင်ပညာရှိ ဦးကျော်ထွန်း၏ပညာရည်ကို 'အဖြေကျမ်းပါရဂူ မြန်မာသဒ္ဒါဘုရားတစ်ဆူ' -
ဟု သတ်မှတ်ခံရသည့် 'ဝဇီရဗုဒ္ဓိဘွဲ့'ခံ ပညာဝန်ထောက် ဦးဖိုးစိန်က 'ဦးပုညဝတ္ထုပေါင်းချုပ်လို စာအုပ်
မျိုးတွင် မြန်မာပိုင်းသာ ကိုယ်တိုင်တာဝန်ယူနိုင်၍ ကျန်ပါဠိ၊ သက္ကတပိုင်းတွင် မပိုင်နိုင်သောကြောင့်
ပညာရှိဦးကျော်ထွန်းထံ 'အကူအညီ အမအစပြုပါရန်' -ခွင့်တောင်းခံရသည်။' -ဟူသောစကားကို
ထောက်ရှု၍ သိနိုင်ပါ၏။

ကျော်ထွန်း(ဒွန်း)၊ ဦး၊ အရေးပိုင်-။ ။ ၁၈၆၄ ခု စက်တင်ဘာလ ၅ ရက် တနင်္လာနေ့တွင် ပြည်ခရိုင် ရွှေတောင်မြို့၌ ဖွားသည်။ အဖ ပွဲစားကြီးဦးရွှေကျော်-အမိ ဒေါ်နှင်းလှ ဖြစ်သည်။ မွေးချင်း ၉ ဦးတွင် တတိယမြောက် (အစ်မ ၂ ဦး၊ ညီ ၂ ဦး၊ နှမ ၄ ဦး) ဖြစ်၍ အမည် 'မောင်ကျော်ထွန်း' ဖြစ်သည်။

ငယ်စဉ်က ရွှေတောင်မြို့ဆရာတော်ဦးကဝိ ထံ စတင်ပညာသင်သည်။

၁၇ နှစ်တွင် သာမဏေ ပြုသည်။ သာမဏေဝတ်ဖြင့် မန္တလေးမြို့တော် မကုဋ္ဌာရာမဆရာတော်၊ စံကျောင်းဆရာတော်၊ လုံးတော် ဆရာတော်တို့ထံ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ သင်ယူသည်။ သက္ကတဘာသာကိုလည်း လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သည်။

ရှင်လိင်ပြန်ပြီး အသက် ၂၀ တွင် ရွှေတောင်မြို့ အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာ-၂ ဘာသာသင်ကျောင်း၌ ခေတ်ပညာသင်ယူသည်။ ၇ တန်းကို ပြည်မြို့က အောင်မြင်သည်။ ရန်ကုန်မြို့၌ ပညာဆက်လက်သင်ယူရာ ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် 'ဘင်္ဂလား ၉ တန်း' ခေါ် 'ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲ' အောင်သည်။

၁၈၈၈ ခုနှစ်-အသက် ၂၄ နှစ်တွင် အောင်လံမြို့ အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာ-၂ ဘာသာသင် မြူနီစီပယ်ကျောင်း၌ ဆရာအဖြစ် အမှုထမ်းသည်။ ထိုစဉ်- အောင်လံမြို့ ရွာထောင်ရွာကျောင်းဒါယကာ ဦးရွှေစိုး-ဒေါ်ကြွယ်တို့၏သမီး မပုနှင့် လက်ထပ်သည်။ သမီး ၃ ဦး (မခင်စော၊ မလှလှခင်၊ မခင်အုံး) ထွန်းကားသည်။

၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် မုံရွာမြို့ ငွေတိုက်ရုံး စာရင်းကိုင်၊ အရေးပိုင်ရုံးစာရေးကြီး၊ ငွေတိုက်ဝန်ထောက်အဖြစ် အမှုထမ်းသည်။ ထို့နောက်- ရွှေဘိုမြို့ ငွေတိုက်ဝန်ထောက်၊ ထီးခြံဖြင့် မြို့အုပ်၊ ကသာ ငွေတိုက်ဝန်ထောက်အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ ကသာမြို့ ငွေတိုက်ဝန်ထောက်တာဝန် ထမ်းဆောင်နေစဉ် အင်းဝခေတ် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ 'ကိုးခန်းပျို့' ခေါ် 'စတုမေဋ္ဌသာရပျို့' ကို ဖွင့်ဆိုရှင်းပြသော 'ကိုးခန်းပျို့ဋီကာ' ကို စတင်ပြုစုခဲ့သည်။

မအူပင်မြို့ ငွေတိုက်ဝန်ထောက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေစဉ် ၁၉၀၄ ခုနှစ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၆၆ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက်)တွင် ကိုးခန်းပျို့အဖြေ 'ကိုးခန်းပျို့ဋီကာကျမ်းကြီး' ကို စီရင်ပြီးစီးပါသည်။ ထိုနှစ်မှာပင် ရန်ကုန်မြို့ ဧရာဝတီစာပုံနှိပ်တိုက်က 'ကိုးခန်းပျို့ဋီကာ-ပထမတွဲ' ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ပထမတွဲတွင် အခန်း ၉ ခန်းနှင့် တန်ဆာဆင်ဖွဲ့နွဲ့ထားသည့် ကိုးခန်းပျို့မှ ပထမအခန်း 'ဟတ္ထိပါလတောထွက်ခန်း (ပိုဒ်ရေ ၇၉ ပိုဒ်)' ကို ဖြေဆိုထားရာ စာမျက်နှာ ၃၃၆ မျက်နှာ ရှိသည်။

၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် 'ကိုးခန်းပျို့ဋီကာ-ဒုတိယတွဲ' ကို ဆက်လက်ထုတ်ဝေပါသည်။

ဦးကျော်ထွန်းသည် မအူပင်မှ ဓနုဖြူ၊ ဖျာပုံ၊ ကျောက်တန်း၊ တိုက်ကြီးမြို့များတွင် ငွေတိုက်ဝန်ထောက်အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့အမှုထမ်းခဲ့သည်။

၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် သထုံတွင် နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်အဖြစ် အစမ်းခန့်အပ်ခံရသည်။

၁၉၁၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၁၅ ရက်တွင် နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်အဖြစ် အတည်ခန့်အပ်ခံရပြီး၊ သထုံ၊ ဘားအံမြို့များတွင် နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဘားအံနယ်ပိုင်ဝန်ထောက်တာဝန် ထမ်းဆောင်နေစဉ် ကတိုးကော့နှပ်မွန်သူဌေးကြီး ဦးရွှေလှေး၏အထောက်အပံ့ဖြင့် ဆရာမြို့ ဦးဆောင်ပြုစုနေသည့် 'ပိဋကတ်တော်မြန်မာပြန်များ' ကို အဋ္ဌကထာနှင့် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေး အကူအညီပေးခဲ့သည်။

၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ 'ကေအက်စ်အမ်' ခေါ် 'ကျက်သရေဆောင် ရွှေစလယ်ရမင်း' ဘွဲ့တံဆိပ် ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။

၁၉၁၄ ခုနှစ် အုပ်ချုပ်ရေးဝန်ထမ်းများ ဝင်ရောက်ဖြေဆိုသည့် အစိုးရစစ် မွန်ဘာသာစာမေးပွဲကို အောင်မြင်ခဲ့သည်။

မြန်မာစာပေညွန့်ပေါင်းကျမ်းနှင့် အင်ပါယာနိုင်ငံတော်စိတ်ဓာတ်

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပညာရေးဌာနသည် ၁၉၁၆ ဇူလိုင် ၅ ရက်စွဲနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းမင်းကြီး ဘီအက်ကာရီကို ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်နှင့် အင်ပီးရီးယယ်အိုင်ဒီယာကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ယင်းကော်မတီ က မြန်မာစာသင်ကျောင်းများနှင့် ကောလိပ်ကျောင်းတွင် 'ကျောင်းသားများ အင်ပါယာနိုင်ငံတော်စိတ်ဓာတ် ထွန်းကားရေး' အတွက် စူးစမ်းဖော်ထုတ်ရန် အကြံပေးဘုတ်အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းပါသည်။ အကြံပေးဘုတ်အဖွဲ့တွင်

- ၁- ဝန်ကြီး ဦးဘတူ (ဥက္ကဋ္ဌ)။
- ၂- စစ်ကဲ ဦးဘိုးဖြူ (ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ)။
- ၃- တရားဝန်ကြီး မောင်ခင်။
- ၄- ဝတ်လုံတော်ရ ဦးမေအောင်။
- ၅- ပါဠိပါမောက္ခ မောင်တင် (ဦးဖေမောင်တင်)။
- ၆- အင်္ဂလိပ်စာပါမောက္ခ ဒဗလျူ ဂျီ ဖရေဇာ။
- ၇- အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာဖြေ။
- ၈- အငြိမ်းစားတိုက်သူကြီး ဆရာဆိုင်။-တို့ ပါဝင်သည်။

အကြံပေးကော်မတီသည် မြန်မာစာပေမှ 'အင်ပါယာနိုင်ငံတော်စိတ်ဓာတ်'ကို အထောက်အကူ ပြုနိုင်သည့်စာပေ များရွေးချယ်၍၊ ကျောင်းသုံးစာအုပ်ပြုစုနိုင်ရန် ၁၉၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မန္တလေး မြို့က ဆရာဦးသန့်စင်နှင့် မှော်ပီဆရာသိန်းတို့ကို လက်ထောက်အယ်ဒီတာ၊ ဝန်ထောက်ဦးကျော်ထွန်း (ကေအက်စ်အမ်) ကို တာဝန်ခံအယ်ဒီတာအဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။

ဝန်ထောက်ဦးကျော်ထွန်းသည် လက်ထောက်အယ်ဒီတာဆရာ ဦးသန့်စင်နှင့် မှော်ပီဆရာသိန်း တို့၏အကူအညီနှင့် 'မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း ၄ တွဲ'ကိုပြုစု၍ အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါ သည်။ မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်းကို အင်ပီးရီးယယ်အိုင်ဒီယာကော်မတီက 'အင်ပါယာနိုင်ငံတော် စိတ်ဓာတ်ပြန့်နှံ့ရေးအတွက်' ရည်ရွယ်ခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် မြန်မာစာပေသမိုင်းအတွက် အလွန်တန်ဖိုးကြီးမားသည့် မြန်မာစာပေစွယ်စုံကျမ်းပမာ ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။ ထိုသဘောကို မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း-ပထမတွဲ နိဒါန်းတွင် တာဝန်ခံအယ်ဒီတာဦးကျော်ထွန်းက အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်မှာ 'အစဦး ၅ လတွင် အရှင်အစိုးရအပေါ်၌ သစ္စာရှိခြင်း၊ မျိုးချစ် စိတ်ထက်သန်ခြင်း၊ နိုင်ငံကိုချစ်မြတ်နိုးခြင်း၊ တောတောင်ရေမြေ၏ သာယာပုံကို ဖွဲ့ခြင်းတို့သာလျှင် 'အင်ပါယာစွဲစိတ်ဓာတ်နှင့် ဆီလျော်အံ့' ဟု မြန်မာစာပေမှ ယင်းအကြောင်း စပ်ဆိုရာတို့ကိုသာ ရွေးနုတ်မိပါသည်။ သို့သော်- ညွန့်ပေါင်းကျမ်းဖြစ်မြောက်ရေး အားထုတ်ဆဲမှာပင် မြန်မာစာပေတစ်ခွင် လုံး၌ အသိခက်သော နက္ခတ်နှင့် ဆေးပညာ စသည်တို့ကိုချန်ကာ အစပ်အဟပ်ကောင်းသမျှကို ရွေး

ကောက်ထည့်သွင်းပါလျှင် အံ့မျိုးသားစာပေ သဘောသရုပ်ပေါ်ကာ နှစ်သက်သူများမည်-ဟု ယူဆလျက် ညွှန်ပေါင်းကျမ်းကို တိုးချဲ့လိုက်ကြသည်။-ဟု မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန သတင်းဂျာနယ်

၁၉၁၀ ပြည့် မတ်လ ၂၉ ရက်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဘားနဒ်အခမဲ့ပိဋကတ်တိုက်သည် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းကို စတင်တည်ထောင်ပါသည်။ ကနဦးတည်ထောင်သူများမှာ ကြေးတိုင်မင်းကြီး ဂျေအက်စ် ဖာနီဗယ်လ်၊ ဝတ်လုံတော်ရ ဦးမေအောင်၊ စာတော်ပြန်ဝန်ထောက် ဦးထွန်းငြိမ်း၊ ပါမောက္ခ ချားလ်ဒူရှင်ဇယ်တို့ ဖြစ်သည်။ ဤအသင်းကြီးက ၁၉၁၁ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို အဓိက အသုံးပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းဂျာနယ် (The Journal of Burma Research Society) ကို ၁ နှစ် ၃ ကြိမ်-သို့မဟုတ် ၂ ကြိမ် နှစ်စဉ်ထုတ်ဝေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းဂျာနယ်သည် မြန်မာပညာတတ်များနှင့် မြန်မာ့ရေးရာများကို စိတ်ဝင်စားသော ဗြိတိသျှနှင့် ဥရောပတိုက်သားသုတေသီများ ပါဝင်ရေးသားသော ပညာရှင်ဂျာနယ် တစ်စောင် ဖြစ်သည်။ ပါဝင်ရေးသားသူများစုမှာ ဗြိတိသျှလူမျိုး မြန်မာနိုင်ငံဝန်ထမ်းများ ဖြစ်သည်။ ဤဂျာနယ်တွင် မြန်မာပညာရှိ အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်းသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် Burmese Funeral Rites (ဂျာနယ်အတွဲ ၇ အပိုင်း ၁၊ ၁၉၁၇) Lacquer Ware Called 'Yun' (ဂျာနယ်အတွဲ ၁၀ အမှတ် ၂၊ ၁၉၂၀)၊ မြန်မာဘာသာနှင့် 'မြန်မာ ဟူသောစကားဖြစ်လာရင်း မူလအကြောင်း' (ဂျာနယ် အတွဲ ၂၃ အပိုင်း ၂၊ ၁၉၃၃) တို့ ရေးသားခဲ့ပါသည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် မကွေး-မင်းဘူး အရေးပိုင်အဖြစ် ရာထူးတိုးမြှင့်ခံရသည်။ အရေးပိုင်ရာထူးမှာ ထိုအချိန်က အုပ်ချုပ်ရေးအစိုးရဝန်ထမ်းနယ်ပယ်၌ မြန်မာတိုင်းရင်းသားများအဖို့ အမြင့်ဆုံးရာထူး ဖြစ်သည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် အသက် ၅၅ တွင် အရေးပိုင်ရာထူးမှ အငြိမ်းစားယူခဲ့ပါသည်။

သုဝဏ္ဏဘူမိ ပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်းကြီး

အငြိမ်းစားဘဝတွင် သထုံမြို့၌ အခြေချနေထိုင်၍ ဝါသနာအရ သာသနာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စာပေရေးရာလုပ်ငန်းများ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သည်။

အိန္ဒိယနှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံများကိုလည်း ဘုရားဖူးခရီးထွက်ခဲ့သည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၄ ဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက်) တွင် ကနဦးအကြံပြုသူအဖြစ် သထုံမြို့ 'သုဝဏ္ဏဘူမိ ပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်းကြီး' တည်ထောင်ရာ တည်ထောင်သူအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။

'သုဝဏ္ဏဘူမိ ပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်းကြီး' ကို အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်းနှင့် အငြိမ်းစားအရာရှိ ကြီးများဖြစ်သည့် ရာဇဝတ်ဝန် ဦးအောင်ဘန်း၊ စက်ရှင်မင်းကြီး ဦးဘိုးစ၊ စစ်ကဲကြီး ဦးဘိုးသီး၊ မြို့အုပ် ဦးသာညို၊ ပုလိပ်အင်စပိတ်တော် ဦးပေါ်စ၊ တိုက်သူကြီး ဦးထွန်းသာ၊ မြေပိုင်ရှင် ဦးမောင်ကြီး တို့က ငွေပင်ငွေရင်း ၁၀၀၀ ကျပ်စီ မတည်ပြီး၊ အခြားသောစေတနာရှင်များ၏ အလှူငွေများနှင့် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အသင်းကြီးသည် ၁၉၂၃ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး နှစ်စဉ် သုဝဏ္ဏဘူမိပရိယတ္တိစာမေးပွဲကြီးကို အဆင့် ၇ ဆင့်ခွဲပြီး ကျင်းပပေးခဲ့ပါသည်။

အငြိမ်းစားအရေးပိုင် ဦးကျော်ထွန်းကိုယ်တိုင် အသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ၁၉၃၁ ခုနှစ်မှ ကွယ်လွန်သည့်တိုင် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

အရှင်ကောဏ္ဍည

၁၉၂၃ ခုနှစ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၄ တပေါင်းလဆုတ် ၈ ရက်) တွင် ညောင်လွန်တောရ တိုက်အုပ် အရှင်မေဓာဝီ (၁၈၆၈-၁၉၃၃) ဦးဆောင်၍ သထုံ နေမိန္ဒရကျောင်းပေါ်၌ သိမ်သမုတ်ခဲ့သည်။ သိမ်သမုတ်ပြီး ထိုနေ့ညနေ ၃ နာရီတွင် အငြိမ်းစားအရေးပိုင် ဦးကျော်ထွန်းသည် ညောင်လွန်တောရ တိုက်အုပ်ဆရာတော်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ယူ ရဟန်းပြုသည်။ ရဟန်းဘွဲ့ 'အရှင်ကောဏ္ဍည' ဖြစ်သည်။

အရှင်ကောဏ္ဍညသည် သထုံမြို့ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေစဉ် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာအား နိဗ္ဗာန်၏သဘောလက္ခဏာ၊ နိဗ္ဗာန်၏အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို မေးမြန်းလျှောက်ထားသည်။ ထို့အတွက် အရှင်မေဓာဝီသည် 'နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီကျမ်း' (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၅ ဝါဆိုလဆုတ် ၅ ရက်)ကို စီရင်သည်။ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာနှင့်အညီစီရင်သည့် 'နိဗ္ဗာန်အဆုံးအဖြတ်ကျမ်း' ဖြစ်သည်။

အရှင်မေဓာဝီ၏ နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီကျမ်းကို ၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့ ဂုဏဝတီပုံနှိပ်တိုက်က ကျမ်းပြုသူ၏ အခြားကျမ်း ၂ စောင် (ဂဏစရိယပဋိပတ္တိကျမ်း၊ သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာ နယသင်္ခေပ ကျမ်း)နှင့်တွဲပြီး ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ဤကျမ်း ၃ စောင်ကို သထုံမြို့ သုဝဏ္ဏဝတီပဋိကတ်တိုက်က ထပ်မံပုံနှိပ် ထုတ်ဝေသည်။ ရန်ကုန်မြို့ လျှပ်စစ်စာပုံနှိပ်တိုက်ကလည်း ဤ ၃ စောင်တွဲကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပါသည်။ ဤအကြိမ်တွင် အရှင်ကောဏ္ဍည၏ နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီ နောက်ဆက်တွဲ ပါဝင်သည်။

အရှင်ကောဏ္ဍညသည် 'နိဗ္ဗာနတ္ထပိစာရဏကျမ်း' (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၆ တပို့တွဲလဆန်း ၁၄ ရက်) နှင့် 'နိဗ္ဗာနတ္ထဝိသဇ္ဇနာကျမ်း' (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၇ ဝါခေါင်လပြည့် ၁၅ ရက်) ၂ စောင်ကိုလည်း သထုံမြို့ နေမိန္ဒရကျောင်းတိုက် ပဓာနာဂါရကျောင်းတွင် သီတင်းသုံးစဉ် ရေးသားစီရင်ခဲ့ သည်။ ဤကျမ်း ၂ စောင်သည် ညောင်လွန်တောရတိုက်အုပ် အရှင်မေဓာဝီ၏ နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီကျမ်းလာ နိဗ္ဗာန်အဆုံး အဖြတ်ကိုဝေဖန်သည့် ကျိက္ခမိမြို့ တိမူလာရုံတောရကျောင်း ဘုန်းတော်ကြီး၏ နိဗ္ဗာနသုခါဒိ ပကာသနီကျမ်းနှင့် မာနာဒိမိစ္ဆာမဒ္ဒနကျမ်းတို့ကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်သည့်ကျမ်းများ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်း အားဖြင့်- ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ အရှင်မေဓာဝီ၏ နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီကျမ်းကို ထပ်မံဖွင့်ဆိုသည့် နိဗ္ဗာန်အဆုံး အဖြတ်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ ကျမ်း ၂ စောင်လုံးတွင် အရှင်ကောဏ္ဍညသည် 'တိမူလာရုံတောရကျောင်းဆရာ တော်၏ နိဗ္ဗာန်ဆိုင်ရာအယူအဆ၊ 'အကောက်အယူတို့သည် လွဲမှားနေကြောင်း'-ရှင်းလင်းဝေဖန်ထားသည်။

အရှင်ကောဏ္ဍည၏ 'နိဗ္ဗာနတ္ထပိစာရဏကျမ်း' နှင့် 'နိဗ္ဗာနတ္ထဝိသဇ္ဇနာကျမ်း'-၂ စောင်ကို ညောင်လွန်တောရတိုက်အုပ် အရှင်မေဓာဝီ၏ နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီကျမ်းနှင့်တွဲလျက် သထုံမြို့ သုဝဏ္ဏဝတီ ပဋိကတ်စာပုံနှိပ်တိုက်က ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဤကျမ်း ၃ စောင်တွဲကိုပင် ရန်ကုန်မြို့ သာသနာရေးဦးစီးဌာနက ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ထပ်မံပုံနှိပ်ပါသည်။

mgyoe.com

ဂုဠတ္ထဒီပိကာ ခေါ် ကိုးခဏ်းပျို့ဋီကာကျမ်းကြီး

၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်း၏ 'ဂုဠတ္ထဒီပိကာ' အမည်ရှိ ကိုးခဏ်းပျို့ဋီကာကျမ်းကြီးကို တတိယအကြိမ်အဖြစ် သထုံမြို့ ရွှေထုံနာဂရာစာပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ်ပါသည်။ 'စာအုပ်မူပိုင်သမီးမခင်စော' -ဟု ထည့်သွင်းထားပါသည်။

တတိယအကြိမ် ကိုးခဏ်းပျို့ဋီကာကျမ်းကြီးမှာ ကိုးခန်းပျို့အစအဆုံး ၉ ခန်းလုံး ပြည့်စုံစွာဖြေဆိုထား၍၊ အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်း၏ ပိဋကတ်ဆိုင်ရာ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းကျင်မှု၊ မြန်မာစာပေနှင့် ဘာသာစကား နှံ့စပ်ကြွယ်ဝမှု၊ ပါဠိ၊ သက္ကတ၊ ဘာသန္တရလေ့လာမှု၊ အရေးအသား ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု၊ အယူအဆ အဆုံးအဖြတ် လေးနက်တိကျမှုတို့ကို သက်သေပြနေပါသည်။

ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ တစ်ပါးတတ်က

အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်းသည် ကိုးခန်းပျို့လာ 'ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ တစ်ပါးတတ်က' လူ့နတ်ဦးခိုက်၊ ပူဇော်ထိုက်၏။ -ဟူသော ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ အဖွဲ့အနွဲ့ကို 'ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ တစ်ပါးတတ်က' ဟူသောစကားအရ ရဟန်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာ ၂၂၇ ပါးရှိသည့်အနက် တစ်ခုခုသောသိက္ခာပုဒ်ကို ကောက်ယူ၍၊ ထိုသိက္ခာပုဒ်တစ်ခုခုကိုတတ်၍ ကျင့်နိုင်လျှင်ပင် လူ့နတ် ဦးခိုက်ပူဇော်ထိုက်သည်-ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ကို တလွဲယူ၍ ပြောတတ်ဆိုတတ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်မမှတ်သင့်။ 'ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ တစ်ပါးတတ်က' ဟူသောစကားအရ 'ရဟန်းမှာ အကျင့်တစ်ခုကောင်းလျှင်' ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်ယူရမည်။ 'အကျင့်' ဟူသော မြန်မာစကားသည် 'သိက္ခာ' ဟူသော ပါဠိစကားနှင့် အနက်တူ၏။ ရဟန်း၏အကျင့်သိက္ခာကား သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ-ဤ ၃ ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ဤအကျင့်ကိုတတ်၍ ကျင့်နိုင်ပါလျှင် ဗေဒင်ကိုမတတ်၍ ဘယ်လိုပင်နေနေ၊ စကားစမြည်ကို ချောချောမောမော လောကဝတ်ပျူငှာနှင့် သူတစ်ပါးကို နာချင်အောင် မပြောတတ် မဆိုတတ် အတီးအတပင်ဖြစ်ဖြစ် လူ့နတ် ရှိခိုးပူဇော်ထိုက်သည်။ -ဟု လေးနက်တိကျစွာ မိန့်ဆိုထားပါသည်။

ဂုဏ်ထူးဆောင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့

၁၉၃၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၃ ရက်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်က မြန်မာပညာရှိ အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်းကို ဂုဏ်ထူးဆောင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ (M.A.) ချီးမြှင့်ပါသည်။ အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်းနှင့်အတူ မြန်မာပညာရှိ ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်၊ လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီး၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပလောင်သဒ္ဒါကျမ်း၊ ပလောင်မျိုးနွယ်တို့၏ဇာတိ၊ ရှမ်းတို့ဌာနီစာအုပ်များပြုစုခဲ့သည့် မစ္စလက်စလီမင်း (Mrs. Leslie Milne) တို့ ဂုဏ်ထူးဆောင်မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခံရသည်။

ဦးကျော်ထွန်းသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဝင်အဖြစ် ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ခန့်အပ်ခံရသည်။

ပုသိန်-ပုသိမ်-ပသိမ်

ဦးကျော်ထွန်း၏ နောက်ဆုံးစာပေလက်ရာမှာ 'ပုသိန်-ပုသိမ်-ပသိမ် ရေးထုံးအဆုံးအဖြတ်' ဖြစ်သည်။ ပုသိန်မြို့ အငြိမ်းစားရာဇဝတ်ဝန် ဦးကျော်ဇံသည် ဦးကျော်ထွန်းထံ ပုသိန်-ပုသိမ်ရေးထုံးအဆုံး အဖြတ်ပေးရန် တောင်းခံပါသည်။ ထို့အတွက် ဦးကျော်ထွန်းက 'ပုသိန်ကို 'မသတ်'နှင့် ရေးသင့်ကြောင်း၊ မွန်ဒေသ မွန်ဝေါဟာရအရင်းအမြစ်ဖြစ်၍ 'ပသိမ်'သည် ရေးထုံးအမှန်' -ဟု ဆုံးဖြတ်ပါသည်။

ဦးကျော်ထွန်း၏ 'ပုသိန်-ပုသိမ်-ပသိမ် ရေးထုံးဆုံးဖြတ်ချက်' ကို ပုသိန်မြို့ ရဲတပ်ဗိုလ်မှူး ဦးဘဂျမ်းက တိုးတက်ရေးမဂ္ဂဇင်းတိုက်ကို ပို့လိုက်သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလထုတ် တိုးတက် ရေးမဂ္ဂဇင်းတွင် ဦးကျော်ထွန်း၏ 'ပုသိန်-ပုသိမ်-ပသိမ်ဆုံးဖြတ်ချက်' ပါလာသည်။ ဦးကျော်ထွန်း၏ 'မ'သတ်ဆုံးဖြတ်ချက်၊ ပသိမ်အရေးအသားကို ဟံသာဝတီစာအုပ်တိုက် အယ်ဒီတာဟောင်း ဦးဘရင်က သဘောမကျ၍၊ 'န'သတ် 'ပုသိန်' ရေးထုံးသာ မှန်ကန်ကြောင်း အထောက်အထား အကိုးအကားများနှင့် တုံ့ပြန်ဝေဖန်ပါသည်။ ဦးဘရင်၏ တုံ့ပြန်ချက်သည် တိုးတက်ရေးမဂ္ဂဇင်း အောက်တိုဘာလထုတ်တွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြသည်။ ဤတုံ့ပြန်ချက်ကို ဦးကျော်ထွန်းက ၁၉၃၅ ခုနှစ် မတ်လနှင့် ဧပြီလထုတ် တိုးတက်ရေး မဂ္ဂဇင်းတွင် ၂ လဆက် ပြန်လည်ရှင်းလင်းချေပကာ နိဂုံးချုပ်အဖြစ် 'ကျွန်ုပ်၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကို 'မှားသည်' -ဟုဆို၍ ဦးဘရင်ကတင်အပ်သော အပြစ်ဒေါသဟူသမျှကို သဒ္ဒါနည်း၊ အလင်္ကာနည်း၊ နာမနည်း၊ နေတ္တိနည်း၊ ဓမ္မနည်း၊ ဝိနယနည်းတို့နှင့်အညီ ရှင်းလင်းပယ်ဖျက်နိုင်ပြီဖြစ်၍ ပညာရှိတို့က ကျွန်ုပ်၏ဆုံးဖြတ်ချက်တို့ကို မှန်ပါပေ၏ဟု မှတ်ယူနိုင်လောက်ပြီဟု ထင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာ တမ်းကို ဤမျှဖြင့် အဆုံးသတ်လိုက်ပြီ။' -ဟု ရေးသားခဲ့ပါသည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ် မေလ ၁၈ ရက်တွင် မြန်မာပညာရှိ အရေးပိုင်ဦးကျော်ထွန်း (မဟာဝိဇ္ဇာ) သည် သထုံမြို့နေအိမ်၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။ ကွယ်လွန်ချိန်တွင် သမီး ၂ ဦး- 'မခင်စော'နှင့် 'မခင်အုံး' ကျန်ရစ်သည်။

မောင်ဇေယျာ

စာကိုး

- ၁။ ကိုကိုနိုင်၊ ရာမည- 'သုဝဏ္ဏဘူမိမှ စာဆိုတော်'၊ သထုံအသင်း (ရန်ကုန်) ၂၅ နှစ် ငွေရတုမဂ္ဂဇင်း၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ ၁၉၉၆၊ စာ ၅၄-၅၆။
- ၂။ ကျော်ထွန်း၊ ဦး။ 'ဂုဠတ္ထဒီပိကာ' အမည်ရှိသော ကိုးခဏ်းပျို့ဒီကာ၊ တတိယအကြိမ်၊ သထုံ၊ ရွှေထုံနဂရာ စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၇။
- ၃။ နန်းလှိုင်၊ ဒေါက်တာ။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့ရပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် သမိုင်းဌာန၊ ၂၀၂၀။

- ၄။ မေဓာဝီ၊ အရှင်၊ ညောင်လွန်တောရဆရာတော်။ နိဗ္ဗာနတ္ထပကာသနီကျမ်း ၃ စောင်တွဲ၊ ရန်ကုန်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၂၀၀၆။
- ၅။ မိုးကြည်၊ မေမြို့- ‘ဟံသာဝတီဦးဘရင်နှင့် ဦးကျော်ထွန်း’။ မြန်မာစာပေတိုက်ပွဲများ၊ စ-ကြိမ်၊ ရန်ကုန်၊ အလင်းသစ်စာပေ၊ ၂၀၁၅၊ စာ ၃၃၆-၃၅၆။
- ၆။ သထုံမြို့ သုဝဏ္ဏဘူမိ ပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်း နှစ် ၅၀ မြောက်အစီရင်ခံစာ၊ သထုံ၊ တင့်တယ်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၇၂။
- ၇။ သန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာ။ ‘ဖတ်စာသမိုင်း’၊ လူ့မိတ်ဆွေ၊ မန္တလေး၊ လူထုပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၇၃၊ စာ ၁၇၆။
- ၈။ Barnett, L.D. A Catalogue of the Burmese Books in the British Museum. Oxford: Oxford University Press, 1913.

ထုတ်ဝေသူစာ

အခုစာအုပ်ဟာ 'ကြက်သရေဆောင်ရွှေစလွယ်ရမင်း ဦးကျော်ထွန်း' ရဲ့ 'ဂုဏ်ထူးဒီပီကာ' အမည်ရှိတဲ့ 'ကိုးခဏ်းပျို့ဋီကာကျမ်းကြီး' ကို သက္ကရာဇ် ၁၂၈၉ ခု(၁၉၂၇) ရွှေထုံ နဂရာပုံနှိပ်တိုက် တတိယအကြိမ်ထုတ်မှုကို ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆရာမကြီး 'ဒေါ်ခင်စော' -တည်းတဲ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ကိုလည်း ပြန်ပြန် ကြည့်ရ ညှိရပေမယ့်၊ ဆရာကြီးမူအပေါ်မှာတော့ မထိခိုက်စေပါဘူး။ အောက်ခြေမှတ် အချို့ပဲ ပြရှင်းထားပါတယ်။ ပိုဒ်ရေသတ်မှတ်ပုံချင်းလည်း မူ ၂ မူ ပိုဒ်ရေအနည်း ငယ်တော့ အပိုအလိုရှိပါတယ်။ ပျို့စာကိုယ်အနေနဲ့ကတော့ အတူတူပါပဲလို့ ဆိုထား ပါရစေ။

ပိုဒ်စဉ် ၂၆ နဲ့ ၂၇ ဟာ ၁ ပိုဒ်တည်းသာ ဖြစ်ကောင်းပါလျက် ခွဲထားတာကို ဆရာကြီးမူမှာ တွေ့ရပါတယ်။

နိဂုံး ၁၃ ပိုဒ်ကို ဆရာကြီးမူမှာ ပျို့စာကိုယ်ထဲထည့်ကာ ပိုဒ်စဉ် နံပါတ်တပ် ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မူမှာတော့ ပျို့စာကိုယ်ထဲ ထည့်မထားပါဘူး။ ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်စောကိုယ်တိုင်လည်း ဆရာကြီးမူကို ကိုးကားထားတာမျိုး ရှိပါတယ်။

ဆရာကြီးဦးကျော်ထွန်းတည်းမူနှင့် ဆရာမကြီးဒေါ်ခင်စောတည်းတဲ ဗုဒ္ဓသာ သနာအဖွဲ့မူဟာ ပေတစ်မူစီဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ကွဲလွဲချက်တွေကိုထောက်ပြီး ဆင်ခြင်မိ တာပါ။ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်ကတော့ ဘားနဒ်မူကို လက်ကိုင်ထား ပုံနှိပ်ဟန်တူ ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မူမှာ ကွဲလွဲချက်တွေကိုပြရာမှာ 'ဘားနဒ်မူ'၊ 'ဟံသာဝတီ တိုက်မူ' တို့ဟာ တွဲပါလေ့ပါထရှိတာကို သတိပြုမိလိုပါ။

ဆရာကြီးဦးကျော်ထွန်းမူမှာလည်း တည်းဖြတ်သူရဲ့အာဘော်တွေ အတော် လွှမ်းမိုးနေတာကို သတိထားမိပါတယ်။

ဆရာကြီးရဲ့ သတ်ပုံသတ်ညွှန်းစကားအသုံးတွေကို နိုင်ငံတော်ပြဋ္ဌာန်းသတ်ပုံနဲ့ ပြင်ခွင့်သာသမ္မုလေးကိုပဲ ပြင်ပါတယ်။ ပြင်မရအောင် ဆရာကြီးက သတ်ပုံအသုံးအချို့ ကို 'ဘာကြောင့် ဒီလိုသုံးမှ မှန်တယ်' ဆိုတဲ့ အထိမခံ အပြင်မခံနိုင်တဲ့ စကားလုံး ဝေါဟာရတွေပါပါတယ်။ ဥပမာ-

'ခဏ်း (ခန်း)၊ ယို (ရို)၊ သျှင် (ရှင်)၊ ဝန်တံ (ဝန္တံ)၊ ဝိသုကြံ (ဝိသကြံ)၊ ပုထုဇဉ် (ပုထုဇေ)၊ ဘုန်း (ဘုဉ်း)၊ ထွဋ် (ထွတ်)၊ သံသကြိုဋ်-သံသကရိုက် (သသံက ရိုက်)၊ သကရာဇ် (သက္ကရာဇ်)၊ ယွယ် (ရွယ်)၊ တ(တစ်)၊ ယုတ်ချ (ရှုတ်ချ)၊ မငြစ် မငြူး (မညစ်မညူး)၊ ပြီပြင် (ပီပြင်)၊ သေဋ္ဌေး (သူဋ္ဌေး)၊ လည့်(လှည့်)၊ တန်ပိုး (တံပိုး)

‘မိဖုရား’၊ ‘မိဘုရား’ ဆိုပြီး ၂ မျိုးသုံးထားတာမျိုးကျ ‘မိဖုရား’လို့ပဲ ပြဋ္ဌာန်းသတ်ပုံကို ယူလိုက်ပါတယ်။

ပိုဒ်စဉ် ၂၁၈ ဌ်- ‘မဖော်ဦးဘဲ’၊ ‘တွေးဖွယ်များခဲ့’

ပိုဒ်စဉ် ၂၁၉ ဌ်- ‘သီတင်းသုံးဖော်’

ပိုဒ်စဉ် ၂၁၇ ဌ်- ‘နှစ်ပါးဘော်ချို့’

ပိုဒ်စဉ် ၂၂၀ ဌ်- ‘ချစ်ဘော်လေးပါး’

ပိုဒ်စဉ် ၂၂၂ ဌ်- ‘ငါနှင့်ပေါင်းဖော်’

ပိုဒ်စဉ် ၂၂၃ ဌ်- ‘လုပ်ကူကြဖော်’

ပိုဒ်စဉ် ၂၂၅ ဌ်- ‘ချစ်လျာချစ်ဘက်၊ ချစ်သက်ဝေဘော်’

ပိုဒ်စဉ် ၂၃၂ ဌ်- ‘အလိုက်အဖက်’

ပိုဒ်စဉ် ၂၄၃ ဌ်- ‘ရှောင်ဖွယ်ကျင့်ရေး’

တတိယအကြိမ်ရိုက်စာအုပ်၌ အခုလို သတ်ပုံ ၂ မျိုးကွဲနေသည်များကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

မူရင်းပိုဒ်စဉ်ပါ စကားလုံးအချို့ကို ဒွိဟဖြစ်ပါကလည်း စကားပြေ (စကားပြင်) ကိုကြည့်ပြီး အတည်ယူရပါတယ်။ ဥပမာ- ပိုဒ်စဉ် ၂၄၀ ‘လိုတိုင်းပြည့်ဖြူး’ ဖြစ်နေ၊ စကားပြေပြန်ပြရာမှာ ‘လိုတိုင်းဖြည့်ဖြူး ပေးကမ်းနိုင်သော’ ဒါကြောင့် ‘လိုတိုင်းဖြည့်ဖြူး’-လို့ပြင်ရ။

* * *

ဆရာကြီးဟာ ကိုးခင်းပျို့ငိုကာကြီးကို

၁- ပျို့ပုဒ်ရင်း (ပုဒ်စဉ်)

၂- ခက်ဆစ် (အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ်-အဝယဝတ္ထ)

၃- အဓိပ္ပာယ်စကားပြေ (အဓိပ္ပာယ်စကားပြင်-ပိဏ္ဍတ္ထ)

-ဆိုပြီး ၃ ပိုင်းခွဲကာ ပြုစုထားတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ခက်ဆစ်ပေးဖို့မလိုတဲ့ ပုဒ်စဉ်တွေမှာ ‘ဖွင့်ဖွယ်မရှိ’ လို့ မှတ်ချက်ပြုထားပါတယ်။

* * *

‘ထုတ်ဝေသူစာ’မို့ ထုတ်ဝေဖို့ ပြင်ဆင်ခဲ့တဲ့အပိုင်းတွေပဲ အစီရင်ခံပါတယ်။ လိုအပ်တာတွေ တွေ့မြင်ပါကလည်း ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် ဖြေသာကြပါလို့ပဲ ဆိုပါရစေ ခင်ဗျား။

အားလုံးသို့ ကောင်းသောချစ်ခြင်းများဖြင့်
ကိုရွှေသိမ်းမင်း

ကျေးဇူးစကား

- ဋီကာကျမ်းပြုဆရာကြီး 'ဦးကျော်ထွန်း' ။
 - တတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်မှုစာအုပ်ကို တကူးတကခေါ်ပေးတဲ့ မြန်မာစာပါမောက္ခ (ငြိမ်း) 'ဒေါက်တာအောင်ဇော်' ။
 - တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်က ဝန်ထမ်းတွေ။
 - ရှားပါးတိမ်မြုပ်လှတဲ့ ဆရာကြီးအကြောင်းကို ရှာဖွေမိတ်ဆက်ပေးတဲ့ ဆရာ 'မောင်ဇေယျာ' ။
 - ဆရာကြီးဓာတ်ပုံကို ရှာပေးတဲ့ ကိုကောင်းစည်သူ-မြန်မာစာ-ဒုတိယနှစ် -အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်-ဒဂုံ။
- စတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေကို ကျေးဇူးစကားဆိုပါတယ်။

ဂုဏ်ထူးဒီပိကာ
အမည်ယိုဆာ
ကိုးခက်ပျို့ဒီကာကျမ်းကြီး
ကြက်သရေတော် ရွှေစလွယ်ရမင်း
ဦးကျော်ထွန်း
မူရင်းစာအုပ် မူရင်းသတ်ပုံအတိုင်း ရိုက်နှိပ်ထားပါသည်။

ကဝိအကျော်-သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရသရာတော်
စပ်ဆိုအပ်သော

စတုမ္ပသာရ-ကိုးခက်းပျို့

နှင့်၊ ၎င်းပျို့၏အနက်အဓိပ္ပါယ်များကိုအကျယ်ဖွင့်ထွင်၍၊ သထုံ၊
မကွေး၊ မင်းဘူး၊ ဝိရင်၊ ရအေး၊ ဝိုင်ဟောင်း၊ ပင်ရှင်အငြိမ်းတီး၊

ဣန္ဒာဝေဒနာ၊ ဣန္ဒာဝေဒနာ၊ ဣန္ဒာဝေဒနာ၊

ဦးကျော်ထွန်း

သည်၊ ဝိဇ္ဇာတ္ထစကားပြင်နှင့်တကွစီရင်အပ်သော

၇၂၆ ဣန္ဒိပိကာ

ဆဋ္ဌာန်ယိုးဆာ

ကိုးခက်းပျို့၊ ဣန္ဒိပိကာကျမ်းကြီး။

ပေါရာဘကထာသုစိ-သာရသုစိတို့နှင့်တကွ
တတိယအကြိမ်-ပြင်ဆင်ပုံနှိပ်သည်။

(All rights reserved.)

{ ဗုဒ္ဓိန် စာအုပ်ရှင် }

မင်းစော { ဦးကျော်ထွန်း } ၏သမီး

ညောင်ပိုင်းရပ်၊ သထုံမြို့။

၁၂၀၉-ခုနှစ်တွင်၊ သထုံမြို့-ရွှေထံနဂရာဇာပျံ့ပိတ်တိုက်၌၊

ပုံနှိပ်သည်။ စာအုပ်ရေ { ၁၀၀၀ }

ယအုပ်၏အား-(၁)-အုပ်-၅။

ဂန္ထာရမ္မ
စကားချီး

‘ဗုဒ္ဓဂုဠတ္ထ ဒေသေန္တံ၊ ဓမ္မဉ္စ တေနပူဇိတံ။
တသောရသုတ္တမံသံဃံ၊ ဝန္တာမိ သိရသာမဟံ။ ။’

‘သုတေသနာနမတ္ထာယ၊ ကသံဂုဠတ္ထဒီပိကံ။
သာရံဂန္ထေဟိစာဒါယ၊ ကိုးခဏ်းကာဗျဿဝဏ္ဏနံ။ ။’

ဤကား ပဏာမပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္မဖြစ်သော ပထျာဝတ္ထဂါထာတို့တည်း။

အဓိပ္ပာယ်ကား-

အလွန်သိမ်မွေ့နက်နဲ ခဲခက်ကွယ်ဝှက်သော သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ကို ဟောကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း။ ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ဂေါစရာသေဝန၊ ဘာဝနာသေဝနဖြင့်ပူဇော်အပ်သော မဂ် ၄ တန်၊ ဖိုလ် ၄ တန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ္တိ-ဟုဆိုအပ်သော ၁၀ ပါးသောတရားတော်မြတ်ကိုလည်းကောင်း။ ထိုမြတ်စွာဘုရားသခင်၏ ရွှေရင်တော်နှစ် သားတော်စစ်ဖြစ်သော ‘မဂ္ဂဋ္ဌာန် ၄ယောက်၊ ဖလဋ္ဌာန် ၄ ယောက်တည်း’ ဟူသော ၈ ယောက်သော အရိယာပရမတ္ထသံဃာတော် မြတ်အပေါင်းကိုလည်းကောင်း။ ဦးခေါင်းရတနာ မြတ်အင်္ဂါဖြင့် အကျွန်ုပ်ရိုသေမြတ်နိုး မင်္ဂလာအကျိုးငှာ ရှိခိုးပူဇော်ပါ၏။

ဤသို့လျှင် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ-ရတနာသုံး မြတ်ပန်းကုံးကို ဦးလုံး ထိပ်ပြင် ပန်ယူဆင်ပြီးလျှင်၊

ယခုအခါ၌ ဟံသာဝတီပြည်ကြီးရှင် ဘုရင်ရာဇာဓိရာဇ်၏သမီးတော် ‘ဝိသုဒ္ဓိ ရာဇဒေဝီ’ ဘွဲ့ခံ ရာမညတိုင်း မွန်ပြည်၌ ၁၉ နှစ်ပတ်လုံး စိုးစံမင်းပြုတော်မူသော ရှင်စောပု၏တူလည်းဟုတ် သမက်လည်းဟုတ်သော ပုသိမ်မြို့စား ဗညားအိန်၏မြေး၏ သားဖြစ်၍ အမျိုးအားဖြင့် မြတ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဇာတိမဟတ္တ ရတနာပုရ အင်းဝ ရွှေပြည်ကြီးကို ဘုန်းမီးထွန်းပအစိုးရသော ဒုတိယမင်းခေါင်၊ ထို့နောင်- ၎င်းပြည်ကြီး ရှင်ဘုရင်နရပတိမင်းဆွေ၊ သရေခေတ္တရာနှင့် ရတနာပုရကို ပိုင်သအုပ်စိုးတော်မူသော ပြည်မင်း ဆင်ဖြူရှင်သတိုးမင်းစောမှစ၍ ၎င်း၏သားတော် ဘုရင်ထွေးတိုင် ထီးရှင် နန်းရှင် ဘုရင်အဆူဆူ ကြည်ဖြူရွှင်လန်း ပိုက်သိမ်းမြန်း၍ လျှာဒါန်းကိုးကွယ်ခြင်းကိုခံရ သဖြင့် နေ့လပမာ ဤလူရွာတွင် လွန်စွာထင်ရှားလျက် များပြားသော တပည့်ပရိသတ် အခြံအရံရှိသည့်အပြင် သွားလေရာရာ ၄ ဖြာပစ္စည်း ဖြင်ပည်းထူထပ် ဘုန်းကံတော် မြတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ပုညမဟတ္တ။ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနုမဓု၊ ယောဇနာ များစွာခြံရံအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့် ၈ သောင်း ၄ ထောင်အရေအတွက် ရှိသော၊ နက်ခြင်း ၄ ပါး၊ ဂေ ပြည့်စုံ၍ ဝိမုတ္တိရသလျှင်ကိစ္စ

ရှိသော 'ပိဋကတ် ၃ ပုံတည်း' ဟူသော မဟာသမုဒြာသို့ ကောင်းစွာကူးမြောက်တော်မူ နိုင်သောသကတ်ကြောင့် 'ပိဋကတ္တယပါရဂူ' ဟူသောဂုဏ်။

သဒ္ဒါအဘိဓာန်၊ ကာတန္တရ ကျမ်းမဗေဒင် ရာဇဝင်နှင့် ပုံပြင်ဓမ္မသတ် ရာဇ သတ်၊ ဆေးကျမ်း၊ ဓာတ်ကျမ်း၊ နိတိ အစရှိသော သိမှတ်စရာအတတ် အရပ်ရပ်တို့၌ နှစ်စပ်သေချာ သိလိမ္မာခြင်းတည်းဟူသော 'ဗာဟုသစ္စဂုဏ်' ။

ဆန်းအလင်္ကာ ကျမ်းလိမ္မာသဖြင့် ပညာရှိနား ကြားကနှစ်သက် စုံမက်မြတ်နိုး လောက်အောင် ဗန္ဓကဗျာ အလင်္ကာတို့ကို ကောင်းစွာစီကုံးစပ်ဆိုတော်မူနိုင်သော သတ္တိကြောင့် 'ကဝိ ဟူသောဂုဏ်' ။

ပါတိမောက္ခ စသည် ၄ ရပ် အကျင့်မြတ်တို့၌ မကုပ်ညစ်ကြေး ဖွေးဖွေး ဖြူလွင် အကျင့်စင်ခြင်း ဟုဆိုအပ်သော 'သီလဝိသုဒ္ဓိဂုဏ်' ။

-စသည်တို့ဖြင့် ကုံလုံသောကြောင့် 'ဂုဏ်အားဖြင့်မြတ်ခြင်းတည်း' ဟူသော ဂုဏ် မဟတ္တတို့နှင့်ပြည့်စုံသောအသျှင်ဖြစ်၍၊ မြန်ခွင်မဆန့် ပြန်နဲ့သိတင်း သီဟိုဠ်ချင်းအောင် ကျော်စောခြင်းရှိတော်မူသော 'အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ' နာမထင်စွာ ထေရ်မဟာသည် နောက်သားအောင်လာ မျိုး ၄ ဖြာတို့အား သံသရာ၊ ပစ္စုပ္ပန်-၂ တန်အကျိုး ပွားတိုးစေရန် ရည်သန်တော်မူပြီးလျှင်၊ လောက၊ ဓမ္မ၊ ရာဇအကြောင်း လမ်းဟောင်းစုံလင် ဖွဲ့စီရင် အပ်သော 'စတုဓမ္မသာရ' ခေါ် ကိုးခဏ်းပျို့ကဗျာသည် တရားထူး၊ ဘာသာထူး၊ ဝေါဟာရထူး စသည်တို့ဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ အလွန်လျှင် ကွယ်ဝှက်ခက်ခဲ နက်နဲသိမ်မွေ့သောစကားအနှစ်သာရရှိရကား ပိဋကတ်ကျမ်းဂန် လောကီကျမ်းတို့ကို ကောင်းမွန်ကျနစွာ မသင်မကြည့်ရှုခဲ့ရဖူးသူ လူသာမန်တို့ မှန်ကန်သောအဓိပ္ပာယ်ထွက်ကို နေရာတကျမယူဆနိုင်ကြသည်နှင့် ခက်ခဲသည့်အရာများ၌ တဖျင့်တပါး ဖတ်ရွတ် ရေးသားကြသဖြင့် စကားချွတ်ယွင်းရှိသည်တို့ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းပြီးလျှင်၊ ယခု အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့ နှစ်စဉ်ကျင်းပသော ၉ တန်း၊ ၁၀ တန်းစာမေးပွဲ၊ မြို့အုပ်ခန့်၊ ဝန်ထောက်ခန့်စာမေးပွဲ-စသည်တို့တွင် ဝင်ရောက်ပြန်ဆိုလိုသူတို့မှစ၍ ဗဟုသုတ အကြားအမြင် ပညာကိုရှာမှီးလိုလားသူတို့၏အကျိုးငှာ ဝိသတိနိပါတ် ဇာတ်ပါဠိတော်၊ ၎င်းအဖွင့်အဋ္ဌကထာစသော များလှစွာသောမာဂဓ၊ သက္ကဋ္ဌ၊ မြန်မာဘာသာ အစရှိ သည်တို့ဖြင့် ရေးသားအပ်သော ကျမ်းစာအမျိုးမျိုးတို့၏အဆီအနှစ်ကို ထုတ်ညစ် စုဆောင်း ပိဋကတ္တယပါရဂူဖြစ်တော်မူသော ကသာမြို့ မန်လည်ဆရာတော် စသော ဆရာကောင်းတို့၏နည်းကိုလည်း ခံယူပြီးလျှင် ထိုကိုးခဏ်းကဗျာ၌ နက်နဲတိမ်မြုပ် ငုပ်သောအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြရာဖော်ပြကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် 'ဂုဋ္ဌတ္ထဒီပိကာ' မည်သော 'စတုဓမ္မသာရ-ကိုးခဏ်းပျို့ဋီကာ' ကျမ်းကို ကြိုးပမ်းအားထုတ် ပြုလုပ်စီရင် ပေအံ့သတည်း။ ။

ဂန္ထာရမ္ပပြီး၏။

ကိုးခဏ်းပျို့ငိုကာနိဒါန်း

“စီရသံ ဝတ ပဿာမာတိ ဣဒံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မဟာဘိနိက္ခမနံ ကထေသိ။”
ဤကား ဟတ္ထိပါလဇာတ်အဋ္ဌကထာပါဌ်။

၎င်းပါဌ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြလိုသော အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရမထေရ်သည် ‘ဇာတိပုည’ အစရှိသော ပထမလင်္ကာပုဒ်ကို စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၁ ဇာတိပုည၊ ဂုဏ်မာနာဖြင့်၊ သံပ-ဟုံးစုံး၊ ဘက်မဲ့ကြုံးသား၊ အားသုံးထောင်ထား၊ မျိုးလေးပါး၏၊ တက်ကြွားစောင်မာန်^၁၊ လွှားတံခွန်ကို၊ ပြင်းဝှန်မုန်တိုင်း၊ ခတ်ချိုးလှိုင်းသို့၊ ဖြတ်ပိုင်းလှည်းချ၊ တတ်စွမ်းလှသား၊ မိဘန္ဓယ်ပေါင်း၊ သိန်းခြောက်သောင်းလျှင်၊ မင်းကောင်းစည်ရိုး၊ ကျော်လွမ်းဟိုးလျက်၊ မြေမိုးရပ်သူ၊ လူခပ်သိမ်းတို့၊ ညွတ်တိမ်းပူဇော်၊ ကျေးဇူးတော်လည်း၊ နှိုင်းဘော်တုကျွန်း၊ မြင်းမိုရ်ထွန်းသို့၊ ရဟန်းများထွတ်၊ သုံးလူနတ်ကား၊ သာဝတ္ထိပြည်၊ ပြောပင်စည်မှ၊ မရှည်ခွန်နီး၊ ကျွတ်ပွဲဖြီးသား၊ ကျောင်းကြီးဗိမာန်၊ ဇေတဝန်နှိုက်၊ မြတ်မွန်နေတော်၊ မူသရော်တည့်၊ သုဒ္ဓေါဒါမည်း၊ ဆွေနည်းဗိမ္မာ၊ သည်းချာရာဟု၊ တစုဝန်းလျား၊ ခြွေရံများနှင့်၊ ပျော်ပါးရိပ်မြုံ၊ သဗ္ဗဘုမ်သို့^၂၊ ပြည့်စုံချမ်းငြိမ်၊ မင်းစည်းစိမ်အား၊ စွန့်သွားရက်ရက်၊ မငဲ့ကွက်သား၊ တောထွက်ကျင့်မြတ်၊ လျှည်းသွယ်လတ်၍၊ စီရသံဝတ၊ ပဿာမဖြင့်၊ ပိုဒ်စတည်းထား၊ ဟောညွှန်ကြားသည်။ ။ တရားသိထင်ပြုမ်းပြုမ်းတည်း။

၁-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ဇာတိ-လူမျိုး(မာ)။ လူမျိုးသည် ‘ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏားမျိုး၊ ခတ္တိယ-မင်းမျိုး၊ ဝေဿ-သူကြွယ်မျိုး၊ သုဒ္ဓ-သူဆင်းရဲမျိုး။’-ဟူ၍ ၄မျိုးရှိသည်။ ဤ ၄မျိုးသည်ပင် ဟိန္ဒူကုလားတို့၏ဇာတ်ကြီး ၄ခု ဖြစ်သည်။ ဤဇာတ်ကို ကုလားတို့က ‘ဂျာတ်’ ဟူ၍ခေါ်သည်။ ထို ၄ မျိုးတို့တွင် ပုဏ္ဏားတို့က ‘မိမိတို့ဇာတ် အမြတ်ဆုံး။ မိမိတို့ကို ဗြဟ္မာကြီးက သူ၏ခံတွင်းမှ ဖန်ဆင်းလိုက်သည်။ မင်းမျိုးကို လက်ရုံးမှ၊ ဝေဿကို ဝမ်းမိုက်မှ၊ သုဒ္ဓကို ခြေထောက်မှ ဖန်ဆင်းသည်။’-ဟုပြောကြသည်။

၂။ ပုည-ဘုန်းကံပါရမီ။ အစိုးရခြင်း၊ ကျက်သရေရှိခြင်း၊ အလိုအတိုင်းပြီးခြင်း-စသည်တို့သည် ဘုန်းကျက်သရေများ ဖြစ်သည်။

၁။ ‘တက်ပွားစောင်မာန်’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။
၂။ ‘သဗ္ဗဘုံသို့’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။ ‘သိကြား

၃။ *ဂုဏ်* ဟူသောစကားသည် *ကျေးဇူး* အနက်ဟောသော ပါဠိစကား *ဂုဏ်* မှဖြစ်သည်။ ဂုဏ် ကျေးဇူးတို့သည် လောကီ၊ လောကုတ္တရာ-အစွမ်းအားဖြင့် ၂ ပါး။ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ- အစွမ်းအားဖြင့် ၃ ပါး။ ဤသို့စသောအားဖြင့် များစွာရှိသည်။

၄။ မာန-ထောင်လွှားတက်ကြွတတ်သောမာန်။-မာဂဓ။ ဤစာပိုဒ်၌ အဝယဝတ္ထ (အစိတ်အစိတ် အဓိပ္ပာယ်) *နိပါတ်-၉* ကြည့်။

၅။ *သံပဟုံးစုံး၊ ဘက်မဲ့ကြုံးသား* -ဟူရာ၌ *သံပ, ဟုံးစုံး, ကြုံး* ဟူသောစကားတို့သည် *မာန်တက် သောအားဖြင့်ကြိမ်းဝါးခြင်း* အနက် ဟောသည်။-ပေါရာဏ သက်သေကား-

ငါသာကြုံးကြုံး၊ ဟုံးစုံးသံပ -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
ထက်ထက်သံတင်၊ သုံးကြိမ်စင်တည့်၊ ငါလျှင်အောင်ပြီ၊ ငါအောင်ပြီဟု၊ သာညီဝမ်းမြောင်၊ ပွဲလယ်ဘောင်က၊ အန်ထောင်ဟုံးစုံး၊ အားသွန်ကြုံးသည်။ ။ကျွန်းလုံးအန့်အညီတည်း။ -ဝိဓုရပျို့

၆။ ဘက်မဲ့-အဖက်မရှိ ဆိုလိုသည်။ မဲ့-မရှိ။ ပေါရာဏ
အသက်ရှည်စွာအနာမဲ့ကြောင်း -လောကသာရပျို့

၇။ *အားသုံးထောင်ထား* -ဟူသည်ကား အထက်၌ဆိုခဲ့သော *အမျိုးမြတ်ခြင်း-ဇာတိအား။ ဘုန်းကံ ကြီးမြတ်ခြင်း-ပုညအား။ ဂုဏ်မြင့်မြတ်ခြင်း-ဂုဏ်အား။* -ဟုဆိုအပ်သော ၃ ပါးသောအရာကို အားကိုးအားထားပြု၍၊ *ငါအမျိုးမြတ်သူ၊ ငါဘုန်းကြီးသူ၊ ငါဂုဏ်ရှိသူ-ဟူ၍ မော်ကြွားထောင်လွှား သည်။* -ဆိုလိုသည်။

၈။ *မျိုးလေးပါး* -ဟူသည် အဝယဝတ္ထ (အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ်) *နိပါတ်-၁* ၌ဆိုခဲ့သော လူမျိုး ၄ ပါးပင်တည်း။ ထိုလူမျိုး ၄ ပါးတို့သည် ဇာတိမာန်ကြောင့် တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး အတူနေထိုင်ခြင်း၊ ပေးစားထိမ်းခြားခြင်းကို ရှေးက မပြုကြ။ မြို့ကြီးများ၌ ထို ၄ မျိုးသောလူတို့မရောရအောင် ဝင်း-ပရိဂုဏ်ကာရံ၍ နေလေ့ရှိကြသည်။

ထို့ကြောင့်- အမရဝတီမြို့ကိုချီးရာ *ဆုတောင်းခန်း* ၌ *လေးခြားမရော၊ မျိုးတိပြောလည်း၊ မနှောရှောင်ကြည့်၊ သန့်စဉ်ကောင်းနေ၊ မင်းဆွေပုဏ္ဏား၊ သူကြွယ်ဖျားနှင့်၊ မှုများဝန္တံ၊ လုပ်ဆောင် ခံသား၊ ကုံထံမဲ့ဘဲ၊ သူဆင်းရဲလည်း၊ သင်းကွဲတသီး၊ ပရိဏ်းဆီးလျက်၊ ပြည်ကြီးသဘွယ်၊ လူမျိုးနွယ်လည်း ။ ။ ထိုဝယ် အခြားအခြားတည်း။* -ဟူ၍ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၉။ *တက်ကြွားစောင်မာန်၊ လွှားတံခွန်ကို* -ဟူသည် *တက်ကြွားပလွှား ထောင်ထားသော မာန်မာန တည်းဟူသော တံခွန်* ကို ဆိုလိုသည်။

ဤစကားရပ်၌ 'စောင်မာန်' ဟူသောပေါရာဏစကားသည် 'မာန်'အနက်ဟောသည်။
'စိုးရသခင်၊ ကျေးဇူးရှင်တို့၊ ပြစ်တင်မောင်းမဲ၊ ရိုက်ပုတ်ဆဲလည်း၊ ဝမ်းထဲရုံရုံ၊ ယုံလျှင်ကြံ့သို့၊
ဆိုတုံ့မဝံ့၊ စောင်မာန်ည့်၍၊' -လောကသာရပျို့

'စောင်မာန်'၌ 'စောင်'တွင် ဝိသဇ္ဇနီ ၂ လုံးနှင့် 'စောင်းမာန်' -ဟု ဖတ်ရွတ်ရေးသားကြသည်
ကား မှားသည်။ 'မာန်စောင်'ကိုပင် ဝိပရိယာယပြန်၍ 'စောင်မာန်' -ဟု စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။
'ဆံကျစ်ထုံးနှောင်၊ ပတောက်ချောင်နှင့်၊ မာန်စောင်ချထား၊ ဆရာအားလျှင်။' -ဝေဿန္တရာပျို့
ဤသို့စပ်ဆိုခြင်းကို ထောက်။

'လွှားတံခွန်' ဟူသောစကားသည် တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် 'မာန်တံခွန်' ဟူသောအနက်၊
'ပြကတိတံခွန်' ဟူသောအနက် ၂ ခုကို တန္တနည်းဖြင့်ဟောသည်ဟု ယူသင့်သည်။ 'မာန်'နှင့်
'ပြကတိတံခွန်' တို့သည် အထက်သို့တက်ကြွတတ်သောလက္ခဏာချင်း တူသောကြောင့် 'မာန်'
ကိုပင် သဒ္ဒါပုစာရအားဖြင့် 'လွှားတံခွန်' ဆိုသည်။

ဤမာန်မာန်သည်

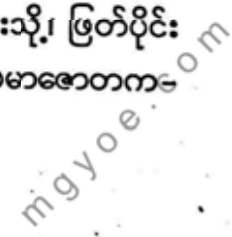
- အမျိုးကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဇာတိမာန်။
 - အစိုးရခြင်းစသော ဘုန်းကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပုညမာန်။
 - သီလရှိခြင်းစသော ဂုဏ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဂုဏ်မာန်။-ဟူ၍ ၃ ပါးရှိသည်။
- သည်ကိုရည်၍ 'ဇာတိပုည၊ ပလွှားတံခွန်'ကို-ဟူ၍ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာမြတ် စပ်ဆိုလေသည်။
တစ်နည်း- ထိုမာန်သည်
- ငါသည် အခြားသူတို့ထက်မြတ်သည်ဟုတက်ကြွသော သေယျမာန်။
 - ငါသည် အခြားသူတို့နှင့် အတူတူပင်တကားဟုတက်ကြွသော သဒ္ဒါမာန်။
 - ငါသည် အခြားသူတို့ထက် မိုက်နိုင်သူ၊ ယုတ်သူ စသည်ဖြင့်တက်ကြွသော ဟိနမာန်။-
ဟူ၍ ၃ မျိုးရှိသည်။

ထို ၃ မျိုးသောမာန်တို့သည် 'မြတ်သောသူ၊ တူမျှသောသူ၊ ယုတ်ညံ့သောသူ' -ဟူသော
လူ ၃မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးတစ်မျိုးစီ၌ 'သေယျမာန်၊ သဒ္ဒါမာန်၊ ဟိနမာန်' -ဟု ၃ပါး-၃ပါးစီ
ဖြစ်သင့်သောကြောင့် 'မာန် ၉ ပါးပြားသည်' -ဟူ၍ ခုဒ္ဒကဝိဘင်း ပါဠိတော်စသည်တို့၌လာ၏။

ဤကိုရည်၍ ဆုတောင်းခန်းပျို့၌ 'ယုတ်မြတ်အပြား၊ သုံးပါးတိုင်တည်၊ ကိုးခုမည်ဖြင့်၊
ရှည်စွာစလောက်၊ မိုးရှိမြောက်သား၊ အစောက်မတ်လတ်၊ မာန်တောင်ထွဋ်ကို၊' -ဟူ၍ စပ်ဆိုတော်
မူသည်။

ဤမာန် ၉ ပါးတို့တွင် 'တက်ကြွားစောင်မာန်၊ လွှားတံခွန်ကို' ဟူသောစကားရပ်အရ
သေယျမာန်နှင့် သဒ္ဒါမာန်တို့ကိုသာ ယူသင့်သည်။

၁၀။ 'မျိုးလေးပါး၏၊ တက်ကြွားစောင်မာန်၊ လွှားတံခွန်ကို၊ ပြင်းဝန်မုန်တိုင်း၊ ခပ်ချိုးလှိုင်းသို့၊ ဖြတ်ပိုင်း
လှည်းချ၊ တတ်စွမ်းလှသား၊' -ဟူသောစကားရပ်၌ ဥပမာနု၊ ဥပမေယျ၊ ဥပမာ၊ ဥပမာဇောတက-

ဟူသော ၄ ပါးသောအရာကို ခွဲခြား၍သိရမည်။ ။ ၄င်း ၄ ပါးသဘောကို 'သာဓမ္မ သာဓန- သိဒ္ဓါ၊ မသိဒ္ဓါသောပမာနကံ၊ ဥပမေယျမသိဒ္ဓန္တိ။'-ဟူသော ကဗျာယနသာရပါဌ်၊ 'ဥပမာနော ပမေယျာနံ၊ သဒိသတံဥပမာမတံ။ ဣဝါဒိသဒ္ဓေါဇောတေတိ၊ ဥပမာနေသဒိသတံ။'-ဟူသော သဒ္ဓတ္ထဇာလိနိပါဌ်တို့ဖြင့် သိရာသည်။ အဓိပ္ပာယ်ကား-

'မထင်ရှားသောအရာကို ထင်ရှားသိသာအောင် တူသောဂုဏ်ဖြင့် ပြီးစေတတ်၊ ဖော်ပြစေ တတ်သော ထင်ရှားသောအရာသည် နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းဖြစ်၍ 'ဥပမာန' မည်၏။

မထင်ရှားသောအရာသည် နှိုင်းယှဉ်အပ်သောကြောင့် 'ဥပမေယျ' မည်၏။

ဥပမာန၊ ဥပမေယျ-၂ ခုတို့၏ အချင်းချင်းတူသည်၏အဖြစ်သည် 'ဥပမာ' မည်၏။

ပါဠိဘာသာ၌ 'ဣဝ၊ ဝိယ' စသောစကား၊ မြန်မာဘာသာ၌ 'သို့၊ ကဲ့သို့၊ တရထည်း၊ ထင်းပန်း' စသောစကားတို့သည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၌ တူသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဥပမာကို ထွန်းပြတတ်သောကြောင့် 'ဥပမာဇောတက' မည်၏ ဆိုလိုသည်။

ထို ၄ ပါးတို့တွင် 'မျိုးလေးပါး၏ တက်ကြွစောင့်မာန်၊ လွှားတံခွန်ကို၊ ဖြတ်ပိုင်းလှည်းချ၊ တတ်စွမ်းလှသား၊' ဟူသောစကားရပ်များသည် ထင်ရှားသောအရာ မဟုတ်။ 'မည်ကဲ့သို့၊ ဖြတ်ပိုင်း လှည်းချနိုင်သည်'-ဟု နှိုင်းယှဉ်အပ်သောကြောင့် ထိုစကားစုကို 'ဥပမေယျ' ဟူ၍မှတ်။

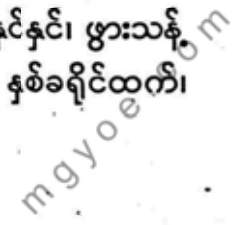
'လွှားတံခွန်ကို၊ ပြင်းဝန်မှန်တိုင်း၊ ခတ်ချိုးလှိုင်းသို့၊' ဟူသောစကားရပ်သည် ထင်ရှားသော နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းဖြစ်သောအရာဖြစ်၍၊ ထိုစကားရပ်ကို 'ဥပမာန' ဟူ၍မှတ်။

ထိုဥပမာန၊ ဥပမေယျ-၂ ပါးတို့၏ထောင်လွှားသောအရာကို ဖြတ်ပိုင်းလှည်းချပုံချင်း တူသည်အဖြစ်ကို 'ဥပမာ' ဟူ၍မှတ်။

'ခတ်ချိုးလှိုင်းသို့' ဟူသောပုဒ်၌ 'သို့' ဟူသောစကားကို ဥပမာကို ထွန်းပြတတ်သော ကြောင့် 'ဥပမာနဇောတက' ဟူ၍မှတ်။ ။ ဤနည်းကိုမှီ၍ ပုံပမာပြုသော အရာဟူသမျှတို့၌ သိလေ။

၁၁။ 'မိဘန္ဓယ်ပေါင်း၊ သိန်းခြောက်သောင်းလျှင်၊ မင်းကောင်းစည်ရိုး၊ ကျော်လွမ်းဟိုးလျက်၊'-ဟူသည် ကား 'မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ခမည်းတော်၊ မယ်တော်တို့နှင့်စပ်သော၊ ၁ သိန်း ၆ သောင်းအရေ အတွက်ရှိသော ဆွေတော်မျိုးတော်အားလုံးတို့သည် မဟာသမ္မတမင်းမှ အနွယ်မပျက်ဆင်းသက် သော အသမ္ဘိန္နုခတ္တိယဖြစ်သော 'သာကိယမင်းမျိုး' ဟု ကျော်စောထင်ရှားသော မင်းမျိုးတို့ချည်း ဖြစ်သည်။ ထိုမင်းမျိုးတို့တွင်လည်း ဘုရားသခင်သည် အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သည်။'-ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ အမျိုးအားဖြင့်အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဇာတိမဟတ္တကို ပြသည်။

'ကပိလဝတ်၊ မည်မှတ်ရသေ၊ တည်သည့်နေ့က၊ သကျဇာတိ၊ သုံးပြည်ချိ၍၊ စည်ဘိနှစ် ထောင်၊ ရှစ်သောင်းအောင်လျှင်၊ မြားမြောင်နွယ်ဆက်၊ စဉ်မပျက်တည့်၊ နန်းထက်နှင့်နှင့်၊ ဖွားသန့် စင်၍၊ မိုးပြင်အဝ၊ ကြယ်ဘောင်လသို့၊ ဒေဝဒဟ၊ ကောလိယဟု၊ ခွန်သဦးကိုင်၊ နှစ်ခရိုင်ထက်၊

မဏ္ဍိုင်ထိပ်မှန်း၊ ပြည်ထောင်နန်းနှိုက်၊ ကြငှန်းတမ္ပတ်၊ ကောင်းကင်ထွတ်မှာ၊ စက်မြတ်တေဇ၊
 သုံးကျွန်းင-သို့၊ အာဒိစ္စဝင်၊ မင်းစင်ရှစ်သောင်း၊ သုံးပြည်ပေါင်းကို၊ အုပ်ဆောင်းခဲ့မြောက်၊
 ရောက်အံ့ရက်စေ၊ ခုနစ်နေ့တွင်၊ စက်ရှင်ရဲရဲ၊ ပေါ်လှဆဲ၌ -ဟူ၍ 'ပါရမီခန်း'တွင် 'ဘုရားသခင်
 ၏ဆွေတော်မျိုးတော်တို့သည် ၈ သောင်းရှိကြောင်း'ကို အသျှင်မဟာသီလဝံသ စပ်ဆိုတော်မူသည်
 နှင့် 'မိဘန္ဓယ်ပေါင်း၊ သိန်းခြောက်သောင်းလျှင်' ဟူသော ဤကိုးခဏ်းစကားသည် မညီတကား၊
 ဘယ်စကားကို အမှန်ယူရမည်နည်း။-ဟု မေးစရာရှိသည်။ ဤသို့မေးလျှင် 'ထိုစကား ၂ ရပ်စလုံး
 ပင် မှန်သည်' -ဟုဖြေလေ။

'ဘယ်သို့မှန်သနည်း'ဟူမူ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ဆွေတော်မျိုးတော်တို့သည် လူဦးရေ
 အားဖြင့် ၈ သောင်းရှိသည်ကိုရည်၍ ပါရမီဆရာက 'အာဒိစ္စဝင်၊ မင်းစင်ရှစ်သောင်း' ဟုစပ်ဆို
 သည်။ ကိုးခန်းဆရာမူကား ထို ၈ သောင်းသော သာကီဝင်မင်းဆွေတော်မျိုးတော်တို့သည်ပင်
 လူတစ်ဦးတစ်ဦး၌ ခမည်းတော်ဘက်ကစပ်လျှင် ဆွေမျိုး ၁ ပုံ၊ မယ်တော်ဘက်ကစပ်လျှင်
 ဆွေမျိုး ၁ ပုံ။ ဤသို့ ဆွေမျိုး ၂ ထပ်စီတော်ကြသောကြောင့် အမျိုးတော်စပ်ပုံ၏အစွမ်းအားဖြင့်
 ၈ သောင်း ၂ လီ-၁ သိန်း ၆ သောင်းရှိသည်ကိုရည်၍၊ 'မိဘန္ဓယ်ပေါင်း၊ သိန်းခြောက်သောင်းလျှင်'
 ဟူ၍စပ်ဆိုတော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့်- ထိုဆရာ ၂ ဦးတို့စကားသည် အမှန်ချည်းဖြစ်သတည်း။

'တထာဂတောဟိ မာတုပက္ခတောအသီတိယာ ပိတုပက္ခတော အသီတိယာတိ ဒွေအသီတိ
 ဉာတိကုလသဟဿေဟိကာရိတေ ဝိဟာရေဇကမေဝ ဝသံဝသိ' -ဟူသော ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ
 ပထမဝတ္ထုနိဒါန်းအဖွင့်ပါဠိကို ထောက်။ အနက်လွယ်ပြီ။

၁၂။ 'မြေမိုးရပ်သူ၊ လူခပ်သိမ်းတို့၊ ညွတ်တိမ်းပူဇော်၊' -ဟူသည်ကား-

မြေပေါ်၌၊ မိုးကောင်းကင်၌နေကြကုန်သော လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ-အားလုံးတို့၏ ဦးညွတ်ရှိခိုး
 မြတ်နိုးပူဇော်ရာဖြစ်သည် ဆိုလိုသည်။

ဤစကားရပ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ၄ သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ ၁ သိန်းကာလပတ်လုံး
 ဖြည့်ဆည်းပူးတော်မူခဲ့သော ပါရမီတော်အရှင်ဖြစ်၍ မြေမိုးရပ်သူ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့၏ ဦးညွတ်
 ပူဇော်ရာဖြစ်သဖြင့် အတုမရှိဘုန်းကံတော် ကြီးမြတ်သည်၏အဖြစ် ဟုဆိုအပ်သော ဘုရားသခင်၏
 ပုညမဟတ္တကိုပြသည်။

သည်ကိုရည်၍ ပါရမီခဏ်းပျို၌ 'သင်္ချေလေးမွှာ၊ သိန်းကမ္ဘာ၌၊ ပမာသမ္မ၊ အနုမြူရှိ၊
 မရှိဝန်တို၊ မကုတ်သျှိတည့်၊ ထားသို့ခဲ့ကျိုး၊ ကျေးဇူးဖြိုး၍၊ တန်ခိုးပြင်းဝန်၊ ဘုန်းရှိန်ထန်သား၊
 သမန္တစက္ခု၊ သဗ္ဗညုကား။' -ဟူ၍စပ်ဆိုတော်မူသည်။

'လူခပ်သိမ်း'ပင် ဆိုသော်လည်း လူကိုသာမယူနှင့်။ 'လူ' ဟူသောစကားသည် လောက၏
 အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သောကြောင့် ကာမလောက၊ ရူပလောက၊ အရူပလောကတို့၌ရှိသမျှ နတ်၊ လူ၊
 ဗြဟ္မာတို့ကိုရည်၍ ကိုးခဏ်းဆရာ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၁၃။ 'ကျေးဇူးတော်လည်း၊ နှိုင်းဘော်တုကျွန်း၊ မြင်းမိုရ်ထွန်းသို့' -ဟူသည် မြင်းမိုရ်တောင်သည် တောင်တကာတို့ထက်အမြင့်ဆုံးဖြစ်၍ အမြင့်အရာတွင် ပြိုင်ဘက်စရာတောင် မရှိဘိသကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရားသခင်မှာလည်း လောကီဂုဏ်ကျေးဇူး၊ လောကုတ္တရာဂုဏ်ကျေးဇူး အစရှိသောဂုဏ်ကျေးဇူးအရာတွင် ဘယ်သူနှင့်မျှမတူ အတုမရှိ ကဲလွန်မြင့်မြတ်၍ တုဘက်ပြိုင်ဘက်ကင်းသည် ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးအားဖြင့် အတုမရှိမြတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်မဟာတ္ထကိုဖော်ပြလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသခင်မှာ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်ကိုမဆိုထားနှင့်၊ ပြကတိသော ရူပကာယကိုယ်တော်ကိုမျှ နှိုင်းယှဉ်၍မရ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်- ပါရမီခန်းပျို့၌

'စကြဝဠာ၊ တတိုက်ရာ၌၊ ရှာရှာပတ်ညက်၊ အထက်အထက်၊ ဝါးပွားဆက်၍၊ ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ ငြိမ်းကြီးထောင်လည်း၊ ဘုန်းခေါင်ဘုရား၊ ကိုယ်တော်ဖျားကို၊ တောင်ထားတိုင်းငှာ၊ မမှီရာသား၊ ဓမ္မတာစစ်၊ ဖြစ်လတ်ခဲ့က၊ ကိုယ်ကိုမျှလျှင်၊ မရတိုင်းရှည်၊ ဖြစ်ခဲ့၏ရှင်၊ မည်မှည့်ထိုဤ၊ ဖြင်ပေါသီသား၊ လောကီ၊ လောကုတ်၊ ဝိမုတ်ငါးတန်၊ ဈာန်အဘိညာဉ်၊ ယှဉ်လျက်မကွာ၊ အသာဓာရဏ၊ ဓမ္မခြောက်စု၊ စတုဝိသ၊ သမန္တဟု၊ ကျမ်းမခပင်း၊ သိမြင်ချင်းသား၊ ကျယ်ဝင်းဂုဏ်တော်၊ ကျေးဇူးသော်ကား၊ အကျော်ထဲနက်၊ အံ့ဆတက်၍၊ တိုင်းဘက်အဘယ်၊ ဆိုဘွယ်ချေငှာ၊ ရှိလှည့်ရာအံ့။' -ဟူ၍စပ်ဆိုတော်မူလေသည်။

'တုကျွန်း' = အတုမရှိ၊ အဖက်မရှိ။ -ပေါရာဏ

၁၄။ 'တုကျွန်းဘက်ကွာ၊ သံဃာသမ္ပဒ္ဒ၊ ပစ္စေကနှင့်၊ အဂ္ဂရှင်ရင်း၊ ကြွင်းသာဝက၊'
-ဆီးဘန်နီဆရာတော်ဆို သံဝေဂပိုဒ်စုံရတု

၁၅။ 'ရဟန်းများထွတ်' -ဟူသည် 'ရဟန်းတို့၏အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော' ဆိုလို၏။ ဤပုဒ်သည် 'သုံးလူနတ်ကား' ဟူသောနောက်ပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း။

ဤ၌ 'ထွတ်' ဟူသောစကားကို 'ထွဋ်' ဟူ၍ 'ဋ' သန်လျင်းချိတ်သတ်၍ ရေးလေ့ရှိကြသည်။

စွယ်စုံကျော်ထင်သတ်ပုံ၌ 'ထီးထွတ်၊ မျိုးထွတ်၊ သုံးလူထွတ်၊ လူထွတ်၊ အနာထွတ်-ဘယ့်နှယ်နည်း။' -ဟူ၍ တဝမ်းပူသတ် သံတူကြောင်းကွဲတွင် စပ်ဆိုသည်ကိုထောက်လျှင်၊ 'ရဟန်းများထွတ်' -ဟု တဝမ်းပူသတ်၍ရေးလျှင် သာ၍သင့်မည်ထင်သည်။

၁၆။ 'သုံးလူနတ်ကား' -ဟူသည်ကား 'ကာမလောက၊ ရူပလောက၊ အရူပလောကတည်းဟူသော လောက ၃ ပါး၌နေသူ လူ ၃ ပါးတို့၏ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသခင်သည်ကား' -ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

ဒီဃနိကာယ် သက္ကပဉ္စာသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ မဇ္ဈိမနိကာယ် စူဠတဏှာသင်္ခယသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဣတိဂုတ်အဋ္ဌကထာ၊ သာရတ္ထသင်္ဂဟ စသောကျမ်းတို့၌ နတ်သည် 'သမ္ပုတိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်၊

* မူလစာအုပ်၌ 'အမှတ်-၁၄' မပါ။ 'အမှတ်-၁၅' ကို ကျော်ပြသည်။

ဝိသုဒ္ဓိနတ် -ဟူ၍ ၃ မျိုးရှိကြောင်းကိုဖွင့်ဆိုရာ ဝိသုဒ္ဓိနတ်ကိုရည်၍ 'သုံးလူနတ်ကား' ဟု ကိုးခဏ်း ပျီဆရာ စပ်တော်မူသည်။

ထို ၃ ပါးတို့တွင် ယခု လူ့ပြည်လောက၌ ဘုရင်မင်းဧကရာဇ်ကို 'သမ္မုတိနတ်' ခေါ်သည်။ နတ်ပြည်၌ဖြစ်သောနတ်ကို 'ဥပပတ္တိနတ်' ခေါ်သည်။ ဘုရားရဟန္တာတို့ကို ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်၍ 'ဝိသုဒ္ဓိနတ်' ခေါ်သည်။

၁၇။ 'သာဝတ္ထိပြည်' ဟူသည် တိုင်းပြည်၏အမည် မဟုတ်။ ကောသလတိုင်း၏အရှင် ပသေနဒီမင်းမြတ် စံနေရာမြို့တော်၏အမည် ဖြစ်သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်စံသောမြို့တော်ကို 'မင်းနေပြည်' ခေါ်ဝေါ်လေ့ ရှိသည်အတိုင်း မြို့ကို 'ပြည်' ဟု စပ်ဆိုလေသည်။ လူတို့၏အသုံးအဆောင်အားလုံး ဤမြို့၌ရှိသောကြောင့် 'သဗ္ဗတ္ထိ' ၊ ၎င်းစကားကမှရွေ့၍ 'သာဝတ္ထိ' မည်ကြောင်းကို မူလပဏ္ဏာသဒ္ဓကထာ သဗ္ဗာသဝသုတ်အဖွင့်၌ မိန့်ဆိုသည်။

၎င်းမြို့နေရာသည် ဣန္ဒြိယတိုင်း ဩဒ္ဓနယ် ဗာလာရာမ္မရ်မြို့၏အနောက်ဘက် မိုင် ၁၀ ကွာမှာရှိသည်။ ယခုမှာ ထိုနေရာကို ထိုအရပ်မှာနေသူတို့က 'မာဟက်' ဟုခေါ်ကြသည်။ ယခုလူနေမရှိ၊ မြို့တွင်း၌ တောဖြစ်နေသည်။

ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ရာကိုကား 'ဆာဟက်' ဟူ၍ခေါ်ကြသည်။

၁၈။ 'မရည်ခွန်နီး၊ ကျွတ်ပွဲဖြီးသား' -ဟူသည် 'ခရီးမရည် အနီး၌တည်၌ ကျွတ်ပွဲများစွာကို ရင်တော်မူ ရာဖြစ်သော' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။

'ခွန်' ၌ 'အ' အက္ခရာကို မြှုပ်ထားသည်။ 'အခွန်နီး' ဆိုလိုသည်။ 'အခွန်' ဟူသောစကား သည် 'အဒ္ဓါန' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'ခြီး' အနက်၊ 'အချိန်ကာလ' အနက်-၂ ခု ကိုဟောရာတွင် ဤအရာ၌ 'ခြီး' အနက်ကို ဟောသည်။

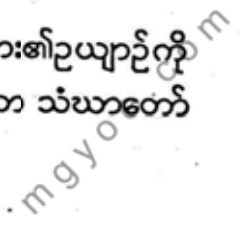
'ကျွတ်ပွဲဖြီးသား' -ဟူရာ၌ 'ဖြီး' ကား-ပေါရာဏ၊ 'အများ' အနက်ဟောသည်။ ပုဒ်စဉ်- ၃၄-၆ ကိုကြည့်။

ဘုရားသခင်သည် သတ္တဝါတို့ကိုကယ်ချွတ်ခြင်းငှာ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သုတ္တန်ဒေသနာ တို့ကို များစွာဟောတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် 'မရည်ခွန်နီး၊ ကျွတ်ပွဲဖြီးသား၊ ကျောင်းကြီးဗိမာန်၊ ဇေတဝန်၌၊' -ဟူ၍စပ်ဆိုတော်မူသည်။ အချို့ကိုးခဏ်းမူတို့၌ 'မရည်ခွန်နီး၊ ကျွတ်ပွဲဖြီးသော်၊' ဟူ၍ မှားယွင်းလျက်ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။

၁၉။ 'ဗိမာန်' -ဗိမာန-ဝိမာန (မာဂဓ) = အလွန်ကြီးကျယ်ကောင်းမွန်၍ အထူးသဖြင့်မြတ်နိုးအပ်သော အိမ်၊ နန်း၊ ကျောင်းကြီးများကို 'ဗိမာန်' ခေါ်သည်။

၂၀။ 'ဇေတဝန်' ကား ဘုရားသခင်၏ကျောင်းတော်အမည် ဖြစ်သည်။ ဇေတမင်းသား၏ဥယျာဉ်ကို အနာထပိဏ်သူဌေးက အသပြာ ၁၈ ကုဋေပေး၍ဝယ်ယူပြီးလျှင်၊ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်

၁။ ခြီး = ခရီး။

တို့အား ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသောကျောင်းဖြစ်၍ ထိုကျောင်းကို 'ဇေတဝန်ကျောင်းတော်' ခေါ်သည်။
ဇေတ- ဇေတမင်းသား၏။ ဝန-ဥယျာဉ်။-မာဂဓ

၂၁။ 'သုဒ္ဓေါခမည်း'-ဟူသည် 'ဘုရားသခင်၏ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါနေမင်းကြီး' ဆိုလိုသည်။ သုဒ္ဓေါ
နေကို သုဒ္ဓ-ဩဓေ။ ပုဒ်ဖြတ်။ သုဒ္ဓ- စင်ကြယ်သော။ ဩဓေ- ထမင်းရှိသူ။-'စင်ကြယ်သော
ထမင်းရှိသောသူ' ဆိုလိုသည်။

၂၂။ 'ဆွေနည်း'-ဟူသည် 'ချစ်ခင်စုံမက်အပ်သောမယား' ဆိုလိုသည်။ ပေါရာဏ
'မောင်နည်းဆွေနည်း၊ ချစ်စည်းမပျို၊ ထဲကြည်ညို၏။'-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
သို့ရာတွင် ဤစကားတို့၌ 'နည်း' သာ ပေါရာဏစကားစစ် ဖြစ်သည်။ 'ချစ်ခြင်း' အနက်
ဟောသည်။-ဟု မှတ်ရမည်။ အကြောင်းမှာ ချစ်ဆွေကို 'ဆွေနည်း'၊ ချစ်သည့်မယ်ကို 'မယ်နည်း'၊
ဆွေမယ်နည်း'၊ ချစ်သည့်မောင်ကို 'မောင်နည်း'၊ ဆွေမောင်နည်း'၊ ချစ်သည့်အရှင်ကို 'ရှင်နည်း'
ဟူ၍ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုကြသည်။ ထုံးကား-
'နွဲ့နောင်းပြာကြည်း၊ ဆွေမယ်နည်းလျှင်၊ ရှာဆည်းကိုယ်ကျိုး၊ ပြုစုပျိုးက၊'-ဘုံခင်းပျို့
'လင်မွန်ခမည်း၊ ဆွေမောင်နည်းနှင့်၊ ရစ်စည်းကြပ်ကြပ်၊ မေတ္တာထပ်လျက်၊'-၄င်း
'မလိပ်မလည်း၊ မှန်ချုပ်တည်းလျက်၊ ရှင်နည်းဘုရား၊ ဟောခဲ့ကြားသား၊'-ပါရမီခင်းပျို့

၂၃။ 'ဗိမ္ဗာ' ကား-မာဂဓ၊ 'ဆင်းတုရုပ်တု' အနက်ဟောသည်။
ဘုရားလောင်းသိဒ္ဓတ္ထမင်းသား၏ကြင်ဖက်တော် ယသော်ဓာရာမင်းသမီးသည် အလွန်လှ၍
ဆင်းတုနှင့်တူသောကြောင့် ထိုမင်းသမီးကို 'ဗိမ္ဗာ' ဟုခေါ်သည်။ 'ဗိမ္ဗာ၊ ဘဒ္ဒကစ္စနာ၊ ရာဟုလ
မာတာ' ဟူသောအမည်တို့သည် ယသော်ဓာရာမင်းသမီး^၁ တစ်ယောက်တည်း၏ အမည်တို့ချည်း
ဖြစ်သည်။

၂၄။ 'သည်းချာရာဟု'-ဟူသည် 'သားတော်ရာဟုလာ' ဆိုလိုသည်။ 'သည်းချာ' ကား-ပေါရာဏ၊
'သားသမီး' အနက်ဟောသည်။
'ထိုရောအခါ၊ သားသည်းချာ၏၊ ကြောင်းခြာအချင်း၊ တင်းစကားကို၊'-ဝေဿန္တရာပျို့။
ဘုရားသခင်သားတော်ကို 'ရာဟုလာ' ခေါ်ခြင်းအကြောင်းမှာ- ဘုရားလောင်းသိဒ္ဓတ္ထ
မင်းသားသည် ဥယျာဉ်တော်၌ရှိသည့်အခါ သားတော်ဖွားမြင်ကြောင်းကို သတင်းရလျှင် 'ရာဟု
ဇာတော ဗန္ဓနဇာတံ' ဟုဆိုတော်မူသည်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဘိုးတော်သုဒ္ဓေါနေမင်းကြီးက ထိုမင်း
သားငယ်ကို 'ရာဟုလာ' ဟု အမည်မှည့်တော်မူသည်။
ရာဟု၊ ရာဟုသည်။ ဇာတော၊ ဖွားပြီ။ ဗန္ဓနံ၊ အနှောင်အဖွဲ့သည်။ မေ၊ ငါအား။ ဇာတံ၊ ဖြစ်ပြီ။
-ဤကားအနက်။

၁။ 'ယသော်ဓာရာမင်းသမီး'။

၂၅။ ‘သဗ္ဗဘုံသို့’-ဟူသည် ‘စကြာမင်းကဲ့သို့’ ဟူ၍ဆိုလိုသည်။ လူ့ပြည်လောကဓာတ်တစ်ဝန်းလုံး ဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသောမြေအရပ်၌ အစိုးရသောကြောင့် စကြာမင်းကို ‘သဗ္ဗဘုံ’ ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ‘သဗ္ဗဘုံမိယာ ဣဿရောသဗ္ဗဘုံမော’-အဘိဓာန်ဋီကာ။

ဤအကြောင်းကို သတိမထားမိကြ၍ ဤကိုးခမ်းပျို့လင်္ကာ၌ ‘သဗ္ဗဘုံသို့’ ဟူသောစကားကို ‘သက္ကဘုံ’ သို့ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘သိကြားဘုံ’ သို့ ဟူ၍လည်းကောင်း မှားယွင်းစွာ ဖတ်ရွတ်ရေးသားကြလေသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၇-၃ ကိုလည်း ကြည့်လေဦး။

၂၆။ ‘ရက်ရက်’ ကား-ပေါရာဏ၊ ‘ဆောလျင်စွာ’ ဆိုလိုသည်။
 ‘ကျက်စွာရဲရဲ၊ သံပူခဲကို၊ လောင်မြဲကိုင်ခက်၊ သိလျက်လျက်လျှင်၊ ရက်ရက်သွတ်သွတ်၊ ကောက်၍ လွတ်မှု၊’-ပါရမီခမ်းပျို့
 ‘ဘီလူးသဘက်၊ ဘေးသူဖျက်အား၊ ရက်ရက်ဆောစွာ၊ စွန့်လိုက်ခွာသို့၊’-ဂန္ထိသာရပျို့

၂၇။ ‘စိရသံဝတ၊ ပဿာမဖြင့်၊ ပိုဒ်စတည်ထား၊ ဟောညွှန်ကြားသည်၊’-ဟူသည်ကား ‘ဟတ္ထိပါလဇာတ်ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူလို၍၊ ‘စိရသံဝတပဿာမ’ အစရှိသောစကားကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသည်။’-ဟူလိုသည်။
 ‘စိရသံ၊ ၁၆ နှစ်တိုင်ကြာမြင့်မှ။ ပဿာမဝတ၊ မြင်ရကုန်ဘိ၏တကား။’-ဤဇာတ်အနက်။ ပိုဒ်စဉ် ၁၇-၂ ကိုကြည့်။

၂၈။ ယခုဖွင့်ဆိုရေးသားအပ်သော ဤလင်္ကာကျမ်းသည် ဟတ္ထိပါလဇာတ်^၁ ဒေသနာကို မြန်မာဘာသာအလင်္ကာဖြင့် စီကုံးထားအပ်သောကျမ်းဖြစ်၍၊ ဤကျမ်းကို ‘ဟတ္ထိပါလပျို့’ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ၎င်းဇာတ်တော်၌ ဟတ္ထိပါလ၊ အဿပါလ၊ ဂေါပါလ၊ အဇပါလ-ဟူသော ၄ ယောက်သောသူတို့က ဟောပြောတရား အနှစ်သာရ ၄ ခုတို့ကို ထုတ်ဖော်ရေးသားသောပျို့ဖြစ်၍ ‘စတုဓမ္မသာရပျို့’ ဟူ၍လည်းကောင်း-ခေါ်ကြသည်။ စတု-၄ ခု၊ ဓမ္မ-တရား၊ သာရ-အနှစ်သာရ။
 ၎င်းပြင် ဤပျို့၌ ၁-ဟတ္ထိပါလတောထွက်ခမ်း၊ ၂-အဿပါလတောထွက်ခမ်း၊ ၃-ဂေါပါလတောထွက်ခမ်း၊ ၄-အဇပါလတောထွက်ခမ်း၊ ၅-ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးတောထွက်ခမ်း၊ ၆-ပုဏ္ဏားမကြီးတောထွက်ခမ်း၊ ၇-ဒေသနာရီမင်းကြီးတောထွက်ခမ်း၊ ၈-၎င်းမင်း၏ မိဖုရားကြီးနှင့် ၇ ပြည်ထောင်သားတို့တောထွက်ခမ်း၊ ၉-ဇာတ်ပေါင်းခမ်း။-ဟူ၍ ၉ ခမ်း ၉ ဌာနတို့ကို ရေးသားစပ်ဆိုသောကြောင့် ‘ကိုးခမ်းပျို့’ ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။
 ဤသို့စာတစ်စောင်တည်း အမည် ၃ ခုတွင်သည်ကိုလည်း မှတ်အပ်၏။

၁-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ဝိဇ္ဇာတ္ထ)

ငါကား အမျိုးမြတ်သူ၊ ငါကား ဘုန်းကံရှိသူ၊ ငါကား ဂုဏ်ရှိသူ ဟူ၍ အမျိုးအား၊ ဘုန်းကံအား၊ ဂုဏ်အား-ဤအား ၃ ပါးတို့ကိုကိုးကား၍ *ငါနှင့်အဖက်တန်သောသူမရှိ* ဟု ပြောဆိုကြုံးဝါးထောင်လွှားမော်ကြားကြသော *ပုဏ္ဏားမျိုး၊ မင်းမျိုး၊ သူကြွယ်မျိုး၊ သူဆင်းရဲမျိုး* -ဟူသော လူ ၄ မျိုးတို့၏ *မာန်မာနတည်း* ဟူသောတံခွန်ကို မဟာသမ္မတမင်းမှ အစဉ်မပျက်ဆင်းသက်သော အသမ္ဘိန္ဒ ခတ္တိယစစ်ဖြစ်ကုန်သော အလွန်ကျော်စောထင်ရှားသော ၁ သိန်း ၆ သောင်းသော သာကီဝင်မင်းမျိုးချည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏အညွန့်ဖြစ်၍ ကိုယ်တော်၏ အတုမရှိ အမျိုးမြတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော *ဇာတိမဟတ္တတော်* ။ မြေ၌ မိုးကောင်းကင်၌နေသူ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာအားလုံးတို့ ဦးညွတ်ပူဇော်ရာဖြစ်သဖြင့် ကိုယ်တော်၏အတုမရှိ ဘုန်းကံတော်ကြီးမြတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော *ပုညမဟတ္တတော်* ။ မြင်းမိုရ်တောင်မင်းမှာ ပြိုင်စရာမရှိ တောင်တကာတို့၏အမြင့်ဆုံးဖြစ်သကဲ့သို့ လောကီ၊ လောကုတ်၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ စသောဂုဏ်ကျေးဇူးအရာတို့၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူနှင့် တူတော်မမူဘဲ လွန်ကဲမြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ကိုယ်တော်၏ *ဂုဏမဟတ္တတော်* တို့ဖြင့် လေပြင်းမုန်တိုင်း ခတ်လှိုင်းလှည်းချသကဲ့သို့ ဖြူဖျက်တိုက်ခတ်လှည်းချခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်တော်မူပေသော၊ သုံးလူသနင်း ရဟန်းမင်းဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် အလွန်ပြန့်ပြောစည်ပင်သော သာဝတ္ထိနေပြည်တော်မှ ခြီးမဝေး နီးသောအရပ်၌တည်သောသတ္တဝါတို့ကို၊ ချေချွတ်ခြင်း ကျွတ်ပွဲသဘင်အများကို ရင်တော်မူရာဖြစ်သော ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသောအခါ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဓနမင်း၊ အလွန်ချစ်ခင်စုံမက်အပ်သော *ဗိဗ္ဗာဒေဝီ* ခေါ် ယသော်ဓရာမိဖုရား၊ သားတော်ရာဟုလာနှင့် တကွ များစွာသောမောင်းမမိသံ အခြံအရံတို့သည် ဖြေဖျော်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ စကြာမင်းကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို ပြည့်စုံစွာစံစားရသောမင်း၏စည်းစိမ်ကို မငဲ့မကွက် ဆောလျင်စွာစွန့်ပစ်ခဲ့၍ တောထွက်တော်မူနိုင်ပေသော၊ ဘုရားကိုယ်တော်၏ နိက္ခမအကျင့်တော်မြတ်နှင့် စကားစပ်မိ၍ *စိရသံဝတ ပဿာမ* အစရှိသော ဟတ္ထိပါလဇာတ်ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူသည်။

ကိုးခမ်းပျို့ငိုကာ စကားချီး၊ နိဒါန်း ပြီး၏။

ပထမကဏ္ဍ
၁-ဟတ္ထိပါလတောထွက်ခဏ်း

၂ အခါတစ်ပါး၊ ရဟန်းများတို့၊ ဉာဏ်အားဆယ်ခု၊ စတုဝေသာ၊ ကိုးဖြာ
ကျေးဇူး၊ ဝုဏ်အထူးဖြင့်၊ နှစ်ဦးမဆံ၊ နှိုင်းစံမရ၊ ဉာဏ်ခြောက်မည်၊
တုကင်းစည်တည့်၊ တီးမည်ကျံကျံ၊ ဘဝဂ်လျှံမျှ၊ မည်အုတ်ကျက်၊
စောဘုန်းတက်၏၊ တောထွက်ပါရမိ၊ ခဲအင်ညီကို၊ သွေးသီ-တသုံ၊
ချီးမွမ်းဟုန်ဖြင့်၊ နေကုန်သရော်၊ သုံးလူ့ဘော်လည်း၊ လာတော်မူပြီး၊
ရှားမီးကျီးသို့၊ ညီးညီးဝါဝါ၊ ဝမ်းထဲမှာကား၊ သမ္ဘာရဂ္ဂိ၊ ရဲရဲညီသား၊
ဟတ္ထိပါလ၊ ဇာတကကို၊ လင်းပြထင်စွာ၊ ဟောဝိမ့်ဝှာတည့်၊ 'ကာယ
နုတ္ထ'၊ စသည်မေးရှောင်၊ သို့အကြောင်းဟု၊ ထေရ်ပေါင်းပရိသတ်၊
ပြန်လျှောက်လတ်သော်၊ သံမြတ်သာအိန်၊ ဤသို့မိန်၏၊ 'ကျော်ထိန်၊
အံ့ဖွယ်၊ ဇမ္ဗူလယ်နှိုက်၊ သုံးဆယ်စုံအင်၊ ပြည့်ဖြိုးထင်သည်'၊ ရှင်တို့
မိပတ်၊ ငါမုနိကား၊ စွန့်ဘိအိမ်ရာ၊ ယခုသာလျှင်၊ သဒ္ဓါလူလူ၊
တောထွက်မှုကို၊ ပြုသည်မဟုတ်၊ သမ္မုဒ္ဒစစ်၊ ရင်းနှစ်ပညာ၊ ဆည်းပူး
ရှာ၍၊ ရှေးခါသော်လည်း၊ သူတော်နည်းဖြင့်၊ အရည်းပြီးလှ၊ စွန့်ဘူးစွ
ဟု၊ မြွက်ဟစကား၊ လျာကာထားမှ၊ တရားကျယ်ဖွင့်၊ တောင်းပန်
လင့်လျက်၊ လေးဖင့်ဣန္ဒြေ၊ ထိုင်ချုပ်နေသည်။ ။ မြုတောရောင်ဘိတ်
ရွမ်းရွမ်းတည်း။ ။

၂-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ 'ဉာဏ်အားဆယ်ခု' ဟူသည် 'မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ ဒသဗလဉာဏ်တော် ၁၀ ပါး'ကို ဆိုလိုသည်။ ၎င်းတို့၏သရုပ်ကား
 - ၁- အရာဟုတ်သည်-မဟုတ်သည်ကိုသိတတ်သော ဌာနာဌာနဉာဏ်။
 - ၂- ကံအထူး အကျိုးအထူးကိုသိတတ်သော ကမ္မဝိပါကန္တရဉာဏ်။
 - ၃- ကံ၏အပိုင်းအခြားကိုသိတတ်သော သဗတ္ထဂါမိနိပဋိပဒါဉာဏ်။
 - ၄- ဓာတ်၏အထူးအပြားကိုသိတတ်သော နာနာဓာတုဉာဏ်။
 - ၅- သတ္တဝါတို့၏အထူးထူးသော အလိုနှလုံးသွင်းကိုသိတတ်သော နာနာဝိမုတ္တိကတဉာဏ်။
 - ၆- ဣန္ဒြေရင့်-မရင့်ကိုသိတတ်သော ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်။
 - ၇- ဈာန်စသည်တို့၏ ညစ်ညူးခြင်း၊ ဖြူစင်ခြင်း၊ ထခြင်းကိုသိတတ်သော ဈာန်ဒီသံကိလေသဝေါဒါနုဂုဋ္ဌာနဉာဏ်။

၁။ 'ပြည့်ကျီးထင်သည်'-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။ ၂။ 'ပွက်ဟစကား'-ဘားနဒ်မှ။

- ၈- ရှေး၌နေဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကိုသိတတ်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်။
- ၉- သတ္တဝါတို့၏ စုတိပဋိသန္ဓေကိုသိတတ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်။
- ၁၀- 'အာသဝေါတရားကုန်ပြီ' ဟူ၍သိတတ်သော အာသဝက္ခယဉာဏ်။-ဟူ၍ ၁၀ ပါးတည်း။
၎င်းဉာဏ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကိုသိလိုလျှင် ဒသနိပါတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကို ကြည့်လေ။

၂။ 'စတုဝေသာ' ဟူသည် 'စတုဝေသာရဇ္ဇ' ပင်တည်း။

စတု- ၄ ခု၊ ဝေသာရဇ္ဇ- ရွံရှားခြင်းကင်း၍ရဲရင့်ခြင်း။ ။ 'ရွံရှာခြင်းကင်း၍ ၄ ပါးသောအရာတို့နှိုက် ရဲရင့်တော်မူသည်' ဆိုလိုသည်။ ဘယ်သို့ရဲရင့်သနည်းဟူမူ

- ၁- ငါဘုရားသည် သစ္စာ ၄ ပါးကိုသိ၏ဟု ဝန်ခံခြင်း။
- ၂- ငါဘုရားသည် အာသဝေါတရားကုန်သည်ဟု ဝန်ခံခြင်း။
- ၃- ပါရာဇိက အစရှိသော မကောင်းမှုသည် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏အန္တရာယ်ဖြစ်သည်ဟု ဟောတော်မူခြင်း။
- ၄- အကျင့်သီလအစရှိသော ကောင်းမှုတရားသည် သံသရာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဟု ဟောတော်မူခြင်း။

ဤ ၄ ပါးသောအရာတို့၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏား၊ နတ်၊ မာရ်၊ ဗြာဟ္မာတို့က 'မဟုတ်ပါတကား' ဟု စောဒနာတက်မည်ကို မကြောက်ရွံ့ ရဲရင့်တော်မူသည်။ စတုကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နှင့် ၎င်းအဖွင့်အဋ္ဌကထာတို့ကိုကြည့်။

၃။ 'ကိုးဖြာကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူးဖြင့်' -ဟူသည် 'ဘုရားသခင်၏ ၉ ပါးသောဂုဏ်ကျေးဇူးတော်' ကို ဆိုလိုသည်။ ၉ ပါးသရုပ်ကား-

- ၁- အရဟံ = ကိလေသာတို့မှ ကောင်းစွာဝေးတော်မူခြင်း။
 - ၂- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ = သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ကို မဖောက်မပြန် မိမိအလိုလိုသိတော်မူခြင်း။
 - ၃- ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န = ဝိဇ္ဇာ ၈ ပါး၊ စရဏ ၁၅ ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်း။
 - ၄- သုဂတ = အရိယမဂ်တည်းဟူသော ကောင်းသောနိဗ္ဗာန်ခြီးရှိတော်မူခြင်း။
 - ၅- လောကဝိဒူ = လောကအားလုံးကို သိတော်မူခြင်း။
 - ၆- အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ = မယဉ်ကျေးသောယောက်ျားတို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူနိုင်သော အတုမရှိမြတ်သောဂုဏ်။
 - ၇- သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ = လူ၊နတ်တို့ကို တရားဟောပြဆိုဆုံးမတော်မူနိုင်ခြင်း။
 - ၈- ဗုဒ္ဓ = သိအပ်သောတရားဟူသမျှကို သိတော်မူခြင်း။
 - ၉- ဘဂဝါ = အစိုးရခြင်း အစရှိသောဘုန်းတော် ၆ ပါးနှင့်ပြည့်စုံတော်မူခြင်း။
- အကျယ်ကိုသိလိုလျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဂုဏ်တော်ဖွင့်စသောကျမ်းတို့၌ ကြည့်မှတ်လေ။

၄။ *နှစ်ဦးမဆံ၊ နှိုင်းစံမရ၊ ဉာဏခြောက်မည်* -ဟူသည် *ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံသော အတုမရှိမြတ်သော အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆ ပါး*ဟု ဆိုလိုသည်။ ၆ ပါးဟူသည်ကား

- ၁- သတ္တဝါတို့လူန္ဒြေရင့်-မရင့်ကိုသိတတ်သော လူန္ဒြေယပရောပရိယတ္တဉာဏ်။
- ၂- သတ္တဝါတို့အလို ကိန်းဝပ်သည်၌ သိတတ်သော အာသယာနုသယဉာဏ်။
- ၃- သတ္တဝါတို့အား ကောင်းစွာသနားခြင်းကရုဏာ၌သိသော မဟာကရုဏာသမာသပတ္တိဉာဏ်။
- ၄- ခပ်သိမ်းသောတရားအပေါင်းတို့ကို သိတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်။
- ၅- ခပ်သိမ်းသောတရားတို့၌ တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းမရှိသော အနာဝရဏဉာဏ်။
- ၆- ရေ၊ မီးအစုံစုံသော တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာ၌သိသော ယမကပါဠိဟာရိယဉာဏ်တို့တည်း။

ဖိနာလင်္ကာကျမ်းနှင့် ၎င်းဋီကာတို့ကိုကြည့်။

၅။ *တုကင်းစည်* -ဟူသည် *အတုအပကင်းသော၊ အတုမရှိမြည်သောစည်ကြီး*ကို ဆိုလိုသည်။ *ဘိုးတော်သားချင်း၊ တုကင်းကျင့်မှတ်၊ ဘွားတော်လတ်လည်း၊* -ယိုးယားမိဖုရားဇချင်း *တုကင်း၊ တုကျွန်း၊ တုမဲ့၊ တုရှုံး၊ တုလွတ်* -ဟူသောစကားတို့သည် *အတုမရှိ* ဟူသောစကားတို့၏ ပရိယာယ်ဝေဂုဏ်တို့တည်း။

၆။ *တီးမြည်ကျံကျံ* -ဟူရာ၌ စည်၏ကျယ်စွာမြည်သံကိုပင် *ကျံကျံ* ဆိုသည်။ *ကျံကျံမြည်ရိုး၊ ကျိုးကျိုးကျံကျံ၊* -ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း *ငါးပါးတူရိယာ၊ နတ်ဖွယ်ရာဖြင့်၊ သည်းစွာကျံကျံ၊ တီးမှုတ်သံကို၊ တရံတဆဲစ်၊ ကြားလစ်ရကား၊* -ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး *တောကြီးဆိတ်ညံ၊ ဆီးကျံကျံဝယ်၊ ဓူဝံမပေါ်၊ မမြော်ပါရ၊ နေကိုတလည်း၊ ဘယ်ကရှေ့နောက်၊ ဘယ်တောင်မြောက်ဟု၊ တွေးထောက်မမှန်၊* -မင်းလက်ဝဲသုန္ဒြေ ဆို *မဲဇာတောင်ခြေ* ချီရတု ထို့ကြောင့် *ဟစ်ကြော်သံကား၊ ကျံကျံ တမည်၊ ကျည်ကျည်ကျာကျာ၊ တွင်ဝေါဟာ၏၊* ဟူသော ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်စကားအရ *ကျံကျံ* ဟူသောပေါရာဏစကားသည် ဟစ်ကြော်သံကိုသာခေါ်သည်ဟု မမှတ်နှင့်။ တီးသံ၊ မှုတ်သံ၊ မြည်သံတို့ကိုလည်း *ကျံကျံ* ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်ဟု မှတ်လေ။

၇။ *ဘဝင်လျှံမျှ* -ဟူသည် *ဘဝင်တိုင်အောင် ပြန့်နှံ့ပြည့်လျှမ်းသည်* ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ *ဘဝင်* ဟူသောစကားသည် *ဘဝဂ္ဂ* ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ *ဘဝ၊ ဘုံဘဝ၏။ အဂ္ဂ၊ အဆုံး၊ အစွန်။* ထိုဘဝင်သည် *ပုထုဇနဘဝင်၊ အရိယဘဝင်၊ သဗ္ဗဘဝင်* -ဟူ၍ ၃ ပါးရှိသည်ဟု အနုဋီကာ၊ လောကဒီပက စသောကျမ်းတို့၌ လာသည်။ ထို ၃ ပါးတို့တွင် - ဝေဟပွိုလ်ဘုံသည် ပုထုဇနတို့၏ ဖြစ်ရာဘုံအဆုံးဖြစ်၍ *ပုထုဇနဘဝင်* မည်၏။

- အကနိဋ္ဌဘုံသည် အရိယာတို့၏ ဖြစ်ရာဘုံအဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် 'အရိယာဘဝဂ်' မည်၏။
 - နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံသည် ခပ်သိမ်းသော ပုထုဇဉ်အရိယာတို့၏ ဖြစ်ရာဘုံ အဆုံးဖြစ်၍ 'သဗ္ဗဘဝဂ်' မည်၏။
- ဤသဗ္ဗဘဝဂ်ကိုရည်၍ 'ဘဝဂ်လျှံမျှ' ဟု သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၈။ 'မည်အုတ်ကျက်' -ဟူသည် 'မပြတ်မစဲ၊ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။
 'မည်' ကား- ပေါရာဏ၊ 'မပြတ်မစဲ' အနက်ဟောသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၅၆-၁၁ ကြည့်။
 'အုတ်ကျက်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ညံစီသည်။' ဆိုလိုသည်။
 'ထောင်းကားနှိပ်စက်၊ အုတ်ကျက်ညံညံ၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၉။ 'စောဘုန်းတက်' -ဟူသည် 'ဘုန်းတော်ကြီးလှသောမြတ်စွာဘုရား' ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၅-၁၃ ကြည့်။

၁၀။ 'သွေးသီ' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ပြောဆိုခြင်း' အနက်ဟောသည်။
 'မှတ်လော့စဉ်စီ၊ နိဒါန်းချိပ်မဲ့၊ သွေးသီပြောဆို' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
 'ပမာသွေးသီ၊ စာမရီဟု၊ နောက်ချိပ္ပပွ၊ မြီးဆံလှလျက်' ဟူသော ပါရမီခန်းပျို့၌ကား
 'သွေးသီ' ဟူသောပုဒ်သည် 'နှိုင်းယှဉ်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။ ဤအနက်ကို ဤမှာမလို။

၁၁။ 'တသုန်' ဟူသည် 'တစုတရုံး' ဆိုလိုသည်။ -ပေါရာဏ။
 'နဂါးတသုန်၊ ဂဠုန်တတန်၊ ကုမ္ဘဏ်တတိုက်၊ ရက္ခိတြ်တစု၊' -ပုံတောင်နိုင်မော်ကွန်း
 'နဂါးတသုန်၊ ဂဠုန်တတန်၊ ကုမ္ဘန်ရက္ခိက်၊ မဟာယိုက်တို့၊ ငါးတိုက်စိုးဆင့်၊ စောင့်ဘန်လင့်၏။'
 -လောကဝိဒူမော်ကွန်း

၁၂။ 'သုံးလူ့ဘော်ကား' -ဟူသည် 'ကာမလောက၊ ရူပလောက၊ အရူပလောကတည်းဟူသော လူ
 ၃ ပါးတို့၏အဘဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား' ဆိုလိုသည်။ သုံးလူ့ဘဝကိုပင် ကာရန်ကိုင့်၍
 'သုံးလူ့ဘော်' ဟု စပ်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။
 'ဓမ္မသာမိ၊ မုနိပုဂံဝ၊ သုံးလူ့ဘကား၊' -ဆုတောင်းခဏ်းပျို့
 'ထိုခါသရော်၊ သုံးလူ့ဘော်ကား၊ နိဂြောဓာရုံ၊' -၄င်းပျို့

၁၃။ 'ရှားမီးကျီးသို့' -ဟူသည် 'အတောက်အလျှံရှိသော မီးခဲ' ပင်တည်း။ ယခုကာလမှာမူ 'မီးကြည်း' ဝ
 ဟု ခေါ်သည်။
 'ကြားလတုံပြီး၊ ထိုမင်းကြီးကား၊ မီးကျီးထပ်တူ၊' -ကဗျာသာရတ္ထ

၁။ ယခုအခါ 'မီးကျီး' ဟု အသုံးပြုနှံ့တွင်နေပါသည်။

ကိုးခင်းပျဉ်ကကုမ်းကြီး

၁၄။ 'သမ္ဘာရဂ္ဂိ' -ကား ပါဠိ- သမ္ဘာရ၊ ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်သော ဘုန်းကံပါရမီ။ အဂ္ဂိ၊ မီး။
'ပါရမီတည်းဟူသောဘုန်းမီး' ဆိုလိုသည်။

၁၅။ 'ဟတ္ထိပါလဇာတက' ဟူသည် 'ဟတ္ထိပါလဇာတ်တော်' ကို ဆိုလိုသည်။ ဇာတကသဒ္ဒါသည် လောက၌ဖြစ်ရပုံကို ဖော်ပြသောဇာတ် အနက်ဟောသည်။

၁၆။ 'ကာယနုတ္တ၊ စသည်မေးရှောင်း' -ဟူသောစကားရပ်ဖြင့် 'ကာယနုတ္တဘိက္ခဝေ ဧတရဟိကထာယ သန္နိသိန္နာ' -ဟု မြတ်စွာဘုရား မေးတော်မူသည်ကိုဖော်ပြသည်။ 'ကာယနုတ္တ' ကို ကာယ-နု-အတ္တ ဟူ၍ပုဒ်ဖြတ်။
'ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဧတရဟိ၊ ယခု ငါလာတော်မူသောအခါ၌။ ကာယကထာယ၊ အဘယ်မည်သောစကားဖြင့်။ သန္နိသိန္နာ၊ ကောင်းစွာနေကြကုန်သည်။ အတ္တနု၊ ဖြစ်ကုန်သနည်း။' ဤကားအနက်။

၁၇။ 'ထေရ်ပေါင်းပရိသတ်' -ဟူရာ၌
'ထေရ်' ဟူသောစကားသည် 'ထေရ်' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'ရဟန်း' အနက် ဟောသည်။
'ပရိသတ်' ကား 'ပရိသာ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'အစည်းအဝေး' အနက်ကို ဟောသည်။

၁၈။ 'ဇမ္ဗူလယ်၌' ဟူသည် 'ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းအလယ်၌' ဆိုလိုသည်။ ဤစကြဝဠာ၌ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသည်ရှိသော် ဤစကြဝဠာတွင်ကျွန်းကြီး ၄ ကျွန်းရှိသည်အနက် အခြားကျွန်းကြီးတို့၌ ပွင့်တော်မမူ။ ကျွန်းဦး၌ သပြေပင်ကြီး ပေါက်ရောက်သည်ကိုအစွဲပြု၍ 'ဇမ္ဗူဒီပါ' ခေါ်သော ကျွန်ုပ်တို့တောင်ကျွန်း၌သာ ပွင့်တော်မူသည်။ ဤကျွန်းတွင်လည်း 'မဇ္ဈိမဒေသ' ၌သာ ဘုရားပွင့်တော်မူသည်။ ထိုမှအပဖြစ်သောအရပ်တို့၌ ဘုရားပွင့်တော်မမူသဖြင့် 'ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း မဇ္ဈိမဒေသ' ကို သိစေလို၍ 'ဇမ္ဗူလယ်၌' ဟု စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၄င်းမဇ္ဈိမဒေသအရပ်သည် အလျားယူဇော ၃၀၀-အနံယူဇော ၂၅၀-အဝန်းယူဇော ၉၀၀ ရှိသည်။ ၄င်း၏နယ်သတ်အပိုင်းအခြားကို 'ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် စမ္ပကုန္ဒက' ၌ မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်သတ်မှတ်တော်မူသည်ကား-

၁- အရှေ့၌ ဧင်္ဂလနိဂုံး၊ ၂- အရှေ့တောင်၌ သလ္လာဝတီမြစ်၊ ၃- တောင်ဘက်၌ သေတကတ္ထိကနိဂုံး၊ ၄- အနောက်၌ ထူဏပုဏ္ဏားရွာ၊ ၅- မြောက်၌ ဥသိရိဒ္ဓတောင်-ဤသည်တို့တည်း။
ဤမဇ္ဈိမဒေသ၌သာလျှင် ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝက၊ ဘုရားမယ်တော် ခမည်းတော်၊ စကြဝတေးမင်း။ ထိုမှတစ်ပါး အနှစ်သာရသို့ရောက်သော ပုဏ္ဏား၊ သူကြွယ်တို့ဖြစ်တတ်ကြောင်းကို သုတ်သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ သာမညဖလသုတ်အဖွင့်၌ မိန့်ဆိုသည်။

၁၉။ 'သုံးဆယ်စုံအင်' -ဟူသည် 'ဘုရားဖြစ်ရန်အင်္ဂါဖြစ်သော ပါရမီ ၃၀နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်။' ဆိုလိုသည်။ ၃၀ သောပါရမီတော်တို့သရုပ်ကား-

- ၁- ဒါန = အလှူပေးခြင်း။
- ၂- သီလ = သီလသီတင်းဆောက်တည်ခြင်း။
- ၃- နိက္ခမ = တောထွက်၍ရသေ့ရဟန်းပြုခြင်း။
- ၄- ပညာ = ပညာတိုးပွားအောင်ပြုခြင်း။
- ၅- ဝီရိယ = အားထုတ်ခြင်း။
- ၆- ခန္တီ = သည်းခံခြင်း။
- ၇- သစ္စာ = ဖြောင့်မှန်ခြင်း။
- ၈- အဓိဋ္ဌာန = အဓိဋ္ဌာန်ဆောက်တည်ခြင်း။
- ၉- မေတ္တာ = သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့ကို ချစ်ခြင်း။

၁၀- ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း။-ဟူ၍ ပါရမီအရင်း ၁၀ ပါးရှိသည်။

ဤ ၁၀ ပါးကိုဖြည့်ရာ၌ 'အယုတ်အားဖြင့်ဖြည့်ခြင်း'၊ 'အလတ်အားဖြင့်ဖြည့်ခြင်း'၊ 'အမြတ်အားဖြင့်ဖြည့်ခြင်း' -ဟူ၍ တစ်ခုတစ်ခုသောပါရမီ၌ ၃ ပါး ၃ ပါးစီပြားသောကြောင့် 'ပါရမီ ၃၀ ဖြစ်သတည်း။

ဤ၌- 'အယုတ်အားဖြင့်ဖြည့်ခြင်း' ဟူသည်လည်း ဥစ္စာ၊ သားမယား၊ တိုင်းကားပြည်ရွာကိုစွန့်၍ ဖြည့်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ဖြည့်သော ပါရမီ ၁၀ ပါးကို 'ဒသပါရမီ' ဟုခေါ်သည်။

'အလတ်အားဖြင့်ဖြည့်ခြင်း' ဟူသည် ခြေ၊ လက်၊ မျက်လုံး၊ နား၊ နှာခေါင်း စသောကိုယ်အင်္ဂါကိုစွန့်၍ ဖြည့်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ဖြည့်သော ပါရမီ ၁၀ ပါးကို 'ဒသဥပပါရီ' ခေါ်သည်။

'အမြတ်အားဖြင့်ဖြည့်ကျင့်ခြင်း' ဟူသည် မိမိ၏အသက်ကိုစွန့်၍ ဖြည့်ကျင့်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ဖြည့်သောပါရမီ ၁၀ ပါးကို 'ဒသပရမတ္ထပါရမီ' ခေါ်သည်။

ဤပါရမီ ၁၀ ပါး အပြား ၃၀ တို့ကိုဖြည့်ပုံဇာတ်ဝတ္ထုကိုသိလိုလျှင် စရိယပိဋကပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကိုကြည့်လေ။

၂၀။ 'ရှင်တို့မိပတိ' ဟူသည် 'ရဟန်းတို့၏အကြီးအကဲ' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'ရှင်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ရသေ့ရဟန်း' အနက်ကိုဟောသည်။

'ရှင်ချင်းတကာ၊ အရိယာတွင်၊ အညာလည်းတင်၊ ကျေးဇူးထင်သည်၊ ကျယ်တွင်ပညာ၊ သာရိပုတ္တရာ၊' -ဆုတောင်းခဏ်းဖျို့

'မိပတိ' ၌ အစတွင် 'အ' ကြေသည်။ အမိပတိဆိုလိုလျက် အက္ခရာမလွန်စေခြင်းငှာ မိပတိဟု စပ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ 'အမိပတိ' ဟူသောပါဠိစကားသည် 'အကြီးအမှူး' အနက်ဟောသည်။

၂၁။ 'ငါမုနိကား' -ဟူသည် 'ငါဘုရားကား' ဟုဆိုလိုသည်။ ဤ၌-

- အရိယာဖိုလ်သို့ရောက်၍ သာသနာတော်၏အနှစ်သာရကို သိသောလူဖြစ်သော အာဂါရိယမုနိ။
- ဤနည်းတူ သာသနာတော်၏ အနှစ်သာရကို သိပြီးသော ရဟန်းတည်းဟူသော အနာဂါရိယမုနိ။
- သောတာပတ္တိမဂ် အစရှိသော အောက်မဂ် ၄ ပါး၊ အောက်ဖိုလ် ၃ ပါးကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော သေက္ခမုနိ။
- အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော အသေက္ခမုနိ။
- ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတည်းဟူသော 'ပစ္စေကမုနိ'။
- မြတ်စွာဘုရားသခင်တည်းဟူသော မုနိမုနိ။
- ဟူ၍ 'ဣတိဝုတ်အဋ္ဌကထာ'၌လာသော မုနိအများတို့တွင် 'ဘုရားသခင်'ဟူသော 'မုနိမုနိ'ကိုရည်၍ 'ငါမုနိကား' ဟု စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၂၂။ 'သဒ္ဓါလူလူ၊ တောထွက်မှုကို' - ဟူရာ၌ 'သဒ္ဓါ' ကား 'ဘုရားစသော ရတနာ ၃ ပါး၊ ကံကံ၏ အကျိုးတို့၌ ယုံကြည်လေးမြတ်တတ်သော မိမိနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း ထိုအာရုံတို့၌ ကြည်စေတတ်သော သဒ္ဓါစေတသိက်' ဖြစ်သည်။ ထိုသဒ္ဓါသည်

- ၁- နိယတဗျာဒိတ်ရသည်မှစ၍ ဘုရားလောင်းတို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော အာဂမနသဒ္ဓါ။
- ၂- အရိယာသာဝကတို့အား သစ္စာ ၄ပါးတို့ကိုသိမြင်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ရအပ်သော အဓိဂမနသဒ္ဓါ။

၃- ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ဆိုသည်ရှိသော် မတုန်မလှုပ် သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ။

၄- ကြည်ညိုခြင်းမျှဖြစ်သော ပသာဒုပ္ပတ္တိသဒ္ဓါ။

- ဟူ၍ သုတ်ပါထေယျ သင်္ဂီတိသုတ်အဋ္ဌကထာ သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာတို့၌ ၄ ပါး ဖွင့်ပြရာတွင် ဤအရာ၌ 'အာဂမနသဒ္ဓါ' ကို ယူလေ။

'လူလူ' ကား - ပေါရာဏ။ ထိုစကားသည် 'ခါလည်းလူလူ၊ ရတုသစ်သစ်' ဟူသော ဘုံခဏ်းပျို့၌ အနီးဖြစ်သော သမိပတ္တ အနက်ဟောသည်။

'လျင်ကြောင်းယခု၊ လှေကိုပြု၍၊ လူလူစီရင်၊' ဟူသော ဘူရိဒတ်ပျို့၌ 'အလျင်အမြန်' အနက်ဟောသည်။

'စလင်းစကု၊ အရှင်မှုကို၊ လူလူဝမ်းမြောက်၊' - ရွှေစာတိုင်မော်ကွန်း

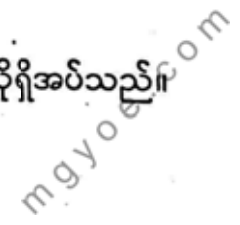
'သာရွင်လူလူ၊ ကျွတ်မည်ဆုသည်၊ ရွှေစုတညီပင်တကား။' - သုံးထောင်မျိုးဆိုရတု

'ဝမ်းကလူလူ၊ ဖြိုးဖြိုးရှု၍၊ ဇမ္ဗူမင်းကျော်၊ နားတော်ဝင်ဝင်၊ မှတ်စေချင်တည့်။' - မဏ္ဍစိုင်းခဏ်းပျို့ ဤသည်တို့၌ 'ရွင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။

'ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ လှူကောင်းမှု၌၊ လူလူသဒ္ဓါ၊ စိတ်ကြည်စွာဖြင့်၊' - မဏ္ဍစိုင်းခဏ်းပျို့

ဤ၌ 'ထက်သန်ခြင်း - ဗလဝ' အနက်ကို ဟောသည်။

ဤ 'သဒ္ဓါလူလူ' ဟူသောကိုးခန်းကဗျာ၌လည်း ဤအနက်ကိုသာ အလိုရှိအပ်သည်။

၂၃။ 'သမ္ဗုဒ္ဓစစ်' -ဟူသည်ကား 'မြတ်စွာဘုရားအစစ်' ဆိုလိုသည်။ 'သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓစစ်' -ဟုဆိုအပ်လျက် လင်္ကာပြေပြစ်အောင် 'သမ္မာ' သဒ္ဒါကို ချေထားသည်။

'သမ္ဗုဒ္ဓ' -ဟူသည် သစ္စာ ၄ ပါးကို ဆရာမရှိ မိမိကိုယ်တိုင်သိသောသူ ဆိုလိုသည်။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့လည်း သစ္စာ ၄ ပါးကို မိမိအလိုလို ဆရာမရှိ သိတော်မူတတ်၍ 'သမ္ဗုဒ္ဓ' မည် ထိုက်၏။ သို့ရာတွင် ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏သိခြင်းသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှ ဖြစ်၏။ ခပ်သိမ်းသော တရားဟူသမျှကို အကုန်အစင် မဖောက်မပြန်မသိရကား ခပ်သိမ်းသောတရားတို့ကို မဖောက်မပြန် သိသည် မမည်။

မြတ်စွာဘုရားတို့မူကား သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ကို ဆရာမရှိ ကိုယ်တော်တိုင်လည်း သိ၏။ အကြွင်းမရှိ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် မဖောက်မပြန်လည်း သိတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် - 'သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ' အမည်တော်ရသည်။

သဂြိုဟ်ပဏာမအဖွင့် ပရမတ္ထဒီပနီမဟာဋီကာကို ကြည့်။

၂၄။ 'အရည်းပြီလှ' -ဟူရာ၌ 'အရည်း' ကား -ပေါရာဏ၊ 'ရသေ့ရဟန်း' အနက်ဟောသည်။ 'ငုတ်လုပ်ဥသျှောင်၊ ဆံကျစ်နှောင်၍၊ လူယောင်တည်းတည်း၊ အဖြူချည်းသော်၊ အရည်းဟူကာ၊ မမှီလာခဲ့၊ တောမှာငြိမ်းချမ်း၊ ရသေ့တမ်းကို၊ စူးစမ်းစာနာ၊ သုမေဓာလည်း၊' -ဆုတောင်းခဏ်းဖျီ

၂၅။ 'မြွက်ဟစကား၊ လျာကာထားမှ' -ဟူသည် 'စကားမြွက်ဟသောအားဖြင့် လောင်းထားလိုက်ပြီးမှ' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ - 'လျာ' ကား -ပေါရာဏ၊ 'ကိရိယာ' ဖြစ်သည်။

'စကားပလွင်ခံသည်။ ဟောလိုသောဇာတ်လမ်းကြောင်းကို လောင်းထားလိုက်သည်။' - ဆိုလိုသည်။

'ထိုသို့မြွက်ဟ၊ လျာကာမျှဖြင့်၊ သခေပသရုပ်၊ အကျဉ်းချုပ်သော်၊' -တိဏှကဖျီ

၂၆။ လေးဖင့် = ဣန္ဒြေစောင့်သည်။ -ပေါရာဏ
'လေးဖင့်ဟူထွေ၊ ဣန္ဒြေစောင့်ရေး၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၂၇။ 'မြုတေရောင်ဘိတ်' ဟူသောပုဒ်၌ 'မြုတေ' ကား -ပေါရာဏ၊ 'ပုလဲ' ဟူသောအနက်၊ 'အမတေ' ဟူသောအနက်၊ 'မြတ်သော' အနက်တို့ကို ဟောရာတွင် 'ကျော်ဟိုးချီးသံ၊ ကောင်းကင်လျှံမျှ၊ ရဟံစသား၊ နဝဂုဏော၊ ဂုဏ်မြုတေကို၊ လွတ်စေထားဦး။' ဟူသော ပါရမီခန်းပျို့၌ကဲ့သို့ မြတ်သော အနက်ကို ဤအရာတွင်အလိုရှိအပ်သည်။ 'မြတ်သောရောင်ခြည်တော်တို့ ဖိတ်ဖိတ်တောက် ထွန်းလင်းသည်။' -ဆိုလိုသည်။

၂-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

တစ်ရံရောအခါ ရဟန်းများတို့သည် ဒသဗလဉာဏ်တော် ၁၀ ပါး၊ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော် ၄ ပါး၊ အရဟံ စသောဂုဏ်တော် ၉ ပါး၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါသာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံသဖြင့် မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆ ပါးတည်းဟူသော အတုမဲ့မြည်သောအောင်စည်သံတို့ဖြင့် ဘဝဂ်လျှံအောင် ကျော်စောခြင်းရှိတော်မူသော *ဘုန်းတော်ကြီးလှသောမြတ်စွာဘုရားသခင်၏ ပြုကျင့်နိုင်ခဲ့လှသော တောထွက်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော နိက္ခမပါရမီတော်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မပြတ်မစဲအုတ်အုတ်ကျက်ကျက် တစုတဝေးချီးမွမ်းပြောဆို၍နေကြစဉ် သုံးလူ့ဘမြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ရှားမီးခဲပမာ ရောင်ဝါညီးညီးနှင့် ကြွလာတော်မူပြီးလျှင် ကိုယ်တော်၏စိတ်တော်ထဲမှာမူကား ဖြည့်အပ်ပြီးသော ရဲရဲတောက်ပါရမီရှိသော ဘုရားလောင်းဟတ္ထိပါလ၏ အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိဇာတ်ဒေသနာတော်ကို ထင်လင်းစွာဟောပြတော်မူလို သောအကြံတော် ရှိသည်ဖြစ်၍၊

“ရဟန်းတို့။ သင်တို့သည် ယခု ငါကြွလာသည်အခါ ဘယ်စကားများကိုပြော၍ ကောင်းစွာ နေကြသနည်း။”-ဟု မေးတော်မူလေ၏။

ရဟန်းများလည်း *ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်၏ နိက္ခမပါရမီတော်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုနေကြကြောင်း ပြန်လျှောက်သောအခါ၊ သာယာစွာသော မြတ်သောအသံတော်ဖြင့် မိန့်ဆိုတော်မူသည်မှာ

“ရဟန်းတို့။ ပါရမီ ၃၀တို့ကို ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်ပြီးဖြစ်၍ ဇေယျဒီပါကျွန်း၏အလယ်၌ ဘုရားအဖြစ် သို့ရောက်တော်မူသော သင်တို့၏ဆရာ ငါဘုရားသည် ယခုဘဝ၌သာလျှင် သဒ္ဓါထက်သန်သဖြင့် ချီးမွမ်း အံ့ဩစရာ ထီးနန်းစည်းစိမ်ကိုစွန့်ပစ်လျက် မဇ္ဇိမကွက်တောထွက်တော်မူသည်မဟုတ်သေး။ ရှေးရှေးအခါ သံသရာဘဝ၌လည်း ဘုရားအစစ်ဖြစ်ကြောင်း အရင်းအနှစ်ဖြစ်သောပါရမီတို့ကို ဖြည့်ဆည်းပူးသောအားဖြင့် ဘုရားလောင်းတို့ကျင့်မြဲနည်းအတိုင်း ရွှေနန်းစည်းစိမ်ကိုစွန့်၍ တောသို့ထွက်ပြီးလျှင် *ရသေ့ရဟန်း* ပိစ္စာ ငါပြုလုပ်ပူးလေပြီ။”-ဟု စကားရိပ်ပေးသောအားဖြင့် လောင်းထားလိုက်ပြီးမှ၊ “ရှေးက တောထွက်တော် မူဘူးကြောင်းကို အကျယ်ဟောတော်မူပါဘုရား။”-ဟု ရဟန်းတို့က တောင်းပန်မည့်အခွင့်ကို ငဲ့လင့်တော်မူ လျက် ငြိမ်သက်သောဣန္ဒြေဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို စံစားကာနေတော်မူသတည်း။

၃

ထိုရော်ကာလ၊ ထိုခဏ၌၊ ထိုမျှရံဝန်း၊ ထိုရဟန်းတို့၊ ရှိပန်းဖြူးဖြူး၊ ကြာမုံဖူးသို့၊ ထိပ်ဦးပလ္လင်၊ ပူဇော်တင်လျက်၊ မျက်မြင်ထစ်ထစ်၊ ယခုစာစ်၌၊ ရှင်ချစ်တောထွက်၊ စွန့်ခဲခက်ကို၊ သိုဝှက်မရှိ၊ အားလုံး သိ၏၊ ဇာတိသံသာ၊ ရှေးသောခါက၊ နိက္ခမမူ၊ ဘဝလွမ်းထား၊ မထင် ရှားခဲ့၊ သနားကရုဏာ၊ ဟောမှသာတည့်၊ တကာမျိုးစုံ၊ မှတ်ရတုံအံ့။ ထက်ရုံညီအောင်၊ တန္တုဆောင်သော်၊ နှစ်ထောင်မြတ်ရှောင်း၊ လေး

သောင်းယူဇနာ၊ မြင့်စွာသွန်းသွန်း၊ ယုဂန်စွန်းနှင့်၊ ထုတ်သန်းထပ်ရှည့်၊
မြင်းမိုရ်လှည့်သား၊ လ၏အန္တရာယ်၊ ရှင်းရှင်းပယ်၍၊ ရောင်နွယ်ဝင်း
ဝင်း၊ ဖော်ပြလင်းသို့၊ သနင်းစောလောင်း၊ ဇာတ်တော်ဟောင်းကို၊
အပေါင်းတို့အား၊ နားပါးဝင်ဝင်၊ ဟောစေချင်ဟု၊ မွမ်းဖြင့်သံဃာ၊
တောင်းပန်ထွာသည်။ ။ ကြောင်းချာစွဲစွဲလမ်းလမ်းတည်း။

၃-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'ယခုဇာစ်၌' -ဟူသောပုဒ်တွင် 'ဇာစ်' ဟူသောစကားသည် 'ဇာတိ' ဟူသောပါဠိမှဖြစ်သော
'ဇာတိ' ဟူသောစကားကို ကာရန်ငဲ့သောအားဖြင့် 'တ'ကို 'စ'ပြောင်းလဲ၍ 'ဇာစ်' ဟုရေးသားခြင်း
ဖြစ်သည်။ 'ယခုဘဝ၌' ဆိုလိုသည်။
'သျှင်ပင် 'ဇာစ်'ကို၊ သျှင်ချစ်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းကုန်အောင်၊ ဆောင်စေသောဟု၊
-ဝေသာန္တရာယျိ

၂။ 'ဇာတိသံသာ' -ဟူသည် 'သံသရာဘဝ' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ဇာတိ' သဒ္ဒါသည် 'ဘဝအနက်' ဟောသည်။ 'သံသာ' ဟူသောစကားသည်
'သံသာရ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာအာယတနဇာတ်တို့ မပြတ်ဖြစ်နေရခြင်းတည်း
ဟူသော သံသရာ ဆိုလိုသည်။

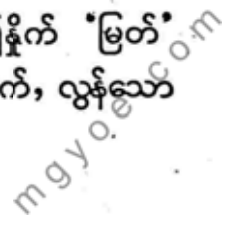
၃။ 'နိက္ခမ' -ဟူသည် 'လူ၏စည်းစိမ်ကိုစွန့်၍ တောထွက်ခြင်း' ဆိုလိုသည်။-မာဂဓ

၄။ 'တကာမျိုးပုံ' -ဟူသောပုဒ်၌ 'တကာ'။ ပုံ= အပုံ' ဟူသောပေါရာဏစကားတို့သည် အများအနက်
ဟောချည်းတည်း။
'တကာတထေ၊ အပုံစာပိ၊ အများလူတိပဝုစ္စတေ။' -ပေါရာဏကထာဒီပကကျမ်း

၅။ 'ထက်ရုံညီအောင်' -ဟူရာ၌ 'ထက်ရုံ' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ထပ်တူ' ဆိုလိုသည်။
'ဥစ္စာခမ်းနား၊ ကျွဲနွားလယ်ယာ၊ များစွာကျွန်ကျေး၊ သေဋ္ဌေးထက်ရုံ၊ သူကြွယ်တုံလည်း၊ ကုံလုံ
ပစ္စည်း။' -သျှင်ရဋ္ဌသာရ-ဆို 'တံတားဦးတည်မော်ကွန်း'

၆။ 'တန္တုဆောင်သော်' -ဟူသောပုဒ်၌ 'တန္တု' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ပုံပမာ' အနက်ဟောသည်။
'မနုရှင်ကျိုင်း၊ တန္တု' နှိုင်း၍၊ မရှိုင်းမကော၊ -ဣသိသိဂီယျိ

၇။ 'နှစ်ထောင်မြတ်ရှောင်း' -ဟူသည် 'နှစ်ထောင်အလွန်ရှိသော' ဆိုလိုသည်။ ဤနှိုက် 'မြတ်'
ဟူသောပေါရာဏစကားသည် 'မြတ်သောအနက်၊ ပွားစီးသောအနက်၊ ထူးသောအနက်၊ လွန်သော

အနက် တို့ကိုဟောရာတွင် 'ထိုအမတ်ကား၊ သိန်းမြတ်ကပွ၊ ကာလရှည်ခွန်၊ တွက်ခန့်လေးထွေ၊ အသချေဖြင့်၊' ဟူသော သံဝရပျို့၌ကဲ့သို့ လွန်သော အဓိကအနက်ကို ဟောသည်။

၈။ 'မြင့်စွာသွန်းသွန်း၊ ယုဂန်စွန်းနှင့်၊' -ဟူသည် အလွန်မြင့်သော 'ယုဂန္ဓိရ်တောင်စွန်း' နှင့် ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်၌ 'သွန်းသွန်း' ကား-ပေါရာဏ၊ 'မြင့်မြင့်စွင့်စွင့်ရှိသည်။ စွင့်ရရွင့်ရှိသည်။' -ဆိုလိုသည်။

'တောင်ကြီးဝေမိုင်၊ ငါးလုံးဆိုင်လျက်၊ ယုဂ်ပြိုင်သွန်းသွန်း၊ ခြံရိပ်ဝန်းသား။' -သာဓိနပျို့ ထိုယုဂန္ဓိရ်တောင်ထိပ်နှင့် အမြင့်ညီမျှသောကောင်းကင်အရပ်၌ နေနှင့်လတို့သည် မြင်းမိုရ်တောင်ကို လှည့်လည်၍သွားနေသောကြောင့် နေလဟူသောအစုံကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ထိုတောင်ကို ယုဂန္ဓိရ်တောင် ခေါ်သည်။

စန္ဒသူရိယ သင်္ခါတံ ယုဂ်ဓာရေတိ တဒုဗ္ဗေ ဓမဂ္ဂဿစာရိတတ္တာယုဂန္ဓရော။-အဘိဓာန်ဋီကာ

၉။ 'ထုတ်သန်းထပ်ရှည်' -ဟူရာ၌ 'ထုတ်သန်း' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ထုတ်ချင်းဖီလာ၊ ကန့်လန့်' ဟူလိုသည်။

'မြဲယုဂန္ဓိရ်၊ မြင်းမိုရ်ခါးပန်း၊ ထုတ်သန်း လက်နီး၊ လမ်းခရီးမှ၊' -ဗာရဝိမော်ကွန်း

'ထပ်ရှည်' = ထပ်တူ။-ပေါရာဏ

'စကြဝဠာထပ်ရှည်၊ လင်းပြည့်ယဉ်ကြီး၊' -ဇနကပျို့

၁၀။ 'မြင်းမိုရ်လှည့်သား' -ဟူသည် 'မြင်းမိုရ်တောင်မင်းကို လှည့်လည်နေသော' ဆိုလိုသည်။

မြင်းမိုရ်တောင်ကား ယုဂန္ဓိရ်တောင်၏ ၂ ဆမြင့်သည်။ လ၊ နေ၊ နက္ခတ်ကြယ်တာရာတို့ လှည့်လည်ရာ ဗဟိုမဏ္ဍိုင်ဖြစ်သည်။ ။ 'မေရု' သဒ္ဒါကိုထောက်၍ မြင်းမိုရ်ကို ရကောက်သတ်၍ ရေးကြသည်။

၁၁။ 'လ၏အန္တရာယ်' -ဟူရာ၌ လ၏အရောင်အလင်းကို ဖျက်ဆီးပိတ်ပင်တတ်သောအန္တရာယ်တို့သည် 'မိုးတိမ်၊ ဆီးနှင်း၊ မြူ၊ အခိုး၊ ရာဟု' -ဟူ၍ ၅ ပါးရှိသည်။ ထို့ကြောင့်- 'စန္ဒောစန္ဒမဏ္ဍလော၊ အဗ္ဘာ မဟိကာ၊ ရဇော၊ ဓုမော၊ ရာဟုတိ ပဉ္စဟိဥပက္ကိလေသေဟိ ဝိရဟိတတ္တာဝိမလောနိမ္မလော' ဟူ၍ သာရိပုတ္တထေရအပဒါန်အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုလေသည်။ အနက်လွယ်ပြီ။

၁၂။ 'သနင်းစောလောင်း' -ဟူသည် 'ဘုရားလောင်း' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'သနင်း' ဟူသောပေါရာဏစကားသည် 'ဘုရား' အနက်ကိုဟောသည်။

ပေါရာဏကထာဒီပကကျမ်း၌ 'ရွှေမှောက်သနင်း၊ စ-ရန်ငူးမင်း၊' -ဟူ၍လည်းကောင်း။

ပေါရာဏကထာလင်္ကာဟောင်း၌ 'ရွှေမှောက်သနင်း၊ မင်းကိုဆိုမြ၊' -ဟူ၍လည်းကောင်း။

‘သနင်း’ ဟူသောစကား ‘မင်း’အနက်ကိုသာ ဟောကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုကြပါတကား။
 ‘ဘုရား’ အနက်ဟောကြောင်း မဖွင့်ဆိုကြပါတကား။ အသို့လျှင် မှန်နိုင်ပါမည်နည်း။-ဟု မေးငြား
 အံ့။ ဘုရားသခင်သည် ရာဇာဓိရာဇမင်းတကာတို့ထက် မြတ်သောမင်းဖြစ်ရကား ပေါရာဏကထာ
 ကျမ်းတို့၌ ‘သနင်း’ ဟူသောစကားကို ‘ဘုရား’အနက်ဟော မဖွင့်ကြသော်လည်း ဘုရားသခင်ကို
 ရည်၍ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာသည် ‘သနင်း’စောလောင်း’ဟုစပ်ဆိုတော်မူသည်ဟုဖြေ။

ဘုံခဏ်းပျို့၌လည်း ‘သုံးလူ့သနင်း၊ တရားမင်းဖျား၊ ဟောခဲ့ထားသား၊’ ဟူ၍ ဘုရားသခင်
 ကိုပင် ‘သနင်း’ ဟု ခေါ်ဝေါ်စပ်ဆိုတော်မူသည်။

သူအချို့တို့ကား ‘သနင်း’ ဟူသောစကားကို ‘သေဋ္ဌနရ’ ဟူသောပါဠိစကားမှ ဆင်းသက်၍
 ဖြစ်သည် ထင်မှတ်ပြီးလျှင် ‘သေဋ္ဌနင်း’ဟု လတွင် သဝေထိုးနှင့် ဌဝမ်းဘဲ သတ်ပြီးလျှင် ရေး
 ကြသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့မနှစ်သက်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင် ‘သနင်း’ ဟူသောစကားသည် ‘မင်း’
 အနက်ဟော မြန်မာစကားဟောင်းသက်သက်ဖြစ်ကြောင်း ပေါရာဏကထာကျမ်းတို့၌ ဖွင့်ဆိုကြ
 သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မင်းသည် ရန်သူကိုနှိမ်နင်းတတ်သောကြောင့် ပါဠိဘာသာအားဖြင့်
 ‘သတ္တုမဒ္ဒန’ မြန်မာဘာသာအားဖြင့် ‘သတ်နင်း’၊ ‘သစ်နင်း’ သို့မဟုတ် ‘သနင်း’ ဟူ၍
 ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

ထိုကြောင့်- သံဝရပျို့၌ ‘သစ္စံဓမ္မ၊ ဝီရိယနှင့်၊ စာဂဟူသည်၊ ရန်သူအောင်မှု၊ ကြောင်းလေးခု
 ဖြင့်၊ သတ္တုမဒ္ဒန၊ ကိစ္စပြီးကုံ၊ ကိုယ်ပင်ယုံ၍၊ ရာခုံတည်လောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ အားမြောက်
 သံပ၊ ကြိမ်းတတ်လှသည်၊ ပြည်မတမ္ပတ်၊ နရထွတ်။’-ဟု စပ်ဆိုတော်မူလေသည်။

၁၃။ ‘မွမ်းဖြင်’=အများ။-ပေါရာဏ
 ‘အောက်ထက်တွင်းပြင်၊ မွမ်းဖြင်အပြည့်၊’-လောကသာရပျို့

၃-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ဝိဇ္ဇာတ္ထ)

ထိုအခါ ရဟန်းများတို့သည် ဦးထိပ်ထက် လက်အုပ်ချိမိုး ရှိခိုးပူဇော်ပြီးလျှင် လျှောက်ထားကြ
 သည်မှာ “အသျှင်ဘုရား။ ယခုဘဝ၌ စွန့်ပစ်နိုင်ခဲ့သော ရွှေနန်းစည်းစိမ်ကိုစွန့်ပစ်၍၊ တောထွက်ခြင်းကို
 ဒိဋ္ဌမျက်မြင်ဖြစ်၍ လျှို့ဝှက်မရှိ သိမြင်ကြရပါပြီ။ ရှေးသံသရာဘဝ၌ အသျှင်ဘုရားတောထွက်တော်မူ
 ခြင်းကိုကား ဘဝဖုံးလွှမ်းသဖြင့် မမြင်မသိနိုင်ကြပါ။ သနားသဖြင့် အသျှင်ဟောကြားမှ တပည့်တော်များမှာ
 သိမှတ်ရကြပါမည်ဖြစ်၍ အမြင့် ယူဇနာ ၂ သောင်း ၄ ထောင်ရှိသော ‘ယုဂန္ဓိရ်တောင်ထိပ်’နှင့် တစ်
 ပြေးတည်းညီသောကောင်းကင်အရပ်၌ မြင်းမိုရ်တောင်မင်းကိုလှည့်လည်သော လမင်းသည် ‘မိုးတိမ်၊
 ဆီးနှင်း၊ မြူ၊ အခိုး၊ ရာဟု’-ဟူသော ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းသည်အခါဝယ် အလွန်တောက်ပသော
 အရောင်အဝါဖြင့် လောကကို ထွန်းလင်းဖော်ပြဘိသကဲ့သို့ ထိုဘုရားလောင်း၏ ရှေးအဖြစ်ဇာတ်တော်ကို
 တပည့်တော်တို့ မှတ်သားရအောင် အထင်အလင်းဟောပြတော်မူပါဘုရား။”-ဟု သံဃာတော်အများ
 တို့က ယခင်ထားခဲ့သော စကားရိပ်လက်စကိုစွဲပြီးလျှင် လျှောက်ထားတောင်းပန်ကြသတည်း။

၄

ဝိနာယက၊ မုနိန္ဒလည်း၊ သံဃာ့အပေါင်း၊ ခွင့်လမ်းတောင်းသော်၊
 အကြောင်းကုန်အောင်၊ ဆောင်လိုရကား၊ အင်ရှစ်ပါးဖြင့်၊ ဘုရားသံ
 တော် ၊ ဤသို့ခေါ်၏။ “အာပေါကမ္ဘာ၊ ပျက်ပြုန်းခါ၌၊ ရူပါဝစရ၊
 သေဋ္ဌသတွင်၊ သုဘကိဏ်အောက်၊ ဘုံတလျှောက်ကို၊ လင်းပျောက်နိုင်
 အောင်၊ ပြည့်လျှမ်းဆောင်သည်၊ ရေတောင်မောက်ဖြိုး၊ ရွာသည်မိုး
 ထက်၊ ထမ်းပိုးလှန်ကန်၊ အပြန်ပြန်တည့်၊ သည်းထန်လှစွာ၊ မဟာ
 မေဃ၊ ဖြိုးဖြိုးကျလျက်၊ သောကစိမ့်အေး၊ ရိုးသားဘေးမှ၊ ဟန့်ထေး
 လိုငှာ၊ ဘာဝနာညဉ့်၊ သံပြားပျဉ်တိ၊ မြဲယှဉ်ပတ်ကုံး၊ လွမ်းပိတ်ဖုံးသား၊
 နှလုံးသခံမ်း၊ ကျောင်းသာဝှမ်းနှိုက်၊ စွတ်ချမ်းစိုတောင်း၊ မကျဉ်းမြောင်း
 သည်၊ မြတ်ပေါင်းသံဃာ၊ အရိယာတို့။ နာလော့စိတ်စေး၊ ရှေးသရော
 အခါ၊ ဥပမာဖြင့်၊ နံ့သာပန်းမန်၊ အလွန်ဖြင့်ညီး၊ သစ်သီးဆိမ့်ချို၊
 လိုမတလျှင်း၊ မှည့်ရွမ်းပြင်းလည်း၊ လက်ရင်းဝယ်ချည်း၊ ပေါပည်း
 ထပ်မျှ၊ ဆွတ်ကြမနိုင်၊ ပင်ခိုင်လှကျိုင်း၊ ပြိုင်ရရိုင်းလျှင်၊ ခက်ဆိုင်း
 ရွက်စိပ်၊ စုံချမ်းရိပ်တိ၊ ပျော်ဖွယ်ရှိသား၊ သီရိပောမာ၊ တောခန်းဝါသို့၊
 မလာဘူးလေ၊ ဝေးသားမြေတာ၊ လူတကာတို့၊ လာလှည့်နှိုးဆော်၊
 ခေါ်ဘိသောလား၊ လာတုံငြားလည်း၊ မသွားနိုင်အောင်၊ ချည်နှောင်
 သောနည်း၊ ဝုဏ်ပစ္စည်းဖြင့်၊ ရေကြည်းသဘင်၊ ရှုအင်မရှား၊ ရပ်ရှစ်ပါး
 မှ၊ ခိုးသားမုတ်မ်း၊ စစ်မက်ငြိမ်းလျက်၊ ခပ်သိမ်းကြေညာ၊ ပွင့်လင်း
 သာ၍၊ ဗာရာဏသီ၊ ပြည်ကြီးပိဟု၊ ကျော်ညီလူဗိုလ်၊ ဝေးနီးခိုသည်
 ။ ။ နဂိုရ်ချိုင့်ချိုင့်ဝှမ်းဝှမ်းတည်း။

၄-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ ‘ဝိနာယက’ = သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား။-မာဂဓ
- ၂။ ‘မုနိန္ဒ’ = မုနိ-ရဟန်းတို့ကို + ဣန္ဒ-အစိုးရသောဘုရား။ ရဟန်းမင်းဖြစ်သောမြတ်စွာဘုရား
ဆိုလိုသည်။-မာဂဓ
- ၃။ ‘သံဃာ့အပေါင်း’-ဟူရာ၌ ‘ကိလေသာတို့ကို သတ်တတ် ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် ရဟန်းကို
သံဃာ’ ခေါ်သည်။
- ၄။ ‘အင်ရှစ်ပါးဖြင့်၊ ဘုရားသံတော်၊ ဤသို့ခေါ်၏။’-ဟူသည် ‘အင်္ဂါ ၈ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောအသံတော်
ဖြင့် ဘုရားသခင်သည် ဤသို့ခေါ်တော်မူ၏။’-ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ ‘တရားသံတော်’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မူ။

mgyoe.com

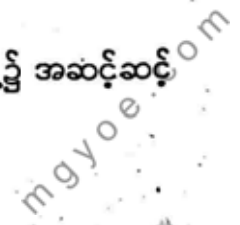
အဘိဓာနပုဒ်ပိကာကျမ်း၌ ဘုရားသခင်အသံတော်၏အင်္ဂါ ၈ ပါးကို

- ၁- ဝိသဋ္ဌ = သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သည်။
- ၂- မဇ္ဈ = သာယာသည်။
- ၃- ဝိညေယျာ = သိလွယ်သည်။
- ၄- သဝနိယာ = နာချင်ဖွယ်ရှိသည်။
- ၅- ဝိသာရိနော = ပြန့်နှံ့သည်။
- ၆- ဗိန္ဒု = လုံးသည်။
- ၇- ဂမ္ဘီရ = နက်နဲသည်။
- ၈- နိန္ဒဒိ = ပဲ့တင်ထပ်သည်။-ဟူ၍ဖော်ပြသည်။

၅။ 'အာပေါကမ္ဘာ၊ ပျက်ပြုန်းခါ၌' -ဟူသည် ကမ္ဘာသည် ရေဖျက်၍ပျက်သောအခါ၌ ဆိုလိုသည်။ အာပေါသံဝဇ္ဇကပ်၌ ကမ္ဘာပျက်အံ့သောအခါ ခါးစပ်သောရေရှိသော ကမ္ဘာပျက်မိုးကြီးသည် ရွာ၏။ ထိုမိုးသည် အစ၌ သိမ်မွေ့စွာရွာ၍ အစဉ်သဖြင့်ကြီးစွာသောအလျဉ်တို့ဖြင့် စကြဝဠာ ကုဋေ ၁ သိန်းကို ပြည့်အောင်ရွာလေ၏။ ခါးစပ်စွာသောရေဖြင့် တွေ့ထိတိုင်းသော မြေတောင်အစရှိသည် တို့သည် မြေမြေကျေ၍ ပျောက်လေကုန်၏။ ထက်ဝန်းကျင်မှလေသည် ထိုရေကို ဆောင်အပ်သည် ဖြစ်၍၊ မြေတည်ရာအရပ်မှ ဒုတိယဈာန်ဗြဟ္မာဘုံကိုလွန်၍၊ သုဘကိဏှာဘုံသို့ဆိုက်၍ တည်လေ၏။ ဤဘုံအောက်ရှိသော လောကအားလုံးတို့ကို အဏုမြူ မကျန်ရ ကျေပျက်စေပြီးမှ ထိုရေသည် တဖြည်းဖြည်း ခန်းခြောက်ခြင်းသို့ရောက်သတည်း။

၆။ 'ရူပါဝစရသောဋ္ဌသတွင်၊ သုဘကိဏှာအောက်၊ ဘုံတလျှောက်ကို' -ဟူသည် ရူပါဝစရဗြဟ္မာဘုံ ၁၆ ဘုံတို့တွင် သုဘကိဏှာဘုံအောက်၌ရှိကုန်သော ဗြဟ္မာဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ လူဘုံ တစ်လျှောက်လုံးကို ဆိုလိုသည်။ ရူပါဝစရ ၁၆ ဘုံတို့သရုပ်ကို ရေးလိုက်အံ့။

- ကာမာဝစရနတ်ပြည် ၆ ထပ်တို့တွင် အထက်ဆုံးဖြစ်သော ပရိနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ပြည်၏ အထက်ယူဇနာ ၅ သန်း ၅ သိန်း ၈ ထောင်ကွာသောကောင်းကင်အရပ်၌ တစ်ပြင်တည်းတည်သော 'ဗြဟ္မပါရိသစ္စာ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ၊ မဟာဗြဟ္မာ' -တည်းဟူသော ပထမဈာန် ၃ ဘုံ။
- ၎င်းဘုံတို့၏အထက် ဤမျှလောက်ကွာဝေးသောအရပ်၌ တစ်ပြင်တည်းတည်သော 'ပရိတ္တာဘာ၊ အပ္ပမာဏာဘာ၊ အာဘဿရာ' -တည်းဟူသော ဒုတိယဈာန် ၃ ဘုံ။
- ၎င်းအထက် ယူဇနာ ၅ သန်း ၅ သိန်း ၈ ထောင်ကွာဝေးသောအရပ်၌ တစ်ပြင်တည်းတည်သော 'ပရိတ္တာသုဘာ၊ အပ္ပမာဏာသုဘာ၊ သုဘကိဏှာ' -တည်းဟူသော တတိယဈာန် ၃ ဘုံ။
- ထိုအထက် ယူဇနာ ၅ သန်း ၅ သိန်း ၆ ထောင်ကွာဝေးသောအရပ်၌ တစ်ပြင်တည်းတည်သော 'ဝေဟပွိုလ်၊ အသညသတ်' -တည်းဟူသော စတုတ္ထဈာန် ၂ ဘုံ။
- ထိုအထက် ယူဇနာ ၅ သန်း ၅ သိန်း ၈ ထောင်စီချည်း ကွာဝေးသောအရပ်တို့၌ အဆင့်ဆင့်

တည်ကြသော 'အဝိဟာ, အတပ္ပ, သုဒဿာ, သုဒဿီ, အကနိဋ္ဌ' -တည်းဟူသော သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာဘုံ ၅ ဘုံအားဖြင့်၊ 'ရူပါဝစရဗြဟ္မာဘုံ ၁၆ ဘုံ' ရှိသတည်း။

တတိယဈာန် ၃ ဘုံသည် တစ်ပြင်တည်းတည်သောကြောင့် ရေဖျက်သည်အခါ ၎င်းဘုံ ၃ ခုလုံးကိုပင်ထိ၍ ရေတည်သောကြောင့် 'တတိယဈာန်ဘုံအောက် ဘုံတစ်လျှောက်ကို' ဟု ဆိုသင့်လျက်၊ အဘယ်ကြောင့် ထိုတတိယဈာန် ၃ ဘုံတို့တွင် သုဘကိဏ်ဘုံကိုသာ ထုတ်ဖော်ပြီး လျှင် 'သုဘကိဏ်အောက်၊ ဘုံတစ်လျှောက်ကို' -ဟု စပ်ဆိုလေသနည်း။ မေးငြားအံ့။

တတိယဈာန် ၃ ဘုံတို့တွင် သုဘကိဏ်ဘုံသည် ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် ပဋ္ဌာနနည်းအားဖြင့် 'အာပေနသုဘကိဏ်တော' -ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာကြီးတို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်နှင့်အညီ စပ်ဆို တော်မူသည်ဟု ဖြေအပ်၏။ ကမ္ဘာသည် ရေဖြင့်သာပျက်သည် မဟုတ်။ မီး, လေတို့ဖြင့်လည်း ပျက်သည်။

ကမ္ဘာတည်ပုံ-ပျက်ပုံကို အကျယ်သိလိုလျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ, သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ, လောကုပ္ပတ္တိ, လောကဒီပက စသည်တို့၌ယူလေ။

၇။ 'ထမ်းပိုးလှန်ကန်၊ အပြန်ပြန်တည့်၊' -ဟူသောစကားရပ်၌ 'ထမ်းပိုး' ဟူသောစကားသည် 'အဆ' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။ '၂ ဆ-၃ ဆ သာလွန်သည်' ကို '၂ ထမ်းပိုး-၃ ထမ်းပိုးကြော သည်။' -ဟုဆိုကြသည်။

'အိမ်မှ လက်ဆောင်၊ ဆုံးအောင်မရှိ၊ အပ်ကိုညှိ၍၊ သိသားနှလုံး၊ သူတော်ထုံးဖြင့်၊ နှစ်, သုံး, လေး, ငါး၊ ထမ်းပိုးပွား၍၊ တတ်အားသမျှ၊ တိုးနေကြ၏။' -ဓမ္မပါလပျို့

'လှန်ကန်' ဟူသောပေါရာဏစကားသည် 'ပွားတိုးခြင်း' အနက်ကို ဟောသည်။

'ဖီလာဇကန်၊ မုချမှန်၏၊ လှန်ကန်ပွားတိုး၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

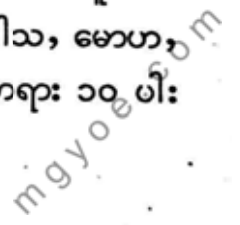
'ကုဋေတိသာ၊ အရာမက၊ ရွှေငွေစသား၊ တောင်မျှစုန်စုန်၊ နုနုနုဖြိုးဖြိုး၊ ကြွယ်မျိုးတိုး၍၊ ထမ်းပိုးလှန်ကန်၊ မြတ်သတ်ကျန်ဖြင့်၊ လုပ်ခွန်ကုန်ရင်း၊ ဝင်သွင်းမစဲ၊ မိုးသို့ဖွဲ့၏၊' -ဆုတောင်းခမ်းပျို့

'တရားပျော်ပိုက်၊ နှစ်ခြိုက်အင်ဖြိုး၊ ကျင့်မည်ကြိုးလျက်၊ ထမ်းပိုးလှန်ကန်၊ သဒ္ဓါလွန်သည်၊ အကျွန်နှလုံးကောင်းသတည်း။' -သံဝရပျို့

ထို့ကြောင့်- 'ထမ်းပိုးလှန်ကန်၊ အပြန်ပြန်တည့်' -ဟူသည် 'အဆအပြန်ပြန် တိုးတက်သာလွန်သည်' ဟုလိုသည်။

၈။ 'ကိလေသာဟု၊ မဟာမေဃ၊ ဖြိုးဖြိုးကျလျက်၊' -ဟူသည် 'ကိလေသာတည်းဟူသော မိုးကြီးသည် သည်းထန်စွာရွာလျက်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ကိလေသာ' ဟူသည်ကား 'စိတ္တံသံကိလိဿတိ ဧတေဟိတိ ကိလေသာ' ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ဋီကာဟောင်းနှင့်အညီ၊ 'စိတ်ကိုညစ်ညူးစေကြောင်းဖြစ်သော လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ထိန, ဥဒ္ဓစ္စ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ-တည်း' ဟူသော တရား ၁၀ ပါး

တို့သည် 'ကိလေသာ' မည်ကုန်၏။ ထို ၁၀ ပါးသောတရားတို့ကို နာမ်,ရုပ် စသည်တို့၏အစွမ်း အားဖြင့် ရေတွက်လျှင် ၁၅၀၀ ပွားများခြင်း ဖြစ်လာ၏။ ဝိဒိစဉ် ၂၆၆-၂ ကြည့်။

'ဖြိုးဖြိုး' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ဖွံ့ဖြိုးခြင်း။ ပြည့်မောက်ခြင်း။ သည်းထန်ခြင်း။' အနက်တို့ကို ဟောသည်။

'ဝမ်းကလူလူ၊ ဖြိုးဖြိုးရှု၍၊ ဇမ္ဗုမင်းကျော်၊ နားတော်ဝင်ဝင်၊ မှတ်စေချင်တည့်။' -ဗုဒ္ဓစိုင်းခဏ်းဖျံ
'ဝေဝေပြိယာယံ၊ ဖြိုးဖြိုးကယ်မျှ၊ ဝမ်းဝယ်မှတ်တိုင်း၊ ထုံးစံခိုင်းလျက်၊' ဝိဒိစဉ်-၂၅

၉။ 'ဘာဝနာဉာဉ်၊ သံပြားပျဉ်တိ' -ဟူသည် 'သမထဘာဝနာဉာဉ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာဉာဉ်တည်း ဟူသော သံပြား,ပျဉ်ပြားတို့ဖြင့်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ဉာဉ်' ဟူသောစကားသည် ပါဠိဘာသာ 'ဉာဏ' မှဖြစ်သော 'ဉာဏ်' ကိုပင် 'ဏ်' ကို 'ဉ်' ရေး၍ 'ဉာဉ်' ဟုစပ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၀။ 'နှလုံးသင်ခမ်း' -ဟူသည် 'စိတ်နှလုံးတည်းဟူသောကျောင်း' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'သင်ခမ်း' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ရသေ့ရဟန်းတို့နေရာကျောင်း' ဟူသောအနက် ဟော သည်။ ဤအနက်ကို 'ကျောင်းသာဝှမ်း၌' ဟူသောနောက်ပုဒ်ဖြင့် ပြသည်။

'ညနေဆိုးဆမ်း၊ မရီချမ်းတွင်၊ သင်ခမ်းနေရာ၊ ဆိုက်ရောက်လာသော်၊' -ဝေဿန္တရာဖျံ

၁၁။ 'နာလော့ စိတ်စေး' -ဟူသည် 'ကောင်းစွာနှလုံးသွင်းနာ။ စိတ်စိုက်၍နာ။ စိတ်စွဲ၍နာ။' -ဆိုလိုသည်။ -ပေါရာဏ။

မြတ်စွာဘုရားသည် တရားဟောတော်မူမည်ရှိလျှင် တရားနာပရိသတ်တို့ကို 'သုဏာထ မနသိကရောထ ဘာသိဿာမိ' ဟူ၍ 'စိတ်စွဲ၍နာရန်' သတိပေးတော်မူလေ့ရှိသည်။ မူလပဏ္ဍာသ စသော ပါဠိတော်အရပ်ရပ်ကိုကြည့်။ 'သုဏာထ၊ နာကြကုန်လော့။ မနသိကာရောထ၊ စိတ်စေး။'

ထို့ကြောင့်- ဤ 'နာလော့စိတ်စေး' ဟူသောပုဒ်၌ 'စိတ်စေး' ဟူသောပေါရာဏစကား သည် 'စိတ်စွဲခြင်း၊ ကောင်းစွာနှလုံးသွင်းခြင်း' အနက်ကိုဟောသည်ဟု မှတ်။

ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်၌ 'စိတ်စေးဝေါဟာ၊ နာလော့တိုက်တွန်း၊' ဟူ၍ 'စိတ်စေး' ၏ အနက်ကို ဖွင့်သည်ကို ဆင်ခြင်အပ်၏။

'ကြောင်းရာ စိစွေး၊ ကျွန်ုပ်မေးသော်၊ အရေးကုန်အောင်၊ ဥဒါန်းဆောင်မှ၊' -ဓမ္မပါလဖျံ
'ပုဏ္ဏားရုပ်သွင်၊ မင်းကြီးမြင်ကာ၊ အလျင် စိစွေး၊ သိကြောင်းမေး၏။' -ယသော်ရကန်တော့ခဏ်းဖျံ

ဤသည်တို့၌ 'စိစွေး' ဟူသော ပေါရာဏစကားမူကား 'စိစစ်ခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း' အနက် ဟောဖြစ်၍ 'စ' အက္ခရာ ၃ လုံးနှင့်ရေး။ သို့မှ 'စိတ်စွဲခြင်း' အနက်ရှိသော 'စိတ်စေး' နှင့် ကွဲလွဲခြားနားမည်။

ကိုးခင်းပျို့ကိကျမ်းကြီး

၁၂။ 'ပေါပည်းထပ်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'အများ' အနက်ဟောသည်။
'ပတ္တမြားစိကွပ်၊ ဥဒေါင်းယပ်နှင့်၊ ရံထပ်ပေါပည်း၊ ချစ်သျှင်နည်းလျှင်၊' -သုဝဏ္ဏသျှသူဌေးခင်းပျို့

၁၃။ 'ပင်ခိုင်လှကျိုင်း' -ဟူသည် 'ခိုင်ခံ့ထွားကျိုင်းသောသစ်ပင်' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ကျိုင်း' ကား- ပေါရာဏ၊ 'ကြီးမားထွားကျိုင်းသော' အနက်ဟောသည်။
'ယောက်ျားဟူသည်၊ လူဗိုလ်တပါး၊ 'ကျိုင်းညို' ထွားကို၊ မယားပုဇွန်၊ ဗျိုင်းထက်လွန်၍၊ သွန်သွန်
မှောက်မှောက်၊' -သာမုဒြိကမော်ကွန်း

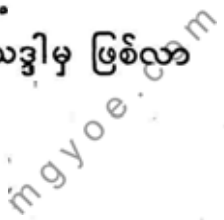
၁၄။ 'ပြိုင်းရရိုင်းလျှင်' -ဟူသည် 'အပြိုင်းပြိုင်း စီရရီပေါက်ရောက်လျက်ရှိသည်။' -ဟူလိုသည်။

၁၅။ 'သီရိဟေမာ' ဟူသောပုဒ်၌ 'သီရိ' ကား-မာဂဓ၊ 'တင့်တယ်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။ 'ဟေမာ'
ကား-ပေါရာဏ၊ 'တော' ဆိုလိုသည်။
'ပြားနှင့်ဂနိုင်း၊ မြိုင်နှင့်ရဂုံ၊ စုံနှင့်ဟေဝန်၊ ဟေမန်၊ ဟေမာ၊ ရိပ်သာဆိုင်းဆိုင်း၊ အင်တိုင်းစေးပျစ်၊
တောချည်းဖြစ်၏၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၁၆။ 'တောခန်းဝါသို့' -ဟူရာ၌ 'ခန်းဝါ' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'အရပ်ဌာန၊ အိမ် စသော
နေရာ၊ အဆောက်အဦး' အနက်-တို့ကိုဟောရာတွင် ဤ၌ 'အရပ်ဌာန' အနက်ဟောသည်။
'ခြောက်ပြစ်ခွာလျက်၊ ခန်းဝါသင့်ထွေ၊ နေပါလေ၏။' -သုဝဏ္ဏသျှသူဌေးခင်းပျို့
'တို့ရပ်တို့ရွာ၊ တို့ခန်းဝါနှိုက်၊ ခန္ဓာယှက်ဆိုင်း၊ နေမြဲတိုင်းသား၊' -ဝေဿန္တရာပျို့
ဤပျို့တို့၌ 'အရပ်ဌာန' အနက်ဟောသည်။
'မွေ့လျော်ခန်းဝါ၊ သုဓမ္မာဟု၊ မည်သာခေါ်တွင်၊ နတ်သဘင်နှိုက်၊' -ဗုဒ္ဓစိုင်းခင်းပျို့
ဤ၌ 'နေရာအဆောက်အဦး' အနက်ကိုဟောသည်။

၁၇။ 'ဂုဏ်ပစ္စည်းဖြင့်' ဟူသောပုဒ်၌ 'ပစ္စည်း' ဟူသောစကားသည် 'ပစ္စယ' သဒ္ဒါမှ ဖြစ်သည်။
'အကြောင်း' ဟူသောအနက်ကို ဤအရာ၌ဟောသည်။ 'ဥစ္စာပစ္စည်း' အနက်ကိုမဟော။

၁၈။ 'ရေကြည်းသဘင်' ဟူသည် 'ရေပွဲ၊ ကုန်းပွဲ' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ကြည်း' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'ကုန်းမြေ' အနက်ဟောသည်။
'ဥစ္စာရှာဆည်း၊ ရေ၊ ကြည်းပတ်လျောက်၊ ရောင်းဖောက်ကစား၊ စီးပွားမြတ်ခြင်း၊' -မဟာဇနကပျို့
ယခုပင်လည်း အထက်မြန်မာပြည်၌ ကုန်းကျသောတော၌နေသူတို့ကို 'ကြည်းတောသား'
ဟု ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြသေးသည်။
'သဘင်' ဟူသော မြန်မာစကားသည် ပွဲအနက်ကိုဟောသော 'သဘာ' သဒ္ဒါမှ ဖြစ်လာ
သည်။

၁၉။ 'ရပ်ရှစ်ပါးမှ' ဟူရာ၌ 'စ ပါးဟူသောအရပ်' ဟူသည် 'အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်၊ အရှေ့တောင်ထောင့်၊ အနောက်တောင်ထောင့်၊ အနောက်မြောက်ထောင့်၊ အရှေ့မြောက်ထောင့် အရပ်' ဟူသောအရပ် စ ပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂၀။ 'ခိုးသားမှတ်မီး' ဟူရာ၌ 'မှတ်မီး' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ခိုးသူ၊ သူပုန် စသောဘေးရန်' အနက်ဟောသည်။ 'မျက်ရွာသားတော်၊ မင်းသူဒွေါလျှင်၊ မပေါ်မှတ်မီး၊ ရန်မျိုးငြိမ်းလျက်၊ ခွန်သိမ်းယူခါ၊' -ပလိဝံးစချင်း 'မှတ်မီးတန္တ၊ ဓားပြခိုးသား၊' -သာဒိနပျို့

၂၁။ 'ဗာရာဏသီ၊ ပြည်ကြီးပီဟု' -ဟူရာ၌ 'ဗာရာဏသီပြည်' ဘယ်ကြောင့်တွင်သည်ကို သုတမယ ဉာဏ်ဖြစ်စေခြင်းငှာ ရေးလိုက်အံ့။ မာဂဓအဘိဓာန်ဋီကာအလိုအားဖြင့် ဤမြို့၌ မျောက်၏ဦးခေါင်း နှင့်တူသော ကျောက်လုံးကြီးရှိသောကြောင့် 'ဝါနရသီသ' ဆိုအပ်လျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် 'ဗာရာဏသီ' ခေါ်သည်။

ဝါနရ=မျောက်၏။ သီသ=ဦးခေါင်း။

သည်ကိုရည်၍ 'ဝါနရသီသ၊ ထုံးမှီချ၍၊ ကြီးစွသေလာ၊ ကျောက်ရှိရာဝယ်၊ ရှေးခါယခေါင်၊ မင်းကုန်အောင်တို့၊ တည်ထောင်သောအား၊ မည်ပြားထင်စွာ၊ ပြည်ဗာရာဝယ်၊' -ဟူ၍ အပဏ္ဏကပျို့ ၌ စပ်ဆိုလေသည်။

ဓမ္မပါလပျို့၌လည်း 'ကာသိရဋ္ဌ်ဟု၊ ခေါ်မှတ်လွှံ့ဝှန်၊ ကျော်စောတွန်သည်၊ မွန်သည်ဌာန၊ ပြည်ကြီးမှလည်း၊ ဝါနရသီသ၊ မျောက်ခေါင်းခွံသို့၊ မြစ်ယံနှစ်ဖက်၊ ကမ်းခုံထက်ဝယ်၊ အုတ်ကျက် ထူးလည်၊ ရှေးမင်းတည်သည်၊ အမည်တွင်ထ၊ 'ဗာရာဏ' ဟု၊ ခေါ်ကြကုန်တွန်၊ အောင်ချက်မှန်၍၊ ရန်မာန် ပျောက်ကွယ်၊ သာမျိုးကြွယ်၏။' -ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ၌ကား- ၁၂ ပါးသောရသေ့တို့သည် ဟိမဝန္တာမှလာ၍ စုဝေးနေရာ ဖြစ်သောကြောင့် 'ဒွါဒသရာသီ' ဟူသောပုဒ်ကို နိရုတ္တိနည်းဖြင့် 'ဗာရာဏသီ' ရေးသည်ဟု ဆိုသည်။ ဒွါဒသ=၁၂ ခု။ ရာသီ=အစု။

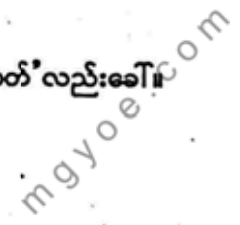
ဆရာဝိလဆင်ရေးသော သက္ကဋ်နှင့် 'အင်္ဂလိပ်ဘာသာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး၌ကား

'ဗာရာဏသီသည် 'ဝရအနသ' ပုဒ် အဏ်ပစ္စည်း၊ ဒိုပ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့်ပြီးသည်။' ဟူ၏။

ဝရ=မြတ်သော။ အနသ=ရေ။ မြတ်သောရေရှိသောကြောင့် ဂင်္ဂါမြစ်ကို 'ဝရဏသံ' ခေါ်သည်။ ထိုဝရဏသံမြစ်၏ကမ်းထိပ်၌ တည်သောကြောင့် ထိုမြို့ကို 'ဝါရာဏသီ-ဗာရာဏသီ' ဟုခေါ်သည် ဆိုလိုသည်။ ထိုဗာရာဏသီမြို့ကို ဥဒယဘဒ္ဒဇာတ် ၌ 'သုရန္တန'၊ စူဠသုတသောမဇာတ် ၌ 'သုဒဿန'၊ သောဏနန္ဒဇာတ် ၌ 'ဗြဟ္မဝဗုဒ္ဓ'၊ ခဏ္ဍဟာလဇာတ် ၌ 'ပုပ္ဖဝတီ'၊ ယုဒ္ဓဗ္ဗယဇာတ် ၌ 'ရမ္မနဂရ' ခေါ်သည်ဟု စရိယပိဋကအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့်-

၁။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၄၅၀။
၂။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၅၀။
၃။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၃၂။

၄။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၄၄။ 'စန္ဒကုမာရဇာတ်' လည်းခေါ်။
၅။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၄၆၀။

မင်းလှယဉ်နုပျိုတွင် 'သုရန္တန၊ သုဒဿနနှင့်၊ ဗြဟ္မဝဗုဒ္ဓ၊ ပုပ္ဖဝတီ၊ ခေါင်ညီရမ္မ၊ နဂရဟု၊ တွင်ထင်းမည်၊ ထိုရွှေပြည်ကား၊' ဟူ၍လည်းကောင်း။

အာဒါသမုခပျိုတွင် 'သုရန္တန၊ နာမပညတ်၊ သုဒဿန၊ ဗြဟ္မဝဗုဒ္ဓ၊ ပုပ္ဖဝတီ၊ တညီ ခေါ်ထွေ၊ ရမ္မနဂရ၊ တွင်ထင်းဖြာ၊ ပြည်ဗာရာကို၊' ဟူ၍လည်းကောင်း။

သံဝရပျို၌ 'သုရန္တန၊ စသည်ငါးပါး၊ မည်ပြားရှေးခါ၊ ကျော်စောစွာသား၊ ဗာရာဏသီ၊ ပူရီနဂရ၊ ရွှေပြည်မတွင်၊' ဟူ၍လည်းကောင်း စပ်ဆိုတော်မူကြသည်။

ဤပြည်သည် ယခုတိုင် စည်ကားစွာရှိသည်။ ယခုမှာ 'ဗဏာရသီ' ဟူ၍ ကုလားတို့ ခေါ်ကြသည်။

၂၂။ 'ကျော်ညီဗိုလ်လူ' -ဟူရာ၌ 'ဗိုလ်' ဟူသော မြန်မာစကားသည် 'ဗလ' သဒ္ဒါမှ ဖြစ်သည်။ 'အထု အထများသောလူစု' အနက်ဟောသည်။
'ထိန်ရိုက်ဇေယျ၊ အောင်တော်မူကာ၊ ဗိုလ်လူမွမ်းဖြင်၊ မြင်ဆင်ဖြီးထွေ၊' -မင်းရဲဒိဗ္ဗစချင်း

၂၃။ 'နဂိုရ်' ဟူသောစကားသည် 'နဂရ' သဒ္ဒါမှ ဖြစ်သည်။ 'မြို့' ဆိုလိုသည်။

၂၄။ 'ချိုင့်ချိုင့်ဝှမ်းဝှမ်းတည်း' -ဟူသည် 'ဝပြောသာယာစည်ပင်သည်။' ဆိုလိုသည်။ နိမ့်သောမြေပြင် အရပ်ကို 'ချိုင့်ဝှမ်းသည်' ဟု ခေါ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သောအရပ်၌တည်သောမြို့မှ ဝပြောစည်ပင်နိုင် သည်။ ကြည်းတောခေါင်ခေါင် ကုန်းခေါင်ခေါင်၌တည်သောမြို့ကား သာယာစည်ပင်ခြင်း မရှိနိုင်။ 'ဝေဝေမြိုင်သည်၊ တန်ခိုင်စည်ဖြီး၊ ညောင်ပင်ကြီးကို၊ ဝေးနီးရှေ့နောက်၊ တောင်မြောက်ပယ်ညာ၊ လေးမျက်နှာမှ၊ များစွာလူဗိုလ်၊ ချမ်းရိပ်ခိုသို့၊ နဂိုရ်ချိုင့်ဝှမ်း၊ ပြည့်လျှမ်းကျေးလက်၊ အုတ်ကျက် ပြောစည်။' -စန္ဒကုမာရပျို့

၄-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

သတ္တဝါတို့ကိုဆုံးမတတ်သော ရဟန်းမင်းဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် သံဃာ အပေါင်းတို့တောင်းပန်သည်ဖြစ်၍ ရှေးကဖြစ်သော အတ္ထုပ္ပတ္တိအကြောင်းအရာတို့ကို အကုန်အစင်အတိတ် ဆောင်၍ ဟောတော်မူလိုရကား အင်္ဂါ ၈ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောအသံတော်ဖြင့် 'ဘုရားသခင်' သည် ရဟန်းတို့ အား ဤသို့ခေါ်တော်မူလေသည်။

'ကမ္ဘာသည် ရေဖြင့်ဖျက်သည်အခါ 'ရူပါဝစရဗြဟ္မာ ၁၆ ဘုံ' တို့တွင် ပါဝင်သော 'သုဘကိဏ် ဘုံ' အောက်တစ်လျှောက်လုံးသောလောကဝယ် တောင်လောက်ကမ်းလောက် မိုးပေါက်မိုးလုံးတို့ဖြင့် အလင်းကိုပျောက်စေလျက်၊ ရေအတိပြည့်လျှမ်းအောင်ရွာနိုင်သော ကမ္ဘာဖျက်မိုးကြီးထက် အဆမတန် အပြန်ပြန်ဖြင့် သာလွန်သည်ထန်လှစွာ 'ကိလေသာတည်း' ဟူသောမိုး ရွာကြီးသွန်းချ ယိုပေါက်ကျ၍ 'သောက' တည်း ဟူသော စိုစွတ်ချမ်းအေးခြင်းဘေးမရှိရအောင် တားမြစ်ရန်အလိုငှာ၊ 'သမထ၊ ဝိပဿနာ၊

ဘာဝနာဉာဏ် တည်းဟူသော သံပြား၊ ပျဉ်ပြားတို့ဖြင့် မြဲမြံလုံခြုံစွာ မိုးကာပိတ်ဖုံးထားအပ်သော
စိတ်နှလုံးတည်းဟူသော ကျောင်းကြီးအတွင်း၌ ကျဉ်းမြောင်းခြင်း၊ စိုစွတ်ချမ်းအေးခြင်း မရှိ၊ ပြကတိ
ချမ်းသာ၍ လုံခြုံစွာနေလျက်ရှိကြသော အရိယာသံဃာအပေါင်းတို့။ ငါဟောတော်မူမည်။ သင်တို့
ကောင်းစွာနှလုံးသွင်း၍ နာကြလော့။

ရှေးသောအခါ အလွန်မွှေးကြိုင်သော နံ့သာပန်းမန်အမျိုးမျိုး အလွန်ပေါများသည့်အပြင် အမှည့်
ရွမ်းပြင်းမဆို လိုသမျှရနိုင်၊ ဆွတ်ခူး၍လည်းမကုန်နိုင်အောင် ပေါများသော ဆိမ့်ချိုသောသစ်သီးအမျိုးမျိုး
တို့လည်း လက်၏အနီးမှာချည်းရှိကြကုန်လျက်၊ ကြီးမားထွားကျိုင်း ပြိုင်းရရိုင်း၊ စီရရီ နေခြည်ပြောက်မျှ
မထိုးရအောင် အခက်အလက်အထပ်ထပ် ရွက်ချပ်ချင်းစေ့၍ပေါက်ရောက်သော သစ်ရိပ်ကြီးတို့ဖြင့် အလွန်
တင့်တယ် မွေ့လျော်ပျော်ဖွယ်ကောင်းသော တောအုပ်ကြီးသည် မလာမရောက်ဘူးသေး ဝေးသောအရပ်၌
နေသူလူအပေါင်းတို့ကို 'လာလှည့်'ဟု ခေါ်ဘိသည့်ဥပမာ၊ လာရောက်သူများတို့ကိုလည်း မထွက်မသွား
နိုင်အောင် ချည်နှောင်ထားသည်နှင့်အလားတူ ရှုဖွယ်မရှားသော ကုန်းပွဲ၊ ရေပွဲရှိသည့်အပြင် ရပ် ၈
မျက်နှာ၌ ခိုးယူလုယက်မှုငြိမ်းအေး စစ်မက်ရေးလည်းကင်းကွာသဖြင့် အလွန်လျှင်ကျော်စောကြေညာ
ပွင့်လင်းသာယာသည်၏အဖြစ်တို့ကြောင့် အနီးအဝေးအရပ်တို့မှ လူများစွာတို့ လာရောက်မှီခိုနေထိုင်ရာ
ဖြစ်သော အလွန်ပျော်ဖွယ်ကောင်းသော ဗာရာဏသီပြည်ကြီးသည် ရှိသတည်း။

၅ ဗာရာဏသီ၊ စုံညီပြောဝ၊ ထိုပြည်မ၌၊ ဒါနမမေ့၊ စောင့်လေ့သိတင်း၊
မင်း၏တံခွန်၊ စွန့်ကြဲဟန်လည်း၊ ချက်သွန်ဖြောဖြော၊ နှမြောမဲ့လျှင်း၊
မြားနှယ်စင်း၍၊ ဝမ်းတွင်းဖြောင့်တန်း၊ မကောက်ယွန်းတည့်။ တခွန်း
ဟကာ၊ နှစ်ခွမသွေ၊ မျိုးဆွေချစ်သူ၊ ဟူလင့်ကစား၊ လှုပ်ရှားမနိုင်၊
ကြံ့ခိုင်မြဲဆုံး၊ တည့်တည့်သုံး၍၊ နှလုံးမကြမ်း၊ ကျင့်တမ်းမွေ့ညက်၊
မျက်သက်နည်းပါး၊ ပိုင်ကားနိုင်ထက်၊ နှိပ်စက်မရှိ၊ ခံချိသည်းညည်း၊
စောင်မာန်နည်း၍၊ ဖြင်ပည်းပြောထူ၊ လူအဝန်နှင့်၊ မဆန့်ကျင့်မှု၊
လိုက်လျောပြုသား၊ ဆယ်ခုနက်စံ၊ ရာစေံတွင်၊ တအင်မချို့၊ ကျေးဇူး
တို့ကြောင့်၊ သဲပိုပြင်ကျွန်း၊ မြစ်လယ်ထွန်းသော်၊ ကူးသန်းလှေတက်၊
ပျက်လတ်သောခါ၊ ကိုးကွယ်ရာလျှင်၊ မှန်စွာစင်စစ်၊ ဖြစ်ဘိသောလား၊
နိုင်ငံသားတို့၊ မျောပါးဆယ်ယူ၊ ဆင်းရဲဟူသား၊ ရေတူချမ်းပြင်း၊ တုန်လှဲ
ခြင်းမှ၊ ပျောက်ကင်းစေချင်၊ မီးဖုန်းကင်လျက်၊ မွေ့ရှင်လန်းအောင်၊
သိမ်းမြန်းဆောင်သည်၊ ရွှေတောင်နန်းဖွင့်၊ စောရန်လွှင့်ကား၊ မိုးမြင့်
ကော်ရော်၊ ပွဲချီးခေါ်သား၊ မည်တော်ကေတု၊ မှတ်တခုဖြင့်၊ ဧသုကာရီ၊

ကျော်လွန်ညီလျက်၊ ဘုန်းဆီတမူ၊ ခပ်သိမ်းသူတို့၊ ဦးဖြူဦးနက်၊
သောက်တိုင်းထွက်သည်။ ။ ဝန်တက်ပြည့်ပြည့်လျှမ်းလျှမ်းတည်း။

၅-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'ဒါနမမေ့' -ဟူသည် 'အလှူပေးခြင်း၌ မမေ့မလျော့' ဆိုလိုသည်။ အလှူပေးခြင်းသည် မင်းတို့
ကျင့်ရာသောတရား ၁ ပါးဖြစ်သည်။

၂။ 'စောင့်လေ့သီတင်း' -ဟူသည် '၅ ပါးသီလ၊ ၁၀ ပါးသီလတို့ကို စောင့်လေ့ရှိသည်' ဆိုလိုသည်။
ဤလည်း 'သီလ' မင်းကျင့်ဝတ် ၁ ပါးပင်ဖြစ်သည်။

၃။ 'မင်း၏တံခွန်၊ စွန့်ကြဲဟန်လည်း၊ ချက်သွန်ဖြောဖြော၊ နှမြောမဲ့လျှင်း၊' -ဟူသည် မင်းတို့မှာ
တံခွန်သဖွယ် ထင်ရှားခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းကိုပြုရာတွင် အကြွင်းမရှိ၊
နှမြောခြင်းမရှိ ပေးရန်ရှိသမျှကို အကုန်ပေးကမ်းတတ်သည်' -ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့်
'ပရိစ္စာဂ' မင်းကျင့်တရားကို ဖော်ပြသည်။

ဤ၌ 'ချက်သွန်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'နှမြောတွန့်တိုခြင်းမရှိ ပေးရန်ရှိသမျှကို အကုန်ပေးစွန့်
သည်။' ဆိုလိုသည်။

'လူများယဉ်ငှာ၊ ဖြားစရာကား၊ ပေးခါ ချက်သွန်၊ ဝန်လည်းမတို၊ ကံကျွေးသို၍၊' -သံဝရပျို့
'ဖြောဖြော'လည်း-ပေါရာဏ၊ 'များသော' အနက်ကိုဟောသည်။
'ဖြောဖြောများလှ၊ ကုံ့ပြည့်စုံ၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာဟောင်း

၄။ 'မြားနှယ်စင်း၍။ ပ ။ တည့်တည့်သုံး၍၊' -ဟူသောစကားရပ်ဖြင့် 'အဇ္ဇဝ' မင်းကျင့်ဝတ်ကိုပြသည်။
ဤ၌ 'ဝမ်း' ကား-ပေါရာဏ၊ 'စိတ်' ဟူသောအနက် ဟောသည်။
'နှစ်ထောင်းအားရမ်း၊ ဝမ်းကားမနော၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
'ဆုံးမစကား၊ ဤကြောင်းလျားကို၊ မှတ်သားစိုက်စိုက်၊ ဝမ်းထဲပိုက်ကာ၊' -ဂန္ထိသာရပျို့

၅။ 'နှလုံးမကြမ်း' -ဟူသည် 'စိတ်နှလုံးသိမ်မွေ့သည်' ဆိုလိုသည်။ ဤစကားဖြင့် 'မုဒဝ' မင်းကျင့်
ဝတ်ကို ပြသည်။

၆။ 'ကျင့်တမ်းမွေ့ညက်' -ဟူသည် 'သိမ်မွေ့သောအဋ္ဌဂံဥပုသ်ကို ကျင့်သုံးဆောက်တည်သည်' ဆိုလို
သည်။ ဤပုဒ်ဖြင့် 'တပ' မင်းကျင့်ဝတ်ကိုပြသည်။ တပ=အကျင့်။

၇။ 'မျက်သက်နည်းပါး' -ဟူသည် 'အမျက်ဒေါသနည်းသည်' ဆိုလိုသည်။ ဤပုဒ်ဖြင့် 'အကောဓ'
မင်းကျင့်တရားကို ပြသည်။

၁။ 'ကြားလွန်ညီလျက်' -ဘာနဒိမူ။

၈။ 'ပိုင်ကားနိုင်ထက်၊ နှိပ်စက်မရှိ' -ဟူသည် 'ငါပိုင်သူ ငါနိုင်သူဟု ပြည်သူတို့ကို နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲခြင်းမရှိ' ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့် 'အဝိဟိသ' မင်းကျင့်တရားကို ပြသည်။

၉။ 'ခံချိသည်းညည်း' -ဟူသည် 'သည်းခံနိုင်သည်' ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့် 'ခန္တီ' မင်းကျင့်တရားကို ပြသည်။

၁၀။ 'စောင့်မာန်နည်း၍၊ ဖြင်ပည်းပြောထူ၊ လူ့အဝှန်နှင့်၊ မဆန့်ကျင့်မှု၊ လိုက်လျောပြုသား၊' -ဟူသည် ကား 'မာန်မာန်နည်းပါးသဖြင့် များပြားသော ပြည်သူလူအပေါင်းတို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်မပြုဘဲ လိုက်လိုက်လျောလျောကျင့်သည်' ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့် 'အဝိရောဓန' မင်းကျင့်တရားကို ပြသည်။

ဤ၌ 'ဖြင်၊ ပည်း၊ ပြော' ဟူသောပေါရာဏစကားတို့သည် 'အများ' အနက်ကိုချည်း ဟောသည်။

'ဖြင်' ၏ စပ်ဆိုထုံးကား-

'ကျေးဇူးများဖြင်၊ ဇော်တရှင်ကို၊ ကောင်းကင်မိုးဝ၊ ပျံကြိုက်ရသို့၊' -မင်းရဲနရာဇချင်း

'ပည်း' ၏စပ်ဆိုထုံးကား-

'ချွတ်ဘူးသည်ချည်း၊ သချေပည်း၏၊ တနည်းနောက်နစ်၊' -ပါရမီခဏ်းပျို့

'ပြော' ၏စပ်ဆိုထုံးကား-

'လေးခြားမရော၊ မျိုးတိပြောလည်း၊ မနှောရှောင်ကြဉ်၊' -ဆုတောင်းခဏ်းပျို့

'လူအဝှန်' ဟူသောပုဒ်၌ 'အဝှန်' လည်း-ပေါရာဏ၊ 'အများ' အနက်ကိုပင် ဟောသည်။

'မေတ္တာပွားဖြန့်၊ လူအဝှန်အား၊ မဆန့်ကျင်စေ၊' -လောကသာရပျို့

'ဆယ်ခုနက်စံ' -ဟူရာ၌ 'နက်စံ' ကား-ပေါရာဏ၊ 'နက်နဲကောင်းမွန်သောတရား' ဆိုလိုသည်။

'ညွန့်ဝေနာမံ၊ သုံးမည်ခံသား၊ နက်စံညီလှ၊ သမတဟု၊ ပဌမမင်းမီး၊ တည်ထောင်ပြီးသော်၊' -ပလိပ်စားဇချင်း

'နတ်စစ်ကြန်ညီ၊ ဣရန္တီ၏၊ ကျူးချီနက်စံ၊ သီချင်းသံကို၊ တရံနားမှာ၊ ကြားတည့်လာသော်၊' -ဝိဇုရပျို့

-ဝိဇုရပျို့

၁၁။ 'ရာဇေ' ဟူသောစကားသည် 'ရာဇဓမ္မ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

ရာဇ=မင်း။ ဓမ္မ=ကျင့်ဝတ်တရား။

ဤမင်းကျင့်တရား ၁၀ ပါးကို 'အသီတိနိပါတ် မဟာဟံသဇာတ်' ပါဠိတော်၊ ဓမ္မနိတိ' တို့၌ 'ဒါနံ သီလံ ပရိစ္စာဂံ၊ အဇ္ဇဝံမုဒဝံတပံ၊ အာကောခံအဝိဟိသဉ္စ၊ ခန္တီစအဝိရောဓနံ၊ ဒသေတေဓမ္မေ ရာဇာနော၊ အပ္ပမတ္တေနာရေယျံ။' -ဟူ၍လာသည့်အတိုင်း သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

'ပြင်ကျွန်း' ဟူသောပုဒ်၌ 'ပြင်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'သဲသောင်' ဆိုလိုသည်။ ဝိဒိစဉ် ၂၇၆ -၃ ကိုကြည့်။

၁၂။ 'ရွှေတောင်နန်းဖွင့်' - ဌ 'ရွှေတောင်' ကား - ပေါရာဏ၊ 'နန်း' ဆိုလိုသည်။
'ဘမင်းခေါင်လည်း၊ ရွှေတောင်နန်းထက်၊ အသက်ငါးဆယ်၊ စည်းစိမ်ကြွယ်မှာ'
- မင်းတရားရွှေထီးချင်း

၁၃။ 'စောရန်လွင့်' - ဟူသည်ကား 'မြတ်သောမင်း' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'စော' ဟူသောပေါရာဏစကားသည် 'မြတ်သော' အနက်ဟောသည်။
'မဟာသီရိ၊ တွင်ဘိဇေယ၊ စောသူရလျှင်၊ စံပတုံပြီး၊' - သခင်ကြီးချင်း
'ဤသို့တန်ခိုး၊ ထိပ်ထက်မိုး၍၊ လှစ်ချိုးရန်ဖျောက်၊ စောရွှေမှောက်လျှင်၊' - သခင်ထွေးချင်း
ဤ 'စော' ဟူသောစကားသည် ကရင်စကား 'စဝ်' မှဆင်းသက်၍ ဖြစ်လာသည်။ 'စဝ်'
ကို 'စော်' ဟူ၍ ကရင်တို့ကဖတ်သည်။ ရှမ်းလူမျိုးတို့က 'စောက်' ဟူ၍ဖတ်သည်။ မြန်မာတို့က
'စော' ဟူ၍ဖတ်သည်။
'ရန်လွင့်' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'မင်း' အနက်ဟောသည်။ ရန်ကိုဖျောက်လွင့်
တတ်သောကြောင့် မင်းကို 'ရန်လွင့်' ဟုခေါ်သည်။
'ထိုတစီးရှင့်၊ ရန်လွင့်သည်းချာ၊ သင်္ခယာစောယွန်း၊ ဖြန့်ဝန်းရွက်ဖြူ၊ စစ်ကိုင်းယူသော်၊'
- မင်းဆက်ရာဇဝင်သာချင်း

၁၄။ 'မိုးမြင့်' ၌ 'မိုး' ဟူသောစကားသည် 'မိုးကောင်းကင်' အနက်ဟောဖြစ်၍၊ 'ဃ' ကြီးသတ်၍
မရေးရ။ ထိုမိုးကောင်းကင်သည် လောက၏အမိုးအဖုံးနှင့် တူသောကြောင့် 'အိမ်မိုး၊ ကျောင်းမိုး'
ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ရေးရမည်။ မိုးကောင်းကင်သည် အမိုးအဖုံးနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်
- ပါရမီခဏ်းပျို့၌ 'ထုတ်ချင်းစကြာဝဠာ၊ ရှစ်မျက်နှာလုံး၊ မိုးအဖုံးထည့်၊ မဆုံးလေသေး၊
ဝေးသားလူရပ်၊ ကမ္ဘာကပ်လည်း၊' ဟူ၍လည်းကောင်း။
- လောကဝိဒူမော်ကွန်း၌ 'ဩကာသလုံး၊ မိုးဖုံးမြေထ၊ ဖြစ်တိုင်းမြဲသား၊ လူပွဲနတ်ပွဲ၊
ငရဲဝီစီ၊' ဟူ၍လည်းကောင်း။
- သု-သူဌေးခဏ်းပျို့၌ 'မှတ်လော့တရီး၊ မိမယ်မျိုးတို့၊ မိုးကားအဖုံး၊ မြေလုံးအထဲ၊
သလဲတိကျစ်၊ မြစ်ကားဖြောင့်စင်း၊' ဟူ၍လည်းကောင်း။ - ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုတော်မူကြသည်။

၁၅။ 'ကော်ရော်' ကား - ပေါရာဏ၊ 'ရိုသေလေးမြတ်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။
'အနည်းကော်ရော်၊ လှူမိသော်လည်း၊ အံ့ဩကြီးကျယ်။' - မဏ္ဍစိုင်းခဏ်းပျို့
'ဟောလတ်တုံသော်၊ တရားတော်ကို၊ ကော်ရော်ရိုသေ၊' - သု-သူဌေးခဏ်းပျို့

၁၆။ 'ဝဲချီးခေါ်သား' - ဟူသည် 'ချီးမြှောက်၍ခေါ်ဝေါ်သည်။' - ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ဝဲချီး' ကား - ပေါရာဏ၊ 'ချီးမြှောက်ခြင်း။ ချီးမွမ်းအံ့ဩခြင်း။' အနက်တို့ကိုဟောသည်။

‘မင်းရဲကျော်စွာ၊ မည်စွာပွဲချီး၊ သမိုက်ပြီးသည်။’-မင်းရဲနရာဇချင်း
‘လွန်ဖြာဘိတ်စီး၊ ရွန်းရွန်းညီးသည်၊ ပွဲချီးဇေဗ္ဗ။ သောင်းဝန်းတည်း။’-ဣသျှဝုမော်ကွန်း

၁၇။ ‘မည်တော်ကေတု၊ မှတ်တခုဖြင့်၊’-ဟူသည် ‘တံခွန်ကဲ့သို့ ထင်ရှားသောအမည်အားဖြင့်’ ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ ‘ကေတု’ကား ပါဠိစကား ‘တံခွန်’ အနက်ဟောသည်။
ဂဟဘောဒေဓဇကေတု။-အမရကောသအဘိဓာန်
‘ကေတု’သဒ္ဒါသည် ‘ကိတ်ဂြိုဟ်’ ဟူသောအနက်၊ ‘တံခွန်’ ဟူသောအနက်တို့ကို ဟောသည်။
-ဆိုလိုသည်။

၁၈။ ‘ဧသုကာရီ’ ကား ဗာရာဏသီပြည်ရှင်မင်း၏ အမည်တော်တည်း။

၁၉။ ‘ဝှန်တက်’ ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် ‘လွန်စွာကျော်စောခြင်း။ အရှိန်အဝါထွက်ခြင်း’
အနက်ဟောသည်။
‘မြန်ဘောင်ဇေဗ္ဗ။ လှိုင်ဆူဝှန်တက်၊ ရွှေစက်တန်ဆောင်၊ လက်ရုံးရောင်ဖြင့်။’-သခင်ထွေးဇချင်း
‘သိုက်ဝင်မျိုးဟု၊ တန်ခိုးဝှန်တက်၊ စည်မပျက်တည့်၊ နန်းတက်စကြာ၊ ထီးဖြူကာသား။’
-မင်းတရားရွှေထီးဇချင်း

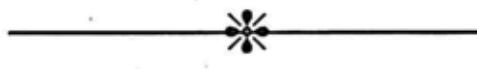
၅-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ဤသို့ဝပြောသာယာသော ထိုဗာရာဏသီပြည်၌

- ၁- အလှူပေးခြင်း။
- ၂- ၅ ပါးသီလ၊ ၁၀ ပါးသီလတို့ကိုစောင့်သုံးခြင်း။
- ၃- မင်း၏တံခွန်သဖွယ်ဖြစ်သော ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းအရာ၌လည်း နှမြောခြင်းမရှိ တစ်ခါတည်း ရက်ရောများပြားစွာပေးကမ်းခြင်း။
- ၄- စိတ်တော်ကလည်း ‘မြား’ကဲ့သို့ဖြောင့်စင်း၍ ကောက်ကွေခြင်းမရှိသဖြင့် စကားတစ်ခွန်းကို မြွက်ဆိုပြီးဖြစ်လျှင် ထိုစကားကိုပြင်ရန် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကဖြစ်စေ၊ ချစ်သောသူတို့ကဖြစ်စေ ပြောဆိုလှုပ်ရှား၍မရ။ စကားကို ၂ ခွန်းမသုံးဘဲ စိတ်နှလုံးခိုင်ခံ့ဖြောင့်မတ်ခြင်း။
- ၅- စိတ်တော်လည်း မကြမ်းကြုတ်၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့ခြင်း။
- ၆- အဋ္ဌဂံဥပုသ်ကို စောင့်သုံးသဖြင့် မွေ့ညက်သောအကျင့်တော်ရှိခြင်း။
- ၇- အမျက်ဒေါသနည်းပါးခြင်း။
- ၈- ပိုင်တိုင်းနိုင်တိုင်း နှိပ်စက်ကလူ ပြည်သူတို့အား မပြုခြင်း။
- ၉- သည်းခံနိုင်ခြင်း။
- ၁၀- မာန်မာနနည်းပါးသဖြင့် များစွာသောပြည်သူလူအပေါင်းတို့နှင့် ဆန့်ကျင်အောင်မပြုဘဲ လိုက်လိုက်လျောလျောကျင့်ခြင်း။

-ဟုဆိုအပ်သော မင်းကျင့်တရား ၁၀ ပါးတို့တွင် ၁ ပါးပါးမျှ ချို့တဲ့ခြင်းမရှိ ညီညွတ်တော်မူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကြောင့် မြစ်၏အလယ်၌ သံပို၍ထွန်းပေါ်လာသောကျွန်းသည် လှေဖြင့် မြစ်ကိုကူးသန်းရာ လှေပျက်သည့်အခါ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ မျောပါလာသောနိုင်ငံသားတို့ကို ဆယ်ယူ၍၊ 'ဆင်းရဲခြင်းတည်း' ဟူသောရေဖြင့် စိုစွတ်ချမ်းအေးခိုက်တုန်ခြင်းကို ပျောက်စေခြင်းငှာ 'ဘုန်းတည်း' ဟူသောမီး၌ ကင်စေ၍၊ အသက်ရှင်၍ မွေ့လျော်ပျော်ပါးအောင် သိမ်းမြန်းပိုက်ချုပ်တော်မူလျက် ထီးနန်းစိုးစံတော်မူသော ဘုရင်မင်းမြတ်ကား 'ဧသုကာရီ' ဟူ၍ မိုးမြင့်ထိအောင် ချီးမြှင့်ခေါ်ဝေါ်သမုတ်အပ်သော အမည်နာမအားဖြင့် ထင်ရှားကျော်စောသည်။ ထိုမင်း၏ 'ဘုန်းတည်း' ဟူသောဆီသည်လည်း ခေါင်းဖြူ၊ ခေါင်းနက်လူဟူသမျှ သောက်စား၍မကုန် အကျော်တစော ပေါများပြည့်လျှမ်းစွာ ထွက်သတည်း။

၆

ဧသုကာရီ၊ ကျော်ညီသီတင်း၊ ထိုသည်မင်းနှင့်၊ ရောင်းရင်းတူကွ၊
ငယ်ဆော်ကလျှင်၊ ပိယသဟာ၊ မေတ္တာကျွမ်းဝင်၊ တိုင်ပင်ကြသော်၊
ချစ်မွေ့လျော်သား၊ ပုရော်ဟိတ၊ ဗြဟ္မဏကား၊ သာမ၊ယဇ၊ ဣရ
ဗေဒင်၊ သုံးပုံမြင်၍၊ ငလျင်တော်လည်း၊ စနည်း၊တဘောင်၊ တိမ်တောင်
နီပြောက်၊ စို့ရောက်၊တံခွန်၊ လှည့်ဘန်နက်သတ်၊ နေကြတ်၊စဉ်းနာ၊
ဥက္ကာပုံသန်း၊ လဝန်းတာရာ၊ ချင်းနင်းလာသား၊ သုဘာသုဘ၊ ဘတ်ထ
နိမိတ်၊ ရှစ်စိတ်ကာလ၊ ပဉ္စစေခါ၊ နမန္တာနှင့်၊ စူဠာမဏိ၊ ခိုင်ညိုအဋ္ဌ၊
ဒွါဒသဟု၊ သွယ်ချနှစ်ကွဲ၊ ပြည်ထဲပြည်လာ၊ သာ-မသာက၊ တံတွာ
ကိန်းခန်း၊ ဓာတ်ဆန်းဓာတ်ပျက်၊ နရစက်သူရုပ်၊ ပေါ်ငုပ်နံစံ၊ မြေခံတိ
ထိ၊ ယာယီနဂိုရ်၊ နှင်ဖြူရန်ဆား၊ ဦးဆေးမင်္ဂလာ၊ ရာ-မရာက၊ စသည်
လှေကျက်၊ တွက်ချက်ပြုစု၊ ဇာတာမူလည်း၊ မိတ္တူ၊ဆည်၊တိုင်၊ ခိုင်-
မခိုင်ကို၊ စွဲကိုင်ပညာ၊ ရှုပြီးစွာမှ၊ ဂေါဇာ၊ဂေါပိန်၊ ဂြိုဟ်သွားချိန်လျက်၊
ဆတ္တိကြင်း၊ နဝင်းကိုးဆစ်၊ တရာရှစ်တွင်၊ စိစစ်ဖွေဖော်၊ လျော်-
မလျော်ကို၊ ကြည့်မြော်နှိုင်းချက်၊ နှစ်၊လ၊ရက်ဖြင့်၊ ဖြစ်ပျက်ပိုင်းခြား၊
စဉ်းနှယ်သား၏ ၊ စကားရှေးစဉ်၊ စီလျှင်မှတ်မိ၊ ဣတ္ထိ၊ပုရိသ၊ ကာလ
ကဏ္ဍိ၊ လက္ခိလက္ခဏာ၊ ဆမာဒေသ၊ သဒ္ဓနိကာယ်^၂၊ နံ့ကျယ်မန္တန်၊
တတ်ပွန်ဆေးကု၊ ဆင်မူဗိသုကာ၊ နာနာတိရစ္ဆာန်၊ ဗွေကြန်ဆစ်မျက်၊
အိပ်မက်တိတ္ထိ၊ စံပုံမိုးမိုး၊ ဆင်သီးဓမ္မသတ်၊ လောကဝတ်လည်း၊
မှူးမတ်မင်းလို၊ အတို-အရှည်၊ ရိပ်ခြည်သိထွေ၊ ပြောခြေလိုက်ဘက်၊
ထက်မြက်လိမ္မာ၊ ဘာသာသက္ကဋ၊ ရွရွသွင်သွင်၊ ပီပြင်တွတ်တွတ်၊

၁။ 'စည်းနှယ်သား၏' -ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။

၂။ 'သတ္တနိကာယ်' -ဟံသာဝတီမှ၊ ဘားနဒ်မှ။

mgyoe.com

ရွတ်သားသံညောင်း၊ ကျိုးကြောင်းနွယ်နွယ်၊ နားဝယ်ချမ်းချမ်း၊ ချိုးမွမ်း
ထောမနာ၊ ဂါထာစုတ္တိယ၊ ဖွဲ့ခြင်းမှလည်း၊ ဒေါသမစွန်း၊ ကျေးဇူးထွန်း
သည်။ ။ ကျယ်ဝန်းခွဲခွဲခြမ်းခြမ်းတည်း။

၆-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'ရောင်းရင်း' -ဟူသည် 'ငယ်စဉ်ကပေါင်းဖက်သော သူငယ်ချင်း' ဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ
ကြီးမှပေါင်းဖက်သောမိတ်ဆွေကိုကား 'ရိုးရင်း' ဟု ရှေးကခေါ်သည်။
'ရောင်းရင်းတူကွ၊ ငယ်ကပျော်ပါး၊ ကစားကြချင်း၊ ရိုးရင်းမကွေ၊ ကြီးမိတ်ဆွေတည့်။'
-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၂။ 'ပိယသဟာ' -ဟူသောစကားသည် 'ပိယသဟာယ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။
ပိယ=ချစ်အပ်သော။ သဟာယ=မိတ်ဆွေ။

၃။ 'ပုရောဟိတ' ကား-မာဂဓ၊ ပုရ=ပြည်၏။ ဟိတ=အစီးအပွား။ -'ပြည်၏အစီးအပွားကို ပြုတတ်သူ'
ဆိုလိုသည်။ ဤကား ရာဇသေဝကဒီပနီကျမ်း၏အလိုတည်း။
သဒ္ဒကပ္ပဒုမအဘိဓာန်ကျမ်းအလိုအားဖြင့်ကား- 'ပုရ'သဒ္ဒါ= ရှေးဦးအနက်။ 'ဟိတ'သဒ္ဒါ=
မင်္ဂလာအနက်ဟောဖြစ်၍၊ 'ပုရောဟိတ' ဟူသည် 'ရှေးဦးစွာ မင်္ဂလာအမှုကိုပြုတတ်သူ' -ဟူ၍ဆိုလို
သည်။

၄။ 'ဗြာဟ္မဏ' ကား-မာဂဓ၊ ဗေဒင်ကိုသရဇ္ဈာယ်တတ်သောကြောင့် ပုဏ္ဏားကို 'ဗြာဟ္မဏ' -ဟူ၍
ခေါ်သည်။

၅။ 'သာမ၊ ယဇ၊ ဣရဗေဒင်၊ သုံးပုံမြင်၍၊' -ဟူသည်ကား 'သာမဗေဒင်၊ ယဇဗေဒင်၊ ဣရဗေဒင်
တည်းဟူသော ဗေဒင် ၃ ပုံကိုသိမြင်တတ်မြောက်၍' ဆိုလိုသည်။
ဤဗေဒင် ၃ ပုံကျမ်းရင်းတို့ကို သက္ကဋဘာသာဖြင့်ချည်း ရေးသား၍ထားသည်။ ထို ၃
ကျမ်းတို့တွင်

၁- ဣရဗေဒင်ကျမ်းသည် ဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်သောဗေဒင်ကျမ်းဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်းကား အဂ္ဂိ-မီး၊
ဣန္ဒြ-မိုးတိမ်၊ သဝိတ-နေ၊ ဝရုဏ-ကောင်းကင်၊ မရုတ-လေမုန်တိုင်း အစရှိသောနတ်တို့ကို
ရှိခိုးပူဇော်ရန်ဖြစ်သည်။ ဂါထာ အရေအတွက်အားဖြင့် ၁၀၀၀ နှင့် ၁၇ ပုဒ်ရှိသည်။ ဣရ
ဗေဒင်ကို သက္ကဋဘာသာ၌ 'ဋ္ဌဂ္ဌေဒ' ဟုခေါ်သည်။ 'ရိဂ်ဝေဒ' -ဟုဖတ်။

၂- ယဇဗေဒင်ကား 'ဂါထာစုတ္တိယ' ၂ ပါးစုံရောပြုမ်း၍ယဇ်ပူဇော်ခြင်းအခမ်းအနားတို့ကို
ရေးသားထားသောကျမ်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်း၌ အများဆုံးသောဂါထာတို့ကို ဣရဗေဒင်

ကျမ်းမှ ကူးယူရေးထားသည်။ စုတ္တိယစကားရပ်များမှာမူ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကို မည်သို့ပြုလုပ်ရမည့်အကြောင်းကို ညွှန်ပြသောစကားရပ်များ ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းနှင့်အညီ ယဇ်ပူဇော်သောပုဏ္ဏားတို့ကို 'အခွရ်ယူ' -ဟုခေါ်သည်။

၃- သာမဗေဒင်ကျမ်းသည် ဣရုဗေဒင်ကျမ်းလာဂါထာအချို့တို့ကို တစ်မျိုးစီစဉ်ပြီးလျှင် 'သောမ' မည်သောနွယ်ပင်မှရသော အရည်နို့တို့ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောသောက်ဖွယ်ဖြင့် ယဇ်ပူဇော်ရန် အခမ်းအနားတို့ကို ရေးသားအပ်သောကျမ်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်းကား ဂါထာသက်သက် ဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်း၌ပါဝင်သော အများဆုံးသောဂါထာတို့သည် ဣရုဗေဒင်၏နဝမအခန်းတွင် 'သောမ' မည်သောအပင်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ချီးမွမ်းထောမနာ၍ စီကုံးထားသောဂါထာများ ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းနှင့်အညီ ယဇ်ပူဇော်သောပုဏ္ဏားတို့ကို 'ဥဒ္ဒါတာ' ခေါ်သည်။ 'ဥဂ္ဂါတာ' -ဟူ၍ရွတ်။

ဤ၌ 'ဗေဒင်'ဟူသော မြန်မာစကားသည် 'ဗေဒ၊ ဝေဒ' ဟူသော မာဂဓ၊ သက္ကဋဘာသာ စကားတို့မှဖြစ်သည်။ 'ဘာသာကျင့်ဝတ်တရားတို့ကို သိကြောင်းဖြစ်သောအတတ်' ဆိုလိုသည်။ ယခုအခါ မြန်မာပြည်၌ အကောင်း-အဆိုးကို တွက်ချက်ဟောပြောရန်ဖြစ်သော 'ဗြဟ္မဟဒိ' စသော ကျမ်းတို့၌လာသောအတတ်သည် ဝေဒဂံ ၆ ပါးတွင်ပါဝင်သော 'ဇောတိသအတတ်' ဖြစ်သည်။ ထိုအတတ်ကိုလည်း 'ဗေဒင်' ဟူ၍ပင် ခေါ်သည်။ ဤအနက်ရှိသောဗေဒင်ကိုမူကား 'ဝေဒဂံ၊ ဗေဒဂံ' သဒ္ဒါတို့မှဖြစ်သည်ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။

၆။ 'လှည့်ဘန်နက်သတ်' -ဟူသည် 'နက္ခတ်တို့ လှည့်လည်သွားလာခြင်း' ဆိုလိုသည်။ 'လှည့်ဘန်' ဟူသောပုဒ်၌ 'ဘန်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ပြုခြင်း။ လုပ်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။ 'လှည့်ဘန်' ဆိုလျှင် 'လှည့်ခြင်းကိုပြုသည်' ဆိုလိုသည်။ ဤ 'ဘန်' ဟူသောစကားကို အခြားကြိယာစကားနှင့်တွဲ၍ စောင့်ဖန်၊ ဝေဖန် စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုမြဲဖြစ်သည်။ 'နက်သတ်' ဟူသောမြန်မာစကားဟောင်းသည် နက္ခတ္တ ('နက်သျှတ်' -ဟူ၍ဖတ်) ဟူသော သက္ကဋဘာသာမှဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် 'နက်သက်' ဟူသည် 'နက္ခတ်' ပင် ဖြစ်သည်။

၇။ 'နေကြတ်စဉ်းနာ' -ဟူသည်ကား 'နေကြတ်၊ လကြတ်' ဆိုလိုသည်။ 'နေ' ကို ရာဟုဖမ်းသည်ကို 'နေကြတ်' သည်။ 'လ' ကို ရာဟုဖမ်းသည်ကို 'လကြတ်သည်' ခေါ်သည်။ 'စဉ်း' ဟူသောစကားသည် 'လ' အနက်ဟောသော 'စန္ဒ' သဒ္ဒါမှဖြစ်သော 'စန်း' ဟူသော စကားကိုပင် 'န်' အက္ခရာကို 'ဉ်' အက္ခရာပြု၍ 'စဉ်း' ဟုခေါ်သည်။ 'နာသည်' ဟူသည် 'ရာဟုဖမ်းခြင်းခံရ၍ နာသည်' ဆိုလိုသည်။

၈။ 'ဥက္ကာပုံသန်း' -ဟူသည် သုတ်သီလက္ခန္ဓာသစ်အလိုအားဖြင့် 'လေအဟုန်ကြောင့် တိမ်ထပ်ချင်း ခတ်မိ၍၊ ဆီမီးရောင်ကဲ့သို့အရောင်ဖြစ်၍ ကောင်းကင်မှကျသည်ကို ဥက္ကာကျသည်' -ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရင်းကို မသိသူတို့သည် ဤသို့ ဥက္ကာကျသည်၊ ပုံသည်ကိုပင် 'ဥပါကျသည်၊ ပုံသည်' ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ ဤသို့ပြောဆိုခြင်းသည် မှားသည်။
 'ဥပါ' ဟူသောပေါရာဏ စကားသည်ကား 'ဘီလူး' အနက်ကိုဟောသည်။ ဤအနက်ကို ဤနေရာ၌ မလို။

၉။ 'သုဘာ-သုဘ' ကို- 'သုဘ-အသုဘ' ပုဒ်ဖြတ်၊ 'သုဘ' သဒ္ဒါသည် 'ကောင်းခြင်း' အနက်ကို၊ 'အသုဘ' သဒ္ဒါသည် 'မကောင်းခြင်း' အနက်ကိုဟောသည်။-မာဂဓ

၁၀။ 'ရုဗ်စိတ်ကာလ၊ ပဉ္စစေခါ၊' -ဟူသည်ကား 'ကာလကြီးဟောတု' ခေါ်သော 'သူရဇ္ဇ၊ သောကြ၊ ဗုဒ္ဓ၊ စန္ဒြော၊ သောရီ၊ ဝုရု၊ ဘောမ' -ဟုချ၍ နေ့အခါကို ၈ ဘို့၊ ညအခါကို ၈ ဘို့ပြု၍ ကောင်း-မကောင်းဟောပြောသော 'အဋ္ဌကာလအတတ်'။ ဤနည်းတူ အခါကို ၅ ဘို့ပြု၍ ဟောသော 'ပဉ္စကာလအတတ်' တို့ကို ဆိုလိုသည်။

၁၁။ 'နမန္တာနှင့်' -ဟူရာ၌ နမန္တာ၏အရ နမန္တာအရပ်ဟော၊ နမန္တာနက္ခတ်ဟော၊ နမန္တာမြေခံဟော ဖြစ်သောအတတ်တို့ကိုယူ။

၁၂။ 'စူဠာမဏိ၊ ခိုင်ညှိအဋ္ဌ၊ ဒွါဒသနှင့်၊ သွယ်ချနှစ်ကွဲ၊' -ဟူသည်ကား 'စူဠာမဏိအဋ္ဌလင်္ဂကိန်း၊ စူဠာမဏိဒွါဒသလင်္ဂကိန်း' ဟူသော ကိန်းချပုံ ၂ မျိုး ဆိုလိုသည်။ 'အဋ္ဌ=၈ ခု။ ဒွါဒသ=၁၂ ခု။' အနက်ဟောသည်။-မာဂဓ။ စူဠာမဏိဗေဒင်ကျမ်းကိုကြည့်။

၁၃။ 'ပြည်ထဲပြည်လာ၊ သာ-မသာကာ၊ တံထွာကိန်းခန်း' -ဟူသည် 'တိုင်းရေးပြည်ရေး သာ-မသာတို့ကို သိရန် တွက်ချက်မြဲဖြစ်သောကိန်းခန်း' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'ပြည်ထဲ' ဟူသည် ပြည်တွင်းကိစ္စ၊ 'ပြည်လာ' ဟူသည် ပြည်သို့ အဝေးအရပ်မှရောက်လာသောကိစ္စ- ဆိုလိုသည်။

'မင်းရေးရာနှင့်၊ ပြည်လာပြည်ထဲ၊ လွန်ဖြင့်ပြုကို၊' -မဃဒေဝပျို့သစ်
 'တံထွာ' ကား ပေါရာဏစကား။ 'ပြုကတေ့ဖြစ်သော သဘောဓမ္မတာ' အနက်ဟောသည်။
 တံထွာတိ = ဓမ္မတာသဘော။-ပေါရာဏကထာဒီပကကျမ်း

ဤစကားသည် 'တတ္ထ' ဟူသော သက္ကဋဘာသာမှ ဆင်းသက်သောစကားဖြစ်ရကား ၎င်းကို တဝမ်းပူ ၂ လုံးနှင့် 'တံထွာ' ဟူ၍ရေးရမည်။

'နတ်ပေါင်းညီညာ၊ တောင်းပန်ထွာသော်၊ တံထွာငါးခု၊ ရှုလေတုံလျှင်း၊' စသည်ဖြင့် 'ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့' ၌ ခွဲထားစပ်သည်ကိုလည်း ထောက်ပါ။

၁၄။ 'ဓာတ်ဆန်းဓာတ်ပျက်' -ဟူသည် 'ပါပ, သူရဇ္ဇ, အမြိတ္တ, ကောလီ-ဟူသော ဓာတ် ၄ ပါးတို့၏ ဆန်းခြင်း, ပျက်ခြင်း' ဆိုလိုသည်။

၁၅။ 'နရစက်သူရုပ်' -ဟူသည် ၂၇ လုံးသောနက္ခတ်တည်းဟူသော ကောင်းကင်စက်ဝန်းကို သူရုပ် သဏ္ဍာန်စီစဉ်၍ ကျသည်အတိုင်းဟောပြောသော 'ကာလပုရိသ' ခေါ်သော ဟောနည်းတည်း။
နရ=လူ။-မာဂဓ

၁၆။ 'ပေါ်ငုပ်နံစံ' -ဟူသည် နံပေါ်နံငုပ်တွက်ချက်နည်းတည်း။

၁၇။ 'မြေခံတိထီ' -ဟူသည် ကမ္ဘာမြေခံ, တိထီမြေခံတို့တည်း။ ဤဟောနည်းတို့ဖြင့် အမှုရွက်ဆောင်ရန် သင့်-မသင့်တို့ကို ဟောပြောသည်။ 'တိထီ' ဟူသောပုဒ်သည် 'ရက်' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။
'အတ' -ဓာတ်။ 'ဣထီ' -ပစ္စည်း။ 'အတဓာတ်သွားခြင်း' အနက်ဟောသည်။-မာဂဓ

၁၈။ 'ယာယီနဂိုရ်' -ဟူသည် ခရီးသွားရမည်ဖြစ်သော ယာယီဂြိုဟ်, မိမိနေမြဲတိုင်းအရပ်၌သာ နေရမည် ဖြစ်သော နဂိုဂြိုဟ်တို့အရ၊ 'စောဆွေန္တုဇောင်း၊ စုက်ကောင်းနဂို၊ သူအိုယာယီ' ဟူသောကိန်းအတိုင်း ဟောပြောခြင်းအတတ် စသည်ကိုဆိုလိုသည်။
'ယာယီ' ကို ယပက်လက် ၂ လုံးဖြင့်ရေး။ 'ယာ' -ဓာတ်၊ 'ယု' -ပစ္စည်း။ ယာဓာတ်သည် 'သွားခြင်း' အနက်ဟောသည်။

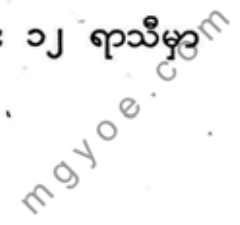
၁၉။ 'နှင်ဖြူရန်ဘေး' -ဟူသည် ဘေးရန်တို့ကိုပျောက်ပျက်စေရန် ယတြာချေခြင်းအမှုကို ဆိုလိုသည်။

၂၀။ 'မိတ္တု, ဆည်, တိုင်၊ ခိုင်-မခိုင်ကို၊' -ဟူသည် မိတ္တု လောင်-မလောင်၊ ဆည်ပေါက်-မပေါက်၊ တိုင်ကျိုး-မကျိုးတို့ကို တွက်ချက်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော စားနဝင်းအဟော ဆိုလိုသည်။

၂၁။ 'ဂေါဇာ, ဂေါဝိန်' -ဟူရာ၌ 'ဂေါဇာ' ကား ယခုရောက်ဆဲ သက္ကရာဇ်နှစ်အပေါင်းနှင့် ယခုရောက် လျက်ရှိသောဂြိုဟ်များ ဖြစ်သည်။ ဂေါဝိန်ကား မူလဖွားခါ၌ ရောက်ရှိသောဂြိုဟ်များ ဖြစ်သည်။

၂၂။ 'ဆတ္တိတြင်း' -ဟူသည် 'တြင်း ၃၆ ခု' ဆိုလိုသည်။ ၁ ရာသီ၌ တြင်း ၃ ခုရှိရကား ၁၂ ရာသီ တွင် ၃၆ တြင်းရှိသည်။
ဆတ္တိသ = ၃၆။

၂၃။ 'နဝင်းကိုးဆစ်၊ တရာရှစ်တွင်၊' -ဟူသည်ကား ၁ ရာသီမှာ ၉ နဝင်းရှိရကား ၁၂ ရာသီမှာ ၁၀၈ နဝင်းရှိသည်။ ထို ၁၀၈ နဝင်းတို့တွင် ဆိုလိုသည်။

၂၄။ 'စဉ်းနှယ်သား၏' -ဟူသည်ကား 'ဝရဇိန်စဉ်းသွားဖြတ်သားသကဲ့သို့ ပြတ်ပြတ်သားသား မချွတ် မယွင်းဖြောင့်မှန်သည်' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'စဉ်း' ဟူသည် 'လေးဖြင့်ပစ်အပ်သောမြား' ဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ။ ဝိဒိစဉ် ၈၇-၁ ကိုကြည့်။

၂၅။ ဣတ္ထိ = မိန်းမ။-မာဂဓ

၂၆။ ပုရိသ = ယောက်ျား။-မာဂဓ

၂၇။ ကာလကဏ္ဍိ = အသရေမရှိယုတ်ညံ့ခြင်း။-မာဂဓ

၂၈။ လက္ခိ = ဘုန်းကျက်သရေ။-မာဂဓ

၂၉။ လက္ခဏာကောင်း-မကောင်းကို မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ။ 'သာမုဒြိက' စသောလက္ခဏာကျမ်းတို့၌ လာသော လက္ခဏာတို့ကိုယူ။ ထိုလက္ခဏာကျမ်းတို့၌ 'လူတို့၏လက္ခဏာ'ကို ဘုန်းရှိသူဟု သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော 'လက္ခိလက္ခဏာ'၊ ဘုန်းမဲ့သူဟုသိမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော 'ကာလကဏ္ဍိ လက္ခဏာ' -ဟူ၍ ၂ မျိုးခွဲခြားလျက်ထားသည်။

၃၀။ 'ဆမာဒေသ' -ဟူသည် 'အိမ်၊ နန်း စသည်ဆောက်၍ လျော်-မလျော်သောမြေအရပ်၏ လက္ခဏာ ကိုသိသောအတတ်။ မြေကြန်အတတ်။' ဆိုလိုသည်။
ဆမာ=မြေ။ ဒေသ=အရပ်။-မာဂဓ

၃၁။ 'သဒ္ဓနိကာယ' -ဟူသည် 'ချမ်းသာမည့်သူ ဟုတ်-မဟုတ်ကို အသံ၏အကဲလေးကိုခတ်ခြင်း' တည်း။

'နိကာယ'သဒ္ဓါသည် 'နိကာယ' ဟူသောအပေါင်းအနက်ဟော ပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ အစိတ်အစိတ်သောလက္ခဏာတို့၏အပေါင်းကို 'နိကာယ'ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် 'နိကာယ' ဟူသည် 'အကဲအလေး' ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ 'ရူပနိကာယ' ဆိုလျှင် 'လူပုံလူကဲ'၊ 'သဒ္ဓနိကာယ' ဆိုလျှင် 'အသံအကဲအလေး' ဟုမှတ်။

၃၂။ 'ဆင်မှုဗိသုကာ' -ဟူသည် 'အိမ်၊ဘုံနန်း၊ပြာသာဒ် စသည်တို့ကို ဆောက်လုပ်ဆင်ယင်ခြင်းဗိသုကာ အတတ်' ဆိုလိုသည်။

၃၃။ 'နာနာတိရစ္ဆာန်၊ ဗျေကြန်ဆစ်မျက်' -ဟူသည် အမျိုးမျိုးသော ဆင်၊ မြင်း စသောတိရစ္ဆာန်တို့၏ ဗျေကြန်အင်္ဂါနှင့် သစ်၌ရှိသော ကောင်း-မကောင်းသော အဆစ်အမျက်တို့ကို ဆိုလိုသည်။
နာနာ = အထူးထူးသော။-မာဂဓ

၃၄။ *အိပ်မက်တိတ္ထိ* -ဟူသည်ကား အိပ်မက် ကောင်း-မကောင်းကို ဖတ်ဆိုရန်အတတ်။ လင်းတ အစရှိသောငှက်၊ ပျား၊ ပိတုံးစသော သတ္တဝါတို့ဝင်ရောက်ခြင်း အတိတ်နိမိတ်တို့ကို ပြဆိုရာ ဖြစ်သော တိတ္ထိကျမ်းအတတ်တို့ကို ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ *တိတ္ထိ* ဟူသောအမည်သည် *ဒိမ်-ခုမ်* -ဟူသောစကားမှ စ၍ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ အကြောင်းမူကား လင်းတစသော တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့ ဝင်ရောက်လာရာ၌ ကောင်း-မကောင်း ဟောရန်။ တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုးတို့ကို လက်ဝဲ၊ လက်ယာခွဲထား၍ အရပ် ၈ မျက်နှာနှင့် ၁ ရက် အတွင်းရှိ ကာလ ၈ ပါးတို့ကို *ဒိဗ္ဗ၊ ဝုဗ္ဗ၊ ပြိတ္တိကာ၊ သောမာ၊ သန္တာ၊ ကြိဿဏီ၊ အဿ နီ၊ သင်္ခရဏီ* -ဟူ၍ ပါရာကျမ်း၌ အမည်ပေးထားသည်။

- တနင်္ဂနွေအရပ်၊ တနင်္ဂနွေအချိန်ကို *ဒိဗ္ဗ (ဒိမ်)* ခေါ်သည်။
- စနေအရပ်၊ စနေအချိန်ကို *ဝုဗ္ဗ (ခုမ်)* ဟုခေါ်သည်။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ရာဟု၊ တနင်္လာ၊ ဗုဒ္ဓဟူး၊ ကြာသပတေး၊ သောကြာ၊ အင်္ဂါတို့ကိုလည်း ပြိတ္တိကာစသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း အမည်ပေး၍၊ ဟောပြောပုံနည်းနာကို ၎င်းကျမ်းမှထုတ်နုတ်၍ မဟာနေမိတ္တကကျမ်း၌ ဦးစွာရေးထားသောကြောင့် အစပထမဖြစ်သော *ဒိမ်၊ ခုမ်* ဟူသော စကား ၂ လုံးကို အစွဲပြုပြီးလျှင် ထိုကျမ်းကို *မဟာနေမိတ္တက ဒိမ်ခုမ်ကျမ်း* ဟု အမည်မှည့်ခေါ် ရာ ကာလကြာလျှင် *ဒိမ်ခုမ်* ဟူသောအမည်မှ *တိတ္ထိ* ဟူသောအမည်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာဟန် တူသည်။

သို့ရာတွင် အချို့ပညာရှိတို့သည်ကား *တိတ္ထိ* ဟူသောစကားသည် *တိတ်ထုံး* ဟူသော စကားမှ ရွှေ့လျော့၍ ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုကြ၏။ အကြောင်းမှာ ထိုမဟာနေမိတ္တကကျမ်းစာတွင် ရှေးကဖြစ်ပျက်ခဲ့ဖူးသော တိတ်နိမိတ် ထုံးသက်သေတို့ကို ရေးသားထားလေသည်။ *ဒိမ်-ခု* ဟူ၍ ဒန္တတတိယ၊ စတုတ္ထအက္ခရာတို့ဖြင့် ပျို့ကဗျာလင်္ကာတို့၌ ရေးသားရိုး မရှိ။ *တိတ္ထိ* ဟူ၍သာ ဒန္တ-ပထမ၊ ဒုတိယအက္ခရာတို့ဖြင့် ရေးသားရိုးရှိသည်။

သုံးထုံ၊ ကျင်ထုံ၊ နိရထုံ၊ တိတ္ထိ၊ ဉာဏ်ထုံ-ဘယ်သို့နည်း။ -ဟူ၍ စွယ်စုံကျော်ထင် သတ်ပုံ၌ သံတူကြောင်းကွဲစပ်ဆိုသည်။ ဆင်ခြင်၍ ယူကြလေသည်။

၃၅။ *ဆင်သီးဓမ္မသတ်* -ဟူသည် *ဓမ္မသတ်နှင့်အညီ အမှုတရားကို ဆုံးဖြတ်တတ်သည်* ဆိုလိုသည်။ ဤပုဒ်၌ *ဆင်* ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် *တရားကိုဆုံးဖြတ်ခြင်း* အနက်ကိုဟောသည်။ *သီး* ဟူသော ပေါရာဏစကားသည်ကား *တတ်စွမ်းခြင်း၊ နိုင်ခြင်း* အနက်ကိုဟောသည်။ ထို့ကြောင့်- သံဝရပျို့၌ *အားပါးမနာ၊ မျက်နှာမရွယ်၊ ကြောက်ဖွယ်မလေး၊ အရေးဟုတ်တိုင်း၊ ပိုင်းပိုင်းပြတ်ပြတ်၊ ဆုံးဖြတ်အပြီး၊ ဓားထက်လှီးသို့၊ ဆင်သီးတရား၊ အမတ်များလည်း၊ လူအား ချမ်းသာ၊ ရှာစပေသည်။ ။ လွဲသွေမကောက်ကွေသတည်း။* -ဟူ၍မိန့်သတည်း။

ဤ၌ *ဆင်သီးတရား၊ အမတ်များလည်း* -ဟူသည် *အမှုတရားကို ဆုံးဖြတ်တတ်သော အမတ်များ* ဆိုလိုသည်။ လင်္ကာပိုဒ်စဉ် ၃၀-၁ နှင့် ပိုဒ်စဉ် ၁၇၂-၂ တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

အချို့ကိုးခဏ်းစာမူများ၌ 'ဆင်စီးဓမ္မဝတ်၊ လောကဝတ်လည်း' -ဟူ၍ရှိသည်။ ဆင်စီးအတတ်သည် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားတို့တတ်အပ်ရာ မဟုတ်။ အရာအားဖြင့်လည်း မလျော်။

'ပုရောဟိတ၊ ဗြာဟ္မဏကားကစ၍ ကျယ်ဝန်းခွဲခွဲခြမ်းခြမ်းတည်း။ -တိုင်အောင်သောစကားတို့ကို 'ဝေဒဝေဒဂံတတ္ထညော၊ ဇပဟောမပရာယဏော။

အာသိရ်ဝါဒဝစနောယုတ္တော၊ ဧသရာဇပုရောဟိတော။' -ဟူ၍ စာဏကျနီတိကျမ်း၌လာသော ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား၏အင်္ဂါတို့ကို ပြဆိုသည်နှင့်အညီ၊ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာတော် စပ်ဆိုတော်မူသည်။ အနက်ကား-

'ဝေဒဝေဒဂံတတ္ထညော၊ ဣရ၊ ယဇ၊ သာမ၊ အာထဗ္ဗဏ-တည်းဟူသော ဗေဒင် ၄ ပုံ၊ သိက္ခာ၊ ကပ္ပ၊ ဗျာကရဏ၊ နိရုတ္တ၊ ဆန္ဒ၊ ဇောတိသ-ဟူသောဗေဒင်အင်္ဂါဖြစ်သောအတတ်၊ ပဓာန၊ ပြကတိအစရှိသော တတ္ထသဘောတရားတို့ကို တတ်သိထသော။ ဇပဟောမပရာယဏော၊ မန္တန်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကိစ္စ၌ လိမ္မာထသော။ အာသိရ်ဝါဒဝစနောယုတ္တော၊ မင်္ဂလာအမှုကို ပြုလေ့ရှိထသော။ ဧသောဇနော၊ ဤအင်္ဂါ ၃ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည်။ ရာဇပုရောဟိတော၊ မင်းဆရာပုရောဟိတ်သည်။ ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။

ရာဇနီတိကျမ်း၌ကား- 'အာသိရ်ဝါဒဝစနော ယုတ္တော' ၏အစား 'အာယုဒီဃမေတ္တာနိစ္စ' ဟူ၍ 'အမြဲ မင်းအားအသက်ရှည်ရန် မေတ္တာစိတ်ရှိခြင်း' -အင်္ဂါကို ထည့်၍ဆိုသည်။

ဤကျမ်းတို့ကိုထောက်၍၊ 'ဆင်စီးအတတ်သည် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားတို့တတ်သိအပ်သော အင်္ဂါ မဟုတ်ကြောင်း' -သိသာသည်။

'ယူသီးဓမ္မသတ်၊ လောကဝတ်လည်း၊' -ဟူ၍ အချို့ ဖတ်ရွတ်ရေးသားကြ၏။ ဤသို့ဖတ်ရွတ်ကြခြင်းလည်း အခြေမရှိ။ 'ဆင်သီးဓမ္မသတ်' ဟူ၍သာလျှင် ဖတ်ရွတ်ခြင်းကို ပြုသင့်သည်။

၃၆။ 'ဘာသာသက္ကဋ' -ဟူသည် 'သက္ကဋဘာသာ' ဆိုလိုသည်။

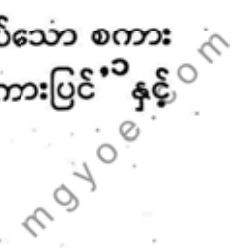
ဟိန္ဒူကျမ်းစာတို့၌ကား ၎င်းဘာသာကို 'သံသကရိဋ်' ဟူ၍ခေါ်ကြသည်။ ဤသံသကရိဋ်ဘာသာစကားသည် 'နတ်တို့ပြောသောဘာသာစကား' ဟု ဒဏ္ဍီကျမ်း၌ ဆိုသည်။ ဗေဒင်အစရှိသော ဟိန္ဒူတို့အတတ်အမျိုးမျိုးတို့သည် ဤသက္ကဋဘာသာဖြင့် ရေးသားလျက်ရှိကြသည်။

၃၇။ ထောမနာ = ချီးမွမ်းခြင်း။ -မာဂဓ

၃၈။ 'ဂါထာ' -ဟူသည်ကား သက္ကဋဘာသာ၊ မာဂဓဘာသာတို့၌ ဆန်းဂိုဏ်းဖြင့်မှတ်၍ ဖွဲ့စီအပ်သော စကားအစု ဖြစ်သည်။ ထိုဂါထာသည် မြန်မာဘာသာတွင် လင်္ကာစကားနှင့်တူသည်။

၃၉။ 'စုဏ္ဍိယ' -ဟူသည်ကား ဆန်းဂိုဏ်းဖြင့်မမှတ်ဘဲ ပြောမြဲစကားအတိုင်းရေးသားအပ်သော စကားအစု ဖြစ်သည်။ ထိုစုဏ္ဍိယသည် မြန်မာဘာသာတွင် လင်္ကာမဟုတ်သော 'စကားပြင်' နှင့် သဘောတူသည်။

၁။ စကားပြင် = စကားပြေ။

၄၀။ 'ဒေါသမစွန်း၊ ကျေးဇူးထွန်းသည်။' -ဟူသည် 'အပြစ်ဒေါသမရှိ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံသည်' ဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်ဖြင့် အလင်္ကာကျမ်းတို့ကိုတတ်မြောက်ခြင်းကို ပြသည်။

'သာဟိတျဒပုဏ' မည်သော သက္ကဋအလင်္ကာကျမ်း၌လာသည်အတိုင်း၊ ဒေါသသည်-

- ၁- ပုဒ်၌ရှိသော ပဒဒေါသ။
- ၂- ပုဒ်၏အစိတ်၌ရှိသော 'ပဒံသဒေါသ'။
- ၃- ဝါကျ၌ရှိသော ဝါကျဒေါသ။
- ၄- အနက်၌ရှိသော အတ္ထဒေါသ။
- ၅- ရသ၌ရှိသော ရသဒေါသ။-ဟူ၍ ၅ ပါး အပြားရှိသည်။

ဂုဏ်သည်ကား

- ၁- သာယာသော မခုရိယဂုဏ်။
- ၂- စိတ်ကိုတက်ကြွစေတတ်သော ဩဇာဂုဏ်။
- ၃- အနက်၏ထင်ရှားခြင်းရှိသော ပသာဒဂုဏ်။-ဟူ၍ ၃ ပါး အပြားရှိသည်။

'သုဗောဓာလင်္ကာရ' ခေါ်သော မာဂဓအလင်္ကာကျမ်း၌ကား

- 'ပဒဒေါသ၊ ဝါကျဒေါသ၊ ပဒတ္ထဒေါသ' -ဟု ဒေါသ ၃ ပါး။
- 'ပသာဒဂုဏ်၊ ဩဇာဂုဏ်၊ မခုရတာဂုဏ်၊ သမတာဂုဏ်၊ သုခုမာလတာဂုဏ်၊ သီလေသဂုဏ်၊ ဥဒါဟရတာဂုဏ်၊ ကန္တိဂုဏ်၊ အတ္ထဗျတ္တိဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်' -ဟူ၍ ဂုဏ် ၁၀ ပါးလာသည်။ ။ ၎င်းတို့၏သဘောကိုသိလိုလျှင် ထိုအလင်္ကာကျမ်းကို ကြည့်လေ။ ။

၆-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

'ဧသုကာရီ' ဟူသောအမည်ဖြင့် ထင်ပေါ်ကျော်စောသော ထိုပြည်ရှင်မင်းနှင့် ငယ်စဉ်အခါကစ၍ ပေါင်းသင်းလာသဖြင့် အလွန်ချစ်ခင်အကျွမ်းဝင်သော မင်းတိုင်ပင်အမတ်ဖြစ်သော ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားသည် 'သာမ၊ ယဇု၊ ဣရု' ဟူသော ဗေဒင်ကျမ်းကြီး ၃ ပုံကိုတတ်မြောက်၍၊ ငလျင်လှုပ်ခြင်း၊ တော်လဲခြင်း၊ စနည်းနာကြားခြင်း၊ တဘောင်စကားပေါ်လာခြင်း၊ တိမ်တောင်တိမ်လိပ်တို့၏ အနီအပြောက်စသည် ထင်ခြင်း၊ ကောင်းကင်၌ စိုးပေါက်ခြင်း၊ ကြယ်တံခွန်လွှတ်ခြင်း၊ နက္ခတ်တို့ လှည့်လည်ခြင်း၊ နေကြတ်ခြင်း၊ လကြတ်ခြင်း၊ ဥက္ကာကျခြင်း-ပျံခြင်း၊ လကို တာရာဖောက်ခွင်းခြင်းတို့၌ ကောင်း-မကောင်းနိမိတ်တို့ကို ဖတ်တတ်သည်။

ကာလ ၈ ပါး၊ ကာလ ၅ ပါးတို့၏ဟောပုံ၊ နမန္တာကိန်းဟောပုံ၊ စူဠာမဏိအဋ္ဌလင်္ဂကိန်း၊ ဒွါဒသလင်္ဂကိန်း ၂ မျိုးဟောပုံ၊ တိုင်းရေးပြည်ရေး သာ-မသာကို တွက်ချက်မြဲဖြစ်သော ဓာတ်ဆန်း ဓာတ်ပျက် ကိန်းခန်း၊ နရစက်သူရပ်ကိန်း၊ ကမ္ဘာမြေခံ တိထိမြေခံ၊ ယာယီဂြိုဟ်-နဂိုရ်ဂြိုဟ်တို့အဟော၊ ဘေးရန်ပျောက်လွင့်စေခြင်းငှာ ယတြာပြုလုပ်ခြင်း၊ ဦးခေါင်းဆေးခြင်း မင်္ဂလာကို ပြုအပ်သည့်အခါ-မပြုအပ်သည့်အခါ အစရှိသည်တို့ကို လေ့ကျက်သိနားလည်သည်။

ဇာတာပေတာကိုတွက်ချက်ဖွဲ့ခြင်း၊ ဟောပြောခြင်းအမှု၌လည်း တိုင်ဆည်၊မိတ္တူတို့ ခိုင်-မခိုင်ကို ကြည့်ရှုပြီးနောက်မှ ဂေါဇာဂြိုဟ်၊ ဂေါဝိန်ဂြိုဟ်တို့၏ အသွားအလာ အနေအထိုင်တို့ကို နှိုင်းချိန်၍ ၃၆ တြင်း၊ ၁၀၈ နဝင်းတို့တွင် နှစ်၊ လ၊ ရက်တို့ကိုကြည့်မြော်၍၊ ‘မည်သည့်နှစ် မည်သည့်လ မည်သည့်ရက်၌ အကျိုးပေးမည်-ပျက်စီးမည်များ’ကို ဝရဇိန်စဉ်းသွားဖြင့် ဖြတ်ပိုင်းဘိသကဲ့သို့ မချွတ်မလွဲ ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ဟောပြောနိုင်သည်။

ရှေးစကားဟောင်းဖြစ်သော ဝတ္ထု၊ ပုံပြင်၊ ရာဇဝင်တို့ကိုလည်း စီစီလျဉ်လျဉ်မှတ်မိသည်။ မိန်းမ-ယောက်ျားတို့၏ သူယုတ်-သူမြတ်ဖြစ်သော ရုပ်လက္ခဏာ၊ မြေ၏လက္ခဏာ၊ အသံ၏လက္ခဏာ တို့ကို သိကျွမ်းသည်။

မန္တရားအတတ်ကိုလည်း ကျယ်ဝန်းစွာတတ်သိသည်။ ဆေးကုခြင်းအတတ်၊ ဗိသုကာအတတ် တို့ကိုလည်း တတ်မြောက်သည်။

ဆင်၊ မြင်း စသော အထူးထူးသောတိရစ္ဆာန်တို့၏ ဗျေကြန်အင်လက္ခဏာ၊ သစ်၌ အဆစ်အမျက် တို့ကို နားလည်သည်။

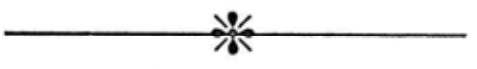
အိပ်မက်ကျမ်း၊ တိတ္ထိကျမ်းတို့ကို တတ်ကျွမ်းသည်။

ရှေးကပုံစံကိုမှီး၍ ဓမ္မသတ်ကျမ်းနှင့်အညီ အမှုတရားတို့ကို ဆင်တတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သည်။

လောကဝတ်ကျေပွန်၍ မှူးမတ်မင်းတို့အလိုဆန္ဒ မင်းရိပ်မင်းခြည်ကိုလည်း သိနားလည်သဖြင့် အလိုကျပြောဆိုနိုင်သည်။

အလွန်ထက်မြက်လိမ္မာသည်ဖြစ်၍ သက္ကဋဘာသာစာများကို သွက်သွက်လက်လက် ပီပီသသ အကြောင်းအကျိုးနှင့်ညီစွာ သူ နာစချင်ဖွယ် သာယာသောအသံဖြင့် ရွတ်ဖတ်ပြောဆိုနိုင်သည်။

ဂါထာဗန္ဓစီကုံးသည့်အရာ၊ စုဏ္ဏိယစကားပြင် ရေးသားသည့်အရာ၌လည်း ပဒဒေါသစသော ဒေါသမငြိ၊ မရရိယစသော လင်္ကာဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံစေလျက် ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်းကျယ်ဝန်းစွာ ချီးမွမ်းထောမနာ ထိုက်အောင် စီကုံးရေးသားနိုင်သည်။

၇

မင်းနှင့်ပုဏ္ဏား၊ ထိုနှစ်ပါးကား၊ သားမရှိကြီး၊ လင်မိုးစုံကာ၊ မိရာ ဘရိုက်၊ သိမ်းပိုက်မွေနှစ်၊ ကင်းသည်ဖြစ်၍၊ နောင်လစ်သောခါ၊ လူချမ်းသာကို၊ တွယ်တာအောက်မေ့၊ တနေ့သ၌၊ နှစ်ခြိုက်တူကွ၊ ရွှင်ပျော်ပလျက်၊ နေကြသရော်၊ ကာမဘော်တွင်၊ မွေ့လျော်ရိပ်ငြိမ်း၊ ထိုစည်းစိမ်ကား၊ ပျောက်တိမ်ရန်နှိပ်၊ လေးကျွန်းထိပ်ဝယ်၊ ဘုန်းရိပ် လွမ်းခြုံ၊ သဗ္ဗဘုံသို့၊ အပုံအယင်၊ ဖြင်လင့်ကစား၊ သားနှင့်သမီး၊ မျိုးမသီးသော်၊ ချီးနှီးပွင့်ဆန်း၊ စေ့မဲ့ထွန်းသား၊ ပန်း၏သဘွယ်၊ ဆက်

mggyoe.com

ရွယ်အောင်ဘို့၊ စီးပွားချို့ခဲ့၊ ဘယ်သို့ယခု၊ ပြုရုံနည်းဟု၊ ပူးတည်း
တိုင်ပင်၊ နှိုင်းဆင်ခြင်မှ၊ ဗြာဟ္မဏအား၊ မင်းဖျားအလို၊ ဆိုလတ်တုံ
ခြင်း၊ “ဆွေရင်းခင်ပွန်း၊ ငယ်ကမှန်း၍၊ ရွှေနန်းထွင်ခေါင်၊ စိုးချုပ်
ဆောင်လည်း” ၊ မြနှောင်မေတ္တာ၊ ကျွမ်းလှစွာသည်၊ မဟာပဏ္ဍိတ်၊
ပုရောဟိတ် ။ ။ ပရိက္ခရာ၊ ခန်းဝါကစ၊ ဟူသမျှလျှင်၊ ငါမှမပြား၊
ရေဝယ်သားသို့၊ အခြားမထင်၊ ထဲကျွမ်းဝင်သည်၊ ဖြစ်ကျင်ရကား၊
ဆွေပုဏ္ဏား၌၊ တော်ငြားကြိုက်မိ၊ သားတည်းရှိမှု၊ ဇာတိစင်စစ်^၂၊
ငါရင်နှစ်သို့၊ လွန်ချစ်မငြီး၊ ဆောင်းရွှေထီးနှင့်၊ မင်းကြီးစတော်၊
မြောက်လျှင်းပေအံ့၊ အဆွေငါ့မှာ၊ သားရှိပါလည်း၊ ဗာရာဏသီလောင်း၊
ကုန်အောင်စုပုံ၊ ဆောင်နှင်းတုံဟု” ၊ မှတ်ကြံစကား၊ ချိန်းချက်ထား၏၊
ပုဏ္ဏားမြင်ကျယ်၊ ကျေးဇူးကြွယ်လည်း၊ ထိုနှယ်လည်းကောင်း၊ ဆိုတုံ
ရှောင်းသည်။ ။ စုံပေါင်း ကြင်ကြင်ကျွမ်းကျွမ်းတည်း။

၇-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ‘လင်မိုးစုံကား’-ဟူသည် ‘လင်နှင့်မယား စုံစုံလင်လင်ရှိကာမတ္တ ဖြစ်ကြသည်။’-ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ ‘လင်မိုး’ ဟူသောပေါရာဏစကားသည် ‘လင်မယား’ အနက်ကိုဟောသည်။
‘မောင်နှံလင်မိုး၊ မသီးမခြား၊ လင်မယားတည့်’-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၂။ ‘တွယ်တာအောက်မေ့’-ဟူသောပုဒ်ကို ‘အောင်းမေ့’ ဟူ၍ ‘အောင်း’ တွင် ငသတ်အောက်မြစ်
ရှေ့ဆီးနှင့် မဖတ်နှင့်။ ကသတ်နှင့် ‘အောက်မေ့’-ဟူ၍ဖတ်။
‘နှစ်လုံးမူစောက်၊ တအောက်မေ့မေ့’-ပါရမီခင်းပျို့
‘လေ့လာပြန်ခေါက်၊ တအောက်မေ့မေ့’-သံဝရပျို့
ဤသို့ ပညာရှိများ စပ်ဆိုကြသည်ကိုထောက်။

၃။ ‘ပျောက်တိမ်ရန်နှိပ်၊ လေးကျွန်းထိပ်ဝယ်၊ ဘုန်းရိပ်လွမ်းခြုံ၊ သဗ္ဗဘုံသို့’-ဟူသည် ‘ရန်ဟူသမျှကို
ပျောက်လွင့်စေလျက် ၄ ကျွန်းလုံးကို ဘုန်းဖြင့်လွမ်းမိုးအုပ်စိုးသော စကြာမင်းကဲ့သို့’ ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ ‘သဗ္ဗဘုံ’ ဟူသောစကားသည် ‘စကြာမင်း’ အနက်ဟောသော ‘သဗ္ဗဘုမ္မ’ ဟူသော
ပါဠိစကားမှ ဆင်းသက်၍ဖြစ်လာသည်။ အလုံးစုံသောမြေအပြင်၌ အစိုးရသောကြောင့် စကြာမင်းကို
‘သဗ္ဗဘုမ္မ’ ခေါ်သည်ဟူ၍၊ ‘သဗ္ဗဘူမိယာ ဣဿရော သဗ္ဗဘုမ္မော’-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ၌ ဖွင့်ဆို
သည်။

သည်ကိုရည်၍ လောကဝိဒူမော်ကွန်း၌ ‘တခရိုင်တိုက်၊ ပတ်ဝိုက်သွန်းသွန်း၊ လေးကျွန်းနှစ်
ထောင်၊ ယဉ်ဘောင်နက်ကျယ်၊ ပင်လယ်လေးစင်း၊ တောမင်းတောင်မင်း၊ ခပင်းလုံးစုံ၊ သဗ္ဗဘုံဟု’

၁။ ‘စိုးချုပ်အောင်လျှင်’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။ ၃။ ‘မင်းမီးစတော်’-ဟံသာဝတီမှ။
၂။ ‘ဇာတိမင်းစစ်’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။

ထက်ရုံ ညီလျော်၊ လော်ကောတု၊ တခုဆုံးဖြတ်၊ စိုးမိုးမှတ်သား၊ မန္တတ်မင်းကြီး၊ မလမ်းသီးကာ၊ ပုံဖြိုးရတနာ၊ ရွှေမိုးရွာသို့၊'-ဟူ၍လည်းကောင်း။

မဟာဇနကပျို့၌ 'လေးသောင်းနှစ်သိန်း၊ တွက်ကိန်းခန့်ချုံး၊ ရေထိပ်ဆုံးအောင်၊ မြေလုံးပိုင်သာ၊ အစိုးရ၍၊ သဗ္ဗဘုမ္မော်၊ တွင်မည်ကျော်သည်၊ ဘုန်းတော်ဓိပတိ၊ ရာဇာဓိကား၊'-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စပ်ဆိုလေသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၁-၂၅ ကိုလည်းကြည့်။

ဤသို့သောအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မယူဆနိုင်ကြသောသူတို့သည် 'ဘုန်းရိပ်လွမ်းခြုံ၊ 'သက္ကဘုံသို့'-ဟူ၍ မှားယွင်းစွာ ဖတ်ရွတ်ရေးသားကြသည်။

၄။ 'အပုံအယင်၊ ဖြင်လင့်ကစား၊'-ဟူသည် 'အလွန်ပေါများသော်လည်း' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'အပုံအယင်' ဟူသောစကား၊ 'ဖြင်' ဟူသောစကားတို့သည် ပေါရာဏချည်းဖြစ်သည်။ 'အများ' အနက်ဟောသည်။

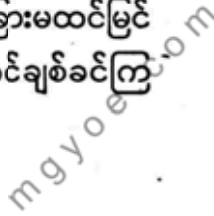
'အများသခင်၊ ပုံယင်ခန့်ကျုံး၊ အားလုံးထိန်းကျောင်း၊ ငါမင်းကောင်း၏၊'-နေမိမ္မဒိဝ်းခင်း၊ 'စစ်ကြောနားဝင်၊ လူပုံယင်ကို၊ အကြင်ယောက်ျား၊ ခရီးသွားလျှင်၊'-နေမိမ္မဒိဝ်းခင်း၊ 'ဖြင်' ၏စပ်ထုံးကို ပိုဒ်စဉ် ၁၃-၁၀ မှာကြည့်။

၅။ 'ပြုရုံနည်း'-ဟူသောစကားသည် 'ပြုရအံ့နည်း'-ဟူသောစကားကို သန္နိစပ်၍ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။

၇-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ဝိဏ္ဏတ္ထ)

ထိုမင်းနှင့် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား-၂ ပါးတို့သည် သားမရှိဘဲကြီးလာကြရကား လင်နှင့်မယား စုံလင်ကာမျှဖြစ်၍ မိဘတို့အရိုက်အရာအမွေအနှစ်ကို သိမ်းပိုက်ဆက်ခံစံမည့်သူ မရှိသောကြောင့် 'နောင်သောအခါ ငါတို့စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့သည် မည်သို့ဖြစ်မည်နည်း။'-ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ပြီးလျှင်၊ တစ်နေ့သ၌ ချစ်ချစ်ခင်ခင် ရွှင်ရွှင်ပပနေထိုင်ကြသည်ရှိသော် "ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပါးရသော ငါတို့၏စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် ရန်သူဟူသမျှကိုပယ်ဖျောက်၍ ၄ ကျွန်းလုံးကို ဘုန်းဖြင့်လွမ်းမိုးအစိုးရသော စကြာမင်း၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကဲ့သို့ အလွန်ပြည့်စုံပေါများသည်ဖြစ်စေကာမူ အမွေဆက်ခံစံမည့်သူသားသမီးမထွန်းကားလျှင် အစေ့မရှိဘဲပွင့်သောပန်းကဲ့သို့ အမျိုးအနွယ်ဆက်ခံစံမည့်သူမရှိက အကျိုးမရှိ အချည်းနှီးဖြစ်မည်။ ယခု ငါတို့ ဘယ်နှယ်ပြုလုပ်ကြရအံ့နည်း။"-ဟု ပူးပေါင်းတိုင်ပင်ကြရာ ဆင်ခြင်စဉ်းစားပြီးမှ မင်းကြီးက ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကို ဤသို့ဆိုလေသည်။

"ငယ်ရွယ်စဉ်အခါကစ၍ ဆွေရင်းခင်ပွန်းအစစ်ဟု မှန်းထားသည့်အတိုင်း ရွှေထီးရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းစိုးအုပ်၍ မင်းအဖြစ်သို့ရောက်ရာလည်း မေတ္တာချစ်ချင် အကျွမ်းဝင်လှသော ပညာရှိပုရောဟိတ်ကြီး။ နေရာဘုံဗိမာန်နန်းအိမ်မှစ၍ ပစ္စည်းဥစ္စာပရိက္ခရာဟူသမျှမှာ ရေတွင်အရေးသားလျှင် အခြားမထင်မြင်သကဲ့သို့၊ 'သင်၏ဥစ္စာ၊ ငါ၏ဥစ္စာ'ဟု ခြားနားခြင်းမရှိ။ သင်နှင့်ငါ ဤမျှလောက် ကျွမ်းဝင်ချစ်ခင်ကြ

သည်။ ထို့ကြောင့်- ငါ၏အဆွေပုဏ္ဏားမှာ ကံတော်၍ သားရတနာမွေးဖွားခဲ့လျှင် ထိုသူငယ်ကို ငါမွေးသော သားအရင်းအစစ်နှင့်မခြား အလွန်ချစ်ခင်သဖြင့် ငါ၏ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို လွှဲအပ်တော်မူမည်။ ငါ့မှာ သားတော်မွေးဖွားလျှင်လည်း အသင်က အသင်၏အိမ်ထောင်ပစ္စည်း ရှိသမျှအရပ်ရပ်ကိုအကုန် ငါ၏သား တော်ကို လွှဲအပ်ရမည်။” -ဟု စကားအချိန်အချက် ထားတော်မူသည်။ ပညာရှိပုဏ္ဏားကလည်း ထိုနည်းတူ မင်းကြီးကိုပြောဆိုသဖြင့် မိတ်ဆွေ ၂ ဦးတို့ အလွန်လျှင်ကျွမ်းကျင်ကြသည်။

၈ အခါတစ်ပါး၊ ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ စားသားရွာလက်၊ ကိုယ်ကျေးမက်သို့၊ တက်၍တဖန်၊ ပြန်လာသောကြိုက်၊ စဉ်ဆိုက်သွားလား၊ တောင်တံခါး ဝယ်၊ မင်းဖျားဘုန်းစည်၊ ပွင့်နန်းတည်သား၊ ရွှေပြည်ဝင်နီး၊ ပြင်ခရီး၌၊ ဖြင့်ညီအံ့ဖွယ်၊ သားများကြွယ်မှု၊ အကြောင်းပြု၍၊ ဗဟုပုတ္တိကာ၊ ထင်စွာမည်ရ၊ ဆင်းရဲလှသည့်၊ မိန်းမတယောက်၊ တွေ့လေမြောက်၏။ သေပျောက်မရှိ၊ မထိနာဖျား၊ ချင်းသားများကား၊ ရှေ့သွားနောက်လိုက်၊ ခါး၌ချီလျက်၊ ပခုံးထက်၌၊ စားခွက်ကိုင်စွဲ၊ လက်တွဲနံ့မြောင်၊ အိမ်ရာ ဆောင်သား^၁၊ ကုန်အောင်ခုနစ်ယောက်၊ ကြွေကြွေလောက်၏။ မျက် မှောက်ကင်္ကာ၊ ထိုရောခါဝယ်၊ ဆရာပဏ္ဍိတ်^၂၊ ပုရောဟိတ်လည်း၊ ဆိတ်ဆိတ်မနေ၊ နှုတ်သံချေနှင့်၊ ဘဒ္ဒေဒ္ဒမ၊ ဤမျှလောက်စင်၊ သင်၏ သားများ၊ ရတော်ငြားစွ။ ချင်းတို့ဘကား၊ တွေးဆမသိ၊ တီမှာရှိဟု၊ စိစိစစ်စစ်၊ မေးမြန်းလစ်သော်၊ နှစ်နှစ်ရင်းရင်း၊ တင်းလင်းအာ^၃၊ တည် မရဟန်၊ ပြန်ပေရကား၊ ပုဏ္ဏားဖျားလည်း၊ သားများယောင်ယောင်၊ မျှလောက်အောင်ကို၊ အိမ်ထောင်ယှဉ်တွဲ၊ ဖော်မဲ့ဘဲလျက်၊ မိညဲတတ်မှု၊ ဘယ်သို့ပြု၍၊ တစုတဝေး၊ ရင်သွေးဖြင့်မျှ၊ ရသနည်းဟု၊ တည်း လည်းပုစ္ဆာ၊ မလွတ်သာမှ၊ ယိုးရာမသီး၊ မြို့ကြီးဒွါရ၊ တံခါးဝတွင်၊ ပညောင်ပင်ကို၊ မျက်မြင်ညွှန်ပြ၊ ဤရကွ၌၊ စောင့်ထန်နိယံ၊ နတ် မင်းထံဝယ်၊ ကျိုးနွံပြင်းစွာ၊ ပတ္တနာဖြင့်၊ မေတ္တာသနား၊ ငါ့အား မြတ်လေး၊ ပေး၍ရဟု၊ တတ်လှယုံဖွယ်၊ အကယ်ကယ်သို့၊ ပျက်ဖွယ် ချော်သွေ၊ ရှက်ဆေးချေသည်။ ။ ဆိုထွေလွဲလွဲကမ်းကမ်းတည်း။

၁။ ကျွမ်းကြင် = ကျွမ်းဝင်ချစ်ကြင်သည်။
ကျွမ်းကျင် (ကျွမ်းကြင်) = ကျွမ်းဝင်ချစ်ကြင်သည်။
၂။ ‘အိပ်ရာဆောင်သား’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။

၃။ ‘မဟာပဏ္ဍိတ်’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။
၄။ ‘ထင်းလင်းအာ’-ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။

mgyoe.com

၈-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ 'ဖြင်ညီး' = အများ။ - ပေါရာဏ
'နတ်သားနတ်သမီး၊ ဖြင်ညီးအုပ်ထွေ၊ ရံဝန်းနေလျက်၊' - သာဓိနပျို့
- ၂။ 'ဗဟုပုတ္တိကာ' - ကား သူဆင်းရဲမ၏အမည်တည်း။ သားအများရှိသောကြောင့် ထိုမိန်းမကို 'ဗဟုပုတ္တိကာ' ဟူ၍ခေါ်သည်။
ဗဟု၊ များသော။ ပုတ္တိကာ၊ သားရှိသောသူ။ - မာဂဓ
- ၃။ 'ကင်္ကာ' = မျက်မှောက်။ - ပေါရာဏ
ဟိန၊ ယုတ်မာ။ ကင်္ကာ၊ မျက်မှောက်။ - ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
'ဂင်္ဂါ' ဟူ၍လည်း ဂဇယ်နှင့်ရေးသင့်ကြောင်းကို ဋီကာ၌ရေးသည်။ 'ဂင်္ဂါ' သဒ္ဒါ 'မြစ်' အနက်ဟော။ မျက်မှောက်၌ရှိသောမြစ်သည် ထင်ရှားသကဲ့သို့ မျက်မှောက်၌ထင်ရှားစွာရှိသည်ကို 'ဂင်္ဂါ' ခေါ်ဆိုသည်။ ဤအလိုအားဖြင့် 'ဂင်္ဂါ' ဟူသောစကားသည် ပါဠိစကားဖြစ်သည်။ မြန်မာပေါရာဏစကားမဟုတ်။
- ၄။ 'နှုတ်သံချေနှင့်၊ ဘဒ္ဒေနှမ' - ဟူသောပုဒ်၌ 'နှုတ်သံချေ' ဟူသည် 'နှုတ်မြွက်၍ သာယာချေငံစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကားနှင့်' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။ - ပေါရာဏ
'သိကြားမင်းလည်း၊ ဖော်ချင်းလေးပါး၊ နတ်သားတို့မှာ၊ ကိုယ်တိုင်လာ၍၊ သာယာချေငံ၊ ဖြည့်ဖြူသံဖြင့်၊ တရံတဖန်၊ ငါတောင်းပန်သည်။' - လင်္ကာပိုဒ်စဉ် ၁၂
'လိုက်လျှောသံချေ၊ ဘမင်းဆွေကို၊ တုံ့ဖြေစကား၊ ကျွန်ုပ်ကြားအံ့၊' - လင်္ကာပိုဒ်စဉ် ၅၅။ ဤစပ်ထုံးများကိုထောက်။
၎င်းပြင် ချိုသာသောစကားကို 'သံချို' ဟူ၍ခေါ်သည်။
'မယ်တော်အားကို၊ တရားကုသိုလ်၊ လွမ်းဖြေဆို၍၊ သံချို မမြွက်ခဲ့ပါတည်း။'
- လင်္ကာပိုဒ်စဉ် ၁၈၆
- ကြမ်းတမ်းစွာ ပြောဆိုသောစကားမူကား 'သံကြမ်း' ဟူ၍ လင်္ကာပုဒ်စဉ် ၁၀ ၌ 'ငေါက်ငေါက်ငမ်းငမ်း၊ နှုတ်သံကြမ်းနှင့်၊ နတ်ဝမ်းပူကြောင်း၊ ခြိမ်းမောင်းခဲ့ပြီး၊ အိမ်ရာမှီးမှ၊' - ဟူ၍ သျှင်ရဋ္ဌသာရပင် စပ်ဆိုတော်မူသည်။
ထို့ကြောင့် - 'သံချေ' ဟူသည် 'သာယာချေငံသောစကား' ဟူ၍ဆိုလိုကြောင်း ထင်ရှားရကား 'သံခြေ' ဟူ၍ ပုံနှိပ်စာကိုးခန်းမူတို့၌ ရရစ်နှင့်ရှိသည်ကို 'အမှား' ဟူ၍ သိအပ်၏။
'ဘဒ္ဒေ' ကား - မာဂဓ၊ 'အို နှမ' ဟူ၍ခေါ်သောစကား ဖြစ်သည်။
- ၅။ 'တိမှာရှိ' - ဟူသည် 'အဘယ်မှာရှိသနည်း' - ဆိုလိုသည်။ 'အဘယ်မှာ' ဆိုသောစကားအစား 'အတိမှာ' ဟူ၍ ရှေးက ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။

*တလူဘဝ၊ ဤကာလ၌၊ သုခစီးပွား၊ မဖြစ်ငြားလည်း၊ ငါ့အားတီမှာ၊ သံသရာဝယ်၊ ယုတ်မာအံ့ ၊
နည်း၊ -ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့

*အတီမှာ -ဟုဆိုအပ်လျက် *အံ့ကိုချေ၍ *တီမှာ -ဟု စပ်ဆိုသည်။

၆။ *မိညးတတ်မှု -ဟူသောပုဒ်၌ *မိညး ဟူသောပေါရာဏစကားသည် *မိန်းမ ကိုခေါ်ဝေါ်သော
စကား ဖြစ်သည်။ ယခုကာလ၌ *အမိ၊ အမယ်၊ မမ၊ မိမိ -ဟု ပြောဆိုကြသောစကားများနှင့်
အတူတူပင်တည်း။

ထို့ကြောင့် - နေမိဘုံခဏ်းတွင် *တိမ်ဖြူမိုးယံ၊ တန်ခိုးပျံလျက်၊ ချေငံအံ့အဲ၊ သံဝန်သဲမျှ၊
မိညးစံတုန်း၊ တဖြန်းဖြန်းသည်၊ -ဟူ၍လည်းကောင်း။

*ညီးညီးညီးညီး၊ မိုးသမီးတို့၊ ညဲကြီးညဲထွေး၊ ငြိမ့်ငြိမ့်လေးမျှ၊ ဧဓမ္မန်တက်၊ နှင်းရည်ဘက်
သား၊ -ဟူ၍လည်းကောင်း စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၇။ *ဖြင့်မျှ =အများ။ -ပေါရာဏ

*သစ်ဝါးရုံပင်၊ ဆူးငြောင့်ဖြင့်မျှ၊ မထင်လမ်းကြောင်း၊ ပုတ်ပေါင်းစေးခြုံ၊ နွယ်ပုံပျစ်ထူ၊ သွားသော
သူတို့၊ -ဓမ္မပါလပျို့

၈။ *တည်းလည်း -ဟူသည် *စကားစမပြတ် တန်းလန်းနေသည်။ -ဆိုလိုသည်။ -ပေါရာဏ

*တင်းလင်းတည်းလည်း၊ တန်းလန်းချည်းတည်း။ -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

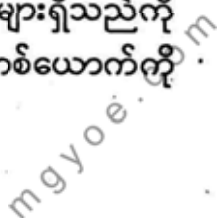
၉။ *ယိုးရာမသီး -ဟူသည် ဤသူပင် ကလေးများ၏အဘပင်တည်းဟု *ယိုးစွပ်စရာလူမရှိ၍ မယိုး
နိုင်ရကား -ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ *မ ကား ပဋိသေခ၊ *သီး ကား -ပေါရာဏ၊ *တတ်ခြင်း၊
စွမ်းနိုင်ခြင်း အနက်ဟောသည်။

*သပြေရောက်ရာ၊ ကျွန်းမျက်နှာထက်၊ များစွာအရပ်၊ နှံ့စပ်သိန်းသောင်း၊ အပေါင်းသင်္ချာ၊ ရေရာ
မသီး၊ ဖြင့်ညီးတိုင်းကား၊ ဝန်းလျားပြောမျှ၊ အနန္တတွင်၊ -ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့

၁၀။ ဒွါရ=တံခါး။ ရုက္ခ=သစ်ပင်။ နိယံ=နိယာမ-အမြဲ။ ပတ္တနာ=ဆုတောင်းခြင်း။ -မာဂဓ

၈-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

အခါတစ်ပါး၌ ထိုပုဏ္ဏားကြီးသည် မိမိစားသောက်ရသော ရွာကျေးလက်တို့သို့ တက်သွား၍
နေအိမ်သို့ပြန်သည့်အခါ အစဉ်တစိုက်လာခဲ့၍ မင်းဧကရာဇ်တည်ထောင်တော်မူသော နန်းမြို့တော်သို့
ဝင်ခါနီး တောင်တံခါးပြင်ဘက်သို့ ဆိုက်ရောက်ရာတွင် အံ့ဩလောက်အောင် သားအများရှိသည်ကို
အကြောင်းပြ၍ *ဗဟုပုတ္တိကာ ဟူသောအမည်ကိုရသော အလွန်ဆင်းရဲလှသောမိန်းမတစ်ယောက်ကို

တွေ့လေ၏။ ထိုမိန်းမ၏သားများကား သေပျောက်ဖျားနာခြင်းမရှိ၊ ကျန်းမာကြသဖြင့် အမိ၏ရှေ့က တစ်ယောက်၊ နောက်ကလိုက်သူက တစ်ယောက်၊ ခါးပေါ်တွင်ချီလျက် တစ်ယောက်၊ ပခုံးပေါ်က တစ်ယောက်၊ စားခွက်ကို ကိုင်လိုက်သူက တစ်ယောက်၊ အမိလက်တွဲသူက တစ်ယောက်၊ ဘေးနားက မြှောင်၍လိုက်သူက တစ်ယောက် အားဖြင့် ၇ ယောက်ရှိသည်ကို မျက်မှောက်တွေ့မြင်သည့်အခါ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကလည်း တိတ်တိတ်မနေဘဲ နှုတ်မြွက်၍ “အို-နှမ။ သင့်မှာ ဤမျှလောက်များသော သားတွေကို အလွန်အရတော်သည်။ ကလေးများ၏အဘ ဘယ်မှာယခုရှိသနည်း။” -ဟု စိစစ်မေးမြန်းလေ ၏။ ထိုမိန်းမသည် “ကလေးများအဘတို့ကား အတည်အမြဲမရှိကြောင်း” ပြန်ပြောရာတွင် ပုဏ္ဏားကြီးလည်း “လင်မရှိဘဲလျက် အမိသည် ဤမျှလောက်များသောသားတို့ကို ဘယ်နှယ်တတ်နိုင်လို့ ဘယ်လိုပြုလို့ရ သနည်း။” -ဟူ၍ တန်းလန်းမေးရာ၊ မလွတ်သာမရှောင်သာ ‘လင်’ ဟုယိုးစွပ်စရာ တစ်ပါးယောက်ျားကို မမြင်၍ မယိုးစွပ်နိုင်သောကြောင့် မြို့တံခါးဝ၌မြင်ရသောပညောင်ပင်ကို ညွှန်ပြပြီးလျှင် “ဤသစ်ပင်၌ အမြဲစောင့်သော ရုက္ခစိုးနတ်မင်းထံဝယ် ရိသေကျိုးနွံစွာသွား၍ သားဆုကိုတောင်းသဖြင့် ကျွန်ုပ်အား သနားမေတ္တာရှိ၍ နတ်မင်းကပေးသောကြောင့် ဤသားများကို အကျွန်ုပ်ရပါသည်။” -ဟု ရှက်ဆေးချေပြီး လျှင်၊ မဟုတ်သည်ကိုပင် အဟုတ်ကဲ့သို့ ထင်မှတ်ယုံကြည်အောင် ပြောဆိုလေသတည်း။

၉ လွဲးလွဲးကမ်းကမ်း၊ မုသားထမ်းသား၊ စွဲလမ်းမရ၊ ထိုမိန်းမ၏၊ ယင်းမျှ စကား၊ ပြန်တွေ့ကြားသော်၊ မယ်ဘွားလျှောလျှော၊ သွားလေတော့ဟု၊ ခွင့်လမ်းပြုမှ၊ လူလူကြံလျက်၊ ရထားထက်က၊ ဆင်းသက်လျင်ပြင်း၊ ပညောင်ရင်းသို့၊ ကပ်လျှင်းတုံလတ်၊ ပုဏ္ဏားထွတ်ကား၊ ခက်ညွတ် ကိုင်ဆုပ်၊ သိမ့်သိမ့်လှုပ်လျက်၊ ချုပ်ချုပ်အမျက်၊ ထွက်သားအလို၊ ဤသို့ဆို၏။ ။ လူကိုယုတ်မြတ်၊ မသိတတ်သည်၊ စောင့်မြတ်ရုက္ခ၊ ဟယ်ဒေဝ၊ ပြည်မသနင်း၊ ငါတို့မင်းဝယ်၊ နင်လိုဘွယ်ကား၊ အဘယ် ကိစ္စ၊ မရခဲအင်၊ ငြိုငြင်သနည်း။ ။ ပစ္စည်းချမ်းသာ၊ မယုတ်ရာသား၊ စဉ်လာတရား၊ ခုနစ်ပါးတွင်၊ အင်မချို့အောင်၊ တို့မင်းခေါင်လျှင်၊ တထောင်မျှလောက်၊ စွန့်မြောက်နှစ်တိုင်း၊ ထုံးပိုင်းမပြတ်၊ ရိညွတ် စိတ်သန်၊ ပူဇော်မှန်လျက်၊ ခြိတ်စွန်သားမြေး၊ နင်မပေးဘဲ၊ လွန်စဉ်းလဲ ၏။ ဆင်းရဲစွာလှ၊ ဤမိန်းမကား၊ တီမျှလောက်စင်၊ ကျေးဇူးတင်သည်၊ ဖြစ်ကျင်သနည်း။ လက်တည်းမကွာ၊ ငါနှင့်ဖူးတွေ့၊ ယခုနေ့က၊ စ၍ရေတွက်၊ ခုနစ်ရက်သချာ၊ ပြည့်သောခါဝယ်၊ မဟာရာဇ်အား၊ သားမပေးလို့၊ နင်ဝန်တို့မှ၊ ဖရိုဖရဲ၊ ကြီးဘိသောသွင်၊ နင့်သစ်ပင်ကို၊

မြစ်လျှင်မကြွင်း၊ ကုန်တျင်းတျင်းလျှင်၊ ချက်ချင်းလျှင်ဆော၊ ပြတ်စိမ့်
သောဟု၊ ဖြန်းတောခြမ်းသံ၊ ကြောက်ဖွယ်နွံသည်။ ။ နှုတ်သံငေါက်
ငေါက်ငမ်းငမ်းတည်း။

၉-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'လူလူကြံလျက်'-ဟူသည် 'ရုတ်တရက် အကြံပြု၍' ဆိုလိုသည်။ စိုဒ်စဉ် ၂-၂၂ ကို ကြည့်ပါ။

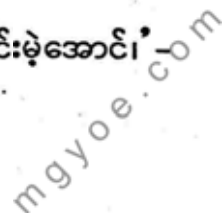
၂။ 'ပစ္စည်းချမ်းသာ၊ မယုတ်ရာသာ၊ စဉ်လာတရား၊ ခုနစ်ပါးတွင်း'-ဟူသည် 'ပစ္စည်းချမ်းသာ
မဆုတ်ယုတ်ရာသော ရှေးအစဉ်အလာဖြစ်သော အပရိဟာနိယတရား ၇ ပါး' ဆိုလိုသည်။ ထို
တရား ၇ ပါး၏သရုပ်ကား

- ၁- တစ်နေ့ ၃ ကြိမ် အညီအညွတ်စည်းဝေးတိုင်ပင်ခြင်း။
- ၂- အညီအညွတ်တိုင်ပင်ပြုအပ်သောအမှု၌ ညီညွတ်စွာပြုခြင်း။
- ၃- ရှေးထုံးစံကိုလိုက်၍ ဒဏ်ပေးခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းစသောအမှုကို ပြုခြင်း။
- ၄- အရိုအသေအလေးအမြတ်ပြုထိုက်သော သက်ကြီးရွယ်ရင့်တို့ကို အလေးအမြတ်ပြုခြင်း။
- ၅- ပြည်သူတို့၏သမီးငယ်တို့ကို အနိုင်အထက်မသိမ်းခြင်း။
- ၆- ပြည်တွင်းပြည်ပစောင့်သောနတ်တို့အား ဗလိနတ်စာကို ပေးမြဲပေးခြင်း။
- ၇- သူတော်ကောင်းဖြစ်ကုန်သော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ကို တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်လုံခြုံစေခြင်း။
ဤအပရိဟာနိယတရား ၇ ပါးသည် သတ္တနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ လာသည်။

၃။ 'လက်တည်းမကွာ'-ဟူရာ၌ 'လက်တည်း' ဟူသည် 'လက်ငင်း' ဟုဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ
'နိယံဖြောင့်စင်း၊ ဘယ်သီတင်းကြောင့်၊ ဘယ်သို့စောင့်၍၊ မမှောင့်အန္တရာယ်၊ အပျိုငယ်က၊
မကွယ်စုတိ၊ ဖြစ်ဘိသနည်း၊ ဤကမ္မည်းဖြင့်၊ လက်တည်းငါ့အား၊ ဤတရားကို၊ ပြန်ကြားသိုက်
သိုက်၊ မိန့်ပါလိုက်ဟု၊'-ဓမ္မပါလဖျို့

၄။ 'ဖြန်းတော'-ဟူသည် 'အလျင်အမြန်' ဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ
'ဖြန်းတောလျင်မြန်၊ တတန်ချပ်ချပ်၊ လျပ်လျပ်နှစ်မည်၊ လျင်သည်သာချည်း၊'
-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
'ပီပြင်မုဋ္ဌာန်၊ ရွှေငှက်ကွန်သို့၊ မြန်သန်ဖြန်းတော၊ ငါ့သဘောကို၊'-ဘုံခမ်းပျို့

၅။ တျင်းတျင်း = အကုန်အစင်။-ပေါရာဏ
ထို့ကြောင့်- ကဗျာသာရတ္ထ၌ 'တျင်းတျင်းကုန်စင်၊' ဟူ၍လည်းကောင်း။
လောကဝိဒူမော်ကွန်း၌ 'မြူပမာဏ၊ သင်္ခါရကို၊ ပျာမျှတျင်းတျင်း၊ အကြွင်းမဲ့အောင်၊'
ဟူ၍စပ်ဆိုကြသည်။

၆။ “နံသည်”-ဟူသည် “နံနာအောင်အနိင်ကျင့်သည်။”-ဆိုလိုသည်။
 “ချောက်ခြိမ်းရိုက်နံ၊ ညွတ်ညွတ်နံအောင်၊ လက်လံတကြား၊ ငါယောက်ျားဟု၊ စော်ကားလွမ်းမိုး၊”
 -မဃဒေဝလင်္ကာသစ်

၉-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ဤသို့ မဟုတ်မလျား စွဲလမ်းရာမရပြောဆိုသော ထိုမိန်းမ ပြန်ကြားသောစကားကိုကြားသည်ရှိသော်၊ “အမိ။ မင်းသွားပါတော့။”-ဟု ခွင့်ပြုလိုက်ပြီးနောက် ဖြန်းခနဲအကြံပေါ်၍၊ ရထားပေါ်မှဆင်းသက်၍ ညောင်ပင်ရင်းသို့ အဆောတလျင်ကပ်လျက် ညောင်ကိုင်းကို သိမ့်သိမ့်လှုပ်အောင်ကိုင်ဆုပ်ပြီးလျှင်၊ ပြင်းသောအမျက်ထွက်သည်ဖြစ်၍ ပုဏ္ဏားကြီးက ဤသို့ဆိုလေသည်။

“လူယုတ်-လူမြတ်ကိုမသိတတ်သော ဟဲ့သစ်ပင်စောင့်နတ်။ ငါတို့ပြည့်ရှင်ဘုရင်မင်းမြတ်မှာ နင်လိုချင်တဲ့ ဘယ်ပစ္စည်းများကို မရဘဲရှိသလဲ။ ပစ္စည်းချမ်းသာ မဆုတ်ယုတ်ရာသော ရှေးအစဉ်အလာ အပရိဟာနိယတရား ၇ ပါးတွင် ၁ ပါးပါးကိုမျှ ချို့တဲ့ခြင်းမရှိရအောင် ငါတို့အရှင်မင်းမြတ်သည် နှစ်စဉ် ၁၀၀၀ မျှလောက်သောအသပြာကို စွန့်၍ မြို့တွင်း-မြို့ပြင်ရှိနတ်တို့အား မပြတ်မလပ် ရိုသေစွာပသပူဇော်ခြင်းကို ပြုပါလျက်နှင့် ငါတို့မင်းကိုတော့ သားမြေးအမြတ်အစွန်ကို နင်မပေးဘဲ အလွန်စဉ်းလဲသည့် ဆင်းရဲလှသောဤမိန်းမကိုမူ ဘယ်လောက်များကျေးဇူးတင်၍ နင် သားပေးရသလဲ။ လက်ပူးလက်ကြပ်ယခု ငါနှင့်တွေ့ရသောနေ့ကစ၍ ၇ ရက်ပြည့်သောနေ့တိုင်၍မှ မင်းကြီးအား သားမပေးလိုဘဲ နင်ဝန်တိုခဲ့လျှင်၊ နင်သစ်ပင်ကို အမြစ်မျှမကျန်ကြွင်းရ အလျင်အမြန်အကုန်ဖြတ်၍ ဖရိုဖရဲကြဲအောင်ပြတ်စေမည်။”-ဟု ကြောက်ရွံ့၍နံအောင် အလျင်အမြန် ငေါက်ငမ်းခြိမ်းခြောက်လေသည်။

၁၀ ငေါက်ငေါက်ငမ်းငမ်း၊ နှုတ်သံကြမ်းနှင့်၊ နတ်ဝမ်းပူကြောင်း၊ ခြိမ်းမောင်းခဲ့ပြီး၊ အိမ်ရာမှီးမှ၊ ပန်းကြီးအာသာ၊ နေ့တိုင်းလာ၍၊ များစွာဆိုလေ၊ ခြောက်ရက်စေ့သော်၊ ပုဏ္ဏားကျော်ကား၊ နိဂြော်ခခက်၊ ကိုင်ဆွဲလျက်လျှင်၊ တရက်အပ၊ မရခွင့်မြင်၊ လျင်တောက်တပို၊ ရက်ကြွင်းတို၏။ နဂိုရိုပိုက်သိမ်း၊ တိုင်းကားငြိမ်းအောင်၊ ဆောင်သားစီးပွား၊ ပြည်သူများကို၊ သားမပေးတွန်၊ နင့်မေ့ကျန်မှု၊ နက်ဖြန်ပင်လုံး၊ ဆုံးတော့မည်ဟု၊ ရိပ်ခြည်လည်းပြ၊ ကြောက်ဖွယ်ဟသော်၊ ရုက္ခဒေဝတာ၊ ထင်စွာနတ်သား၊ ကြားတုံလေ၍၊ လွှဲသွေဆိုထ၊ ဆင်းရဲမအား၊ သားငါမပေး၊ ချင်းမွေးလှည့်ရာ၊ ကြံရှာစိတ်တည်၊ ငါပေးသည်ဟု၊ ယုံကြည်မှတ်မှား၊ အယူပြားသား၊ ပုဏ္ဏားနက်ဖန်၊ ငါ့ပိမာန်ကို၊ ဧကန်မချွတ်၊

mgjoe.com

ဖျက်ဆီးလတ်အံ့ ။ ကြံတတ်စွာလှ၊ ဘယ်ကိစ္စဖြင့်၊ တောင့်တကြည်
ညို၊ သားဆုကိုလျှင်၊ အလိုပြည့်ပြည့်၊ ဖြည့်အံ့နည်းဟု၊ မြော်တင်းရှု၍၊
စာတုမဟာရာဇ်၊ နတ်စစ်တို့မှာ၊ ကိုယ်တိုင်လာလျက်၊ ကြောင်းချာစေ
ရေ၊ ပြန်လျှောက်လေသည်။ ။ ရီသေခေယမ်းယမ်းတည်း။

၁၀-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'နတ်ဝမ်းပူကြောင်း' -ဟူသည် 'နတ်စိတ်ပူအောင်' -ဆိုလိုသည်။ ဝိဒိစဉ် ၅-၄ ကို ကြည့်။

၂။ 'ပန်းကြီးအာသာ' -ဟူသည် 'အပန်းတကြီးလိုချင်သည်။' ဆိုလိုသည်။
အာသာ = လိုချင်တောင့်တခြင်း။-မာဂဓ

၃။ နိဂြောဓ = ပညောင်ပင်။-မာဂဓ

၄။ 'တောက်တပို' -ဟူသည် 'လျင်စွာ' ဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ
'လျင်လည်းတောက်တပို၊ ထိုမှခဏ၊ တဒဂံတည်း။' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာဟောင်း

၁၀-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္ထ)

ငေါက်ငေါက်ငမ်းငမ်း ကြမ်းသောစကားသံဖြင့် နတ်စိတ်ပူအောင် ခြိမ်းမောင်းပြီးလျှင် အိမ်သို့
ပုဏ္ဏားကြီးပြန်လေ၏။ ထိုနောက်လည်း သားရလိုသောအာသာဆန္ဒ အလွန်ကြီးရကား နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း
ပညောင်ပင်သို့လာ၍ အကြိမ်များစွာဆိုပြီးသည်နောက်၊ ၆ ရက်စေ့သည်ရှိသော် ပုဏ္ဏားကြီးသည် ပညောင်
ပင်၏အခက်ကို လက်၌ကိုင်ဆွဲလျက်

“ယနေ့ ၁ ရက်ပြင် အခွင့်ရမည် မဟုတ်။ ရက်ကြွင်းကား အမြန်တို့ခဲ့ပြီ။ မြို့တော်ကိုသိမ်းပိုက်ပြီး
လျှင် တိုင်းကားပြည်ရွာ သာယာငြိမ်းအေးအောင် အစီးအပွားကို ရွက်ဆောင်နိုင်ပေသော ပြည်သူတို့အထွတ်
အဖျားဖြစ်သော ငါတို့မင်းမြတ်ကို သားဆုမပေးဘဲ နင် မေ့မေ့လျော့လျော့နေလျှင် နက်ဖြန်ခါ၌ နင်၏
သစ်ပင်အားလုံး ဆုံးပါးတော့မည်။” -ဟူ၍ အရိပ်အခြည်ပြလျက် ကြောက်စရာပြောဆိုသည်ရှိသော်၊
ပညောင်ပင်စောင့်နတ် ဆတ်ဆတ်ကြားကာလ၊ “ထိုဆင်းရဲသောမိန်းမအား ငါ သားမပေးရ။ သင်း
အလျောက် သင်းဘာသာမွေးတော်ကိုပင် ကြံကြံစည်စည် ငါကပေးသည်ဟု လွဲဖယ်၍ မဟုတ်မလျား
ပြောသည့်စကားကို ပုဏ္ဏားယုံကြည်မှားသဖြင့် ဤပုဏ္ဏားသည် ငါ၏မိမာန်ကို နက်ဖြန်ဖြင့် အမှန်ဖျက်ဆီး
တော့မည်။” -ဟုကြံတွေးလျက်၊ “ဘယ်လိုနည်းဖြင့် သူတောင့်တလိုချင်သည့်သားဆုကို ဖြည့်ရပါမည်
နည်း။” -ဟု ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး ၄ ပါးတို့ထံ ကိုယ်တိုင်သွားပြီးလျှင်
ရီသေခေယမ်းစွာ ဤအကြောင်းကို အစေ့အစုံပြန်လျှောက်လေသတည်း။

၁။ 'ဖျက်ဆီးလတ္တံ့' -ဟံသာဝတီမူ။

၂။ 'တောင့်တမငြို' -ဘားနဒ်မူ။

၁၁ စာတုမဟာရာဇံ၊ မည်စစ်ထင်ရှား၊ နတ်လေးပါးလည်း၊ သားရစေဟု၊
 ပြုအံ့ပြီးတိုင်၊ မတတ်နိုင်ဟု၊ ကြံမြိုင်လက်ချ၊ ဆိုကုန်ကြခဲ့။ အဋ္ဌဝီသ၊
 ယက္ခမူးလယ်၊ နတ်တို့ဝယ်လျှင်၊ နှီးနှယ်မေးမြူ၊ ဆည်းကပ်မူလည်း၊
 ရှေးတူဆိုနည်း၊ တမတ်ချည်းသာ၊ ဆိုကုန်ကာတည့်။ ကြံရာမရ၊ စိတ်
 ဒုက္ခဖြင့်၊ သက္ကထံမှာ၊ ရောက်သောခါမှ၊ မြတ်စွာသိကြား၊ မင်းအား
 လျှောက်ပတ်၊ သားရှုလတ်သော်၊ နတ်လေးယောက်စင်၊ ကြွေကြွေ
 မြင်၏။ ဝုဏ်အင်မချို့^၁၊ ထိုနတ်တို့ကား၊ နှစ်လို့ဘွယ်သာ၊ လူသောခါ
 က၊ ဗာရာဏသီ၊ ခေါ်ညီမည်မှန်း၊ ပြည်ကြငှန်း၌၊ ရက်ကန်းသည်စစ်၊
 ဖြစ်ခဲ့ဘူး၍၊ ဆည်းပူးလက်ခ၊ ရရသည်မှာ၊ စိတ်ဖြာဝေမှု၊ ငါးဘို့ပြု၍၊
 လေးစုကိုစား၊ ကြွင်းငြားအလို၊ တစုကိုမူ၊ ဒါနဟူသား၊ အလှူမျိုးပွား၊
 ကြသောအားဖြင့်၊ ဖောက်ပြားစုတော၊ ခန္ဓာရွှေသော်၊ ပျော်မွေ့သာယာ၊
 ဝတီသာ၌၊ မဟာသုခ၊ စံကြကုန်ပြီး၊ မငြီးစုန်ဆန်၊ အဖန်ဖန်လျှင်၊
 ခြောက်တန်နတ်ဘုံ၊ အလုံးစုံကို၊ တလုံလဲလဲ၊ မြလေရာရာ၊ ထိုရောခါ
 ဝယ်၊ 'ယာမာ'မည်သား၊ နတ်ပြည်သုံးဆင့်၊ သွားချိန်သင့်သည်။ ။
 သီးရင့်သမ္ဘာရွမ်းရွမ်းတည်း။

၁၁-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'စာတုမဟာရာဇံ၊ မည်စစ်ထင်ရှား၊ နတ်လေးပါးသည်၊' -ဟူသည် 'စာတုမဟာရာဇံ' အမည်တွင်
 သော နတ်မင်းကြီး ၄ ပါး ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ စာတုမဟာရာဇံနတ်မင်းကြီး ၄ ယောက်တို့၏ နေရာဘုံသည် မြင်းမိုရ်တောင်၏ခါး၊
 ယုဂန္ဓိရ်တောင်နှင့် အမြင့်တူမျှသော ပဉ္စမအာလိန်၌ဖြစ်သည်။ ထိုနတ်မင်းကြီး ၄ ပါးတို့ကား
 'ဓတရဋ္ဌနတ်မင်း၊ ဝိရုဋ္ဌကနတ်မင်း၊ ဝိရူပကနတ်မင်း၊ ကုဝေရနတ်မင်း' -ဖြစ်သည်။ ထို ၄
 ပါးသောနတ်မင်းကြီးတို့တွင်

၁-ဓတရဋ္ဌနတ်မင်းကြီးသည် ၎င်းနတ်ပြည်၏အရှေ့ဘက်အရပ်၌ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုးတို့ကို အုပ်ချုပ်စိုးစံ
 သည်။

၂-ဝိရုဋ္ဌကနတ်မင်းကြီးကား တောင်အရပ်၌ ကုမ္ဘဏ်နတ်မျိုးတို့ကို အုပ်ချုပ်စိုးစံသည်။

၃-ဝိရူပကနတ်မင်းကြီးကား အနောက်အရပ်၌ နဂါးတို့ကို အုပ်ချုပ်စိုးစံသည်။

၄-ကုဝေရနတ်မင်းကြီးကား မြောက်အရပ်၌ ဘီလူးတို့ကို အုပ်ချုပ်စိုးစံသည်။ ၎င်းနတ်မင်းကြီးကို
 'ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး' ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

ဤစာတုမဟာရာဇံနတ်မင်းကြီး ၄ ပါးတို့သည် မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌တည်သော တာဝတိ
 သာနတ်ပြည်ကို အစိုးရသောသိကြားမင်း၏ ဝင်းတော်မှူးအရာ၌တည်သောနတ်မင်းကြီးများ

၁။ 'ဘုန်းအင်မချို့' -ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ။

ဖြစ်သည်။ သိကြားမင်းထွက်တော်မူသည့်အခါ စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးတို့က မိမိတို့ဆိုင်ရာ နတ်စစ်သည်တော်တို့ဖြင့် ဝင်းတပ်ခင်း၍ စောင့်ရှောက်လိုက်ရသည်။

၂။ 'အဋ္ဌဝီသ၊ ယက္ခမုလ္လယံ၊ နတ်တို့ဝယ်လျှင်၊ နှီးနှယ်မေးမြူ၊ ဆည်းကပ်မူလည်း၊' -ဟူသည် '၂၈ ပါးသော ယက္ခသေနာပတိနတ်စစ်ဗိုလ်ကြီးများထံ သားဆုပေးနိုင်မည်-မပေးနိုင်မည်ကို နှီးနှောမေးမြန်းဆည်းကပ်ခြင်းကို ပြုပါသော်လည်း' -ဟူ၍ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'အဋ္ဌဝီသ' သဒ္ဒါသည် '၂၈' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။ ကိုးခဏ်းပျို့အချို့မူတို့၌ 'ရက္ခမုလ္လယံ' -ဟူ၍ရှိသည်။ ဤစကားအရ သစ်ပင်၌နေသော 'ရက္ခစိုးနတ်' ဟူသောအဓိပ္ပာယ် ရောက်သည်။ ဤအရာ၌ ရက္ခစိုးနတ်ကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။

'အဋ္ဌဝီသ ယက္ခသေနာပတိနံ သန္တိကံအဂမာသိ၊' -ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိနှင့်အညီ၊ ၂၈ ယောက်သော ယက္ခသေနာပတိဖြစ်သော နတ်စစ်ဗိုလ်ကြီးများကိုသာရည်၍ စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သော ကြောင့် 'ယက္ခမုလ္လယံ' ဟူ၍သာ ဖတ်ရွတ်ရေးသားရမည်။

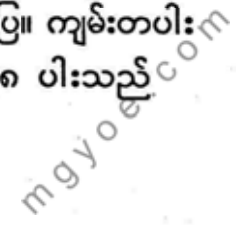
ဤ 'ယက္ခမုလ္လယံ' ဟူသောပုဒ်၌ 'ယက္ခ' သဒ္ဒါသည် 'ယက္ခောဒေဝေမဟာရာဇေ၊ ကုဝေ ရာနု စရေနရေ။' -ဟူသော အဘိဓာန်ပါဠိနှင့်အညီ 'နတ်' ဟူသောအနက်၊ 'ကုဝေရနတ်' ဟူသော အနက်၊ ထိုကုဝေရနတ်၏အခြံအရံဖြစ်သော 'သတ္တဝါ' ဟူသောအနက်တို့ကို ဟောရာတွင် ဤအရာ ၌ 'နတ်' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။ 'မုလ္လ' ဟူသည် 'အကြီးအမှူး' ဆိုလိုသည်။

ထို ၂၈ ပါးသောနတ်ဗိုလ်မှူးကြီးတို့၏သရုပ်အမည်ကား ၁-စိတ္တနတ်၊ ၂-သေနနတ်၊ ၃-စိတ္တသေနနတ်၊ ၄-နဋ္ဌရာဇနတ်၊ ၅-ဇနေသာနတ်၊ ၆-သာတာဂိရိနတ်၊ ၇-ဟေမဝတာနတ်၊ ၈-ပုဏ္ဏနတ်၊ ၉-ကရတိယနတ်၊ ၁၀-ဂုဋ္ဌနတ်၊ ၁၁-သိဝကနတ်၊ ၁၂-မုဉ္ဇလိန္ဒနတ်၊ ၁၃-ဝေဿာ မိတ္တနတ်၊ ၁၄-ယုဂန္ဓရနတ်၊ ၁၅-ဂေါပါလနတ်၊ ၁၆-သုပရောဓနတ်၊ ၁၇-ဟိရိနတ်၊ ၁၈-နေတ္တိနတ်၊ ၁၉-မန္တိယနတ်၊ ၂၀-ပဉ္စာလစဏ္ဍနတ်၊ ၂၁-အာဠာဝကနတ်၊ ၂၂-ပဇ္ဇန္တနတ်၊ ၂၃-သုမနနတ်၊ ၂၄-သုမုခနတ်၊ ၂၅-ဒမိမုခနတ်၊ ၂၆-မဏိမာနိနတ်၊ ၂၇-ဝရနတ်၊ ၂၈-သေရိ သကနတ်-ဟူသော ၂၈ ပါးသောနတ်တို့တည်း။

ဤနတ်တို့ကား ပုဂံမြို့ 'နန္ဒဂူ' အမည်ရှိသော အာနန္ဒာဘုရားကြီး၌ ထီးလိုင်ရှင် ကျန်ရစ်သား မင်း^၁ လက်ထက် ရဟန္တာများရှိစဉ် ရေးသားကောက်ယူထားသောနတ်တို့ ဖြစ်သည်။

ဤအဋ္ဌဝီသနတ်တို့၏သရုပ်ကို ဆရာတို့ အသီးအသီး တစ်မျိုးစီ ကောက်ယူကြသည်။ ဒီဃနိကာယ်ပါထေယျဝင် အာဠာနာဠိယသုတ်ပါဠိတော်၌ 'ဣန္ဒြောသောမောဝရဏောစ' ကစ၍ 'အထောသေရိသကောသဟ' တိုင်အောင် ယက္ခသေနာပတိနတ်စစ်မှူးကြီးတို့အမည်သရုပ် ၄၀ ကျော် မပိုင်းမခြားလာသည်။ ၎င်းအဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများလည်း ခြားနား၍ မဖွင့်မပြ။ ကျမ်းတပါး တို့တွင်လည်း အထောက်အထားမရ။ အထက်တွင်ပြဆိုခဲ့သော နန္ဒဂူရှိ နတ် ၂၈ ပါးသည်

၁။ 'ထီးလိုင်ရှင်ကျန်ရစ်သားမင်း' -လည်းတွင်။

မဟာသမယသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့်လည်း ညီညွတ်သောကြောင့် ထိုနတ်တို့ကိုသာ ဤ 'အဋ္ဌဝီသ၊ ယက္ခမုလယ်၊ နတ်တို့ဝယ်လျှင်၊' ဟူသောကုံးခဏ်းကဗျာ၌ ကောက်ယူသင့်သည်ဟု ပိဋကတ္တယ ပါရဂူဖြစ်၍ ဂန္ထန္တရဗဟုသုတနှင့်လည်းပြည့်စုံသဖြင့် အလွန်ထင်ပေါ်ကျော်စောတော်မူသော 'ဇေနာဘိဝံသ' အမည်တော်ရသော မန်လည်ဆရာတော်ဘုရား မိန့်ကြားတော်မူသည်။
 'နီးနွယ်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'နီးနောသည်။' -ဆိုလိုသည်။ ဝိဒိစဉ် ၂၉၁-၃ ကိုကြည့်။

၃။ 'ရှေးတူဆိုနည်း၊ တမတ်ချည်းသာ၊ ဆိုကုန်ကာတည်း။' -ဟူသည် 'ရှေးနည်းတူ တသမတ်တည်းသာ ပြောဆိုကြသည်' ဟုလိုသည်။
 ဤ၌ 'တမတ်'၊ 'တသမတ်' ဟူသောစကားသည် 'သမတ္တ' ဟူသော ပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'သမတ္တ' သဒ္ဒါသည် 'ညီညွတ်ခြင်း၊ တူခြင်း' အနက်ဟောသည်။

၄။ 'သက္ကထံမှာ၊ ရောက်သောခါမှ၊ မြတ်စွာသိကြား၊ မင်းအားလျှောက်ပတ်၊ သားရှုလတ်သော်၊' - ဟူသည် 'သိကြားမင်းထံ ရောက်သောအခါမှ သိကြားမင်းက ဧသုကာရီမင်းကြီးအား လျှောက်ပတ်သောသားကို ရအံ့လော-မရလောဟု ရှုမြော်လတ်သော်' -ဟူ၍ဆိုလိုသည်။
 'သက္ကဿရညော သန္တိကံ ဂန္တုကထေသိ၊ သောလဘိဿတိ နုခေါရာဇာ အနုစ္ဆဝိကော ပုတ္တော ဥဒါဟုနောတိ ဥပဓာရေန္တော' ဟူသော ဤဇာတ်အဋ္ဌကထာပါဠိကိုထောက်။
 ဤနေရာ၌ ကုံးခဏ်းမူတို့တွင် 'သင့်အားလျှောက်ပတ်၊ သားရှုလတ်သော်၊' ဟူ၍ မှားယွင်းလျက်ရှိသည်ကို သတိပြု။ ဤ၌ 'သက္က' ဟူသောပါဠိစကားသည် 'တာဝတိံသာနတ်ပြည်ကို အစိုးရသော သိကြားမင်း' အနက်ကို ဟောသည်။ လူဖြစ်စဉ်ရှေးအခါက ရိသေစွာ ဒါနကိုပြုတတ်သောကြောင့် သိကြားမင်းကို 'သက္က' ဟုခေါ်သည်။
 'သက္ကော ဘိက္ခဝေ ဒေဝါနမိန္ဒော၊ ပုဗ္ဗေမနုဿဘူတော သမာနော၊ သက္ကစွံဒါနံ အဒါသိ၊ တသ္မာသက္ကောတိ ဝုစ္စတိ၊' -သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်။ အနက်လွယ်၏။

၅။ ကြွေကြွေ=အများ။-ပေါရာဏ။ ဝိဒိစဉ် ၁၄-၁၂ ကိုကြည့်။

၆။ 'ဂုဏ်အင်မချို့' -ဟူသည် 'ဂုဏ်အင်မချို့' ဆိုလိုသည်။
 'အင်' ဟူသောစကားသည် 'အင်္ဂ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

၇။ 'ပြည်ကြငှန်း၌' -ဟူသောပုဒ်၌ 'ကြငှန်း' ကား-ပေါရာဏ၊ 'မြင့်မြတ်သည်' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။
 လဟာ=ကျယ်ဝန်း။ ကြငှန်း=အမြတ်။-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
 'ကြငှန်းဥက္ကဋ္ဌံ၊ မြေဘုံထွတ်ဝယ်။' -ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့

- ၈။ 'ဖောက်ပြားစုတေ၊ ခန္ဓာရွှေ့သော်၊' -ဟူသည် 'သေသည်ရှိသော်' ဆိုလိုသည်။ 'လူ' ဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သောသတ္တဝါသည် ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် 'ခန္ဓာ' ခေါ်သော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့၏အစုမျှသာ ဖြစ်သည်။ ထိုရုပ်၊ နာမ်ခန္ဓာ ဖောက်ပြားပျက်စီးရွှေ့လျောသည်ကိုပင် 'စုတေ' သည်၊ သေသည်၊ ခန္ဓာရွှေ့သည်၊ ခန္ဓာကွယ်သည်' စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။
ဤ၌ 'စုတေ' ဟူသောမြန်မာစကားသည် 'ရွှေ့ခြင်း၊ သေခြင်း' အနက်ဟော၏။ 'စုတိ' ဟူသော ပါဠိစကားမှဖြစ်သည်။
- ၉။ တလုံလဲလဲ=ကြိမ်ဖန်များစွာ။ -ပေါရာဏ
'ဪလဲလဲတပုံ၊ တလုံလဲလဲ၊ နှစ်ကွဲဆိုဟန်၊ ကြိမ်ဖန်အများ၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
- ၁၀။ 'သီးရင့်သမ္ဘာရွမ်းရွမ်းတည်း။' -ဟူသောပုဒ်၌ 'သမ္ဘာ' ဟူသောမြန်မာစကားသည် 'သမ္ဘာရ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'ပါရမီတည်းဟူသော အဆောက်အဦး' အနက်ကို ဟောသည်။

၁၁-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ထိုညောင်စောင့်နတ်ကို စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး ၄ ပါးတို့က 'ငါတို့ဖြင့်လျှင် ဧသုကာရီ မင်းကြီးအား 'သားရစေ' ဟု အပြီးအပိုင်မပေးနိုင်ပြီ။' -ဟု အကြံလက်ချ ပြောဆိုကြသည်ရှိသော်၊ ထိုညောင်စောင့်နတ်သည် ၂၈ ပါးသော ယက္ခသေနာပတိနတ်စစ်ဗိုလ်ကြီးများထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ 'သားဆုပေးနိုင်မည်-မပေးနိုင်မည်' ကို မေးမြန်းခြင်းကို ပြုပါသော်လည်း၊ ထိုနတ်တို့ကလည်း ရှေးနည်းအတူ 'သားဆုမပေးနိုင်ကြောင်း' ကို တစ်သမတ်တည်း အသီးသီးပြောဆိုကြသောအခါ ကြံရာမရ စိတ်ညစ်ပြီးလျှင် သိကြားမင်းထံသို့ သွားပြန်လေ၏။ သိကြားမင်းထံရောက်ကာလမှ သိကြားမင်းက မင်းအား လျှောက်ပတ်သောသားကို ရအံ့လော-မရအံ့လောဟု ကြည့်ရှုလိုက်သည်ရှိသော်၊ သားဆုပေးထိုက်သော နတ် ၄ ယောက်တို့ကိုမြင်လေ၏။ ထိုနတ်တို့သည် ကောင်းသောဂုဏ်အင်နှင့် ပြည့်စုံကြသည်။ ရှေးအခါ 'ဗာရာဏသီ' အမည်ရှိသောပြည်မြတ်၌ သူတို့ ရက်ကန်းသည်ဖြစ်ကြသည်အခါ မိမိတို့အလုပ်လုပ်၍ ရသော အခကြေးငွေတို့ကို ၅ စုစုပြီးလျှင်၊ ၄ စုကိုသာမိမိတို့စားသုံး၍ ကျန် ၁ စုကို ပေးကမ်းလှူဒါန်းကြသည်။ ဤကောင်းမှု၏အာနုဘော်ကြောင့် သူတို့သေဆုံးကြသည်ရှိသော် အလွန်သာယာ၍ပျော်ဖွယ်ကောင်းသော တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ နတ်ဖြစ်ကြ၍၊ ကြီးမြတ်သောစည်းစိမ်ချမ်းသာကို စံစားကြရသည်။ ထိုနတ်ပြည်မှစုတေပြန်ရာ နတ်ပြည် ၆ ထပ်တို့၌ လူးလာစုန်ဆန် ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်နေကြရသည်ကို သိကြားမင်းမြင်သောအခါ၌ ထိုနတ်သား ၄ ယောက်တို့သည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှစုတေပြီးလျှင် တတိယဆင့်ဖြစ်သော အထက်ယာမာနတ်ပြည်သို့ သွားရန် အချိန်သင့်၍ ရင့်သောပါရမီအဆောက်အဦ ရှိကြသည်။

၁၂ သုရာနာထ၊ ဒေဝသနင်း၊ သိကြားမင်းလည်း၊ ဖော်ချင်းလေးပါး၊
 နတ်သားတို့မှာ၊ ကိုယ်တိုင်လာ၍၊ သာယာချေငံ၊ ဖြည့်ဖြူးသံဖြင့်၊
 တရံတဘန်၊ ငါတောင်းပန်သည်၊ မဆန်အာဏာ၊ သင်တကာတို့၊
 လူရွာလူမြေ၊ ဖြစ်ပါလေမူ၊ စိတ်ဖြူဖြောင့်ကြည်^၁၊ စိတ်ကောင်းတည်
 လိမ့်။ လူပြည်တလွှား၊ လူအများ၏၊ စီးပွားရှုရှု၊ ထိန်းကျောင်းပြုသား၊
 စသကာရီ၊ မင်းကိုမှီ၍၊ ဒေဝီထွတ်ကဲ၊ မိဝမ်းထဲဝယ်၊ ယူစွဲသန္ဓေ၊
 ကိန်းဝပ်လေဟု၊ မဟောသက္က၊ ဘူတပတိ၊ ဘုန်းရှိနတ်ဖျား၊ မိန့်ထွေ
 ကြားသော်၊ မင်းသားတို့ဖြစ်၊ စိတ်မုန်ယစ်ကို၊ မနှစ်သက်ဘူး၊ အမူး
 အမော်၊ မေ့လျော့ပျော်အံ့။ ပုရောဟိတာ၊ ပုဏ္ဏားမတွင်၊ တစုဝင်၍၊
 ဆင်းပြင်လှထူး၊ ပျိုယွယ်လူးက၊ ညစ်ညူးလူပေါ်^၂၊ တင်ကြေးလျှော်
 သား၊ သူတော်မူချည်း၊ ဖြစ်မည်တည်းဟု၊ လိုနည်းပြတ်ပြတ်၊ လေး
 ယောက်နတ်တို့၊ ဆိုလတ်သရော်၊ နတ်ကျော်မာယ၊ ကောင်းစွာပွဲချီး၊
 ယူပြီးပဋိညာဉ်၊ ဆိုစဉ်ခဏ၊ ကြွခဲ့လျင်ပြင်း၊ အခြင်းစေ့ရေ၊ ပြန်လိုက်
 ပေက၊ ယုံလေထိုပင်၊ ညောင်နတ်ရှင်ကား၊ ထွန်းထင်လဝါ၊ ကုမုဒ်
 ကြာသို့၊ ဝမ်းသာပီတိ၊ လန်းလန်းရှိလျက်၊ မိမိသခင်၊ မိုးနတ်ရှင်အား^၃၊
 လက်ဝါးရှိဝန်၊ သွားခွင့်ပန်၍၊ ဗိမာန်ရပ်ဟောင်း၊ ပြန်လေရှောင်းသည်
 ။ ။ နေအောင်းငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းတည်း။

၁၂-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ သုရာနာထ=နတ်တို့၏အရှင်သခင်ဖြစ်သော သိကြားမင်း။-မာဂဓ

၂။ 'ဒေဝသနင်း' ဟူသည်လည်း 'သိကြားမင်း'၏ ပရိယာယ်ပင်တည်း။

ဒေဝ=နတ်တို့၏။-မာဂဓ

သနင်း=မင်း။-ပေါရာဏ။ ပိုဒ်စဉ် ၃-၁၂ ကိုကြည့်။

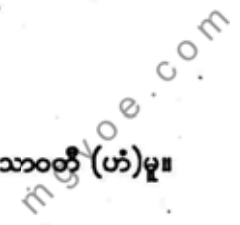
ဤ 'ဒေဝသနင်း' ဟူသောစကားကို 'သိကြားမင်း' အနက်ဟောသော 'ဒေဝရာဇ'
 သဒ္ဒါ၏အစား အသုံးပြုသည်ကိုထောက်လျှင်၊ 'သနင်း' ဟူသောစကားသည် 'ရာဇ'၏ပရိယာယ်
 ဖြစ်သော မြန်မာပေါရာဏစကားဖြစ်ကြောင်း၊ 'သေဋ္ဌနရ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သောစကား
 မဟုတ်ကြောင်း၊-အလွန်ထင်ရှားသည်။

'သာယာချေငံ၊ ဖြည့်ဖြူးသံဖြင့်၊'-ဟူရာ၌ 'ဖြည့်ဖြူး' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည်
 'ချော့ချော့မော့မော့ပြောဆိုခြင်း' အနက်၊ 'ထောက်ပံ့ခြင်း' အနက်တို့ကိုဟောရာတွင်၊ ဤအရာ၌
 'ချော့ချော့မော့မော့ပြောဆိုခြင်း' အနက်ကိုဟောသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၁၅၁-၄ ကိုကြည့်။

၁။ 'ဖြစ်ပါလေမူ၊ စိတ်မည်းလှ၍၊ စိတ်ဖြူဖြောင့်ကြည်၊'-သာမူ။ (ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မူ။)

၂။ 'ညစ်ညူးလူဘော်'-သာမူ။

၃။ 'မြင်းမိုရ်ရှင်အား'-ဘားနဒ်(ဘား)မူ၊ ဟံသာဝတီ (ဟံ)မူ။

- ၃။ 'ကိန်းဝပ်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ပျော်စံခြင်း၊ နေခြင်း' အနက်ဟောသည်။
'စောမီးရှင်မွန်၊ ဝေဠုဝန်၌၊ တဘန်ပျော်မိန်း၊ ငြိမ်သက်ကိန်းသည်။ ။ ရွှင်မိန်းမဂ်၊ ဖိုလ်ပီတိ
တည်း။' - ဆုတောင်းခမ်းပျို့
- ၄။ 'မဟောသက္က၊ ဘူတပတိ၊' ဟူသော ပါဠိစကားတို့သည် 'သိကြားမင်း' အနက်ဟောသောပုဒ်တို့
ချည်းတည်း။
- ၅။ 'ပျိုယွယ်လူးက' - ဟူသည် 'အသက်အရွယ် ငယ်နုသည့်အခါက' - ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ယွယ်လူး' ဟူသည် 'အသက်ငယ်သူ' ဆိုလိုသည်။ - ပေါရာဏ၊ 'အယွယ်' ဟူသော
မြန်မာစကားသည် 'အာယု' ဟူသော မာဂဓစကားမှဖြစ်လာသောစကားဖြစ်၍ 'ယငယ်' နှင့်
ရေးရမည်။
'နှစ်ထောင်းပုံပျူး၊ မောင်ယွယ်လူးကို။ ။ ကျူးသား သားထက်လွန်စွာတည်း။' - သုဝဏ္ဏသျှမ်းမြားမှန်ခမ်းပျို့
- ၆။ 'ကုမုဒ်ကြာသို့၊' - ဟူသည် 'ကြာဖြူကဲ့သို့' ဆိုလိုသည်။
ကုမုဒ်=ကြာဖြူ။ - မာဂဓ

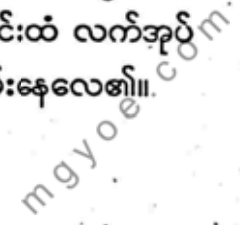
၁၂-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္တ)

နတ်တို့၏အရှင်သခင်ဖြစ်သော သိကြားမင်းသည် ထိုနတ်သား ၄ ပါးတို့ထံသို့ ကိုယ်တိုင်လာ၍
သာယာချေငံ ချောမော့သောစကားဖြင့်ပြောသည်မှာ

“သည်တစ်ခါ ငါ တောင်းပန်ပါသည် သင်နတ်သားတို့။ လူ့ပြည်၌သွား၍ လူဖြစ်ကြပါလျှင်
ငါစိတ်နေကောင်းမည်။ လူ့ပြည်၌ လူအများတို့စီးပွားကို ကြည့်ရှုအုပ်ထိန်းပေသော ဧသုကာရီမင်းကို
အမှီပြု၍ ထိုမင်း၏မိဖုရားခေါင်ကြီးဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေကြပါချေ။” ဟူ၍ နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းက
မိန့်ဆိုလေ၏။ ထိုစကားကိုကြားလျှင်

“မင်းသားတို့အဖြစ်ဟူသည် ကာမဂုဏ်တို့၌ မွေ့လျော်ယစ်မှုးသောစိတ်ရှိတတ်သဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့
မနှစ်သက်ပါ။ အလွန်လျှင် မေ့လျော့ပျော်ပါးနေပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်- ပုဏ္ဏားမဝမ်းတွင် တစုတဝေး
ဝင်၍ အဆင်းသွင်ပြင်လှပစဉ် ပျိုနုသည်အခါကပင်၊ လူ့ဘောင်၌ညစ်ညူးသော ဃရာဝါသအိမ်ထောင်
ခြင်းအမှုကိုမပြုဘဲရှောင်ခွာ၍ သူတော်သူမြတ်ချည်း လုပ်ကြပါမည်။” - ဟူ၍ အလိုနည်းစွာ ပြတ်ပြတ်
သားသား ထို ၄ ယောက်သောနတ်သားတို့က လျှောက်လေ၏။

မာဃသိကြားမင်းလည်း “ကောင်းပေစွ” - ဟု ချီးမွမ်းပြီးလျှင်၊ နတ်သားတို့ဝန်ခံချက်ကိုယူခဲ့၍၊
ခဏချက်ချင်းပြန်သွား၍ ရောက်လျှင်၊ ညောင်စောင့်နတ်အား ဤအကြောင်းခြင်းရာကို စေ့စုံစွာပြန်ပြော
ကာလ၊ ထိုညောင်နတ်သည် သိကြားမင်းပြောသောစကားကိုယုံကြည်သဖြင့် ထွန်းလင်းသောလ ပွင့်သစ်
သောကုမုဒ်ကြာကဲ့သို့ ရွှင်ရွှင်လန်းလန်းဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာနှင့် မိမိသခင် အရှင်သိကြားမင်းထံ လက်အုပ်
ချီမိုးရှိခိုး၍ သွားခွင့်ကိုပန်ပြီးလျှင်၊ မိမိနေရပ်ဗိမာန်ဟောင်းသို့ပြန်၍ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနေလေ၏။

၁၃

ပုရောဟိတ်ဟု၊ ကျော်ထိတ်မည်တွင်၊ ပုဏ္ဏားထင်လည်း၊ လင်းစင်မိုး
 သောက်၊ ရောက်လတ်သောခါ၊ များမြောင်စွာသွား၊ ဗိုလ်ပါစည်းကြပ်၊
 ကိုယ်မျိုးကွပ်၍၊ ပဲခွပ်၊ထားမ၊ ပေါက်ဆိန်စသည်၊ မွမ်းမျှဆောက်ဦ၊
 ယူခဲ့မကြွင်း၊ ပင်ရင်းကပ်ချဉ်း၊ ခက်မျဉ်းကိုင်ညွတ်၊ 'အို-ညောင်နတ်'
 ဟု၊ ခေါ်လတ်တုံပြီး၊ ယှဉ်မိုးမကွာ၊ ငါပန်ထွာသည်၊ ရက်ကြာခုနစ်နေ့၊
 ဈေးငြိတွက်ကျုံး၊ ဆုံးလိမ့်နေလျှင်၊ ငြိမ်းလတ်ကျင်သော်၊ နတ်ရှင်ထင်ပြ၊
 ခန္ဓဝိဝရာ၊ နေခန်းဝါက၊ မဟာနုဘော်၊ လစန္ဒေဝသို့၊ ထွန်းပေါ်ပြုထွက်၊
 နှစ်သက်နာဘွယ်၊ နှုတ်သံငယ်နှင့်၊ 'ဟယ်ဟယ်ဗြာဟ္မဏ'၊ အာလုပ်ဟ
 လျက်၊ တောင့်တနည်းရှား၊ တယောက်ထားဘိ၊ လျှောက်လျားထိုက်
 တန်၊ သားမွန်လေးဦး၊ ညွတ်နူးစိတ်ကြည်၊ ငါပေးမည်ဟု၊ ဆောက်
 တည်ရှေးရှု၊ ဟူလတ်ရကား၊ ထိုပုဏ္ဏားတုံ၊ 'သားငါမလို၊ မင်းကို
 ပေးလေ'၊ လွဲပေသရော်၊ နတ်သူတော်ကား၊ မလျော်မင်းမှာ၊ မပေးခါ
 သော်၊ 'ငါနှင့်ရွှေမှောက်၊ နှစ်ယောက်အမျှ၊ ပေးဝေငှ'ဟု၊ နှစ်ပါး
 စုလည်း၊ မရွှေမင်းအား၊ ပုဏ္ဏားကိုချည်း၊ တမတ်တည်းသာ၊ ဆိုပြီးစွာမှာ
 ရကာမတ္တ၊ နင့်သားလှတို့၊ တကွမျိုးဘောင်၊ အိမ်မထောင်ဘဲ၊ နက်နဲ
 သိမှု၊ ပျိုယွယ်နုက၊ ပြုလိမ့်ရဟန်း၊ နိဗ္ဗာန်ကျွန်းသို့၊ ကူးသန်းကြလို၊
 စိတ်မညိုသား၊ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်စစ်၊ ဖြစ်အံ့စကား၊ ကြားပေရှောင်းသော်၊
 သားကောင်းကိုမျှ၊ ရစမ်းရစေ၊ နေစိမ့်လူပင်၊ ပဲ့ပြင်ငါတို့၊ ကြံဝန်ဘို့
 ဟု၊ ဤသို့ဆိုထ၊ ဗြာဟ္မဏအား၊ သား၏ဆုနှင့်၊ ဗိမာန်တွင်းသို့၊
 ဝင်လျှင်းထိုရော်၊ ငြိမ်းငြိမ်းပျော်ခဲ့။ ထိုရော်အစ၊ ထိုရုက္ခတွင်၊ လာဘ်
 ပြောပြင်သည်။ ။ ဝန်းကျင်ထိတ်ထိတ်မွမ်းမွမ်းတည်း။

၁၃-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ မွမ်းမျှ=အများ။-ပေါရာဏ
 'ယခေါင်မပျက်၊ အလယ်ချက်၌၊ မကွက်စည်မြေ၊ မွမ်းမျှနေသား၊ ကုဋေကျေးသီး၊ ရွာလက်ကြီး
 တုံ၊ -ဆုတောင်းခဏ်းပျို့
- ၂။ 'ခက်မျဉ်းကိုင်ညွတ်' -ဟူသည် 'သစ်ခက်ကို မျဉ်းမျဉ်းလက်ဖြင့်ကိုင်၍ ကွေးအောင်ညွတ်သည်'
 ဆိုလိုသည်။
- ၃။ 'ခန္ဓဝိဝရာ' -ဟူသည် 'ပင်စည်ကြားက' ဆိုလိုသည်။
 ခန္ဓ=ပင်စည်၊ သစ်ပင်လုံး။ ဝိဝရာ=အပေါက်၊ အကြား။-မာဂဓ

၄။ 'နေခန်းဝါက' -ဟူသည် 'နေရာအရပ်က' ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၄-၁၆ ကိုကြည့်။

၅။ 'မဟာနုဘော်' -ဟူသည် 'တန်ခိုးကြီးသော' ဆိုလိုသည်။

ဤစကားသည် 'မဟာနုဘာဝ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ မဟာနုဘာဝကို 'မဟာ-အာနုဘာဝ' ဟူ၍ ပုဒ်ဖြတ်၊ မဟာ=ကြီးသော။ အာနုဘာဝ=တန်ခိုး။

၆။ 'လစန္ဒော်သို့' -ဟူသည် 'လမင်းကဲ့သို့' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'လစန္ဒသို့' ဟုဆိုသင့်လျက် လင်္ကာဖြစ်၍ ကာရန်ကိုင့်၍ 'လစန္ဒော်သို့' -ဟုစပ်ဆိုသည်။

၇။ 'အာလုပ်ဟလျက်' -ဟူသည် 'ခေါ်လျက်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'အာလုပ်' ဟူသော မြန်မာစကားသည် 'ခေါ်ခြင်း' အနက်ကိုဟောသော 'အာလပန' သဒ္ဒါမှဖြစ်သည်။

၈။ 'ငါနှင့်ရွှေမှောက်' -ဟူသောပုဒ်၌ 'ရွှေမှောက်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'မင်း' အနက်ကိုဟောသည်။

'သောကရွှေမှောက်၊ တည်ခဲ့မြောက်သည်၊ ကျောက်ဆောက်လျှံပြောင်၊ -တောင်ငူမင်း' ဆိုရတု

၉။ 'နိဗ္ဗာန်ကျွန်းသို့၊ ကူးသန်းကြလို၊' -ဟူသည် 'နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသောကျွန်းကြီးသို့၊ ကူးသန်းသွားရောက်ကြရန် အလိုရှိကြသည်' -ဟူ၍ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'နိဗ္ဗာန်' ဟူသည်ကား ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းအစရှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခဟူသမျှ ကင်းရာချုပ်ရာ အေးငြိမ်းရာဖြစ်သော သဘောတရားကို 'နိဗ္ဗာန်' ခေါ်သည်။

ဤနိဗ္ဗာန်တရားကား အလွန်သိမ်မွေ့နက်နဲသော ပရမတ္ထသဘောတရားဖြစ်သည်။ ဘုရား၊ ရဟန္တာ၊ အရိယာတို့သာ အာရုံပြုသောအားဖြင့် မုချသိအပ် ရောက်အပ်သောတရား ဖြစ်သည်။ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်လိုသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မဂ္ဂင် ၈ ပါးတရားကို ဖြည့်ကျင့်ရသည်။

ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံတည်းဟူသော ဘုံ ၃ ပါးသည် 'ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယံ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ' ဟူသောသတ္တဝါတို့ ပဋိသန္ဓေနေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရာ၊ ထိုနောက် သေဆုံး၍ အဖန်ဖန် တစ်လည်လည် မိမိတို့ကံအားလျော်စွာဖြစ်ပြီးလျှင်၊ ကျင့်လည်ရာဖြစ်၍ မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးနှင့် တူသည်။ ထို 'ဘုံ ၃ ပါးတည်း' ဟူသောမဟာသမုဒ္ဒရာ၌ ဖြစ်ကာပျက်ပြန် အမျိုးမျိုး ဆင်းရဲခံ၍ ကျင့်လည်နေရသော သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် သမုဒ္ဒရာ၌ သင်္ဘောပျက်၍ မျောနေကြရသောသူတို့နှင့် တူ၏။ ထိုသင်္ဘောပျက်သူတို့၏ မှီခိုရာသည် ကျွန်းကြီးဖြစ်သကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဖြစ်ကာပျက်ပြန် အဖန်ဖန်ဆင်းရဲခံရသော သတ္တဝါတို့၏မှီခိုရာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်- နိဗ္ဗာန်သည် ကျွန်းကြီးနှင့်တူသည်ဖြစ်၍ 'နိဗ္ဗာန်ကျွန်း' ဟု အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ စပ်ဆိုတော်မူသည်။ ဤသို့စပ်ဆိုခြင်းသည် ရူပကအလင်္ကာမြောက်သည်။

၁။ 'နတ်ရှင်နောင်' ကိုညွှန်းသည်။

mgvye.com

၁၀။ 'လာဘ်ပြောဖြင်သည်'-ဟူသည် 'လာဘ်သပ္ပကာ ပေါများသည်'-ဆိုလိုသည်။
 ဤ၌ 'လာဘ်' ဟူသောစကားသည် 'လာဘ' ဟူသောပါဠိမှ ဖြစ်လာသည်။
 'ပြော, ဖြင်' ဟူသောစကားများသည် ပေါရာဏစကား ဖြစ်သည်။ 'အများ' အနက်ဟော
 ချည်းတည်း။
 'လေးခြားမရော၊ မျိုးတိပြောလည်း၊ မနှောရှောင်ကြဉ်၊'-ဆုတောင်းခမ်းပျို့
 'များစွာပုံယင်၊ ဥစ္စာဖြင်၏၊ သင်ကားဆင်းရဲ၊'-ဘူရိဒတ်ပျို့
 'ဤသို့ပျော်ရွှင်၊ နတ်သဘင်၌၊ ပြောဖြင်များစွာ၊'-ဘူရိဒတ်ပျို့
 ပစောက်၌ အရစ်မပါဘဲ 'ပေါဖြင်' ဟူ၍လည်း စပ်ဆိုကြ၏။
 'ရေးရေးမြင်မြင်၊ ဖူးတွေ့ချင်ဟု၊ ပေါဖြင်လက်ဆောင်၊'-ဘူရိဒတ်ပျို့
 ထို 'ပြောဖြင်, ပေါဖြင်' ဟူသောစကားတို့ကိုပြန်လှန်၍ 'ဖြင်ပေါ, ဖြင်ပြော' ဟူ၍လည်း
 စပ်ဆိုကြသည်။
 'ဘုရားရှင်စော၊ ဥယျာဉ်တောဝယ်၊ ဖြင်ပေါမရှား၊'-မုတ္တမိဒ်ခမ်းပျို့
 'ကျယ်ဝန်းဖြင်ပြော၊ စီစဉ်ဟောသည်၊ သျှင်စောဘုရား၊'-ဘူရိဒတ်ပျို့

၁၁။ ဝန်းကျင်=ပတ်ပတ်လည်။-ပေါရာဏ
 'ဆောင်းနှင်းရေစင်၊ ဘိသိက်တင်သည်။ ။ ဝန်းကျင်ပတ်လွှဲကြေညာတည်း။'-ဝေဿန္တရာပျို့

၁၂။ 'ထိတ်ထိတ်မွမ်းမွမ်း'-ဟူသည် 'အကျော်တစောပေါများသည်' ဆိုလိုသည်။
 'ဗိုလ်လူမွမ်းဖြင်၊ မြင်းဆင်ဖြီးထွေ၊ လှေလည်းမြစ်လုံး၊ ပိတ်ဖုံးပြောင်ပြောင်၊ ကျည်းတောင်ညိတ်
 ညိတ်၊ ထိတ်ထိတ်မွမ်းမွမ်း၊ မင်းလမ်းပိုင်ပိုင်၊ ရန်နိုင်ထီးမြန်း၊ ရွှေဝန်န်းသို့၊'-မင်းရဲဒိဗ္ဗဇရင်း
 ယခုကာလ၌ လူတို့ကား 'ခြိမ်ခြိမ်မွမ်းမွမ်း'-ဟူ၍ ပြောလေ့ဆိုလေ့ရှိကြသည်။

၁၃-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

'ပုရောဟိတ်' ဟူသောအမည်ဖြင့် ထင်ပေါ်ကျော်စောသော ပုဏ္ဏားသည် မိုးလင်းသောအခါ၌
 များစွာသောလူတို့ကိုစည်းကြပ်၍ ပဲခွပ်, ဓားမ, ပေါက်ဆိန် စသော များပြားသောအဆောက်အဦးတို့ကို
 ကိုယ်တိုင်ကြီးကြပ် ယူဆောင်ခဲ့စေပြီးလျှင်၊ ညောင်ပင်ရင်းသို့ချဉ်းကပ်၍ သစ်ခက်ကိုမျဉ်းမျဉ်း လက်ဖြင့်
 ကိုင်၍ညွတ်လျက်၊ "အို-ညောင်စောင့်နတ်"-ဟု ခေါ်ပြီးနောက် "သင့်ထံ ငါ သားဆုတောင်းသည်မှာ
 ယနေ့ ၇ ရက်စေ့ပြီး။ ယနေ့ဖြင့် သင်၏သစ်ပင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးတော့မည်။"-ဟု ခြိမ်းမောင်းသည်ရှိသော်၊
 ညောင်စောင့်နတ်က မိမိနေရာပင်စည်ကြားက ကိုယ်တိုင်ပြပြီးလျှင်၊ တန်ခိုးကြီးသောလမင်း ထွက်လာခြင်း
 ကဲ့သို့ထွက်လာပြီးလျှင် သာယာနာချင်ဖွယ်ကောင်းသောအသံကလေးနှင့် "ဟဲ့-ပုဏ္ဏား၊ ဟဲ့-ပုဏ္ဏား"
 ဟုခေါ်လျက်၊ "သင် တောင့်တသည်မှာ နည်းသည်။ တစ်ယောက်မက သားကောင်းသားမြတ်
 ယောက်တောင် စိတ်ကြည်လင်စွာနှင့် ငါပေးမည်။"-ဟုဆိုလေ၏။

ထိုအခါ ပုဏ္ဏားက “သားကို ငါအလိုမရှိ။ မင်းကိုသာ ပေးလေ။”-ဟု ဆိုလေသော်၊ ညောင်
စောင့်နတ်က “မင်းကိုပေး၍မလျော်ဘူး၊ မပေးဘူး။”-ဟု ငြင်းပယ်လေ၏။

ပုဏ္ဏားက “ဤသို့ဖြစ်လျှင် ငါ့ကို သား ၂ ယောက်၊ မင်းကို သား ၂ ယောက်။ မင်းနှင့်ငါ့ကို
အညီအမျှပေးပါ။”-ဟု ဆိုပြန်ရာလည်း၊ ညောင်စောင့်နတ်က “မင်းကို သား မပေးနိုင်။ ပုဏ္ဏားကိုချည်း
၄ ယောက်သောသားဆုကို ပေးမည်။”-ဟု တစ်သမတ်တည်းသာဆိုပြီးမှ၊ “သားများကို နင်ရသော်လည်း
ရကာမတ္တသာ ဖြစ်မည်။ နင်၏သားများကား လူ၏ဘောင်၌ အိမ်ထောင်ခြင်းကိုမပြုဘဲ နက်နဲသောအသိ
ဉာဏ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ အသက်အယွယ်ပျိုငယ်စဉ်ကပင် ရဟန်းပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကျွန်းသို့ ကူးမြောက်လိုသော
စိတ်စင်ဖြူသောပုဂ္ဂိုလ်မြတ်အစစ် ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။”-ဟု ပြောကြားပြန်သော်၊ ပုဏ္ဏားက “သားကောင်းကို
ရသာရစမ်းပါစေ။ လူ့ဘောင်၌ နေပါစိမ့်မည်။ ဤသို့ဖြစ်အောင် သွန်သင်ဖို့ ကြံစည်ဖို့ကိုမူ ငါတို့တာဝန်
ရှိပါစေ။” ဟုဆိုလေ၏။

ထိုအခါမှ ပုဏ္ဏားအား သားဆုကိုအပ်နှင်း၍ ညောင်စောင့်နတ်သည် မိမိမိမာန်အတွင်းသို့ဝင်ပြီး
လျှင် ငြိမ်းချမ်းစွာပျော်စံနေလေ၏။

ထိုအခါကစ၍ ထိုညောင်ပင်၌ လာဘ်သပ္ပကာတို့သည် အရပ်ထက်ဝန်းကျင်ကျော်စောအောင်
ခြိမ့်ခြိမ့်မွမ်းပေါများလေ၏။

၁၄ ပညောင်စောင့်တတ်၊ ရုက္ခနတ်လျှင်၊ ရည်မှတ်ပေးထ၊ နတ်ထိုမျှတွင်၊
ကြီးမ တည်မြောက်၊ နတ်တယောက်တည့်၊ လွဲဘောက်ဖီဝိတိန်၊ စုတေ
ချိန်ဝယ်၊ ဝရဖိန်ရောင်ပြေး၊ နှက်ပြည့်လေးသို့၊ ပုဏ္ဏားမဝမ်း၊ ဘုန်းရိပ်
လွမ်းလျက်၊ ငြိမ်းချမ်းသန္ဓေ၊ ဆယ်လနေမှ၊ သားကြွေးမွေးမိ၊ ဘွားသည်
ရှိသော်၊ ‘ဟတ္ထိပါလ’၊ မှည့်ကြမည်ဆန်း၊ ခေါ်တွင်မှန်း၏။ ရဟန်း
စင်စစ်၊ မဖြစ်စိမ့်ငှာ၊ ငယ်သောခါက၊ ပျက်ရာယှဉ်က၊ ပျက်တတ်
လှဟု၊ ပျက်စမှုရူ^၁၊ ဆင်ထိန်းဟူသာ၊ လူမတရား၊ သူပျက်များ၌၊
နှံထားလက်ငင်း၊ အပ်လေလျှင်၏။ သေမင်းမဖြူ၊ နိဗ္ဗာန်လိုသား၊
ထိုယောက်ျားမြတ်၊ ဗောဓိသတ်လျှင်၊ သွားတတ်သောခါ၊ နှောင်းဆင့်
ကာတည့်၊ မျက်နှာမြင်ထ၊ ဒုတိယကို၊ ‘အဿပါလ’၊ မှည့်ကြကုန်ပြီး၊
သင်းသီးတခြား၊ မြင်းထိန်းများ၌၊ ဝိုက်ဖြားမွေးခြင်း^၂၊ နှံဆောက်နှင်း၏။
ဘွားလျှင်ထိုနောက်^၃၊ သုံးကြိမ်မြောက်သား၊ တယောက်အားမူ၊ မှည့်
ဖြားတွင်ထ^၄၊ ‘ဂေါပါလ’ဟု၊ သြဇမကောင်း၊ မှည့်တုံရှောင်း၍၊ နွား

၁။ ‘ပျက်လှမှုရူ’-သာမူ။
၂။ ‘ဝိုက်ဖြားမွေးခြင်း’-ဟံမူ။
၃။ ‘ဘွားခြင်းထိုနောက်’-ဟံမူ။
၄။ ‘မှည့်ဖြားခေါ်ထ’-ဟံမူ။

ကျောင်းတို့ထံ၊ နှံလေတုံလျှင်း၊ မိုက်ဖော်သွင်း၏။ နှောင်းကြွင်းမွေး
 ဘွား၊ သားထွေးမည်ရ၊ စတုတ္ထကို၊ 'အဖပါလ'၊ နာမမှန်းထား၊
 ဆိတ်ကျောင်းများ၌၊ နားပါးသွင်းသွင်း၊ ပျက်နှုံးထွင်း၏။ သားချင်း
 ညီနောင်၊ ထိုကုန်အောင်ကား၊ သူလှောင်တန္တံ၊ ဆင်ထိန်းစသား၊
 ယကွအလား၊ လူကြမ်းများတွင်၊ ပေါင်းလျက်ပင်တည့်၊ ကြီးစင်
 မြောက်သော်၊ ဆွယ်နှိုင်းလျော်သား၊ ရွှေလှော်ဆင်းတု၊ ပုံသွန်းပြုသို့၊
 မြော်ရူမရဲ၊ တင့်လွန်ကဲလျက်၊ အံ့အဲစလောက်၊ လှခေါင်ရောက်သည်
 ။ ။ လေးယောက်ကြွေကြွေရမ်းရမ်းတည်း။

၁၄-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'လွဲဘောက်ဇီဝိတိန်၊ စုတေချိန်ဝယ်၊'-ဟူသည် 'ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖောက်ပြန်ပျက်စီး၍ သေသောအခါ
 ဝယ်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ဇီဝိတိန်' ဟူသောစကားသည် 'ဇီဝိတိန္ဒြေ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။
 'အသက်' ဟုဆိုလိုသည်။ 'စုတေ' ဟူသည် 'သေသည်' ဆိုလိုသည်။ ဝိဒိစဉ် ၁၁-၈ ကိုကြည့်။

၂။ 'ဝရဇိန်ရောင်ပြေး၊ နှက်ပြည့်လေးသို့'-ဟူသည် 'အရောင်တောက်ထွန်းသော ဝရဇိန်ကျောက်တို့ကို
 အပြည့်အနှက်ထည့်ထားဘိသကဲ့သို့' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ဝရဇိန်' ဟူသောစကားသည် 'ဝဇီရ' ဟူသောပါဠိစကား၊ 'ဝဇြ' ဟူသောသံသ
 ကရိုက် စကားတို့မှ ဖြစ်သည်။ ထို 'ဝဇီရ'၊ 'ဝဇြ' စကားတို့ သည် သိကြားမင်း၏လက်နက်ဖြစ်သော
 'မိုးကြိုး'၊ 'မိုးစိန်' ဟူသောအနက်၊ 'ဝရဇိန်ကျောက်မျက်' ဟူသောအနက်တို့ကိုဟောရာတွင်
 ဤအရာ၌ 'ဝရဇိန်ကျောက်' အနက်ကို ယူရမည်။

ထိုဝရဇိန်ကျောက်ကို ယခု 'စိန်ကျောက်' ဟုခေါ်သည်။

၃။ 'ဟတ္ထိပါလ' ၏အဓိပ္ပာယ်ကား 'ဆင်ထိန်း' ဆိုလိုသည်။

ဟတ္ထိ=ဆင်ကို။ ပါလ=ထိန်းကျောင်းသောသူ။

၄။ ဗောဓိသတ်=ဘုရားလောင်း။-မာဂဓ

ဗောဓိ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်။

သတ္တ=သတ္တဝါ။ ဗောဓိသတ္တ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရလတ္တံ့သောသတ္တဝါ။

၅။ 'အဿပါလ' ၏အဓိပ္ပာယ်ကား 'မြင်းထိန်း' ဆိုလိုသည်။

အဿ=မြင်းကို။ ပါလ=ထိန်းသောသူ။

၁။ 'သူလှောင်တန္တံ'-ဟံမူ၊ ဘားမူ။

၂။ 'ဆွယ်နှိုင်းလျော်သား'-ဟံမူ၊ ဘားမူ။

mgyoe.com

၆။ 'ဂေါပါလ' ဟူသောအမည်၏အဓိပ္ပာယ်ကား 'နွားကျောင်း' ဆိုလိုသည်။
ဂေါ=နွားကို။ ပါလ=ထိန်းကျောင်းသူ။

၇။ 'သြဇမကောင်း' ဟူသည် 'သြဇဂုဏ်မရှိ၊ မလျောက်မပတ်' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'သြဇ' ဟူသော စကားသည် အလင်္ကာကျမ်းတို့၌လာသော 'မဓုရိယဂုဏ်၊ သြဇ
ဂုဏ်၊ ပသာဒဂုဏ်'-၃ ပါးတို့တွင် ၁ ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော 'သြဇဂုဏ်' ဟူသောအနက်ကို
ဟောသည်။

၈။ 'အပေါလ' ဟူသောအမည်၏အဓိပ္ပာယ်ကား 'ဆိတ်ကျောင်း' ဆိုလိုသည်။
အပ=ဆိတ်ကို။ ပါလ=ထိန်းကျောင်းသူ။

၉။ 'ကုန်အောင်' ဟူသည် 'အကုန်၊ အားလုံး' ဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ
'ပရိက္ခရာ၊ ဥစ္စာအိမ်ထောင်၊ ကုန်အောင်ခြွေရွှေ၊ စွန့်ခဲ့ပေ၍၊ မနေလူရပ်၊'-ပါရမီခင်းပျို့

၁၀။ 'သူလှောင်တန္တ' -ဟူသောပုဒ်၌ 'သူလှောင်' ဟူသောစကား၊ 'တန္တ' ဟူသောစကားတို့သည်
ပေါရာဏစကားချည်း ဖြစ်သည်။ 'သူခိုးသူဖျက်' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။
'မုတိမ်းတန္တ၊ ဓားပြခိုးသား၊ ပြည်မွှားပြည်မှေး၊ ပြည်ကြေးပြည်မှောင်၊ သူလှောင်သူလှေး၊ စစ်ကြော
ရေးနှင့်၊'-သာဓိနပျို့

၁၁။ 'ယက္ခအလား' -ဟူသည် 'ဘီလူးကဲ့သို့' ဆိုလိုသည်။
ယက္ခ=ဘီလူး။-မာဂဓ
'အလား' ဟူသောမြန်မာစကားသည် 'ဥပမာ' အနက်ကိုပြသောစကား ဖြစ်သည်။ ဝိဒိစဉ်
၁-၁၀ ကိုကြည့်။

၁၂။ 'လေးယောက် ကြွေကြွေရမ်းရမ်းတည်း။' -ဟူသောပုဒ်၌ 'ကြွေကြွေ' ကား-ပေါရာဏ၊ 'အများ'
အနက်ဟောသည်။
'များ၏ကြွေကြွေ၊ လွေလွေပည်းထူ၊'-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်
'ရမ်းရမ်း' လည်း-ပေါရာဏ၊ 'အားရနှစ်သက်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။
'အခေါင်ကြိုးပမ်း၊ ဆောက်တည်ထမ်းလျက်၊ ရမ်းရမ်းအားရ၊ စူးစားလှသည်၊'-ဆုတောင်းခင်းပျို့
'မေတ္တာငြိမ်းချမ်း၊ စွတ်သည်ဝမ်းဖြင့်၊ ရမ်းရမ်းအားရ၊ ချစ်ရူတလျက်၊'-ပါရမီခင်းပျို့

၁၄-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

ပညောင်ပင်ကိုစောင့်သောနတ်က ရည်မှတ်၍ပေးသော နတ် ၄ ယောက်တို့တွင် အကြီးအကဲ မတည်ဖြစ်သော နတ်တစ်ယောက်သည် နတ်ပြည်မှစုတော့သောအခါ အရောင်ထွန်းတောက်သောစိန် ကျောက်ရတနာတို့ဖြင့် ပြည့်လျှမ်းစေသကဲ့သို့၊ ပုဏ္ဏားမကြီး၏ဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေစွဲသောအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်း သာယာစွာ ၁၀ လက်န်းအောင်းနေပြီးမှ ဖွားမြင်သည်ရှိသော်၊ ထိုသူငယ်ကို 'ဟတ္ထိပါလ' ဟု ထူးဆန်း သောအမည်ကိုမှည့်ပြီးလျှင်၊ ရသေ့၊ ရဟန်း မဖြစ်စေခြင်းငှာ 'ငယ်ရွယ်စဉ်အခါက အကျင့်ပျက်သူတို့နှင့် ပေါင်းလျှင် ပျက်တတ်သည်' ဟု နှလုံးပြု၍၊ အကျင့်မတရား ပျက်ချော်ဆိုးသွမ်းသောဆင်ထိန်းတို့ထံ၌ လက်ငင်းအပ်နှံပေးထားလေ၏။

သေမင်းမဖြိုမဖျက်နိုင်သော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုအလိုရှိသော ထိုဘုရားလောင်းသူငယ်သည် သွား တတ်သောအရွယ်ရောက်သောအခါ နောက်ထပ်သားတစ်ယောက်ကို ပုဏ္ဏားမကြီးမျက်နှာမြင်ပြန်၍၊ ထိုဒုတိယမွေးဖွားသောသားငယ်ကို 'အဿပါလ' ဟုမှည့်ပြီးလျှင်၊ တသီးတခြား မြင်းထိန်းများထံ၌ ကြည့်ရှုကျွေးမွေးထိန်းသိမ်းရန် အပ်နှံလေ၏။

ထို့နောက်တစ်ဖန် ဖွားလာပြန်သော တတိယ-၃ ကြိမ်မြောက်သောသားငယ်ကိုမူကား မယဉ် မကျေး 'ဂေါပါလ' ဟုနာမည်ပေး၍၊ နွားကျောင်းများထံ၌ မိုက်ဖော်သွင်းစေခြင်းငှာ အပ်နှံထားလေ၏။

နောက်ဆုံး စတုတ္ထအကြိမ်၌မွေးဖွားသော သားထွေးကလေးကို 'အဇပါလ' ဟုနာမည်မှည့်၍၊ ဆိတ်ကျောင်းများထံအပ်နှံပြီးလျှင် ပျက်သောအမှုကိုပြုရန် နားသွင်းဖြောင်းဖြစေ၏။

ထိုသားချင်းညီအစ်ကိုအားလုံးတို့သည် သူလှောင်၊ သူပျက်၊ သူခိုး၊ ဆင်ထိန်း အစရှိသော ဘီလူးကဲ့သို့ ကြမ်းတမ်းသောလူများတို့နှင့် ပေါင်းသင်းလျက်ပင် ကြီးပြင်းလာသည်ရှိသော်၊ အညစ် အကြေးစင်အောင်လှော်ပြီးသောရွှေဖြင့် သွန်းလုပ်အပ်သောရွှေရုပ်ကဲ့သို့ ကြည့်ရှု၍မရောင့်ရဲနိုင်အောင် အံ့ဩစရာ အလွန်လှပတင့်တယ်သော သား ၄ ယောက်အများအပြား အားရပါးရဖြစ်လာလေ၏။

၁၅ ထိုခါနှိုင်းလျော်၊ ပမာသော်ကား၊ ကော်ကနဒ၊ ကျော်စောလှသား၊ ပုပ္ဖပဒုံ၊ ကြာပူငံလျှင်၊ တိမ်ခြံ့ပယ်တွန်း၊ ရဝိထွန်းမူ၊ ပျံ့မွန်းနံ့ကြွယ်၊ ဆင်းတင့်တယ်လျက်၊ သွယ်သွယ်ရံသည်၊ ဝတ်ဆံရွှေသား၊ ဖားရယား လျှင်၊ ကားကားပုပ္ဖ၊ လန်းလန်းထသို့၊ ထပ်မျှနည်းဆောင်၊ ထိုကဲ့ ယောင်လျှင်၊ ညီနောင်တို့အား၊ သူတော်ကြားသား၊ တရားဟူသည်၊ နေခြည်လည်းသင့်၊ သဒ္ဓါပွင့်မူ၊ မမြင့်နေ့ရက်၊ ငယ်ယွယ်သက်က၊ တောထွက်ခဲနိုး၊ ရွံစိုးခန့်ညား၊ ရဟန်းများတို့၊ တပါးမိုးမြေ၊ ကိန်းဝပ် လေဟု၊ တိုင်းခြေအုပ်ပိုက်၊ နိုင်ငံတိုက်မှာ၊ နှင်လိုက်တုံဘိ၊ မင်းရှိန်ထိ

သော်၊ ကာသိရာဇ်လုံး၊ ကျုံး၍ပစ်သို့၊ စိစစ်ရှာဘွေ၊ အမွေမမြင်၊
ရှင်မျိုးစင်၏။ လုလင်လေးယောက်၊ တဝမ်းပေါက်တည့်၊ ခါးတောက်
မြစ်ယုက်၊ စိုက်ရောဘက်သော်၊ သရက်ပင်မင်း၊ သီးချိုကင်းသို့၊
ဆင်၊ မြင်း၊ နွား၊ ဆိတ်၊ အဟိတ်ထိန်းကျောင်း၊ သူမကောင်းနှင့်၊ ယှဉ်
ပေါင်းသောအား၊ လားလေရာရာ၊ ရှစ်မျက်နှာ၌၊ ကန္တာရကြီး၊ တပျဉ်
ဆီးလျက်၊ ခရီးလမ်းဘောင်၊ ရန်ဆူးထောင်၍၊ လက်ဆောင်လက်နား၊
သူ့ဆောင်ပါးကို၊ ပိုင်ကားလုယက်၊ ဆော့ကြွပ်ဖျက်သည်။ ။
မာန်ခက်ကြော့ကြော့ကြမ်းကြမ်းတည်း။

၁၅-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'ကော်ကနဒ' - ဟူသောစကားသည် 'ကြာနီ' အနက်ဟောသော 'ကောကနဒ' ပါဠိစကားပင်
ဖြစ်သည်။ 'ပမာသော်ကား' ဟူသောရှေးပုဒ်၌ ဩော်ကာရန်ကိုငဲ့၍ 'ကော်ကနဒ' - ဟု စပ်ဆိုခြင်း
ဖြစ်သည်။

'ကော်ကနဒ' ဟု 'နငယ်' ၌ တချောင်းငင်နှင့် ရေးကြသည်ကား မှားသည်။ 'ကော
ကနဒ' သဒ္ဒါသည် 'ကောက' - ရှေးရှိသော 'နဒ' ဓာတ်ကပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း - သက္ကဋအဘိဓာန်ကျမ်း
တို့၌လာသည်။

'ကောက' သဒ္ဒါသည် 'တောငန်းသတ္တဝါ' အနက်ဟော။ 'နဒ' ဓာတ် 'မြည်ခြင်း' အနက်
ဟောသည်။ ထိုကြာနီကိုမြင်က ငန်းငှက်တို့မြည်တတ်သောကြောင့် ထိုကြာကို 'ကောကနဒ'
ဟုခေါ်သည်။

၂။ ပုပ္ဖ=ပန်းပွင့်။ - မာဂဓ

၃။ 'ပဒုံ' ဟူသောစကားသည် 'ပဒုမ' ဟူသောပါဠိစကားမှဖြစ်သည်။ ထို'ပဒုမ' သဒ္ဒါသည် 'ပဒုမ
သချာ, ပဒုမငရဲ, ကြာ' ဟူသောအနက်တို့၌ဖြစ်သည်။ ဤအရာ၌ 'ကြာ' အနက်ကိုသာ
ဟောသည်။

၄။ ရဝိ=နေ။ - မာဂဓ

၅။ 'သဒ္ဒါပွင့်မှု' - ဟူသည် 'သဒ္ဒါတရားတည်း ဟူသောကြာပန်းပွင့်လာလျှင်' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'သဒ္ဒါ' ဟူသောပါဠိစကားသည် 'ရတနာ ၃ ပါး, ကံ-ကံ၏အကျိုးတို့၌ သက်ဝင်
ယုံကြည်ခြင်း၊ ကြည်ညိုခြင်းသဘောတရား' ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။

ကြာငုံတို့မည်သည် နေရောင်ခြည်နှင့်တွေ့လျှင် ပွင့်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သဒ္ဒါတရားသည်
သူတော်ကောင်းတို့ဟောကြားသော တရားစကားကိုကြားရလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သောကြောင့်

၁။ 'ဆော့ကွက်ဖျက်သည်' - သာမူ။

သူတော်ကောင်းတရားသည် နေရောင်ခြည်နှင့် တူသည်။ သဒ္ဓါတရားသည် ကြာပန်းနှင့်တူသည်။

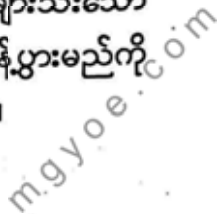
၆။ 'တပါးမိုးမြေ' -ဟူသည် 'တပါးသောအရပ်ဌာန၊ တပါးသောမြို့ရွာ' တို့ကိုဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'မိုးမြေ' ဟူသောစကားသည် 'အရပ်ဒေသ' အနက်ကိုဟောသည်။ 'မိုး' ကား အနက်မရှိ။ ပိုဒ်စဉ် ၁၄၈-၂ ကိုကြည့်။

၇။ 'ကာသိရာဇ်လုံး' ဟူသည်^၄ 'ကာသိတိုင်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံး' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ရာဇ်' ဟူသောစကားသည် 'မင်း' အနက်ဟော 'ရာဇ' သဒ္ဓါမှဖြစ်သည် မဟုတ်။ 'တိုင်းနိုင်ငံ' ဟုဆိုအပ်သော 'မင်းတစ်ပါးပိုင်နက်' ဟူသောအနက်ကိုဟောသော 'ရာဇ' ဟူသော ပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။
'ကာသိ' ကား 'တိုင်းနိုင်ငံ၏အမည်' ဖြစ်သည်။ ထိုတိုင်း၌ မြို့တော်ကား 'ဗာရာဏသီ'။ ထိုအခါ အုပ်စိုးသောမင်းကား 'ဧသုကာရီမင်း' ဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

၈။ 'ရှင်မျိုးစင်၏' -ဟူသည် 'ရသေ့ရဟန်းတစ်ပါးမျှမရှိ အကုန်အစင်ဖြစ်နေသည်' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ရှင်' ဟူသည် 'ရသေ့ရဟန်း' ဆိုလိုသည်။
'ဝဂ္ဂါငါးသောက်၊ ရှင်တို့မှောက်ဝယ်၊ ကြားခြောက်ဘဝဂ်၊ ဓမ္မစက်ကို၊ သံမြွက်ဝှဲချိုး၊ ဟောပေပြီးမှ၊ ချေချွတ်ပြုမှ၊' -ဆုတောင်းခမ်းပျို့

၉။ 'ခါးတောက်မြစ်ယုက်၊ စိုက်ရောဘက်သော်၊ သရက်ပင်မင်း၊ သီးချိုကင်းသို့၊' -ဟူသော ဥပမာ စကားရပ်ကို ဒုကနိပါတ်ဇာတ်ပါဠိတော် ဒဓိဝါဟနဇာတ်^၅၌ ဒဓိဝါဟနမင်း၏ ချိုသောအသီးသီး သောသရက်ပင်သည် တမာ၊ ခွေးတောက်ပင်တို့ကိုခြံရံ၍စိုက်သဖြင့် ချိုသောအရသာပျက်စီးဖူးကြောင်း ဟောတော်မူသည်ကိုရည်၍ စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။
ထိုဒဓိဝါဟနဇာတ်လာ သရက်ပင်အကြောင်းကို အမြွက်မျှရေးလိုက်အံ့။
လွန်လေပြီးသောအခါ၌ ဗာရာဏသီပြည်တွင် 'ဒဓိဝါဟန' မည်သောမင်းသည် မင်းပြု၏။ ထိုအခါ - ထိုမင်းသည် တစ်နေ့၌ ဂင်္ဂါမြစ်တွင် ပိုက်ကွန်တို့ဖြင့်တန်း၍ ရေသဘင်ကစားရာတွင် ဟိမဝန္တာတော ကဏ္ဍမုဏ္ဍအိုင်အနီး၌တည်သော နတ်တို့သာသုံးဆောင်ထိုက်သော အပ္ပန္နရသရက်ပင်မှ အသီးမှည့်တစ်လုံးသည် ကြွေကျ၍မျောလာရာ၊ ပိုက်ကွန်၌ငြိ၍ လူများရသဖြင့် မင်းအား ဆက်လေ၏။ မင်းလည်း ထိုသရက်သီးကိုသုံးဆောင်သောအခါ၊ အလွန်မြိန်မြတ်သောအရသာ ရှိရကား၊ သရက်စေ့ကို ဥယျာဉ်တော်၌စိုက်စေ၍ အပင်ပေါက်ပြီးလျှင်၊ ကောင်းစွာကြီးပွားလာသဖြင့် ၃ နှစ်လည်၍အသီးသီးသောအခါ ထိုသရက်သီးတို့သည် အလွန်ကောင်းသောအရသာရှိ၏။ မင်းကြီးလည်း အလွန်ဝမ်းမြောက်၍ သရက်ပင်ကို လုံခြုံစွာကာရံစောင့်ရှောက်စေ၏။ အသီးများသီးသောအခါ မဟာမိတ်ဖြစ်သောမင်းတို့ထံ အနည်းငယ်စီ လက်ဆောင်ပို့၏။ သို့ရာတွင် မျိုးပြန့်ပွားမည်ကို စိုးသောကြောင့် ပို့သမျှသရက်သီးအစေ့များကို လိပ်ကျောက်ဆူးဖြင့် ထိုးစေသည်။

၁။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၁၈၆။

ထိုအခါ သာမန္တရာဇ်မင်းတစ်ဦးသည် 'ဤဒဓိဝါဟနမင်းကား အလွန်ဝန်တိုသည်။ ငါ၏ နိုင်ငံ၌ မစိုက်ပျိုးရအောင် မျိုးကိုဖျက်၍ သရက်သီးကိုပေးပြီးလျှင် ဂုဏ်ပြုလာသည်။ ဤမင်း၏ သရက်ကို ပျက်စီးစေအံ့။' -ဟုကြံပြီးလျှင်၊ 'ထိုသရက်ပင်ကို အရသာပျက်အောင်ပြုချေ။' -ဟု ဥယျာဉ်မှူးတစ်ယောက်ကို အသပြာ ၁၀၀၀ ပေး၍ စေလွှတ်လိုက်၏။

ထိုဥယျာဉ်မှူးသည် ဒဓိဝါဟနမင်းထံ သွားရောက်အမှုထမ်းသဖြင့်အယုံသွင်းရာ ယုံကြည်၍၊ ဥယျာဉ်မှူးအရာ ခန့်ထားရာတွင် ထိုသရက်ပင်ကိုရံလျက် တမာ၊ ခွေးတောက်ပင်တို့ကို စိုက်၏။ ခါးစပ်သောရေတို့ဖြင့် အမြစ်ကိုလောင်း၏။ ခါးသောအရသာရှိသော တမာ၊ ခွေးတောက်ပင်တို့၏ အမြစ်၊ အခက်၊ အရွက်တို့နှင့်ရောယှက်ရသောအခါ ထိုချိုမြိန်စွာသောသရက်သည် အရသာပျက်၍ ခါးစပ်ချဉ်ဖန်ခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။ ဤသို့ အရသာပျက်ကြောင်းကိုသိလျှင် ဥယျာဉ်မှူးသည် မိမိ၏နိုင်ငံသို့ပြေးလေ၏။

ဒဓိဝါဟနမင်းသည် သရက်သီးမှည့်၍စားသောအခါ အရသာပျက်သည်ကိုသိ၍ ဘုရား လောင်းပညာရှိအမတ်ကိုမေးရာ၊ အမတ်က 'တမာ၊ ခွေးတောက်ပင်တို့ သရက်ပင်နှင့် ရောစပ်မိ ခြင်းကြောင့် အရသာပျက်ကြောင်း' လျှောက်ထားကာလမှ၊ ထိုတမာ၊ ခွေးတောက်ပင်တို့ကို ပယ်ရှားစေ၍ ကောင်းမွန်သောမြေတို့ကိုသွင်းပြီးလျှင်၊ ပျားသကာ၊ နံ့သာရေကောင်းတို့ဖြင့် လောင်းမြဲသွန်းလောင်းစေလျှင် ထိုသရက်ပင်သည် ကောင်းသောအရသာရှိသောအသီးတို့ကို သီးပြန် သတည်း။

ဤဒဓိဝါဟနဇာတ် သရက်ပင်အချို့ပျက်သည်ကိုရည်၍ 'ခါးတောက်မြစ်ဆုံ၊ ယှက်၍ရုံ၊ အချိုမြဲ၏ ဘယ်တွင်နည်း။' -ဟူ၍ စွယ်စုံကျော်ထင်ကျမ်း၌လည်း စပ်ဆိုလေသည်။

၁၀။ 'အဟိတ်ထိန်းကျောင်း' -ဟူသောပုဒ်၌ 'အဟိတ်' ဟူသောစကားသည် 'အဟေတုက' ဟူသော ပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေသော တိရစ္ဆာန်' ဆိုလိုသည်။

'ငရဲသူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယံတည်း' ဟူသော အပါယ် ၄ ဘုံသားတို့သည် အကုသိုလ်၏အကျိုးဖြစ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏအဟိတ်စိတ်ဖြင့်ချည်း ပဋိသန္ဓေနေကြ သောကြောင့် အပါယ်ဘုံသားအားလုံးတို့ကို 'အဟိတ်' ဟု ခေါ်သင့်သော်လည်း၊ ဤကိုးခဏ်း ကဗျာ၌ 'အဟိတ်' ဟူသောစကားကို 'ဆင်၊ မြင်း၊ နွား၊ ဆိတ်' ဟူသောစကား၊ 'ထိန်းကျောင်း' ဟူသောစကားတို့နှင့် အတူတကွသုံးစွဲခြင်းကြောင့် 'တိရစ္ဆာန်' ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ကောက် ယူရသည်။

၁၁။ 'လားလေရာရာ' -ဟူသောပုဒ်၌ 'လား' ဟူသောပေါရာဏစကားသည် 'သွားခြင်း' အနက်ကို ဟောသည်။

'အပါယ်လေးပါး၊ လားအံ့သောငှာ၊ မကျင့်ရာခွဲ၊' -ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့

၁၂။ 'ကန္တာရကြီး' -ဟူသည် 'ဘေးရန်တားဆီး၍ ကူးမြောက်ရန်ခဲခက်သောခရီးကြီး' ဆိုလိုသည်။
 'ခရီးခဲ' ဟူ၍လည်း ရှေးကခေါ်ကြသည်။
 'ကန္တာတောထဲ၊ ခရီးခဲဝယ်၊ ကျားရဲသစ်ရူး၊ ဘီလူးသံဘက်၊ ဘေးသူဖျက်အား၊ ရက်ရက်ဆော့စွာ၊
 စွန့်လိုက်ခွာသို့၊' -ဂန္ထိသာရဖျို

ထိုကန္တာရခရီးခဲသည် ကူးခပ်ရန်ခဲယဉ်းသော ကျယ်ဝန်းသောရေပြင်ဟုဆိုအပ်သော 'ဥဒက
 ကန္တာရ' ။ ကျယ်ဝန်းသောသဲပြင်ဟုဆိုအပ်သော 'ဝါဠုကကန္တာရ' ။ ကူးခပ်ရန်ခဲခက်သောတောအုပ်
 ကြီး ဟုဆိုအပ်သော 'ဝနကန္တာရ' ။ ဘီလူးသံဘက်တို့ဘေးရှိသော 'ယက္ခကန္တာရ' ။ သူခိုးဓားပြတို့
 တားဆီးနှောင့်ယှက်တတ်သောခရီး ဟုဆိုအပ်သော 'စောရကန္တာရ' ။ -စသောအားဖြင့် အများ
 ရှိသည်။ ထိုကန္တာရအများတို့တွင် ဤကန္တာရကြီးဟူသောစကားဖြင့် 'စောရကန္တာရ' ကို ယူသင့်
 သည်။

၁၃။ 'တဖျင့်ဆီးလျက်' -ဟူသည်ကား 'တစ်မျိုးတစ်ပုံ ခြားနားဆီးတားလျက်' ဆိုလိုသည်။
 ဤ၌ 'တဖျင့်' ကား ပေါရာဏစကား - 'ခြားနားခြင်း၊ တစ်မျိုးတစ်ပုံဖြစ်ခြင်း' အနက်ဟော
 သည်။
 တဖျင့်=ခြားနား။ ချော်ကား=ကြမ်းမာ။ -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

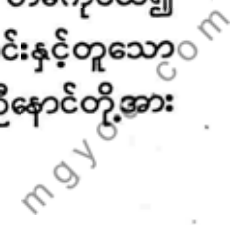
၁၄။ 'လက်ဆောင်လက်နား' -ဟူသောပုဒ်၌ 'လက်နား' ဟူသောစကားသည် အနက်အသီး မရှိ။
 စကားပြေပြစ်အောင် 'အဟုတ်' ကိုပင် 'အဟုတ်အဟုတ်' ဆိုသကဲ့သို့ 'လက်ဆောင်' ကိုပင် 'လက်
 ဆောင်လက်နား' ဟု စကားတန်ဆာဆင်၍ စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။
 'လက်ဆောင်လက်နား၊ တပါးပါးဖြင့်၊ မှာထားခြင်းရာ၊ စေကောင်းပါလျက်၊' -ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး

၁၅။ 'သူ့ဆောင်ပါးကို' -ဟူသည် 'သူတစ်ပါးတို့ယူဆောင်၍ ပါလာသောပစ္စည်း' တည်း။
 'ဆောင်ပါ' ကိုပင် ကာလရွေ့လျော၍ 'ဆောင်းပါး' ဟု ဝိသဇ္ဇနီသံနှင့်ပြောဆိုကြသည်။
 ယခုကာလမူကား လူကြံ့ပေးလိုက်သောစာကို 'ဆောင်းပါးစာ' ဟူ၍ ဝိသဇ္ဇနီ ၂ လုံးပေါက်အသံဖြင့်
 ပြောဆိုကြလေသည်။

၁၆။ 'ဆော့ကြွပ်' ကား ပေါရာဏစကား၊ 'ခိုးဝှက်၊ လုယက်ခြင်း၊ လက်ဆော့ခြင်း' အနက်ဟောသည်။
 'ကတောင်ချောက်ချား၊ ရောက်တိုင်းသွား၍၊ ခိုးစားဆော့ကြွပ်၊ ဖော့နှယ်သွပ်မျှ၊' -သာမုဒြိကမော်ကွန်း

၁၅-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

ထိုအခါ- ဥပမာဆိုသည်ရှိသော် 'ကောကနဒ' အမည်ရသော ကြာနိဋ်အဖူးသည် တိမ်ကိုပယ်၍
 နေမင်းထွက်လာလျှင်၊ ပျံ့လှိုင်သောအနံ့ တင့်တယ်သောအဆင်းကိုဆောင်လျက် ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော
 ဝတ်ဆံတို့ဖြင့် ဘားဘားယားယားဝန်းရံ၍ လန်းလန်းပွင့်လေသည်။ ထိုနည်းထပ်တူ ထိုညီနောင်တို့အား
 ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

သူတော်ကောင်းဟောကြားအပ်သော တရားတည်းဟူသော နေရောင်ခြည်ကို တွေ့သည်ရှိသော်၊ သဒ္ဓါ တရားတည်းဟူသောကြော ပွင့်၍၊ နေ့ရက်မကြာမီ အသက်အရွယ်ငယ်စဉ်က တောထွက်မည်ကိုစိုးရိမ် သောကြောင့် ရသေ့၊ ရဟန်းများကို အခြားတိုင်းနိုင်ငံသို့ သွား၍နေကြလေ - ဟု အုပ်စိုးပိုင်ထိုက်သော နိုင်ငံအတွင်းမှ နှင်လိုက်လေသော်၊ မင်း၏အာဏာရှိန်ကို မခံနိုင်ကြရကား ရသေ့၊ ရဟန်းအားလုံးတို့ကို ကာသိတိုင်းတစ်တိုင်းလုံးမှ ကျုံး၍ပစ်လိုက်ဘိသကဲ့သို့ ရသေ့၊ ရဟန်းဆို၍ စစ်ရှောက်ရှာဖွေသော်လည်း အမွေးအစမမြင်၊ ရသေ့၊ ရဟန်းမရှိ ကင်းစင်လေ၏။

တစ်မိတည်း၏ဝမ်းမှမွေးဖွားသော ထိုပုဏ္ဏားသူငယ် ၄ ယောက်တို့သည် အလွန်ချိုမြိန်သော သရက်ပင်ကို ခါးတောက်သောအပင်၏အမြစ်တို့နှင့် ရောယှက်စိုက်သည်ရှိသော် ထိုသရက်ပင်သည် ချိုသောအသီးကိုမသီးဘဲ ပျက်စီးဘိသကဲ့သို့၊ အဟိတ်တိရစ္ဆာန် ဆင်၊ မြင်း၊ နွား၊ ဆိတ်တို့ကို ထိန်း ကျောင်းရသော မကောင်းသောသူတို့နှင့်အတူ ပေါင်းဖက်ရသဖြင့် အလွန်ကြမ်းကြုတ်ခက်ထန်ကုန်သည် ဖြစ်၍၊ သွားလေရာရာအရပ် ၈ မျက်နှာတို့၌ စောရကန္တာရကြီးတစ်ခုဆီးလျက် ခရီးလမ်းက ရန်ဆူး ရန်ငြောင့်ထောင်ပြီးလျှင်၊ သူတစ်ပါးတို့သည် ထိုထိုသောအရပ်တို့မှယူဆောင်၍ ပါလာသော ပစ္စည်းဥစ္စာ များကိုလက်ဆော့သဖြင့် အနိုင်အထက်လုယက်ဖျက်ဆီး၍ယူကြကုန်၏။

၁၆

ဟတ္ထိပါလ၊ ကုမာရ၏၊ ဖွားထသက်စစ်၊ ဆယ့်ခြောက်နှစ်သို့၊ ရောက် လစ်သောခါ၊ ပြည့်စုံစွာသား၊ အင်္ဂါခပင်း၊ တင့်တယ်ခြင်းကို၊ မြင်လျှင်း လတ်သော်၊ ခမည်းတော်နှင့်၊ မြတ်ကျော်လူ့ဖျား၊ စောတရားကား၊ ငါ့သားညီနောင်၊ ရှိလောက်အောင်တည့်၊ ကြီးပြောင်စည်မြောက်၊ ထီး နှင့်လျှောက်၏။ မဘောက်ခန္ဓာ၊ မြင်လျက်ပါစိမ့်၊ ဝမ်းသာနှစ်လို၊ ထိုမောင်တို့ကို၊ ဘယ်သို့သင့်တင့်၊ အခွင့်ရကြောင်း၊ ကြံသော်ကောင်း ဟု ၊ စုံပေါင်းတူကွ၊ တိုင်ပင်ကြ၍၊ ရာဇပြကတေ၊ ဘိသိက်နေ့က၊ စသည်မဆိတ်၊ ကျွန်းလုံးထိတ်မျှ၊ အတိဿရ၊ ဘုန်းတောက်ပအံ့။ ဒေသတပါး၊ ရဟန်းများလည်း၊ မွန်ကြားပတ်လို့၊ တန်ခိုးနှံ့၍၊ လေပျံ နှင်ဖြူ၊ ရပ်ထိုထိုမှ၊ မှီခိုမပြတ်၊ ဆည်းကပ်လတ္တံ့။ နူးညွတ်ထိုခါ၊ တောထွက်ရာကား၊ ကြေညာချောက်ချား၊ တိုင်းကားပုန်ကန်၊ ခိုက်ရန် မငြိမ်း၊ မုတိမ်းတန္တ၊ ပြမ်းပြမ်းထလျက်၊ တဖျင့်ကွက်လျှင်၊ စစ်မက် လည်းနှောင့်၊ ပြည်ထဲအောင့်အံ့။ ထိုကြောင့်ယခု၊ ရှင်ဖြစ်မှု၌၊ လူလူ ဆောက်တည်၊ ရည်-မရည်ကို၊ ယုံကြည်သဘော၊ သိစိမ့်သောဟု၊ တွေးတောမြော်တင်း၊ မင်းနှင့်ပုဏ္ဏား၊ ရသေ့လားသို့၊ နှစ်ပါးယှဉ်ပူး၊

၁။ 'ကျင့်ပေကောင်းဟု၊' -ဟံမူ၊ ဘားမူ။

၂။ 'လွင့်ပျံနှင့်ဖြူ၊' -ဘားမူ။

လွဲရပ်ထူးဖြင့်၊ သားဦးအိမ်မှာ၊ ဆွမ်းရပ်လာသည်။ ။ကြောင်းချာ
စုံစုံစမ်းစမ်းတည်း။ ။

၁၆-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ကုမာရ=အသက် ၁၂ နှစ်က ၁၆ နှစ်အရွယ်ရှိသောသူငယ်။

၂။ 'အင်္ဂါခပင်း' -ဟူသည် 'အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ခပင်း' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'အများ' အနက်ဟောဖြစ်သည်။ 'အလုံးစုံ'
ဟူသောအနက်ကို မဟော။
'ခပင်းသဒ္ဒေါ ဗဟုကတ္ထောယေဝ၊ နသဗ္ဗတ္ထောတိနိသံသယတောဝေဒိတဗ္ဗော' -အဘိဓာန်ဋီကာ

၃။ 'စောတရားကား' -ဟူသည် 'တရားရှင်ဖြစ်သော မင်းမြတ်ကား' ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၅-၁၃ ကို
ကြည့်။

၄။ 'ကြီးပြောင်' ဟူသောပုဒ်၌ 'ပြောင်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ကြီးသော' အနက်ကို ဟောသည်။
'ပြီးပျက်လျှံရောင်၊ ကိုယ်လုံးလောင်သား၊ မုန်ပြောင်ပေါက်ကြီး၊ ဇာနိစီး၍၊'
-ရတနာပြောင်မွန်ဘွဲ့မော်ကွန်း

၅။ 'မဘောက်ခန္ဓာ၊ မြင်လိုက်ပါစိမ့်' -ဟူသည် 'ငါတို့အသက်ခန္ဓာမပျက်စီးခင် မသေခင် မြင်လိုက်ရ
အောင်' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ဘောက်' ဟူသည် 'ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသည်' ဆိုလိုသည်။

၆။ 'ရာဇပြကတေ' -ဟူသည် 'တိုင်းပြည်၌ပြည့်စုံစေရာသော ပြကတေအင်္ဂါ' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'ရာဇ' သဒ္ဒါသည် 'တိုင်းပြည်' အနက်ဟောသည်။ 'ပြကတေ' ဟူသောစကားသည်
ပြက္ခတိ 'ပြကရိတိ' -ဟုဖတ်။ ဟူသော သံသရိုက်ဘာသာစကား၊ 'ပကတိ' ဟူသောမာဂဓ
ဘာသာစကားတို့မှ ဖြစ်သည်။ 'မင်းတို့အုပ်စိုးသောတိုင်းပြည်၌ ပြည့်စုံသင့်သောအင်္ဂါ' ဟူသော
အနက်ကို ဟောသည်။ ထိုပြကတေအင်္ဂါတို့သည်
၁- ပြည့်ရှင်မင်း။
၂- မင်းတိုင်ပင်အမတ်။
၃- စစ်မက်ရှိသောအခါ အဖော်ရသော အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်သောမင်း။
၄- ရတနာတို့ဖြင့်ပြည့်သော ဥစ္စာဘဏ္ဍာတိုက်။
၅- ရန်သူတို့ဝင်ရောက်ရန်ခဲယဉ်းသော ကျုံး၊ မြောင်း၊ တောင် စသောဝတ္ထု။

၁။ 'မြင်းရာ စုံစုံစမ်းစမ်းတည်း' -သာမူ။

၆- ကျယ်သောတိုင်းနိုင်ငံ။

၇- စစ်သည်ဗိုလ်ပါ။

-ဟူ၍ ၇ ပါးရှိကြောင်းကို မာဂဓအဘိဓာန်၊ အမရကောသအဘိဓာန်၊ ၎င်းအဖွင့်ဋီကာ၊ သုကရသာရနီတိကျမ်းတို့၌ လာသည်။

ရာဇနီတိဋ္ဌကား '၇-စစ်သည်ဗိုလ်ပါ' ၏အစား 'အပြစ်နှင့်လျော်စွာဒဏ်ပေးခြင်း' ကိုထည့်၍ တိုင်းပြည်၏ ပြကတော့အင်္ဂါ ၇ ပါးကို တစ်မျိုးဆိုသည်။

ဤ 'ရဇပြကတိ' ကိုပင် 'ရဇင်္ဂ' ဟူ၍လည်းခေါ်သည်။ ဝိဒိစဉ် ၁၁၉ ကိုကြည့်လေ။
ပုံနှိပ်ကိုးခမ်းမူတို့၌ 'ရာဇပြကတော့' ဟူ၍ မှားယွင်းနေသည်ကို သတိပြုကြလေ။

၇။ 'ဘိသိက်နေ့က' -ဟူသည် 'ဘိသိက်ခံသောနေ့က' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ဘိသိက်' ဟူသောစကားသည် 'အဘိသေက' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'အဘိသေက' သဒ္ဒါ 'သွန်းဖျန်းခြင်း' အနက် ဟောသည်။ မင်းအဖြစ်သို့ တင်မြှောက်သောအခါ မင်းကို မင်္ဂလာရှိသောရေဖြင့် ပုဏ္ဏားတို့က သွန်းဖျန်းသည်ကိုအစွဲပြု၍ 'ဘိသိက်သွန်းသည်' ဟုခေါ်ဝေါ်လေသည်။

၈။ အတိဿရ = အလွန်အကဲအစိုးရသည်။ တန်ခိုးကြီးသည်။ -မာဂဓ

၉။ 'မွန်ကြားပတ်လွှဲ' -ဟူသည် 'ကြေညာကျော်စောသည်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'မွန်ကြား' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'သတင်းကြေညာသည်။ ကြားသိရသည်' ဆိုလိုသည်။

'ပတ်လွှဲ' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'ပတ်လည်ဝန်းကျင်၌၊ ကျော်စောခြင်း' အနက် ဟောသည်။

'မင်းဖျားငြိမ်သတ်၊ စုမည်တတ်ဟု၊ လွှဲပတ်ကျော်ထွေ၊ မွန်ကြားပေသော်၊' -ပုံတောင်နိုင်မော်ကွန်း

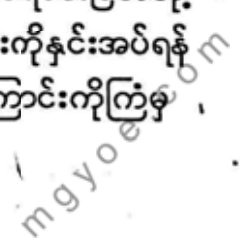
'မွန်နန်းရှင်ဟု၊ သောင်းခွင်နံ့မွှေ၊ ညာကြေလွှဲပတ်၊ ကျွန်းလုံးနတ်၏၊' -ရွှေဘူးတော်သွင်းဇချင်း

'မဉ္ဇူပန်းသွင်၊ ပတ်လွှဲထင်သား၊ လူ၊ ရှင်မှတ်ရာ၊' -ဂမ္ဘီသာရပျို့

'ဆောင်နှင်းရေစင်၊ ဘိသိက်တင်သည်။ ။ ဝန်းကျင်ပတ်လွှဲကြေညာတည်း။' -ဝေဿန္တရာပျို့

၁၆-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

ဟတ္ထိပါလသတို့သားသည် အသက် ၁၆ နှစ်ရောက်သောအခါ အင်္ဂါကြီး၊ ငယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံ၍ အလွန်လှပတင့်တယ်ခြင်းကို မြင်သည်ရှိသော်၊ ခမည်းတော်ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားနှင့် ဧသုကာရီမင်းမြတ်တို့သည် 'ငါတို့၏သားညီနောင်အားလုံးတို့သည် ကြီးမြင့်လာကြ၍ ရွှေစည်တီး၍ ထီးနန်းကိုနှင်းအပ်ရန် သင့်လျော်ပြီ။ ငါတို့အသက်မသေမီမြင်ရအောင် ထိုသူငယ်တို့ကို နန်းအပ်ဖို့အခွင့်ရကြောင်းကိုကြံမှ

တော်ကြမည်။’-ဟု ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ အတူတကွပြောဆိုတိုင်ပင်ကြသည်မှာ၊ ‘သားတော်တို့ကို ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို လွှဲအပ်လျှင် ဘိသိက်ခံသည့်နေ့မှစ၍ တိုင်းပြည်၏ပြကတေ့နှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်သဖြင့် ဇေယျဒီပါကျွန်းလုံး ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့လောက်အောင် ဘုန်းတန်ခိုး အလွန်ကြီးလတ္တံ့။ ထိုအခါ အရပ် တစ်ပါးတို့ကိုနှင်ထားသော ရဟန်း၊ သူတော်များလည်း သတင်းစကား ကြေညာကျော်စော ပျံ့နှံ့ကြားသိရ သဖြင့် ထိုထိုသောအရပ်တို့မှ ပြန်လည်ပြီးလျှင် ဆည်းကပ်မှီခိုလာကြပြန်လတ္တံ့။ ထိုအခါ ရဟန်း၊ သူတော် သူမြတ်တို့ကိုမြင်ရ၍ ကြည်ညိုနူးညွတ်သောစိတ်ဖြစ်သဖြင့်၊ ထီးနန်းကိုစွန့်ပစ်၍ တောထွက်ကြသည်ရှိသော် နိုင်ငံချောက်ချားအောင် ပုန်ကန်ထကြွ ခိုက်ရန်မငြိမ်း သူခိုးဓားပြတို့လည်းပေါများလျက် စစ်မက်အရေး ပေါ်ပေါက်ရှိလျှင် ပြည်ထဲအရေး မသာမယဖြစ်လတ္တံ့။ ထို့ကြောင့်- ယခုပင် သားတော်များသည် ‘ရဟန်းအမြန်ပြုမည်’-ဟု ဆောက်တည်ကြံစည်သည် ဟုတ်-မဟုတ်ကို ယုံမှတ်သိသာရအောင်ပြုမှ လျော်မည်။’-ဟု တွေးတောဆင်ခြင်ပြီးလျှင် ထိုမင်းနှင့် ပုဏ္ဏား ၂ ပါးတို့သည် ရသေ့အသွင်ကို ယူ ဆောင်ကြပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းကိုစုံစမ်းအံ့သောငှာ သားဦးဟတ္ထိပါလအိမ်မှာ ဆွမ်းရပ်ကြလေသတည်း။

၁၇ ဗောဓိသတ္တ၊ လုလင်လှလည်း၊ မွေးဘနှင့်မင်း၊ ရသေ့ဆင်းကို၊ မြင်
လျှင်းလက်ဦး၊ တရံဖူးသော်၊ မိုးနူးသစ်ပင်၊ လန်းလန်းရှင်သို့၊ ဝမ်းရွင်
ဝမ်းသာ၊ ကြည်ညွတ်စွာ၍၊ ကပ်လာရှိခိုး၊ ဝပ်ဝပ်ကျိုးလျက်၊ မြတ်နိုး
တနာ၊ သုံးဂါထာဖြင့်။ ။ ထိုခါခဏရွတ်သတည်း။

၁၇-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ‘ဗောဓိသတ္တ၊ လုလင်လှလည်း’-ဟူသည် ‘လှသောဘုရားလောင်းသူငယ်လည်း’-ဟုဆိုလိုသည်။ ‘လုလင်’ ဟူသောပေါရာဏစကားသည် ‘ယောက်ျားပျို’ ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်ဟု ဒီပက၌ဆိုခြင်းသည် မပြည့်စုံ။ ဤ ‘လုလင်’ ဟူသောစကားသည် ‘ယောက်ျားပျိုကိုသာ မဟုတ်။ ပျိုငယ်သောမိန်းမ၊ တိရစ္ဆာန်၊ သစ်ပင်’ တို့ကိုလည်းဟောကြောင်းသည် အောက်၌ရှိသောသာဓက တို့ဖြင့် ထင်ရှားသည်။

‘ငယ်ငယ်ကြီးကြီး၊ ညီးရရီးလျှင်၊ သမီးလုလင်၊ ပျော်ဘွယ်ဖြင့်မျှ၊ သဘင်ပွဲမ၊ ရှေ့တော်ပြလည်း၊’
-ဓမ္မစိုင်းခဏ်းပျို့

ဤ၌ မိန်းမပျိုကို ‘သမီးလုလင်’ ခေါ်သည်။

‘တောင်ကောင်းကျန်းမာ၊ သန်မြန်စွာသား၊ ဟင်္သာနှစ်ပါး၊ လုလင်အားလျှင်၊ ဆပွားသိမ်းမွေး၊
စာဝကျေးသည်။’-ကိုးခဏ်းပျို့၊ ပိုဒ်စဉ် ၂၀၂

ဤ၌ ဟင်္သာပျိုကို ‘ဟင်္သာလုလင်’ ခေါ်သည်။

* ရေတွင်းမှာလည်း၊ ရေသာမဟုတ်၊ မြက်ငုတ်ရှင်းရှင်း၊ သင်ဖြူးခင်းသို့၊ တတွင်းတတွင်း၊ တစင်းစပ်နီး၊ ရိပ်ကြီးခိုရာ၊ ရုက္ခလုလင်၊ တပင်စီချည်း၊ စည်းဖြင့်ခြား၏။ -ကိုးစာဖတ်ပျို့၊ ပိုဒ်စဉ် ၂၈၇ ဤ၌ သစ်ပင်ပျိုကို *ရုက္ခလုလင် (ဝါ) သစ်ပင်လုလင်* -ဟုခေါ်သည်။

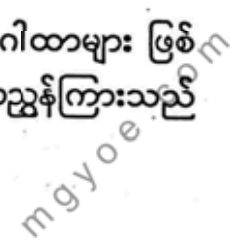
၂။ *မြတ်နိုးတနာ၊ သုံးဂါထာဖြင့်၊ ထိုခါခဏ၊ ရွတ်သတည်း။* -ဟူသောစကားရပ်အရ ဟတ္ထိပါလ သတို့သားကရွတ်ဆိုသော ဂါထာ ၃ ပုဒ်မှာ
*စိရသံဝတပဿာမ၊ ဗြာဟ္မဏံ ဒေဝဝဏ္ဏိနံ။
မဟာဇဋ္ဌခါရိဓရံ၊ ပကံဒန္တံရဇဿိရံ။ ။*
*စိရသံဝတပဿာမ၊ ဣသိဓမ္မဂုဏေရတံ။
ကာသာယဝတ္ထဝသနံ၊ ဝါကစီရပဋိစ္ဆဒံ။ ။*
*အာသနံဥဒကံပဇ္ဇံ၊ ပဋိဂဏှာတုနောဘဝံ။
အဇ္ဈဘဝန္တံပုစ္ဆာမ၊ အဏ္ဍကုရုတုနောဘဝံ။ ။*
-ဟူသည်တည်း။ ဤကား ဟတ္ထိပါလဇာတ်ပါဠိတော်။ အနက်ကား-

*ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရားတို့။ ဒေဝဝဏ္ဏိနံ၊ ထက်မြက်ပြင်းထန် ခြိုးခြံအကျင့် ကြီးရင့်ကဲလွန် ယဉ်မွန်သိမ်မွေ့သော သမာဓိမြေ့ရှိသော ရသေ့၊ ရဟန်းအဖြစ်သို့ကပ်ရောက်သဖြင့် ထူးမြတ်သော အသွင်သဏ္ဍာန်ရှိထသော။ မဟာဇဋ္ဌ၊ မြတ်သောဆံကျစ်လည်းရှိထသော။ ခါရိဓရံ၊ ရသေ့တို့၏အသုံး အဆောင်ကို ဆောင်ထသော။ ပကံဒန္တံ၊ ဒန်ပူမစား ဆားလည်းမပွတ် ညစ်ကြေးကပ်သော ပကတိ အတိုင်းသောသွားရှိထသော။ ရဇဿိရံ၊ မလျော်မဆေး ဦးချေးဦးမြူပြုမ်းသောဦးခေါင်း ရှိထသော။ ဗြာဟ္မဏံ၊ မကောင်းမှုကို မပြုကြဉ်ထ၊ အပပြုတတ်သူတော်မြတ်ကို။ စိရသံ၊ ကြာမြင့်မှ။ မယံ၊ အကျွန်ုပ်တို့သည်။ ပဿာမဝတ၊ ဖူးမြင်ကြရပါတကား။

*ဓမ္မဂုဏေ၊ ကောင်းမြတ်သောအကျင့်အဖို့၌။ ရတံ၊ အလွန်မွေ့လျော်တတ်သော။ ကာသာယ ဝတ္ထဝသနံ၊ ဖန်ရည်စွန်းသောအဝတ်ကို ဝတ်ထသော။ ဝါကစီရပဋိစ္ဆဒံ၊ သစ်ခေါက်လျော်တေဖြင့် ဖုံးလွှမ်းထသော။ ဣသိ၊ ရသေ့မဟာသူမြတ်စွာကို။ စိရသံ၊ ကြာမြင့်မှ။ ပဿာမဝတ၊ ဖူးမြင်ရ၏ တကား။

*ဘဝံ၊ အရှင်ဘုရားသည်။ နော၊ အကျွန်ုပ်တို့၏။ အာသနံ၊ နေရာကိုလည်းကောင်း။ ဥဒကံ၊ နံ့သာခြေဆေးရေကိုလည်းကောင်း။ ပဇ္ဇံ၊ ခြေသုတ်ကြိုးဝန်းကိုလည်းကောင်း။ ပဋိဂဏှာတု၊ ခံတော်မူလော့။ အဇ္ဈ၊ နေရာ၊ ရေမွှေး၊ ခြေဆေး၊ ခြေသုတ်ဟူသော ပူဇော်ရန်ဝတ္ထုတို့ကို။ ဘဝန္တံ၊ အရှင်ဘုရားကို။ ပုစ္ဆာမ၊ မေးလျှောက်ပန်ကြားပါကုန်၏။ ဘဝံ၊ အရှင်ဘုရားသည်။ နော၊ အကျွန်ုပ်တို့၏။ အဏ္ဍ၊ နေရာ၊ ရေမွှေး၊ ခြေဆေး၊ ခြေသုတ် ဟူသောပူဇော်ရန်ဝတ္ထုကို။ ကုရုတု၊ သနားလွန်ပြင်းခံယူခြင်းကို ပြုတော်မူစေချင်၏ အရှင်ဘုရား။

ဤ ၃ ဂါထာတို့သည် ဟတ္ထိပါလဇာတ်ပါဠိတော်တွင် အစအဦးဖြစ်သောဂါထာများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်- နိဒါန်း၌ *စိရသံဝတ၊ ပဿာမဖြင့်၊ ပိုဒ်စတည်ထား၊ ဟောညွှန်ကြားသည်

။ ။ တရားသိထင်ပြုမ်းပြုမ်းတည်း။^၁ -ဟူ၍ အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ စပ်ဆိုတော်မူခဲ့လေပြီ။ ပိုဒ်စဉ် ၁-၂၇ ကိုကြည့်။

၁၇-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ဘုရားလောင်း ဟတ္ထိပါလသတို့သားလည်း ခမည်းတော်နှင့် မင်းကြီးတို့၏ ရသေ့အသွင်ကို မမြင်စဖူး ဦးစွာသည်တစ်ခါ မြင်သည်ရှိသော် မိုးနူးသောသစ်ပင်သည် လန်းလန်းရှင်သကဲ့သို့ အလွန် စိတ်ရွှင်ဝမ်းသာ သဒ္ဓါကြည်ညိုစွာ ရသေ့တို့အထံသို့ကပ်၍ ရိသေ့မြတ်နိုးရှိခိုးပြီးလျှင် ထိုအခါ ဂါထာ၃ ပုဒ်ဖြင့် လျှောက်ထားလေ၏။

စိရသံ ဝတ ပဿာမ၊ ဗြာဟ္မဏံ ဒေဝ ဝတ္ထိနံ။
မဟာဇဋံ ခါရိဒ္ဓရံ၊ ပကံဒန္တံ ရဇသီရံ။ ။
စိရသံ ဝတ ပဿာမ၊ ဣသိ ဓမ္မဝုဏေ ရတံ။
ကာသာယ ဝတ္ထဝသနံ၊ ဝါကစီရံ ပဋိစ္ဆဒံ။ ။
အာသနံ ဥဒကံ ပဇ္ဇံ၊ ပဋိဂ္ဂဏတု နော ဘဝံ။
အဗ္ဗေ ဘဝန္တံ ပုစ္ဆာမ၊ အတ္ထံ ကုရတု နော ဘဝံ။ ။^၂

၁၈

ခပ်သိမ်းစကြဝဠာ၊ မိုးလဟာမှ၊ ဆယ်၊ရာ၊ထောင်၊သောင်း၊ သိန်း၊ သန်းပေါင်းနှင့်၊ ဆင့်လောင်းကုဋေ၊ အသင်္ချေတည့်၊ လ-နေရောင်ဝင်း၊ ပထွန်းပြင်းလည်း၊ မလင်းနိုင်ဆုံး၊ စိတ်နှလုံးဝယ်၊ လွမ်းဖုံးသည်းစွာ၊ ပိတ်ထိုင်းကာ၍၊ ဉာဏ်ဝါဆီမီး၊ မညှိသီးသော်၊ မိုက်ကြီးစတု၊ အင် လေးခုထက်၊ နှိုင်းတုကင်းအောင်၊ လွန်ကျူးဆောင်သား၊ ညဉ့်မှောင် မောဟ၊ တိယာမ၌၊ ပဉ္စကာမာ၊ ယစ်မူးရှာလျက်၊ လူရွာပျော်မိန်း၊ တဖိန်းဖိန်းတည့်၊ စက်ကျိန်းဖန်များ၊ ကျွန်ုပ်အားကို၊ သနားရှေးရှု။ ဆွမ်းခံမှုဖြင့်၊ ချီထူအသာ၊ နှိုးပေလာသည်၊ ဆရာနှစ်ပါး၊ အိုဘုရားတို့ ။ ။ နာဖျားအိုခြင်း၊ သေဘေးကင်းသား၊ ပြည်မင်းအခေါင်၊ နိဗ္ဗာန် တောင်သို့၊ ကြဉ်းဆောင်ကယ်တင်၊ ပျံချီငင်သား^၁၊ အဋ္ဌဂီမဂ်၊ ထီးလိုင် ငှက်အား၊ စိတ်စုံပြား၌၊ နားလတ်သောခါ၊ ထောင်လိုငှာလျှင်၊ မဟာ ဇဋေ၊ ကြော့ကွင်းပြလျက်၊ တောဝနေလော့၊ ကျင့်သိမ်မွေ့သား၊ ရသေ့

၁။ 'သာသနာအဖွဲ့မှု၌ ဂါထာ ၃ ပိုဒ်လုံး ဤသို့အပြည့်အစုံပါသည်။
၂။ 'ဖြန့်ချိငင်သား၊' -ဟံမူ။

ပရိက္ခရာ၊ ထက်ကြပ်ပါလျက်၊ ယုတ်မာဝတ္ထု၊ ပါယ်လားမှုကို မပြုဝံ့
ထံ ၊ ဗြာဟ္မဏဟု၊ မည်ရထိုက်တန်၊ မြတ်သဏ္ဍာန်နှင့်၊ ရှင်မွန်ပိပိ၊
လှမ်းချီညင်းညင်း၊ မပြင်းသွားမြဲ၊ လက်လွဲညံ့သက်၊ မကွက်မလှည့်၊
ရှေ့တည့်တည့်သို့၊ ကြည့်သည်ယုဂတ်၊ မတ်သည်ဖြောင့်ဖြောင့်၊ စောင့်
သည်ဣန္ဒြေ၊ ဆွမ်းရပ်ထွေသည်။ ။ကောင်းတေ ငြိမ်လေးကုံ၏တည်း။

၁၈-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'စီရသံဝတာ၊ပ၊ဘဝံ' -ဟူသောစကားရပ်သည် ပိုဒ်စဉ် ၁၇-၂ တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ဂါထာ ၃
ပုဒ်ကို ပေယျာလခံ၍မြှုပ်ထားသောစကား ဖြစ်သည်။ ထို ၃ ဂါထာတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ယခုဆိုလတ္တံ့
သော 'ပိုဒ်စဉ် ၁၈, ၁၉, ၂၀, ၂၁, ၂၂' တို့ဖြင့် ဖော်ပြစပ်ဆိုတော်မူသည်။

၂။ 'ခပ်သိမ်းစကြဝဠာ၊ မိုးလဟာမှ၊' -ဟူသည် 'ခပ်သိမ်းသောစကြဝဠာမိုးကောင်းကင်မှ' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'စကြဝဠာ' ဟူသည် အပါယ် ၄ ဘုံ, လူ့ပြည်, နတ်ပြည် ၆ ထပ်, ဗြဟ္မာ ၂၀
ပါဝင်သော စကြဝဠာတောင်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော လောကဓာတ်တစ်ခုကို ဆိုလိုသည်။

ဤစကြဝဠာသည် အလျားအားဖြင့်လည်းကောင်း, အနံ့အားဖြင့်လည်းကောင်း ယူဇနာ
၁ သန်း ၂ သိန်း ၃ ထောင် ၄ ရာ ၅ ဆယ် (၁၂၀၃၄၅၀) ရှိသည်။ အဝန်းအားဖြင့်ကား
ယူဇနာ ၃ သန်း ၆ သိန်း ၁ သောင်း ၃ ရာ ၅ ဆယ် (၃၆၁၀၃၅၀) ရှိသည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ
စသည်တို့၌လာသည်။

ဤကဲ့သို့သော စကြဝဠာတို့ကား အနန္တရှိနေကြသည်။ စကြဝဠာတစ်ခုတစ်ခုတွင် မြင်းမိုရ်
တစ်ခု, ၎င်းကိုလှည့်ပတ်နေသော နေတစ်ခု, လတစ်ခု, ဂြိုဟ်နက္ခတ်တာရာအများ ရှိကြသည်။
'လဟာ' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ကျယ်ဝန်းသည်' ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၂၀၀-၁ ကိုကြည့်။

၃။ 'ဆယ်,ရာ,ထောင်သောင်း၊ သိန်း,သန်းပေါင်းနှင့်၊ ဆင့်လောင်းကုဋေ၊ အသချေတည့်။' -ဟူရာ၌
အသချေထိအောင်ရေတွက်နည်းကား- 'ခု-ဆယ်-ရာ-ထောင်-သောင်း-သိန်း-သန်း-ကုဋေ-
ပကောဋိ-ကောဋိပကောဋိ-နဟုတ-နိန္ဒဟုတ-အက္ခရာဘိဏီ-ဗိန္ဒု-အမ္ပုဒ-နိရမ္ပုဒ-အဟဟ-အဗဗ
-အဋ္ဌဋ္ဌ-သောဂန္ဓိက-ဥပ္ပလ-ကုမုဒ-ပုဏ္ဏရိက-ပဒုမ-ကထာန-မဟာကထာန-အသချေယျ' -
ဟူ၍ရေတွက်ရသည်။

ခု-၁၀ လီကို ၁၀။ ၁၀-၁၀ လီကို ၁၀၀ စသည်ဖြင့် ကုဋေတိုင်အောင် ၁၀ ဆတိုးရသည်။
ကုဋေပေါင်း အသိန်း ၁၀၀ ကို ပကောဋိ ၁ ခု။ ပကောဋိအသိန်း ၁၀၀ ကို ကောဋိပကောဋိ။
ကောဋိပကောဋိအသိန်း ၁၀၀ ကို နဟုတ။-စသည်ဖြင့် အသချေယျတိုင်အောင် အဆအသိန်း
၁၀၀ စီ တိုးရသည်။ ထို့ကြောင့်- ၁ သချေကို ၁ ဂဏန်း ၁ လုံး, သုည ၁၄၀ တို့ဖြင့်ရေးရမည်။
အဘိဓာနပုဒ်ပိကာကျမ်းနှင့် ၎င်းအဖွင့်ဋီကာတို့ကိုကြည့်။

၁။ 'မပြုစွန့်ထု' -သာမူ။

၄။ 'မိုက်ကြီးစတု၊ အင်လေးခုထက်၊'-ဟူသည် 'အင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော အမိုက်တိုက်ကြီးထက်' ဆိုလိုသည်။ အင်္ဂါ ၄ ပါးကား-

- ၁- လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်နေ့လည်း ဖြစ်စေ။
- ၂- အလွန်ထူထပ်သော တစ်ခဲနက်သော တောအုပ်အရပ်လည်း ဖြစ်စေ။
- ၃- မိုးမှောင်လည်းကျသည့်အခါ ဖြစ်စေ။
- ၄- ညဉ့်သန်းခေါင်အခါလည်း ဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့်ညီညွတ်သော အမိုက်မှောင်ကို 'လောက၌ အကြီးဆုံးသောမှောင်မိုက်ကြီး'-ဟု သမုတ်ကြောင်းနှင့် သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၊ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာကျမ်း၊ ဓမ္မနိတိသစ် စသည်တို့၌ လာသည်။

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော် တုဝဋ္ဌကသုတ္တနိဒ္ဒေသ၌ကား 'ညဉ့်သန်းခေါင်'၏အစား 'နေဝင်အခါ' ကို ထည့်၍ အမိုက်မှောင်ကြီး၏အင်္ဂါ ၄ ပါးတို့ကို ဟောတော်မူသည်။

၅။ 'ညဉ့်မှောင်မောဟ၊ တိယာမ၌၊'-ဟူသည် 'မောဟတည်း' ဟူသော မှောင်ညဉ့် ၃ ယာမ်လုံး၌ ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'မောဟ' ဟူသောသဘောတရားသည် အာရုံ၌ တွေဝေတတ်၊ မသိတတ်သော သဘောတရားဖြစ်သည်။ ထိုမောဟသည် ဟုတ်မှန်သောအာရုံသဘောတရားတို့ကို မသိရအောင် ဖုံးလွှမ်းတတ်သောကြောင့် စိတ်၏မှောင်မိုက်အဖြစ်လျှင် လက္ခဏာရှိသည်။ ထို့ကြောင့်- မောဟတရားသည် ညဉ့်မှောင်နှင့်တူသည်ဖြစ်၍၊ သဒိသူပစာရအားဖြင့် 'ညဉ့်မှောင်မောဟ၊ တိယာမ၌၊' ဟူ၍စပ်ဆိုတော်မူသည်။

'အာရမ္မဏေမုယုတိတိမောဟော အဉာဏံ၊ သောစိတ္တဿအန္တတာလက္ခဏော။' ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ဋီကာဟောင်းကိုထောက်။

'တိယာမ'-ဟူသည် '၃ ခုသောယာမ်' ဆိုလိုသည်။-မာဂဓ
ညဉ့်ကို ၃ ဖို့ပြု၍ ၁ဖို့-၁ဖို့ကို 'ယာမ်' ဟုခေါ်သည်။

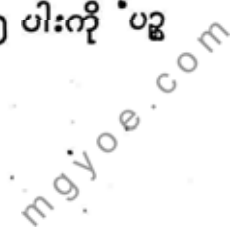
၆။ 'ပဉ္စကာမာ၊ ယစ်မူးရှာလျက်၊'-ဟူရာ၌ 'ကာမဂုဏ် ၅ ပါး'ဟူသည်ကား-

- ၁- ကောင်းသောအဆင်းဟုဆိုအပ်သော ရူပါရုံ။
- ၂- ကောင်းသောအသံဟုဆိုအပ်သော သဒ္ဒါရုံ။
- ၃- ကောင်းသောအနံ့ဟုဆိုအပ်သော ဂန္ဓာရုံ။
- ၄- ကောင်းသောအရသာတည်းဟူသော ရသာရုံ။

၅- နူးညံ့သိမ်မွေ့သော၊ ကောင်းသောအတွေ့အထိတည်းဟူသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ထိုအာရုံ ၅ ပါးတို့၌ သတ္တဝါတို့ လွန်စွာတပ်မက်တတ်သောကြောင့် ထို ၅ ပါးကို 'ပဉ္စကာမဂုဏ-ကာမဂုဏ် ၅ ပါး'-ဟုခေါ်သတည်း။

ပဉ္စ=၅ ပါးသော။ ကာမ=တပ်နှစ်သက်အပ်သောအရာ။-မာဂဓ

၇။ *နိဗ္ဗာန်တောင်သို့* -ဟူသည် *နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသောတောင်သို့* ဆိုလိုသည်။

နိဗ္ဗာန်သည် အဘယ်ကဲ့သို့ တောင်နှင့်တူသနည်း-ဟူမူ ကွင်းပြင်၊ ချိုင့်ဝှမ်းသောအရပ်တို့၌ ဘေးဖြစ်လျှင် တောင်ပေါ်သို့ဘေးလွတ်ရန် တက်ရသကဲ့သို့၊ သံသရာ၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းအစရှိသောဘေးတို့ဖြင့် နှိပ်စက်ရကား ထိုဘေးလွတ်ရန် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်အောင် ကြိုးစားရသောကြောင့် ထိုဘေးကင်းလွတ်ရာနိဗ္ဗာန်သည် ဘေးကင်းလွတ်အောင် လူတို့မှီခိုရာတောင်နှင့် တူလေသည်။

၈။ *အဋ္ဌဂီမဂ်၊ ထီးလိုင်ငှက်အား၊* -ဟူသည် *အဋ္ဌဂီမဂ်တည်း* ဟူသော ထီးလိုင်ငှက်အား ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ အဋ္ဌဂီမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ အရောက်ပို့တတ်သောယာဉ်သဖွယ် ဖြစ်၏။ *မဂ္ဂင် ၈ ပါး* ဟူသည် ကား-

- ၁- သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ကောင်းစွာသိမြင်ခြင်း။
 - ၂- သမ္မာသင်္ကပ္ပ=ကောင်းသောအကြံ။
 - ၃- သမ္မာဝါစာ=ဝစီဒုစရိုက် ၄ ပါးမှကြဉ်ရှောင်ခြင်း။
 - ၄- သမ္မာကမ္မန္တ=ကာယဒုစရိုက် ၃ ပါးမှကြဉ်ရှောင်ခြင်း။
 - ၅- သမ္မာအာဇီဝ=အသက်မွေးခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ကာယဒုစရိုက် ၃ ပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် ၄ ပါး၊ ကုဟန လပန စသော မှားသောအားဖြင့်အသက်မွေးခြင်းတို့မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။
 - ၆- သမ္မာဝါယာမ=ကောင်းသောအားထုတ်ခြင်း။
 - ၇- သမ္မာသတိ = ကောင်းစွာအောက်မေ့သောသတိ။
 - ၈- သမ္မာသမာဓိ = စိတ်ကောင်းစွာ တည်ကြည်ခြင်း။ ။ ဤကား မဂ္ဂင် ၈ ပါး၏သရုပ်တို့တည်း။ ၎င်းတို့၏အကျယ်ကို သိလိုလျှင် သတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်ပါဠိတော်၊ ၎င်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာ၊ မဂ္ဂင်ဒီပနီကျမ်း စသည်တို့မှာကြည့်လေ။
- ထီးလိုင်ငှက်ကား အလွန်ကြီးသောလူကိုသော်ပင် ယူဆောင်သယ်ပိုးနိုင်သော ငှက်ကြီးတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ထီးလိုင်ငှက်ကြီးတစ်ကောင်သည် ပုဂံပြည်တွင် ပေါ်ပေါက်လာဖူးကြောင်းနှင့် မြန်မာ ရာဇဝင်တို့၌လာသည်။

၉။ *စိတ်စုံပြား၌* -ဟူသည် *စိတ်တည်းဟူသောတော* ၌ ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ *စုံ၊ပြား* ဟူသောစကားတို့သည် ပေါရာဏစကားချည်းဖြစ်သည်။ *တော* အနက် ဟောသည်။ *ပြားနှင့်ဂနိုင်၊ မြိုင်နှင့်ရဂုံ၊ စုံနှင့်ဟေဝန်၊ ဟေမန်ဟေမာ၊ ရိပ်သာဆိုင်းဆိုင်း၊ အင်တိုင်းစေးပျစ်၊ တောချည်းဖြစ်၏။* -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၁၀။ *မဟာဇဋ* -ဟူရာ၌ မဟာ=ကြီးသော။ ဇဋ=ကျော့ကွင်း။-မာဂဓ

၁၁။ 'ဗြာဟ္မဏဟု၊ မည်ရထိုက်တန်၊' -ဟူသောစကားရပ်၌ 'ဗြာဟ္မဏ' ဟူသောစကားသည် 'ပုဏ္ဏား' အနက်ကိုမဟော။

'အရိယာယန ဗာဟိတပါပတ္တာ ဗြာဟ္မဏာတိဝုစ္ဆန္တိ။' -ဟူ၍ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည် နှင့်အညီ၊ 'အပါယ်သို့လားစေတတ်သော မကောင်းမှုကိုအပပြုတတ်သော ရသေ့၊ ရဟန်းအရိယာ သူမြတ်' ဟူသောအနက်ကိုဟောသည်။

ဤသို့ 'ဗြာဟ္မဏ' သဒ္ဒါ ဟောအပ်သောအနက်ကို 'ယုတ်မာဝတ္ထု၊ ပါယ်လားမှုကို၊ မပြုဝံ ထာ၊' -ဟူသော ရှေ့စကားရပ်ဖြင့်ဖော်ပြ၍ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

'ပုဏ္ဏား' ကိုလည်း 'ဗြာဟ္မဏ' ခေါ်ကြောင်းကား 'ဗြဟ္မုနောအပစ္စံ၊ ဗြဟ္မံအဓိတေဝါ၊ ဗြဟ္မံဇာ နာတိတိဝါ။' -ဟူ၍ အမရကောသဋီကာ စသည်တို့၌ ဖွင့်သောကြောင့် ဗြာဟ္မာမင်း၏သား ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗေဒင်ကို သင်တတ်သိတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ပုဏ္ဏားကို 'ဗြာဟ္မဏ' -ဟူ၍ခေါ်သည်။

၁၂။ 'ကြည့်သည်ယုဂတ်၊' -ဟူသည် 'လှည်းရထားတို့၏ထမ်းပိုးတစ်ပြန်ခန့်မျှသာ ကြည့်သည်။ သည် ထက်အလွန် လှမ်း၍မကြည့်။' -ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ယုဂတ်' ဟူသောစကားသည် 'ယုဂ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ ထို 'ယုဂ' သဒ္ဒါသည် 'ရထားချင်တုစယုဂေါ၊' -ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ 'လှည်းရထားထမ်းပိုး' ကို ဤအရာ၌ဟောသည်။

၁၃။ 'ကောင်းတေ ငြိမ်လေးကုံ၏တည်း။' -ဟူသည် 'ကောင်းစွာငြိမ်သက်သည်' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'ကောင်းတေ' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ကောင်းစွာ' ဆိုလိုသည်။

'ရောင့်ရဲခြင်းပြေ၊ လူဗိုလ်ခြေအား၊ ကောင်းတေစုံမက်၊ လွန်နှစ်သက်၏။' -ပါရမီခဏ်းပျို့

'လေးကုံ' လည်း-ပေါရာဏ၊ 'ငြိမ်သက်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။

'ယူငင်စမ်းစုံ၊ လေးကုံငြိမ်သက်၊' -ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

'ပိုက်ပိုက်တုံတုံ၊ ငြိမ်လေးကုံသား၊ ရွှေငုံပေါ်စ၊' -ဇမိဘုံခဏ်းပျို့

၁၈-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

ခပ်သိမ်းသောစကြဝဠာ မိုးကောင်းကင်မှ ဆယ်-ရာ-ထောင်-သောင်း-သိန်း-သန်း-ကုဋေမက အသချေအရေအတွက်ရှိသော လရောင်၊ နေရောင်တို့သည် ထွန်းလင်းတောက်ပသော်လည်း မလင်းနိုင်သော စိတ်နှလုံးကို လှမ်းဖုံးပိတ်ကာ၍ 'ဉာဏ်တည်း' ဟူသောဆီမီးကို မညှိမထွန်းနိုင်သည်ရှိသော်၊ အင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောအမှိုက်မှောင်ကြီးမှမတူနိုင်အောင် အလွန်အကျူးမှိုက်မဲသော 'မောဟတည်း' ဟူသော ညဉ့် ၃ ယာမ မှောင်မှိုက်ထဲ၌ ကာမဂုဏ် ၅ ပါးကိုခံစားယစ်မှုလျက် ဤလူရွာတွင် တဖိန်းဖိန်းတမိန်းမိန်း နှင့် ကိန်းစက်အိပ်ပျော်ဖန်များလှသောအကျွန်ုပ်ကို သနားခြင်းကရုဏာကိုရှေ့ထား၍ ဆွမ်းရပ်သောအားဖြင့် ချီပင့်ထူမ၍နှိုးတော်မူလာကြပေသော ဆရာ ၂ ပါး အို-အရှင်ဘုရားတို့။

အရှင်တို့သည် 'နာဖျားခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်းတည်း' ဟူသောဘေးတို့မှ ကင်းလွတ်ရာဖြစ်သော 'နိဗ္ဗာန်တည်း' ဟူသောတောင်သို့ ရောက်အောင် ချီယူ၍ ပျံသွားကြဦးဆောင်ကယ်တင်နိုင်သော 'မဂ္ဂင် ၈ ပါးတရားတည်း' ဟူသော ထီးလိုင်ငှက်ကြီးကို 'စိတ်တည်း' ဟူသောတော၌ နားလာသည့်အခါ အရအမိထောင်လိုသောဆန္ဒနှင့် ကျော့ကွင်းကြီးကိုပြုလျက် ထောင်လေ့ရှိတော်မူကြသည်။ တောတွင် နေလေ့ရှိသဖြင့် သိမ်မွေ့သောအကျင့်ရှိသော ရသေ့၏ပရိက္ခရာလည်း ထက်ကြပ်ပါတော်မူကြသည်။ ယုတ်မာသော အပါယ်လားကြောင်းမကောင်းမှုကိုမပြုဝံ့၍ အပပြုတတ်သောသတ္တိကြောင့် 'ဗြာဟ္မဏ' ဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်။ မြတ်သောသဏ္ဍာန်နှင့် ရသေ့ရဟန်းပီပီ ခြေလှမ်းညင်းညင်း နှေးသောသွားမြဲ အတိုင်း လက်ကိုလည်း ညံ့ညံ့သက်သက်လွဲလျက် လှည့်၍မကြည့်ဘဲ၊ ရှေ့တည့်တည့်ကို လှည်းထမ်းပိုး တစ်ပြန်လောက်သာကြည့်၍သွားပြီးလျှင်၊ စောင့်စည်းသောဣန္ဒြေဖြင့် ငြိမ်သက်ကောင်းမွန်တည်ကြည်စွာ ဆွမ်းရပ်တော်မူကြပေသည်။

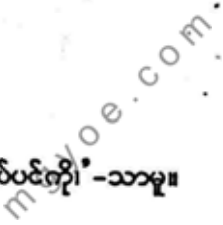
၁၉ သီလက္ခန္ဓ၊ စသည်ကျေးဇူး၊ အထူးထူးကို၊ ဆည်းပူးရာမှီး၊ လေ့ကျက် ပြီး၍၊ ရှေးတီးဗိုလ်လူ၊ ရသေ့ဟူသား၊ စင်ဖြူဆောက်တည်၊ သူမြတ် မည်နှင့်၊ အရည်တူစွာ၊ ထဲခြင်းရာမူ၊ မြင်ကာစပ်စပ်၊ မချအပ်လည်း၊ ထပ်ထပ်ပင်ကို၊ ကျွန်ုပ်ဆိုသား၊ ထက်ပိုထက်ဝါး၊ မမှားလှည့်ယောင်၊ ရှင်ညီနောင်ကား၊ ရောင်ရောင်ဝါဝါ၊ ထန်းမှည့်ညှာသို့၊ မျက်နှာရွင်း ရွင်း၊ ဝင်းဝင်းရွေရွေ၊ သားရေလျစ်လျူ၊ မဆူမကြုံ၊ ဖြစ်တုံရကား၊ ကြည်ဘွယ်များလျက်၊ တရားလှိုင်ဖြိုး၊ နံ့သာမျိုးဖြင့်၊ ပုဆိုးဗြဟ္မစိုရ်၊ ကျည်းဖွပ်သိုသား၊ မမိုမထင်း၊ စိတ်တံတင်းကို။ ။ ကြိုင်သင်း နေ့တိုင်း ထုံ၏တည်း။

၁၉-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ 'သီလက္ခန္ဓ၊ စသည်ကျေးဇူး၊ အထူးထူးကို' -ဟူသောစကားရပ်၌ 'စသည်' ဟူသောစကားဖြင့် သမာဓိက္ခန္ဓ၊ ပညက္ခန္ဓကျေးဇူးတို့ကိုယူ။ ရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကျေးဇူးသည် အကျဉ်းအားဖြင့် 'သီလက္ခန္ဓ၊ သမာဓိက္ခန္ဓ၊ ပညက္ခန္ဓ' -ဟူ၍ ၃ ပါးသာရှိသည်။ ထို ၃ ပါးတို့တွင်
 - ၁- ရသေ့တို့၏ ၁၀ ပါးသီလ၊ ဥပသမ္ပန္နရဟန်းတို့ကျင့်အပ်သော စတုပါရီသုဒ္ဓိသီလသည် 'သီလက္ခန္ဓ' မည်၏။
 - ၂- ဥပစာရသမာဒိ၊ အပ္ပနာသမာဓိတို့သည် 'သမာဓိက္ခန္ဓ' မည်၏။

၁။ 'အရည်တူစွာ' -သာမူ။

၂။ 'တပ်တပ်ပင်ကို' -သာမူ။

၃- ကမ္မသကတဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့သည်
 'ပညာက္ခန္ဓာ' မည်၏။
 သီလက္ခန္ဓာ၌ 'ခန္ဓာ' သဒ္ဒါသည် 'ဂုဏ်ကျေးဇူး' အနက်ကိုဟောသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၃၅-၁ ကို
 ကြည့်ဦး။

၂။ 'ရှေးတီးဗိုလ်လူ၊ ရသေ့ဟူသား၊'-ဟူသည် 'ရှေးကလူအများတို့ 'ရသေ့'ဟူ၍ သမုတ်ခေါ်ဝေါ်
 သည်' ဆိုလိုသည်။
 ဤ၌ 'တီး' ဟူသောစကားသည် ပေါရာဏ။ 'လွန်လေပြီးသောရှေးကာလ၊ အတိတ်
 ကာလ' အနက်ကိုဟောသည်။

'နည်းထုံးရှေးတီး၊ လွန်လေပြီးကား၊'-ဂမ္ဘိသာရပျို့

'ဗိုလ်လူ' ၌ 'ဗိုလ်' ဟူသောစကားသည် 'ဗလ' သဒ္ဒါမှ ဖြစ်သည်။ 'လူအများ' ဆိုလိုသည်။
 'ရှင်တို့ကြောင်းကို၊ လူပေါင်းဗိုလ်ပါ၊ အုတ်အုတ်အာမျှ၊ သင်္ကာတွေ့တော၊ ဝိတက်ပြောလျက်၊
 စောကြောခဲ့ပြီး၊ လက်ရင်းမှီး၍၊ ထုံးတီးနည်းနာ၊ ခံပေလှာသည်၊ ပညာယူလိုချက်ကျတည်း။'

-ဓမ္မပါလပျို့

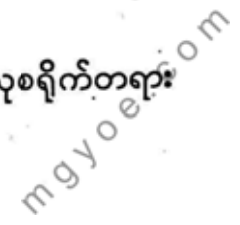
'ရသေ့' ဟူသော မြန်မာစကားသည် 'ဣသိ' ဟူသောပါဠိစကား၏အနက် ဖြစ်သည်။
 သီလက္ခန္ဓာအစရှိသောကျေးဇူးကို ရှာမှီးတတ်သောသတ္တိကြောင့် ရသေ့ကို 'ဣသိ' ဟု ရှေးလူတို့
 ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဟတ္ထိပါလဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ 'ဣသိန္တိ သီလက္ခန္ဓာ ဒယောပရိ
 ယေသေတွာဋ္ဌိတံ၊'-ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုသည်။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်နှင့်အညီ 'သီလက္ခန္ဓာ၊ စသည်
 ကျေးဇူး၊ အထူးထူးကို၊ ဆည်းပူးရှာမှီး၊ လေ့ကျက်ပြီး၍၊ ရှေးတီးဗိုလ်လူ၊ ရသေ့ဟူသား၊'-
 ဟူ၍ 'ဣသိ' ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြစပ်ဆိုလေသည်။

၃။ 'မြင်ကာစပ်စပ်'-ဟူသောပုဒ်၌ 'စပ်စပ်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'မုချ၊ ဧကန်၊ အမှန်' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။
 ယခုကာလမူကား 'ဆတ်ဆတ်' ဟု လူများပြောကြသည်။
 'စပ်စပ်မုချော၊ တိဝိညေယျော၊ ဆတ်ဆတ်ကထေန္တိဒါနိတု၊'-ပေါရာဏကထာဒီပကကျမ်း
 'ဗေဒင်သုံးထပ်၊ ဆုံးဆခပ်၏၊ စပ်စပ်ချမိ၊ မှန်သည်တိသာ၊'-ဆုတောင်းခဏ်းပျို့

၄။ 'ပုဆိုးဗြဟ္မစိုရ်'-ဟူသည် 'ပုဆိုးတည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်တရား' တို့ကို ဆိုလိုသည်။
 ဤ၌ 'ဗြဟ္မစိုရ်' ဟူသောစကားသည် 'ဗြဟ္မစရိယ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။
 ဗြဟ္မ= မြတ်သော။ စရိယ=အကျင့်။

'မြတ်သောအကျင့်'ဟူသည်လည်း သုစရိတ်တရားဟူသမျှကို ဆိုလိုသည်။ 'ဓမ္မဂုဏေရတန္တိ
 သုစရိတကောဋ္ဌာသေအဘိရတံ၊'-ဟူ၍ ဤဇာတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ထောက်။

'ဓမ္မဂုဏေရတန္တိ၊ ဓမ္မဂုဏေရတံ ဟူသည်ကား။ သုစရိတကောဋ္ဌာသေ၊ သုစရိတ်တရား
 အစု၌။ အဘိရတံ၊ အလွန်မွေ့လျော်တတ်ထသော။'-ဤကားအနက်။

၅။ 'ကျည်းဖွပ်သိုသား' -ဟူသည် 'ကုဝါဖွပ်ပြီးလျှင် သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားသည်' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'ကျည်း' ကား-ပေါရာဏ၊ 'ကုဝါ' ဆိုလိုသည်။ 'တရံတဆစ်၊ စိတ်မငြစ်တည့်၊ ဖွပ်သစ်လွလွ၊ ဆွဆွဖြူစွာ၊ ကျည်းကုဝါသို၊ သဒ္ဓါမညှိုး၊ ဖြူရောင် ထိုးလျက်၊' -ဘုံခမ်းပျို့

'ဖြူဆွတ်ကုဟာ၊ ကျည်းကုဝါလည်း၊ တဋ္ဌာနစီ၊' -ဝိရုရပျို့

'ကုဝါ' ကို 'ခဝါ' ဟု ဖတ်ရသည်။ 'ကုဟာ' ဟူ၍လည်း ရှေးက အချို့လူတို့ ခေါ်ဆိုကြသည်။

၆။ 'စိတ်တံတင်းကို' -ဟူသည် 'စိတ်တည်းဟူသောသေတ္တာ' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'တံတင်း' ဟူသည် အဝတ်စသည်ကိုထည့်၍ထားရန်ဖြစ်သော 'ပခြပ်၊ ဖာ၊ သေတ္တာ' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။ -ပေါရာဏ 'သုဝဏ္ဏလိပ်၊ တံဆိပ်ပျောက်ကင်း၊ ရွှေတံတင်းလည်း၊ ထုံသင်းလျက်ကဲ့၊ အဖုံးမဲ့သော်၊ ဆွေညှဲပုဆိုး၊ ထောင်တန်မျိုးကို၊ ထုပ်ပိုးမသို၊ တကွယိုအံ့။' -ဘုံခမ်းပျို့

၁၉-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

သီလကွန့်အစရှိသော အထူးထူးသောဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ရှာမှီးဆည်းပူး လေ့ကျက်တတ်သည် ဖြစ်၍ ရှေးလူအများတို့သည် 'ရသေ့' ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်ပေသည်။ စင်ဖြူစွာဆောက်တည်သော သူမြတ် အမည်နှင့် အရည်အရောင်တူစွာ အထဲ၌ဖြစ်သောအခြင်းအရာကို မြင်ကာမျှဖြင့် မုချဆတ်ဆတ် မသိအပ်သော်လည်း ထပ်တူပင်ဖြစ်သည်ဟု အကျွန်ုပ်ဆိုသည့်အရာမှာ မှားမည်မဟုတ်ပါ။ အရှင်တို့ညီနောင် ၂ ပါးကား အရောင်အဝါမှာ ထန်းသီးမှည့်အညှာကဲ့သို့ မျက်နှာရွှင်သည်။ ဝင်းရွှေသောအသားအရေဖြင့် မမည်းလွန်း မဖြူလွန်း မဝလွန်း မပိန်လွန်းဖြစ်ရကား- ကြည်ညိုဖွယ်အလွန်ကောင်းလျက် ပျံ့လှိုင်မွှေးကြူသော 'တရားတည်း' ဟူသောနံ့သာဖြင့် ကုဝါဖွပ်ပြီးဖြစ်၍ စင်ကြယ်ဖြူဖွေးသော 'ကောင်းသောအကျင့်တည်း' ဟူသောပုဆိုးကို မမိမထင်း မစွန်းရအောင် 'စိတ်တည်း' ဟူသောသေတ္တာ၌ထည့်၍ သိုထားပြီးလျှင် ထိုသေတ္တာကို နေ့တိုင်း ကြိုင်သင်းထုံစေတော်မူကြသည်။

၂၀ အရဟတ္တဓမ၊ ကာသာဝဟု၊ နာမအန္တတ်၊ ဝစနတ်နှင့်၊ လျှောက်ပတ်ညီစွာ၊ ရဟန္တာ၏၊ ဝိရာဂတ္ထ၊ သဘာဝကို၊ ဖော်ပြရိပ်ခြည်၊ တံခွန်မည်သား၊ ဖန်ရည်ဆိုးစွန်း၊ သက်တင်ရန်းသို၊ သင်္ကန်းနီစွတ်၊ ထဲနှိုးဝတ်၍၊ လတ်လတ်ပေါ်ရုံ၊ လျှော်တေခြံလျက်၊ လှူတုံသဒ္ဓါ၊ ဘုန်းကြမ္မာဖြင့်၊ တခါတရံ၊ ကျွန်ုပ်ထံဝယ်၊ ဆွမ်းခံကြည်လင်၊ ရပ်လာကျင်

mgjoe.com

သည်၊ ချစ်ရှင်တို့အား၊ ရှေးဦးဖျားက၊ တော်ငြားပေါင်းမိ၊ ကြိုက်တ
ပြိုကား၊ ဤရှိမရောက်၊ တောထွက်မြောက်လိမ့်၊ ဆယ့်ခြောက်နှစ်စင်၊
တွက်ကျုံးဝင်လျက်၊ လုလင်ပတ်လျှ၊ ယခုမှလျှင်။ ။ မြင်ရဖူးတွေ
ကြုံ၏တည်း။

၂၀-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ *အရဟတ္တဓဇ၊ ကာသာဝဟု* -ဟူသောစကားတို့ကား-မာဂဓ။

အရဟတ္တ = အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်။ ဓဇ = တံခွန်။ ကာသာဝ = ဖန်ရည်ဆိုးသောသင်္ကန်း။

*အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၏ တံခွန်တည်းဟူသော 'သင်္ကန်း' ဟုဆိုလိုသည်။

ဤ၌ *အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်*ဟူသည်ကား ကိလေသာရန်အားလုံးကို အကုန်အကြွင်းမဲ့
ပယ်ဖြတ်ငြိမ်းအေးစေတတ်သော စိတ်တည်း။ ထိုစိတ်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို *ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်*
ဟုခေါ်အပ်၏။

*ကိလေသသင်္ခါတာအရယော၊ ပ၊ ဟတာအနေနာတိ အရဟာ၊ ပ၊ အဋ္ဌမကောအရိယာ
ပုဂ္ဂလော၊ တဿဘာဝေါအရဟတ္တံ၊ စတုတ္ထဖလသေတံအဓိဝစနံ။* ဟူသော ဋီကာကျော်ပါဌ်ကို
ထောက်။

သင်္ကန်းကို ဘယ်ကြောင့် *အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၏တံခွန်*ဟု ခေါ်လေသနည်း-ဟူမူ ရဟန္တာ
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သင်္ကန်းကိုဝတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသင်္ကန်းကိုမြင်သဖြင့် ထိုသင်္ကန်းကိုဝတ်ရုံ
သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ရာဂမှကင်းသည်၏အဖြစ်ကို သိရသောကြောင့်၊ ထိုရာဂကင်းသည်
၏အဖြစ်ကို သင်္ကန်းကဖော်ပြတတ်သောကြောင့် သင်္ကန်းသည် တံခွန်သဖွယ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်
သင်္ကန်းကို *အရဟတ္တဖိုလ်၏တံခွန်*ဟု ခေါ်သတည်း။

ဤအဓိပ္ပာယ်ကို *နာမအန္တတ်၊ ဝစနတ်နှင့်၊ ပ၊ သင်္ကန်းနိစ္စတ်၊ ထဲနှီးဝတ်လျက်၊* -ဟူသော
နောက်စကားရပ်ဖြင့် ဖော်ပြစပ်ဆိုတော်မူသည်။

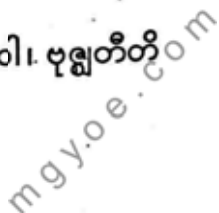
၂။ *နာမအန္တတ်* -ဟူသည် နောက်သို့အစဉ်လိုက်သော နာမ်ပုဒ် ဝါ- အမည် ဆိုလိုသည်။

နာမ်သည် *အန္တတ္တနာမ်*၊ *ရဋ္ဌိနာမ်* -ဟူ၍ ၂ ပါးရှိသည်။ ထို ၂ ပါးတို့တွင် *ဗုဒ္ဓေါ*
စသောသဒ္ဒါသည် *ဗုဇ္ဈတိတိဗုဒ္ဓေါ* -ဟူသော ဝစနတ္တနှင့်အညီ၊ သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိတတ်
သောကြောင့် ဘုရားသခင်ကို *ဗုဒ္ဓေါ* ဟုခေါ်ဝေါ်ရာ၊ ထို*ဗုဒ္ဓ*အမည်သည် အကြောင်းမဲ့ခေါ်ဝေါ်
အပ်သောအမည် မဟုတ်။ အနက်သို့အစဉ်လိုက်၍ အနက်နှင့်လျော်စွာခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့်
အန္တတ္တနာမ် မည်၏။

တိဿ အစရှိသောသဒ္ဒါသည် အနက်သို့မလိုက်ဘဲ အလိုရှိတိုင်း တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်
သောကြောင့် *ရဋ္ဌိနာမ်* မည်၏။

ထို့ကြောင့် နိရုတ္တိဘောဒသင်္ဂဟကျမ်း၌ *ဇတ္ထအန္တတ္တရဋ္ဌိနံ၊ ဝသေနဒုဗ္ဗိဓောရဝေါ၊ ဗုဇ္ဈတိတိ
ဗုဒ္ဓေါန္တတ္ထော၊ တိဿောဣစ္စာဒိရဋ္ဌိကော။* -ဟူ၍မိန့်သတည်း။

ပန်းရွှေပြည်တက္ကသိုလ်

ထို ၂ ပါးသောနာမ်တို့တွင် 'အရဟတ္တဓဇ'-ဟူသောနာမ်၊ 'ကာသာဝ'-ဟူသောနာမ် တို့သည် 'အန္တက္ကနာမ်ဖြစ်သည်' ဟုဆိုလိုသည်။

၃။ 'ဝစနတ်နှင့်'-ဟူသည် 'ဝိဂြိုဟ်နှင့်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'ဝစနတ်' ဟူသောသဒ္ဒါကျမ်းစကားသည် 'ဝစနတ္ထ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

'ဝစန' သဒ္ဒါ=စကား-အနက်၊ 'အတ္ထ' သဒ္ဒါ=အနက်အဓိပ္ပာယ်-ဟူသောအနက်ကိုဟော သည်။ ထို့ကြောင့် 'ဝစနတ်' ဟူသည် 'စကား၏အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြခြင်း' ဆိုလိုသည်။

ဤသို့ စကား၏အဓိပ္ပာယ်ကိုဖော်ပြခြင်းကို 'ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်' ဟူ၍လည်း သဒ္ဒါကျမ်းစကား အားဖြင့် ခေါ်ကြသည်။

ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ပြုရာ၌ 'ဝစန၊ ဝစနတ္ထ၊ ဝစနဟေတု၊ ဝစနဟေတုဇောတက၊ ဝစ နီယ၊ ဝစနီယတ္ထ'-ဟူသော ၆ ပါးတို့ကိုခွဲခြား၍ သိအပ်သည်။ ထို ၆ ပါးတို့တွင်

၁- ဗုဇ္ဈတိတိဗုဒ္ဓေါ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌ 'ဗုဒ္ဓေါ' ဟူသောပုဒ်သည် ခေါ်အပ်သောစကားဖြစ်၍ 'ဝစန' မည်၏။

၂- ဗုဇ္ဈတိ- 'သိတတ်၏' ဟူသောပုဒ်သည် 'ဗုဒ္ဓေါ' ဟူသောစကား၏အနက်ဖြစ်၍ 'ဝစနတ္ထ' မည်၏။

၃- ဗုဇ္ဈတိ၌ ဗုဇ္ဈတိသည် ဟောအပ်သောသိခြင်းကိရိယာသည် ဝစန၏အကြောင်းဖြစ်၍ 'ဝစန ဟေတု' မည်၏။

၄- 'ဣတိ' သဒ္ဒါသည် ထိုဝစနဟေတုကို ထွန်းပြတတ်သောကြောင့် 'ဝစနဟေတုဇောတက' မည်၏။

၅- နိရုတ္တိဘောဒသင်္ဂဟကျမ်းဆရာ၏အလိုအားဖြင့် 'ဗုဒ္ဓ' သဒ္ဒါဟောအပ်သော ဘုရားသခင်၏ ခန္ဓာပဉ္စကခြပ်တော်သည် 'ဝစနီယ' မည်၏။

၆- သဒ္ဒါပါဒဝိနိစ္ဆယကျမ်းဆရာ အလိုအားဖြင့် 'တ' ပစ္စည်းသည် 'ဝစနီယ' မည်၏။

'ဘဂဝါ၊ ဒသဗလ၊ တထာဂတ' အစရှိသောဘုရားအနက်ဟော ပရိယာယ်သဒ္ဒါတို့ သည် 'ဝစနီယတ္ထ' မည်၏။

ပဒစိန္တာသဒ္ဒါငယ်ကျမ်း၌ကား ဝိဂြိုဟ်ကို 'ဝစန၊ ဝစနီယ၊ ဝစနတ္ထ၊ ဝစနဟေတု'-ဟူ၍ ၄ ပါး သာ ခွဲခြား၍ပြလေသည်။

'အရဟတ္တဓဇ' ကို ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ပြုလိုလျှင်၊

'ကိလေသသင်္ခါတာအရယောဟတာ အနေနာတိ အရဟာ။ ကိလေသာကိုသတ်တတ်သော ရဟန္တာ ရစေ။ ။ အရဟဿဘာဝေါ အရဟတ္တံ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်တည်းဟူသော အရဟတ္တ ဖိုလ်စိတ် ရစေ။ ။ အရဟတ္တဿဓဇော အရဟတ္တဓဇော- အရဟတ္တဖိုလ်၏တံခွန်ဖြစ်သောသင်္ကန်း ရစေ။ ဤသို့ဝိဂြိုဟ်ပြုလေ။

ကာသာဝ ဟူသောပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုဟန်ကား-

ကသာယေနဝသိတဗ္ဗန္တိ ကာသာဝံ ဟု ကမ္မသာဓနပြု။ ကသာယ-ရှေးရှိသော ဝသဓာတ် ဖန်ရည်ဖြင့်ဆိုးအပ်သောကြောင့် သင်္ကန်းကို *ကာသာဝ* ခေါ်သည်။ ဤအနက်ကိုပြလို၍ *ဖန်ရည် ဆိုးစွန်း၊ သက်တင်ရန်းသို့၊ သင်္ကန်းနီစွတ်၊* -ဟူ၍ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၄။ *ဝိရာဂတ္ထ၊ သဘာဝကို၊* -ဟူသည် *ရာဂကင်းသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အနက်သဘောကို* ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိရာဂတ္ထ သဒ္ဒါသည် ရာဂကင်းရှင်းသည်၏အဖြစ်ကို ဟောသည်။ *သဘာဝ* သဒ္ဒါ သဘောအနက်ကို ဟောသည်။

ဤ၌ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂသာကင်းသည် မဟုတ်။ ဒေါသ၊ မောဟ စသော ကိလေသာ ၁၀ ပါးလုံး အကုန်ကင်းသော်လည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့် *ဝိရာဂတ္ထ၊ သဘာဝကို၊* ဟူ၍ စပ်ဆိုသည်မှတ်လေ။

၅။ *သက်တင်ရန်းသို့၊* -ဟူသည် *သက်တံ၏အရောင်ကဲ့သို့* ဆိုလိုသည်။

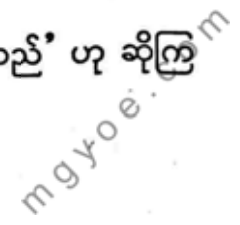
ဤ၌ *သက်တင်* ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် မိုးတိမ်တောင်၌ နေရောင်ဟပ်၍ အနီအပြာစသော အရောင်တို့ဖြင့် တင်၍ထားအပ်သော လေးစကြာကဲ့သို့ကွေးလျက် ကောင်းကင် တွင်ထင်သောအရောင်ကို ဆိုလို သည်။ ၎င်းကို *နတ်လေးစက်တင်* -ဟူ၍ ရှေးကခေါ်ကြသည်။ ၎င်းမှရွေ့လျော့၍ *သက်တင်* ဟုခေါ်ကြသည်။ *သက်တင်* မှရွေ့လျော့၍ *သက်တံ* ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ *စက်တန်* ဟူ၍လည်းကောင်း ယခုကာလခေါ်ကြသည်။

ထို့ကြောင့်- သာရတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း၌ *သူရိယရုံ သိယောစ မေဃဝလာဟက မာဂမ္မသုဝဋ္ဌာ ဟုတွာ အာလောကာပညာယန္တိ၊ တာဏန္ဒစာပေါတိဝဒန္တိ၊ တထာ ဟိသောပုဗ္ဗနေ ပညာယမာနေ ပစ္စိမဒိသာယပညာယတိ၊ သာယနေပုရတ္ထိမဒိသာယ။* -ဟူ၍မိန့်အပ်၏။ အဓိပ္ပာယ်ကား-

*နေ၏အရောင်တို့သည်လည်း မိုးမှုန်တိမ်တိုက်တို့ကိုအစွဲပြု၍ ကောင်းစွာလုံးလျက် အနီ၊ အပြာစသည်တို့ဖြင့် အရောင်ထင်ကုန်၏။ ထိုသို့ထင်သောအရောင်ကို *နတ်လေးစက်တင်* ဟူ၍ ခေါ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်လျှင် ထိုအရောင်သည် နံနက်အခါ၌ထင်လျှင် အနောက်အရပ်၌ထင်၏။ ညချမ်းအခါ၌ထင်လျှင် အရှေ့အရပ်၌ထင်၏။* -ဆိုလိုသည်။

ယခုလူတို့ ပညတ်ကြသည်ကား-

- နံနက်အခါ၌ နေ အရှေ့အရပ်မှာရှိ၍ အနောက်အရပ်မှာပေါ်သောသက်တင်ကို *စိုပေါက် သည်* ဟု ခေါ်ကြသည်။
- ညချမ်းအခါ အနောက်မှာနေရှိ၍ အရှေ့မှာအရောင်ပေါ်သည်ကို *သက်တံပေါက်သည်* ဟု ခေါ်ကြသည်။
- မွန်းတည့်သကဲ့သို့ ကောင်းကင်အလယ်၌ထင်သည်ကို *ကြိတ်ထွက်သည်* ဟု ဆိုကြ သည်။

ဤသို့ 'စို့ပေါက်ကြောင်း၊ သက်တံပေါက်ကြောင်း' ကိုရည်၍၊ 'စို့သက်တံနွယ်၊ ကောင်းကင်လယ်၊ ဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သနည်း' -ဟူ၍ စွယ်စုံကျော်ထင်သတ်ပုံကျမ်းတွင် မေးခွန်းထုတ်လေသည်။

'ရန်း' ဟူသောစကားသည် 'အနီ၊ အဝါအစရှိသော ဆိုးအပ်သောအရောင်' ဟူသောအနက်ကိုဟောသော 'ရက်' ဟူသော သံသကရိုက်ဘာသာစကား၊ မာဂဘာသာစကားတို့မှ ဖြစ်လာသည်။ ထိုဘာသာတို့နှင့်နီးစပ်သော ဟိန္ဒူစတနီကုလားဘာသာ၌ အရောင်ကို 'ရန်း' ဟူ၍ပင် ခေါ်သည်။

၆။ 'ထဲနှီးဝတ်၍' -ဟူသည် 'အတွင်းကသင်းပိုင်ကိုဝတ်၍' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'နှီး' ဟူသော ပေါရာဏစကားသည် 'အောက်ခံဖြစ်သောအဝတ်' ကို ဆိုလိုသည်။ ယခုပင်လည်း ထမင်းအိုး၊ ဟင်းအိုးတို့ကို ကိုင်တွယ်ရာ၌ လက်အောက်ကခံသောအဝတ်ကို 'လက်နှီး' ၊ ကလေး၏အောက်က ခံ၍ထားသောအဝတ်ကို 'အနှီး' ၊ မြင်း၏ကျောကုန်း၌ ခင်းထားအပ်သောအခင်းကို 'ကုန်းနှီး' -ဟူ၍ပင် ခေါ်သေးသည်။

ကချင်လူမျိုးတို့သည် သင်ဒိုင်းအောက်က ခံ၍ မိန်းမများဝတ်သောအဝတ်ကို 'နှီး' ဟူ၍ပင်ခေါ်သည်။

၇။ 'ဘုန်းကြမ္မာဖြင့်' -ဟူရာ၌ 'ကြမ္မာ' ဟူသောမြန်မာစကားသည် ကမ္မ ('ကရ်မ္မ' ဟုဖတ်) ဟူသော သံသကရိုက်ဘာသာစကားမှဖြစ်သည်။ မာဂဘာသာ၌ကား 'ကမ္မ' ဟုခေါ်သည်။

၈။ 'လုလင်ပတ်လျ' ဟူသောပုဒ်၌ 'လုလင်' ဟူသောစကား၊ 'ပတ်လျ' ဟူသောစကားတို့သည် 'ယောက်ျားပျို၏ပရိယာယ်' တို့ချည်း ဖြစ်သည်။

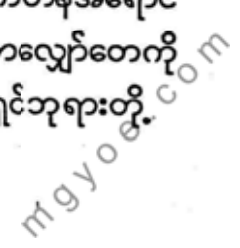
'ပတ်လျစေဝ၊ သမဲစာပိ၊ လုလင်တံစို စ မာဏဝေါ၊ ယောက်ျားပျိုတိ အဓိပ္ပာယော။'

- ပေါရာဏကထာဒီပကကျမ်း။

ပိုဒ်စဉ် ၁၇-၁ ကိုကြည့်။

၂၀-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍိတ္တ)

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ 'ရာဂကင်းသည်၏အဖြစ်' ဟုဆိုအပ်သော အနက်သဘောကို ဖော်ပြတတ်သော သကတ်ကြောင့် 'အရဟတ္တဓဇ-အရဟတ္တဖိုလ်၏တံခွန်' ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဖန်ရည်ဖြင့်ဆိုးအပ်သော အနက်ကြောင့် 'ကာသာဝ' ဟူ၍လည်းကောင်း။-ဝစနတ်နှင့်အညီခေါ်ဝေါ်အပ်သော စက်တန်အရောင်ကဲ့သို့ နီမြန်းသောသင်္ကန်းကို အထဲခံသင်းပိုင်အဖြစ်ဖြင့်ခံဝတ်၍ အပေါ်က လတ်သောလျှော်တေကို ခြံရံလျက်၊ သဒ္ဓါသဖြင့်လျှူဒါန်းစေခြင်းငှာ ဘုန်းကံရှိ၍ တစ်ခါတရံ ကျွန်ုပ်ထံမှာ အရှင်ဘုရားတို့

ဆွမ်းရပ်လာတော်မူကြပေသည်။ အကျွန်ုပ်သည် ရှေးက ဤကဲ့သို့ အရှင်ဘုရားတို့နှင့်တွေ့ကြုံပေါင်းဖက် မိပါလျှင် ဤမျှလောက်သောအရွယ်သို့မရောက်ခင်ပင် တောထွက်ရပါမည်။ အကျွန်ုပ်အသက် ၁၆ နှစ်လုံးလုံးရှိ၍ ယခုမှပင် အရှင်ဘုရားတို့ကို ဖူးမြင်တွေ့ကြုံရလေခြင်း။

၂၁ ဗာရာဏသီ၊ သမ္မာဓဟု၊ ဒုက္ခဖွဲ့နှောင်း၊ လူတို့ဘောင်ဝယ်၊ အိမ်ထောင် ညွတ်ကွင်း၊ သံချိုင့်တွင်းမှ၊ ရှင်းရှင်းလွတ်စင်၊ တောချောင်ဝင်၍^၁၊ ကောင်းကင်ပြင်နှယ်၊ နှိုင်းသွေးဘွယ်လျှင်၊ တွယ်တွယ်တာတာ၊ မည် သည့်ဘာဟု၊ တစ်ရာစွဲလမ်း၊ မရှိစွမ်းတည့်၊ ချမ်းချမ်းငြိမ်းငြိမ်း^၂၊ ရပ်ခပ် သိမ်းသို့၊ ညွတ်တိမ်းတစ်၊ အာသာရှိကာ၊ စွမ်းငြိချိတ်ငင်၊ မပိတ်ပင် သည့်၊ ချစ်ရှင်ဘုရား၊ ထိုနှစ်ပါးကို၊ မြင်ငြားလှည့်တွန်၊ ကျွန်ုပ်ကျွန် ကား၊ ဤဟန်နည်းတူ၊ ကျင်အံ့ဟူ၍၊ ကောင်းယူကြံထွေ၊ ဝမ်းထဲခွေ လျက်၊ သံဝေရဆုံး၊ မရွှင်ပြုံးသည်။ ။ နှလုံးမြည့်မြည့်တုံ၏တည်း^၃။

၂၁-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'ဗာရာဏသီ၊ သမ္မာဓဟု၊ ဒုက္ခဖွဲ့နှောင်း၊ လူတို့ဘောင်ဝယ်၊ အိမ်ထောင်ညွတ်ကွင်း၊ သံချိုင့်တွင်းမှ' -ဟူသည် ဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ချည်နှောင်ချုပ်တည်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ညွတ်ကွင်းမိသကဲ့သို့၊ သံချိုင့်အတွင်းမှာနေရာဘိသကဲ့သို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုပြုရန်ကျဉ်းမြောင်းလှသော အိမ်ရာထောင် သောလူ့ဘောင်မှ-ဆိုလိုသည်။

ဗာရာဏသီ = (ဗရ-အာဝါသ)။ ဗရ=အိမ်၌။ အာဝါသ=နေခြင်း။

သမ္မာဓ = ကျဉ်းမြောင်းခြင်း။-မာဂဓ

သုတ္တန်ပါတ်ပါဠိတော် ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ်၌ အရှင်အာနန္ဒာက ဘုရားသခင်၏ တောထွက်သည့်အခြင်းအရာ ကို 'သမ္မာဓာယံဗာရာဏသီ၊ ရဇဿာယတနံဣတိ၊ အဗ္ဘောကာသော ဝပဗ္ဗဇ္ဇာ ဣတိဒိသ္မာန ပဗ္ဗဇ္ဇိ' စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောနည်းကိုယူ၍၊ 'ဗာရာဏသီ၊ သမ္မာဓဟု၊' အစရှိသောစကားကို စပ်ဆိုတော်မူသည်။

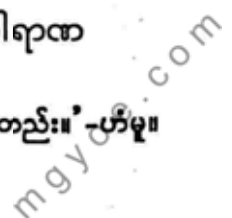
၂။ 'နှိုင်းသွေး' -ဟူသည် 'နှိုင်းယှဉ်သည်' ဆိုလိုသည်။ ဝိဒိစဉ် ၂၂၂-၃ ကိုကြည့်။

၃။ 'ညွတ်တိမ်းတစ်' -ဟူသောပုဒ်၌ 'တစ်' = တစိုးတစ်။ စိုးစဉ်း။ အနည်းငယ်။-ပေါရာဏ

၁။ 'တောချောက်ဝင်၍' -ဟံမူ။

၂။ 'စိတ်ဝမ်းငြိမ်းငြိမ်း' -သာမူ။

၃။ 'နှလုံး မြည့်မြည့်ကျ၏တည်း' -ဟံမူ။

*စည်းပေါင်းညီညွတ်၊ တသက်မှတ်ဖြင့်၊ ယွင်းချွတ်မရှိ၊ ညီလေပြီကား၊ တစိရက်ရက်၊ ဖြိုနိုင်ခက်ခြံမဲ့၊ -ဂန္ထိသာရပျို့

ဤ 'တစိ' ဟူသောရှေးစကားကို တောင်သူလူမျိုးတို့ ယခုတိုင်သုံးစွဲပြောဆိုကြသေးသည်။
အာသာ = လိုချင်ခြင်း။-မာဂဓ

၄။ 'သံဝေရဆုံး' -ဟူသောပုဒ်၌ 'သံဝေ' ဟူသောစကားသည် 'ထိတ်လန့်ခြင်း' အနက်ဟောသော 'သံဝေဂ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

'သံဝေဂ'တရားသည် ၄ မျိုးရှိသည်။ သရုပ်ကား-

- ၁- စိတ္တုတြာသသံဝေဂ = ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံကို တွေ့ကြုံသောအခါ စိတ်၏ထိတ်လန့်ခြင်း။
- ၂- ဉာဏသံဝေဂ = ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်တို့၌ ဉာဏ်အားဖြင့်ရှု၍ ထိတ်လန့်ခြင်း။
- ၃- သြတ္တပွသံဝေဂ = မကောင်းမှုမှထိတ်လန့်ခြင်း။
- ၄- ဓမ္မသံဝေဂ = သင်္ခါရတရားတို့မှထိတ်လန့်ခြင်း။

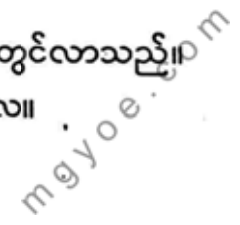
ဤ ၄ ပါးတို့တွင် စိတ္တုတြာသသံဝေဂကို ဤအရာ၌မယူအပ်။ ဉာဏသံဝေဂ စသည်တို့ကိုသာ ယူသင့်သည်။ သံဝေဂဖြစ်ရာဝတ္ထုသည် ၈ ပါးရှိသည်။ သရုပ်ကား-

- ၁- ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၂- အိုရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၃- နာရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၄- သေရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၅- ငရဲ၌ခံရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၆- ပြိတ္တာဘုံ၌ခံရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၇- တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌ခံရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၈- အသူရကာယ်ဘုံ၌ခံရခြင်းဆင်းရဲ။

တစ်နည်း-သံဝေဂဝတ္ထု ၈ ပါးကား-

- ၁- ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၂- အိုရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၃- နာရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၄- သေရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၅- အပါယ် ၄ ပါး၌ခံရခြင်းဆင်းရဲ။
- ၆- အတိတ်၌ခံခဲ့ရသောသံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ။
- ၇- အနာဂတ်၌ခံရလတ္တံ့သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ။
- ၈- ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အာဟာရကိုရှာမှီးရခြင်းအရင်းရှိသောဆင်းရဲ။

ဤသံဝေဂဝတ္ထု ၈ ပါး-၂ ရပ်သည် ခုဒ္ဒကအဋ္ဌကထာ မေတ္တသုတ်အဖွင့်တွင်လာသည်။
ထိုသံဝေဂတရားတို့ဖြစ်ပုံအကျယ်ကို သိလိုလျှင် သံဝေဂဝတ္ထုကျမ်းကို ကြည့်လေ။

၂၁-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ဒုက္ခတို့ဖြင့် ဖွဲ့နှောင်ချုပ်တည်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ညွတ်ကွင်းသံချိုင့်အတွင်း၌ နေရသည့်ပမာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခွင့်မသာ ကျဉ်းမြောင်းစွာသော အိမ်ရာထောင်သောလူ့ဘောင်မှ ရှင်းရှင်းလွတ်ကင်းစွာ တောသို့ထွက်၍ ရသေ့ရဟန်းပြုတော်မူကြသဖြင့် မိုးကောင်းကင်ပမာ မည်သည့်အရာကိုမှ တွယ်တာ တပ်မက်စွဲလမ်းစရာ မရှိ။ ဘယ်အရပ်ကိုမဆို သွားလိုသောဆန္ဒ အနည်းငယ်ရှိလျှင်လည်း ချိတ်ငင်တားဆီး ပိတ်ပင်ခြင်းမရှိ ကင်းလွတ်တော်မူပေသော အသျှင်ဘုရား ၂ ပါးတို့ကိုမြင်ရသော အကျွန်ုပ်ကား အသျှင် တို့ကဲ့သို့နည်းတူ ကျင့်တော့မည်ဟု ကောင်းသောအကြံကို စိတ်၌ထားလျက် အလွန်သံဝေဂရ၍ မရွှင်မပြုံး နိုင်အောင် စိတ်နှလုံးကြည်နူးလှပါသည်။

၂၂

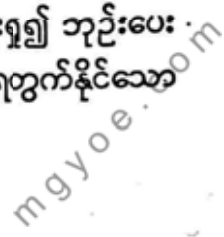
အာဂန္တုကာ၊ ဝတ်ကံငအောင်၊ အသင့်ဆောင်၍၊ မြတ်ခေါင်တို့အား၊ လျှောက်လျားထိုက်တန်၊ မွန်သားနေရာ၊ ခင်းပြီးစွာမှ၊ နံ့သာထုံစ၊ ဆေးစိမ့်သောထွေ၊ တည်သည့်ရေနှင့်၊ စွတ်ခြေသုတ်အပ်၊ ပုဆိုးလုပ် သည်၊ ထက်ကြပ်ထားပြီး၊ ဘုရားနှစ်ဆူ၊ တက်တော်မူ၍၊ ဆွမ်းဖြူ ထွားထွား၊ မဲဆားနိုင်နိုင်၊ နံ့ကြိုင်မွှေးမွှေး၊ ကျွန်ုပ်ကျွေးအံ့။ ညွတ်ရှေး ကရုဏာ၊ ဘုဉ်းပေးပါလော့။ သဒ္ဓါလှူမျိုး၊ တကြိမ်ပျိုးက၊ ကောင်း ကျိုးသင်္ချေ၊ ပွားတက်စေသည်၊ လယ်မြေအမှန်၊ ခွန်ထွက်သန်ဟု ။ ။ တောင်းပန်ခွင့်စမ်းစုံ၏တည်း။

၂၂-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

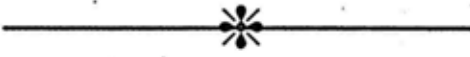
- ၁။ 'အာဂန္တုကာ၊ ဝတ်ကံငအောင်၊' -ဟူသည် 'ဧည့်သည်ဝတ်ကို ပြည့်စုံအောင်' ဆိုလိုသည်။
- ဤ၌ 'အာဂန္တုကာ' ဟူသောပါဠိစကားသည် 'ဧည့်သည်' အနက်ဟောသည်။
- 'ကံင' ဟူသောပေါရာဏ စကားသည် 'ပြည့်စုံခြင်း' အနက်ဟောသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၄၆-၆ ကိုကြည့်ပါ။

၂၂-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ဧည့်သည်တို့၏ဝတ်ကို ပြည့်စုံအောင် အသင့်စိမ့်ဆောင်ရွက်ပြီးလျှင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အရှင် ရသေ့တို့နှင့်လျှောက်ပတ်သော မွန်မြတ်သောနေရာကိုခင်းပြီးမှ ခြေဆေးရန် နံ့သာရေတည်၍ စွတ်စို သောခြေကိုသုတ်ရန် ပုဆိုးပါးပါးကိုထားပြီးလျှင်၊ **အရှင်ဘုရားတို့ တက်တော်မူကြပါ။ ဖြူထွားသော ဆွမ်းကို အမဲဆားနိုင်နိုင် မွှေးကြိုင်စွာ အကျွန်ုပ်ကျွေးပါမည်။ သနားခြင်းကရုဏာကို ရှေးရှု၍ ဘုဉ်းပေး တော်မူကြပါ။ သဒ္ဓါ၍ပေးအပ်သော အလှူတည်းဟူသောမျိုးဆုကို တစ်ကြိမ်စိုက်ပျိုးက မရေတွက်နိုင်သော

ကောင်းကျိုးတည်းဟူသော အသီးကို ဖြစ်ပွားစေနိုင်သော အခွန်များစွာထွက်သော လယ်တာမြေကောင်း သဖွယ်ဖြစ်တော်မူကြပေသော အရှင်ဘုရားတို့။”-ဟု တောင်းပန်စုံစမ်းလေသတည်း။

၂၃ ထိုသို့သားတော်၊ တောင်းပန်သော်တည့်၊ ပုရော်ဟိတ၊ မွေးချစ်ဘ ကား၊ ပြင်ပလက်လွတ်၊ ဘယ်သူမှတ်၍၊ လေးမြတ်စွာမြို့၊ နှစ်ပါး တို့ကို၊ ဤသို့ခမည်း၊ ဆိုသနည်းဟု၊ အသည်းကြင်စီ၊ မေးလတ်သော ခါ၊ ဟိမဝါက၊ လာသည်ရသေ့၊ ဖူးမြော်တွေ့ဟု၊ အောက်မေ့လင့်မှု၊ ပြန်တုံပြုသော်၊ ဧသုကာရီ၊ ဤကားရာစာ၊ ငါကားမောင့်ဘ၊ ခြင်းရာ ပြလျက်။ ။ ကြောင်းစသိအောင် ညွှန်းလတ်တည်း။

၂၃-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ‘ဟိမဝါက’-ဟူသည် ‘ဟိမဝန္တာတောက’-ဟုဆိုလိုသည်။
‘ဟိမ’သဒ္ဒါ ‘ဆီးနှင့်’အနက်၊ ဝါ သဒ္ဒါ၊ ‘ဝန္တာ’သဒ္ဒါတို့သည် ‘ရှိခြင်း’အနက်ဟောသည်။
ဟိမဝန္တာတော၌ ဆီးနှင့်အများရှိရကား ထိုတောကြီးကို ‘ဟိမဝါ၊ ဟိမဝန္တာ’ ခေါ်သည်။
-မာဂဓ-

၂။ ‘ဤသို့ခမည်း၊ ဆိုသနည်းဟု’-ဟူသည် ‘ဤသို့ခမည်း၏သားက ဆိုသနည်း’-ဟုဆိုလိုသည်။
ဤ၌ ‘ခမည်း’ ဟူသောစကားသည် ‘အဖ’အနက်ဟောသည်။ ‘သား’ ဟူသောစကားကို မြှုပ်၍ ထားသည်။ ဤသို့စပ်ဆိုထုံးကား-
‘ကောင်းဆုံးကောင်းနည်း၊ ရှာဘွေဆည်းသည်၊ သိပ်သည်း ဆေးလေး၊ ခမည်းထွေး၊’-သံဝရပျို့
ဤ၌ ‘ခမည်းထွေး’-ဟူသည် ‘ခမည်းတော်၏သားထွေး’ ဆိုလိုသည်။ ယခုကာလပင် လည်း သားငယ်ကို မိဘတို့က ‘မောင်ရယ်၊ ဘရယ်’ စသည်ဖြင့် ချစ်စနိုး၍ခေါ်ဝေါ်ကြလျက်ပင် ရှိနေသေးသည်။

၂၃-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ထိုသို့ သားတော်တောင်းပန်သည်ရှိသော် အဖပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားက ‘ပြင်ပအလွတ်က ဘယ်သူ များမှတ်၍ လေးမြတ်စွာ ငါတို့ ၂ ပါးကို ဤသို့ ငါ့သားက ပြောဆိုရသနည်း။’-ဟု ချစ်ခင်ကြင်နာစွာ မေးသောအခါ ‘ဟိမဝန္တာက ကြွလာသောရသေ့များကို ဖူးတွေ့ရသည်ထင်မှတ်၍ ပြောဆိုကြောင်း’ နှင့် ပြန်ပြောသော်၊ ‘ဤသူကား ဧသုကာရီမင်းကြီး၊ ငါကား မောင်၏အဖပင်တည်း။’-ဟု အကြောင်း ခြင်းရာကိုသိအောင် ပြညွှန်းလေသတည်း။

၁။ ‘အသည်းကျင်စီ’-ဟံမူ။

၂၄ ရဟန်းအာယောဏ်၊ ပီပြင်အောင်လျှင်၊ ရုပ်ဆောင်ဘယ်မှု၊ ပြုသနည်း
 ဟု၊ ချုပ်တည်းစောလောင်း၊ မေးတုံရှောင်းသော်၊ အကြောင်းအချာ၊
 စူးစမ်းငှာဟု၊ လာသားအထွေ၊ ကြားပေသရော်၊ ထိုအဘော်ကို၊ သား
 တော်တဘန်၊ လိုက်တုံပြန်၍၊ ရှင်မွန်အသွင်၊ တို့အားမြင်လျက်၊ တော
 မထွက်မူ၊ စိတ်ပျက်ကြေကွဲ၊ ပြည်ထဲအလုံး^၁၊ ဝန်းပတ်ကုံး၌၊ မင်းဆုံး
 ပြဋ္ဌာန်း၊ ဘိသိက်သွန်းမည်၊ ရည်သားအလို၊ လင်းပြဆိုလျက်^၂။ ။
 နန်းကိုယူတိုက်တွန်းလတ်တည်း။

၂၄-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'ထိုအဘော်ကို'-ဟူရာ၌ 'အဘော်' ဟူသောစကားသည် 'ဆင်ခြင်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း' အနက်ကိုဟောသော 'အဘောဂ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

၂။ 'မင်းဆုံးပြဋ္ဌာန်း'-ဟူသည် 'ရှင်ဘုရင်အရာမြောက်မည်' ဆိုလိုသည်။
 ဤ၌ 'မင်းဆုံး' ဟူသောစကားသည် 'ရှင်ဘုရင်' အနက်ကိုဟောသည်။ မင်းတို့တွင်
 ရှင်ဘုရင်သည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောကြောင့် ရှင်ဘုရင်ကို 'မင်းဆုံး' ခေါ်သည်။
 'ဇမ္ဗူဒီပါ၊ ကျွန်းသာတိုက်လုံး၊ နိုင်ငံကျုံးသော်၊ မင်းဆုံးနတ်သွင်၊ ငါးစီးရှင်အား၊'
 -မင်းတရားရွှေထီးစေရင်း
 'ပြဋ္ဌာန်း' ဟူသောစကားသည် 'ပဋ္ဌာန' ဟူသောပါဠိစကားကို 'ပြတ္တာန' ဟူသော သံသကရိုက်
 စကားနှင့်ရော၍ ခေါ်ဝေါ်သောစကားဖြစ်သည်။ 'တင်မြောက်သည်' ဆိုလိုသည်။

၂၄-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

'ရဟန်းအာယောဏ် ပီပြင်အောင် ဘယ်ကြောင့် ဖခင်တို့ ရုပ်ဆောင်ကြသနည်း။'-ဟု ဘုရားလောင်း
 ဟတ္ထိပါလက ကြပ်တည်းစွာမေးလတ်သော်၊ 'အမောင်၏အကြောင်းကို စုံစမ်းသောငှာ ရုပ်ဆောင်လာကြ
 သည်' ပြောကြားကာလ၊ ထိုအဘော်ကို သားတော်ကတဖန် 'ဘာကိုစုံစမ်းလိုသနည်း'-ဟု လိုက်၍
 မေးပြန်ရာ၊ 'ငါတို့ရဟန်းအသွင်ကိုမြင်လျက်နှင့် အမောင် တောမထွက်လျှင် ဝမ်းမြောက်စွာ ပြည်ထဲအလုံး
 ပတ်ကုံးဝန်းကျင်ကို အပ်နှင်းဘိသိက်သွန်း၍၊ ဘုရင်မင်းအဖြစ်သို့တင်မြောက်ပြဋ္ဌာန်းရန် ရည်ရွယ်၍
 လာကြကြောင်း' ကို အတိအလင်းဖော်ပြပြောဆိုပြီးလျှင် 'နန်းကိုယူပါ'-ဟု တိုက်တွန်းလတ်သတည်း။

၁။ 'စိတ်ပျက်မကွဲ၊ ပြည်ထဲလုံးလုံး၊'-သာမူ။

၂။ 'ထင်ပြဆိုလျက်၊'-သာမူ။

mgyoe.com

၂၅ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်၊ ထိုသရော်နှိုက်၊ သူတော်မြင်ကျယ်၊ ဘုရားနွယ်
လျှင်၊ ပစ်ပယ်သန်းသန်း၊ နှုတ်ခြည်ရန်းမှ၊ ရဟန်းကိုသာ၊ ရည်သည်
ငါဟု၊ အနာဂါမိ၊ မဂ်ဉာဏ်ရှိသို့၊ ဆိုဘိရကား၊ ဘပုဏ္ဏားလည်း၊
ငါ့သားဆွေနည်း၊ ဤရှိတည်းက၊ နိက္ခမ၏၊ ကာလမဟုတ်၊ ကျိုးပြစ်
ထုတ်၍၊ ဝေဝုစံပြိယာယ်၊ ဖြိုးဖြိုးကယ်မျှ၊ ဝမ်းဝယ်မှတ်တိုင်း၊ ထုံးစံ
နိုင်လျက်၊ တိုင်းတိုင်းတွတွ၊ ဆုံးမလိုငှာ၊ ဆန်းသင့်စွာသား၊ ဂါထာ
သာလှ၊ စတုတ္ထဖြင့်။ ။ ရွရွရွတ်သံမွန်းလတ်တည်း။

၂၅-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ‘ပစ်ပယ်သန်းသန်း၊ နှုတ်ခြည်ရန်းမှ၊ ရဟန်းကိုသာ၊ ရည်သည်ငါဟု၊ အနာဂါမိ၊ မဂ်ဉာဏ်ရှိသို့၊
ဆိုဘိရကား၊’-ဟူသည် ‘အကျွန်ုပ်အား မင်းအဖြစ်ကို အလိုမရှိ’-ဟု ခမည်းတော်၏နှုတ်ထွက်
စကားကို ပိတ်ဆိုပယ်ရှားပြီးမှ ရဟန်းအဖြစ်ကိုသာ အကျွန်ုပ်ရည်ရွယ်သည်။ ‘ရဟန်းပြုမည်’-
ဟု အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ကိုရဘိသကဲ့သို့ ပြောဆိုသောကြောင့် ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ ‘ပစ်ပယ်သန်းသန်း’ ဟူသည် ‘အလိုမရှိသည်ကိုတိုက်ရိုက်ပြော၍ ပစ်ပယ်သည်’
ဆိုလိုသည်။

‘နှုတ်ခြည်ရန်းမှ’ ဟူရာ၌ ‘နှုတ်ခြည်’ ဟူသည် ‘နှုတ်ထွက်စကား’ ကိုဆိုလိုသည်။

‘ရန်း’ ဟူသည် ‘ကာဆီးပိတ်ဆိုသည်’ ဆိုလိုသည်။

‘ရာဇာဒေဝ၊ မွေးဘဘယ်မည်၊ သို့ဆိုသည်ဟု၊ နှုတ်ခြည်ပိတ်ရန်း၊ ဘိတားသန်းမှ၊’-
ဟူသော ‘လင်္ကာပိုဒ်စဉ် ၅၄’ စကား နှိုင်းယှဉ်ပါ။ အဖစကားကိုကာဆီးပိတ်ဆို၍ ပယ်ရှားပြောပုံကို
ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ ‘တာတနမေရဇ္ဇေနတ္ထော ပဗ္ဗဒ္ဓိဿာမဟန္တိ’-ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုသည်။

အဓိပ္ပာယ်ကား- ‘ဖခင်- အကျွန်ုပ်အား မင်းအဖြစ်ဖြင့်အလိုမရှိ။ အကျွန်ုပ် ရဟန်းပြု
မည်။’-ဟုဆို၏ ဟူလိုသည်။

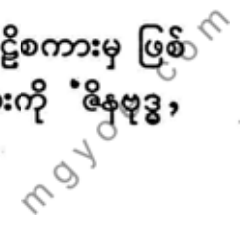
အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ကား ကာမရာဂ ဗျာပါဒတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်နိုင်သော လောကုတ္တရာ
မဂ်ဉာဏ်တည်း။ ထိုမဂ်ဉာဏ်ကိုရ၍ ကာမဂုဏ်၌ကပ်ငြိသော တဏှာရာဂကင်းဘိသကဲ့သို့ ထီးနန်း
စည်းစိမ်ကို တွယ်တာခြင်းမရှိပစ်ပယ်သည်။’-ဆိုလိုသည်။

၂။ ‘ငါ့သားဆွေနည်း၊’-ဟူရာ၌ ‘ဆွေနည်း’ ဟူသောစကားသည် ‘ချစ်သောသား’ ဆိုလိုသည်။
ပိုဒ်စဉ် ၁-၂၂ ကိုကြည့်။

၃။ နိက္ခမ=တောထွက်ခြင်း။-မာဂဓ

၄။ ‘ဝေဝုစံပြိယာယ်’-ဟူရာ၌ ‘ဝေဝုစံ’ ဟူသောစကားသည် ‘ဝေဝစန’ ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်
သည်။ ‘လှီးလွဲ၍ခေါ်သောစကား’ ဆိုလိုသည်။ ။ ဥပမာ- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားကို ‘ဇိနဗုဒ္ဓ’

၁။ ‘နှုတ်ခြည်ရန်းမှ’-ဟံမှ၊ ဘားနဒ်မှ။

အနောမဗုဒ္ဓံ စသည်ဖြင့် လှီးလွဲ၍ခေါ်ရာ၊ ဤသို့ခေါ်သောစကားကို 'ဝေဝစန' ခေါ်သည်။

'ပြိယာယံ' ဟူသောစကားသည် 'ပရိယာယ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ ထို'ပရိယာယ' သဒ္ဒါသည် 'အကြောင်း၊ ဒေသနာ၊ အကြိမ်၊ ဝေဝစံ၊ အထူးအပြား၊ အခွင့်' -ဟူသောအနက်တို့ကို ဟောရာတွင် ဤအရာ၌ 'ဝေဝစံ' ဟူသောအနက်ကိုပင် ဟောသည်မှတ်။ ထို့ကြောင့်- ဤအရာ၌ 'ဝေဝစံ'ဟူသည်နှင့် 'ပရိယာယ'ဆိုသည်ကို အဓိပ္ပာယ်အတူတူဟု သိအပ်၏။

၅။ 'ဖြိုးဖြိုးကယ်မျှ' -ဟူသည် 'လျှံကျမတတ် ပြည့်မောက်သည်' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'ဖြိုးဖြိုး' ဟူသောစကားသည် 'ပြည့်မောက်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။ ဝိဒိစဉ် ၄-၈ ကိုကြည့်။
'ကယ်' ဟူသောပေါရာဏစကားကား 'ပိုလျှံခြင်း၊ ကဲလွန်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။
'ရောင်ခြည်ခြောက်သွယ်၊ ဘဝဂ်ကယ်၊ အံ့ဘွယ်ဆဲရှစ်ဖြာ' -ကဝိလက္ခဏသတ်ပုံ။ ဝိဒိစဉ် ၇၄-၁ ကိုလည်းကြည့်ပါ။

၆။ 'ဆန်းသင့်စွာသား၊ ဂါထာသာလှ၊ စတုတ္ထဖြင့်။ ။ ရွရွသံမွန်းလတ်တည်း။' -ဟူသည် 'ဆန်းဂိုဏ်း သင့်တင့်မှန်ကန်သော ၄ ခုမြောက်ဖြစ်သောဂါထာကို ရွရွတွတ်တွတ်ရွတ်လေသည်။' -ဆိုလိုသည်။
ဤသို့ ဟတ္ထိပါလရွတ်သော စတုတ္ထဂါထာကား-
'အဓိစ္စဗေဒေပရိယေသဝိတ္တံ၊ ပုတ္တေဂေဟေတာတ ပတိဋ္ဌပေတွာ။
ဂန္ဓေရသေ ပစ္စနဘုယျသဗ္ဗံ၊ အရညသာဓုမုနိသောပသဋ္ဌော။ ။' ဟူသည်တည်း။
ဤကား သမဝတ္ထိ-၁၁ လုံးဖွဲ့ဖြစ်သော တုဋ္ဌဘာဆန်း ဥပါဒိကာဂါထာ ဖြစ်သည်။ ဥပါဒိကာ သာဝတော ဇဂါဂေါ။-ဆန်းကျမ်း
ဤဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို 'ဝိဒိစဉ် ၂၆, ၂၇, ၂၈, ၂၉, ၃၀, ၃၁' တို့ဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော်မူမည် ဖြစ်၍ ဤဂါထာ၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မရေးတော့ပြီ။

၂၅-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင်

ဤသို့ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သည်အခါ၌ ဉာဏ်အမြင်ကျယ်သော ဘုရားလောင်းဟတ္ထိပါလက 'မင်းစည်းစိမ်ကို အလိုမရှိ' -ဟု ဖခင်၏စကားကို ဖိနှိပ်ပယ်ရှားပြီးမှ 'အကျွန်ုပ်သည် ရဟန်းအဖြစ်ကိုသာ ရည်ရွယ်ပါသည်။' -ဟု အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ရှိသောသူကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့်၊ အဖပုဏ္ဏားကလည်း 'ငါ၏ ချစ်သား။ ဤမျှလောက်သောအသက်က တောထွက်ရမည်အချိန်ကာလ မဟုတ်သေး။' -ဟု အကျိုးအပြစ်ကိုဖော်ထုတ်၍ ပိုလျှံမတတ်များပြားစွာသော ဝေဝစံပရိယာယ်စကားတို့ဖြင့် စိတ်ထဲ၌မှတ်သားထားရှိ သည်အတိုင်း ထုံးပုံနှိုင်းခိုင်းလျက် တိုင်းတိုင်းတွဲဆုံးမလိုသည်ဖြစ်၍၊ 'အဓိစ္စဗေဒေ' အစရှိသော ဆန်းသင့်စွာစတုတ္ထဂါထာကို ရွရွတွတ်တွတ်ရွတ်လေသတည်း။

အဓိစွ ဝေဒေ ပရိယေသ ဝိတ္တံ၊
ပုတ္တေ ဂေဟေ တာတ ပတိဋ္ဌပေတွာ။
ဂန္ဓေ ရသေ ပစ္စနဘုယျ သဗ္ဗံ
အရညံ သာဓု မုနိ သော ပသတ္ထော။ *

၂၆

အာဒိကပ္ပ၊ ကမ္ဘာစဉ်၊ ကြံကြကုဋေ၊ တသိန်းနေလျှင်၊ ပျက်ကျေစကြ
ဝဠာ၊ ပေါ်ထွန်းခါ၌၊ လဟာပိတ်သန်း၊ ရေကျယ်ဝန်းထက်^၁၊ လေး
ကျွန်းတည်ခင်း၊ မြေခပင်း၏၊ မှန်ကင်းရှေးဖျား၊ ဖြစ်ထွန်းငြား၍၊
မြေများအစ်ကို၊ မြေဗဟိုဟု၊ မဂ်ဖိုလ်ဆွတ်ခြေ၊ သုံးလူဆွေတို့၊ ငါးထွေ
မာရ်လှည်း၊ အောင်မြေစည်းဝယ်^၂၊ ဥဒည်းပြုဖွား၊ ရှေ့မျက်နှာက^၃၊
မြေချာပလ္လင်၊ ဗောဓိပင်သို့၊ သားတွင်ကြီးစွာ၊ မြောက်ထိုက်ရာသား၊
မေတ္တာပေးပေး၊ နတ်ရှင်ပေးသည်၊ ရင်သွေးညီနောင်၊ မောင်တို့အမျိုး၊
ဘုန်းအထူးဖြင့်၊ လက်ဦးဇာတိ၊ မျိုးနွယ်ချီသည်။ ။ ဟတ္ထိပါလငါ
မွေးဘ။^၄

၂၆-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ 'အာဒိကပ္ပ' -ဟူသောပုဒ်၌ 'အာဒိ' သဒ္ဒါ - 'အစအဦး' အနက်ဟော။ 'ကပ္ပ' သဒ္ဒါ - 'ကမ္ဘာ' အနက်
ဟော။ ဤသို့သောအဓိပ္ပာယ်ကို 'ကမ္ဘာစဉ်' ဟူသောနောက်ပုဒ်ဖြင့် ပြသည်။
- ၂။ 'မြေခပင်း၏' -ဟူသည် 'မြေများတို့၏' -ဟု ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၁၆-၂ ကိုကြည့်။
- ၃။ 'မှန်ကင်းရှေးဖျား' -ဟူသောပုဒ်၌ 'မှန်ကင်း' ဟူသောစကားသည် 'မြင့်မြတ်ခြင်း' အနက်ဟော
သည်။ 'ပြာသာဒ်၏အထက်၌ စိုက်အပ်သောတိုင်ဖူး' အနက်ကို ဤအရာတွင်မဟော။
- ၄။ 'မြေဗဟိုဟု' -ဟူရာ၌ 'ဗဟို' ကား ပေါရာဏ။ 'အလယ်' -ဟူ၍ဆိုလိုသည်။
'မန်တိုင်ဗဟို၊ နတ်များခိုသည်၊ မြင်းမိုရ်တောင်ရင်း၊ -ဝတ်ရုံကျောင်းဘွဲ့မော်ကွန်း
'လယ်ချက်ဗဟို၊ ဆုံသားဂြိုဟ်ဖြင့်၊ မငြိမငြင်၊ -ဆုတောင်းခင်းပျို့

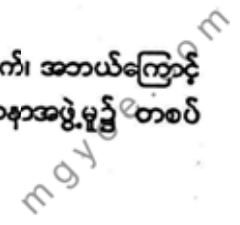
* သာသနာအဖွဲ့မှ၌ ပိုဒ်စဉ် ၂၆ အစ၌ ဂါထာ ၂ ပုဒ်ပါသည်။

၁။ 'ရေကြည်ဝန်းထက်' -သာမူ။

၂။ 'အောင်မြေစည်းဝယ်' -ဘားမူ။

၃။ 'မျက်နှာစာက' -ဘားမူ။

၄။ ဤအာလုပ်စကားနှင့် ပိုဒ်စဉ် ၂၇ 'သကျရုပ်' အစချီ ဖျိစာသားများသည် တစပ်တည်းဖြစ်ကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့်
'သကျရုပ်' အစချီသည်များကို 'ပိုဒ်စဉ် ၂၇' အဖြစ် ဤကိုးခင်းဆရာ ခွဲပစ်သည်မသိ။ သာသနာအဖွဲ့မှ၌ တစပ်
တဆက်တည်း ပြပါသည်။

၅။ 'မဂ်၊ဖိုလ်ဆွတ်ခြွါ' -ဟူသည် 'အရိယာမဂ်၊ အရိယာဖိုလ်စိတ်တို့ကို ဆွတ်ခြွေသိမ်းယူသည်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ မဂ်စိတ်သည် 'သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်၊ အရဟတ္တမဂ်' - ဟူ၍ ၄ ပါးရှိသည်။

ဖိုလ်စိတ်သည်လည်း 'သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်' -ဟူ၍ ၄ ပါးရှိသည်။

၆။ 'သုံးလူ့ဆွေတို့၊' -ဟူသည် 'ကာမလောက၊ ရူပလောက၊ အရူပလောက-ဟူသော လူ ၃ ပါး တို့၏ အကောင်းဆုံးအဆွေခင်ပွန်းဖြစ်သော ဘုရားသခင်တို့' -ဟူ၍ဆိုလိုသည်။

၇။ 'ငါးထွေမာရ်လှည်း၊ အောင်မြေဇည်းဝယ်၊' -ဟူရာ၌ မာရ် ၅ ပါးဟူသည်ကား

၁- ဒေဝပုတ္တမာရ် = မာရ်နှုတ်သား၏ရန်။

၂- ကိလေသမာရ် = ကိလေသာ ၁၀ ပါး အကျယ်အားဖြင့် ၁၅၀၀ ကိလေသာတို့ဘေးရန်။
ပိုဒ်စဉ် ၂၆၆-၂ ကိုကြည့်။

၃- ခန္ဓမာရ် = ခန္ဓာ ၅ ပါးဘေးရန်။

၄- မစ္စုမာရ် = သေခြင်းဘေးရန်။

၅- အဘိသင်္ခါရမာရ် = ခန္ဓာသစ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့ရန်။

ဘုရားသခင်တို့သည် ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ကိုရ၍ ဘုရားအဖြစ်သို့ရောက်သည်အခါ မာရ် ၅ ပါးကို အဘယ်သို့ပယ်သနည်း၊ အောင်မြင်သနည်းဟူမူ -

- ဒေဝပုတ္တမာရ်ကို အားကိုဖျက်သောအားဖြင့်၊
- ကိလေသာမာရ်ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့်၊
- ခန္ဓမာရ်ကို အကြောင်းကိုပယ်သဖြင့်၊
- မစ္စုမာရ်ကို အရာကိုလွန်သဖြင့်၊
- အဘိသင်္ခါရမာရ်ကို အမှီသဟဲ၏ ကျိုးပဲ့ပျက်စီးခြင်းကိုပြုသဖြင့် အောင်မြင်သည်။ ။ ဝိသုဒ္ဓိဒီပနီ ကျမ်း၊ ဥတ္တမပုရိသဒီပနီကျမ်း စသည်တို့ကိုကြည့်။

'အောင်မြေဇည်းဝယ်၊' -ဟူသောပုဒ်၌ 'ဇည်း' ကား 'ဇယ' ဟူသော 'အောင်မြင်ရာ' ဟူသောအနက်ဟောသော ပါဠိစကား၌ 'ယ' ကို 'ည' သတ်အက္ခရာရေး၍ စပ်ဆိုအပ်သောစကား ဖြစ်သည်။ ။ 'အောင်မြေ' ဟူသည်လည်း မာရ် ၅ ပါးကိုအောင်ရာ အပ္ပရာဇိတပလ္လင်ဖြစ်သော မြေအဖို့ပင်တည်း။

၈။ 'ဥဒည်း' -ဟူသောစကားသည် 'ဥဒယ' ဟူသောပါဠိစကားမှဖြစ်သည်။ 'နေထွက်ရာအရှေ့အရပ်၌ ရှိသောတောင်' ဆိုလိုသည်။

'ပုဗ္ဗသေလောတုစောဒယော။' -မာဂဓအဘိဓာန်

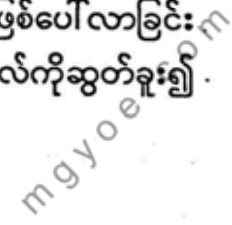
- ၉။ 'ပြုဗ္ဗာ' - ဟူသောစကားသည် 'ပုဗ္ဗာ (ပုရ်ဗ္ဗာ-ဟုဖတ်)' ဟူသော သံသကရိုက်ဘာသာစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'အရှေ့မျက်နှာအရပ်' ဆိုလိုသည်။
- ၁၀။ 'ပလ္လင်' ဟူသောစကားသည် 'ပလ္လင်္က' ဟူသောပါဠိသဒ္ဒါမှ ဖြစ်သည်။ 'ဘုရားတို့သစ္စာ ၄ ပါးတရားကိုသိရာ အပရာဇိတပလ္လင်' - အနက်ကိုဟောသည်။
- ၁၁။ 'ဗောဓိပင်' ဟူသည် 'ဘုရားသခင်တို့ သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိရာအမှီဖြစ်သော သစ်ပင်' ကို ဆိုလိုသည်။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသည် ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်ကိုအမှီပြု၍ ပွင့်တော်မူသဖြင့် ၎င်း ညောင်ပင်ကို 'ဗောဓိပင်' ခေါ်သည်။
- ၁၂။ 'မေတ္တာပေးပေး၊ နတ်ရှင်ပေးသည်။' - ဟူသည် 'အလွန်မေတ္တာရှိ၍ အရှင်နတ်မင်းပေးသည်' ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ 'မေတ္တာယိုယို' - ဟုဆိုအပ်လျက် 'ဣ' သရကို 'ဧ' သရပြောင်းလဲ၍ ကာရန် ကိုဥသောအားဖြင့် 'မေတ္တာပေးပေး' - ဟုစပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ စပ်ဆိုထုံးကား -
'ကျော်ဝန်ဘုန်းဇာတ်၊ ဗြဟ္မဒတ်ဟု၊ မည်မှတ်လွှဲထင်၊ ငါတို့ရှင်ဝယ်၊ တိုင်ပင်ကြံရေး၊ ပညာပေး သား၊ တံဆေးတမန်၊ သံမွန်ထင်ရှား၊ အလွန်များ။' - ဘုရိဒတ်လင်္ကာကြီး
'သိလေဗြဟ္မာ၊ မျက်ရှိန်ပါလျက်၊ မေတ္တာမပေး၊ ငါ့ရင်သွေးကို၊ အလေးမဟိ။' - ဘုရိဒတ်စာတ်ပေါင်းဖျီ
- ၁၃။ 'မျိုးနွယ်ချိုသည်၊ ဟတ္ထိပါလ၊ ငါ့မွေးဘာ' - ဟူသည် 'အမျိုးအနွယ်ကိုမပျက်ရအောင် ဆက်လက်သော အားဖြင့် ချီးပင့်တတ်သော ငါ့မွေးဘာ၏သား ဟတ္ထိပါလ' - ဟုဆိုလိုသည်။ ဤစကားရပ်၌ 'မျိုးနွယ် ချိုသည်' - ဟု 'ချီး' တွင် အောက်မြစ်ရှေ့စီးနှင့် ရေးအပ်လျက် ကာရန်ကိုဥ၍ 'ဣ' သရနှင့် 'ချိ' စပ်ဆိုသည်။

ဤလင်္ကာ ၂၆ တစ်ပိုဒ်လုံးဖြင့် ပိုဒ်စဉ် ၂၅-၈ တွင် အပြည့်အစုံရေးသားခဲ့သော 'အဓိစ္စ ဗေဒ' အစချီသော စတုတ္ထဂါထာတွင် 'တာတ' ဟူသော အာလုတ်^၁ ပုဒ်တစ်ပုဒ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြသည်။

၂၆-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္ထ)

ကမ္ဘာဦး၌ ဇာတိခေတ်အတွင်းရှိ ၁ သိန်းသောစကြဝဠာတို့သည် တစ်ခါတည်းပျက်ကျပြီးနောက် တစ်ဖန်ပေါ်ထွန်းလာကြမည်ရှိသောအခါ၌ ကမ္ဘာပြုမိုးကြီးသည်ထန်စွာရွာ၍ လောကဓာတ်ကုဋေ ၁ သိန်းအတွင်းတွင် ကျယ်ဝန်းစွာသောရေလဟာပြင်ကြီး ဖြစ်လေ၏။ ထိုရေသည် တဖြည်းဖြည်း ခန်းခြောက် ခဲ့၍ လူတို့နေရာသို့ရောက်သောအခါ စကြဝဠာ ၁ ခု-၁ ခုတွင် ကျွန်းကြီး ၄ ကျွန်း ထိုရေပြင်ထက်ပေါ် ထွန်းရာတွင် မြေများတို့၏မှန်ကင်းသဖွယ် မြင့်မြတ်သည်ဖြစ်၍၊ ရှေးဦးရှေးဖျားပေါ်ထွန်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ကြောင့် မြေများ၏အစ်ကို မြေဗဟိုဖြစ်သော သုံးလူ့ဆွေမြတ်စွာဘုရားတို့သည် မဂ်၊ ဖိုလ်ကိုဆွတ်ခူး၍

၁။ 'အာလုတ်' - ယနေ့သတ်ပုံ။

မာရ် ၅ ပါးကိုအောင်မြင်တော်မူရာ ဗောဓိပင်၏ဥဒည်းတောင်ရှိရာ အရှေ့ဘက်မျက်နှာ ဌာတည်ရှိသော မြေတို့၏အထွတ်အချာဖြစ်သောပလ္လင်ကဲ့သို့ သားတွင် အကြီးဆုံးမြောက်ထိုက်သော နတ်မြတ် မေတ္တာ အလွန်ရှိ၍ပေးပေသော ငါ၏ရင်သွေးများတို့၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော ထူးသောဘုန်းကံဖြင့် အမျိုးအနွယ်ကို ချီးပင့်ရန်အဦးမွေးဖွားသော ငါ၏သားကြီးဟတ္ထိပါလ။

၂၇

သကျရူပံ၊ ကြံကြံသမျှ၊ တောင့်တရာရာ၊ တတ်ကောင်းပါလျက်၊
ဝိဇ္ဇာသိပ္ပ၊ လူ့ကိစ္စကို၊ ငယ်ကမသင်၊ ပျော်ပါးလွင်မှု၊ အကြင်သူအား၊
စကားချေတင်၊ သဘင်မပြု၊ ခံတွင်းမဲ့သို့၊ ချီတဲပညာ၊ ညှိုးမျက်နှာနှင့်၊
ရွံရှာလန့်ထိတ်၊ အသံဆိတ်၏။ တိတ်တိတ်မနေ၊ ဆိုပါချေလည်း၊
မပြေမပြစ်၊ အထစ်ထစ်လျှင်၊ ကျစ်လစ်မရှိ၊ အငြိငြိတည့်။ ဟုတ်လိ
နိုးနိုး၊ ဆင်ကန်းတိုးသို့၊ အကျိုးအကြောင်း၊ ကောင်းကောင်းမမှန်၊
သမ္မန်ပါဌ်လျှောက်၊ ရှေ့နောက်မညီ၊ အစီအလျဉ်၊ အစဉ်မသင့်၊ တဖျင့်
တပါး၊ ရယ်ဖွယ်များခဲ့။ ဘိုးဘွားမိဘ၊ သူကြီးမရွံ၊ မလျမညှိုး၊
မစိုးမရိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်သို့၊ ရွှေအိမ်ဘုံမြင့်၊ ခုနစ်ဆင့်ထက်၊ နေလင့်
ကစား၊ ပြာသာဒ်ဖျားဝယ်၊ နားသည်ကျိုးမျှ၊ ပမာကျလိမ့်။ အင်္ဂုပစ္စင်၊
သွင်ပြင်ရုပ်ဝါ၊ ပြည့်စုံပါလည်း၊ နံ့သာလှိုင်ခြင်း၊ ဂုဏ်နံ့ကင်းမှု၊
အဆင်းလှဆန်း၊ လူ့ပေါက်ပန်းဟု၊ သွပ်မှန်းသိထွေ၊ ကဲ့ရဲ့လေအံ့။
လုပ်ခြေလုပ်လက်၊ စဉ်ဆက်နည်းမှီး၊ မကျင့်သီးသော်၊ ချည်းနှီးဥစ္စာ၊
လိုခါမရ၊ ကြောင့်ကြစိုးရိမ်၊ ဖန်ကြိမ်များစွာ၊ အိုသောခါ၌၊ မဟာဒုက္ခ၊
တွင်းဆုံးကျသည်။ ။ နောင်တနှလုံးမငြိမ်တည်း။

၂၇-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'သကျရူပံ၊ ကြံကြံသမျှ၊ တောင့်တရာရာ၊ တတ်ကောင်းပါလျက်၊ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပ၊ လူ့ကိစ္စကို၊ ငယ်က
မသင်၊ ပျော်ပါးလွင်မှု၊ -ဟူသည်ကား 'ငယ်ရွယ်စဉ်အခါက ကြံသမျှ တောင့်တသမျှကို ပြီးစီး
အောင် တတ်နိုင်သောသဘောရှိပါလျက် လူတို့တတ်အပ်ရာအတတ်ပညာတို့ကို မသင်မကြား
ပျော်ပါးမေ့လျော့၍နေမှု' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'သကျ' သဒ္ဒါ- 'တတ်စွမ်းနိုင်ခြင်း' အနက်၊ 'ရူပ' သဒ္ဒါ- 'သဘော' ဟူသောအနက်ကို
ဟောသည်။ ထို 'သကျရူပံ' -ဟူသောပုဒ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို 'ကြံကြံသမျှ၊ တောင့်တရာရာ၊ တတ်
ကောင်းပါလျက်၊ -ဟူသော နောက် ၃ ပဒဖြင့် ဖော်ပြစပ်ဆိုတော်မူသည်။

၁။ 'တတ်ကောင်းစွာသား၊ -သာမှု။

၂။ 'သမ္မန်မလျှောက်၊ -ဟံ့မှ၊ ဘားမှု။

ဤနေရာ၌ 'သကျရုပ်၊ ကြံကြံသမျှ၊ တောင့်တရာရာ၊ တတ်ကောင်းစွာသား၊ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပာ၊ လူ့ကိစ္စကို၊' စသည်ဖြင့် လူအများတို့ ဖတ်ရွတ်ရေးသားတတ်ကြသည်။ ဤသို့ဖတ်ရွတ်လျှင် 'တတ်ကောင်းစွာသား' -ဟူသောပုဒ်သည် 'ဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပ' ဟူသောနောက်ပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သွား၍ 'ကြံကြံသမျှ၊ တောင့်တတိုင်းကို ပြီးစေခြင်းငှာတတ်နိုင်သော အတတ်ပညာ' -ဟူသောအဓိပ္ပာယ် ပေါက်လိမ့်မည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုရည်၍ စပ်ဆိုသည်မဟုတ်။

ဤ 'သကျရုပ်' ချီသောလင်္ကာပုဒ်ကို ဒွါဒသနိပါတ် ဇနသန္ဒဇာတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော 'သကျရုပ် ပုရေသန္တံ၊ မယာသိပ္ပံနသိက္ခိတံ။

ကိစ္ဆာဝုတ္တိ အသိပ္ပဿ၊ ဣတိပစ္ဆာနုတပ္ပတိ။ ။' -ဟူသောပါဠိတော်နှင့်အညီ စပ်ဆိုခြင်း ဖြစ်၍၊ ထိုသူတို့ဖတ်ရွတ်ခြင်းသည် မှားသည်။

'ပုရေ၊ ပထမရွယ် နနယ်ပျိုသေး ရှေးငယ်သောအခါ၌။ သန္တံ၊ ထင်ရှားရှိစွာ ဆရာသမားကို။' ပရိယုပါသိတွာ၊ ဆည်းကပ်မှီဝဲ၍။ သကျရုပ်၊ သင်ကြားပြုလုပ်ခြင်းငှာ တတ်စွမ်းနိုင်သောသဘော ရှိပါလျက်။'

တစ်နည်းကား- 'ပုရေ၊ ရှေးငယ်သောအခါ၌။ သကျရုပ်၊ စွမ်းနိုင်သောသဘောသည်။ သန္တံ၊ ထင်ရှားရှိပါလျက်။'

(ရှေးနည်းကား- မန်လည်ဆရာတော်၏နည်း။ နောက်နည်းကား- လုံးတော်ဆရာတော်၏ နည်းဖြစ်သည်။)

'သိပ္ပံ၊ လူတို့တတ်ရာ အဋ္ဌာရသ တတ်သိပ္ပကို။ မယာ၊ ငါ သည်။ နသိက္ခိတံ၊ မသင်မှီ။ အသိပ္ပဿ၊ အတတ်ပညာမရှိပါသောငါ့အား။ ဝုတ္တိ၊ အသက်မွေးမြူရခြင်းသည်။ ကိစ္ဆာ၊ ဆင်းရဲ ပြိုင်ဘက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပစ္ဆာ၊ ကြီးမားအိုမင်းသောနောက်အခါ၌။ အနုတပ္ပတိ၊ အဖန်တလဲလဲ ဝမ်းထဲပူရှိန် စိုးရိမ်ပင်ပန်းရ၏။' -ဤကားအနက်။

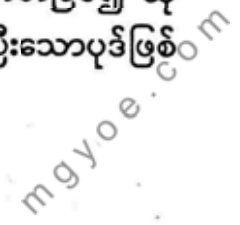
၂။ 'ဝိဇ္ဇာသိပ္ပာ၊ လူ့ကိစ္စကို၊' -ဟူရာ၌ 'ဝိဇ္ဇာ' သဒ္ဒါ၊ 'သိပ္ပ' သဒ္ဒါတို့သည် 'အတတ်ပညာ' အနက်ဟော ချည်း ဖြစ်သည်။

လူတို့တတ်အပ်ရာသော 'ဝိဇ္ဇာ' မည်သောအတတ်၊ 'သိပ္ပ' မည်သောအတတ်ပညာတို့သည် ၁၈ ပါးစီရှိကြကုန်သည်။ ထိုအတတ်ပညာ ၂ မျိုးတို့တွင်

* ဝိဇ္ဇာအတတ် ၁၈ ပါး၏သရုပ်တို့ကား-

- ၁- ဣရု = ဣရုဗေဒင်ကျမ်းအတတ်။
- ၂- ယဇု = ယဇုဗေဒင်ကျမ်းအတတ်။
- ၃- သာမ = သာမဗေဒင်ကျမ်းအတတ်။
- ၄- အာထဗ္ဗဏ = အာထဗ္ဗဏဗေဒင်ကျမ်းအတတ်။ 'အာတပ္ပန' -ဟုရေးကြသည်ကား မှားသည်။ အထဗ္ဗဏမည်သောရသေ့ စုဆောင်းဟောကြားအပ်သော အတတ်ဖြစ်၍ ထို ဗေဒင်ကို 'အာထဗ္ဗဏ' ခေါ်သည်။ 'အထဗ္ဗဏပုဒ် အဏ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့်ပြီးသောပုဒ်ဖြစ် ကြောင်း သင်္သကရိုက်အဘိဓာန်တို့၌ လာသည်။

၁။ ၅၅၀ စာတော်စဉ်-၄၆၈။

၅- ကပ္ပ = ယဇ်ပူဇော်ရာမဏ္ဍိရာနှင့် ဗြာဟ္မဏတို့ကို မည်ကဲ့သို့အသုံးချရမည်ကို ဖော်ပြသော ကျမ်းအတတ်။

၆- သိက္ခာ = ဗေဒင်ကျမ်းကြီးတို့ကို မည်ကဲ့သို့ဖတ်ရွတ်ရမည်ကို ဖော်ပြသောကျမ်းအတတ်။

၇- ဆန္ဒ = ဝိုဏ်းတို့နှင့်အညီ ဂါထာဖွဲ့နည်းတို့ကိုညွှန်ပြသော ဆန်းကျမ်းအတတ်။

၈- နိရုတ္တ = ဗေဒင်ကျမ်းကြီးတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကိုဖော်ပြသော ကျမ်းအတတ်။

၉- ဗျာကရဏ = ဗျာကရဏ်းသဒ္ဒါကျမ်းအတတ်။

၁၀- ဇောတိသ = နက္ခတ်ကျမ်းအတတ်။

၁၁- မိမံသာ = ဗေဒင်ကျမ်းကြီး၏အဓိပ္ပာယ်ကို အသီးသီးယူကြ၍ မညီမညွတ်ရှိသည်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြရာဖြစ်သော ကျမ်းအတတ်။ ဤအတတ်ကို ဇေမိနိဆရာ စီရင်သည်။ ဗျာသဆရာစီရင်သော ဝေဒန္တအတတ်လည်း မိမံသာအတတ်တွင် ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့်- ဇေမိနိဆရာစီရင်သောကျမ်းကို 'ပုဗ္ဗမိမံသာ'၊ ဗျာသဆရာစီရင်သောကျမ်းကို 'ဥတ္တရမိမံသာ' ဟုခေါ်ကြသည်။

၁၂- နျာယ = ဂေါတမရသေ့ရေးသားထားအပ်သော လူသတ္တဝါတို့၌မြဲသော အတ္တရှိကြောင်း စသည်တို့ကို ထင်ရှားပြရန် အကြောင်းယုတ္တိတို့ဖြင့် စိစစ်ခြင်းနည်းလမ်းတို့ကိုဖော်ပြ သော နျာယသုတ် အစရှိသောတက်ကျမ်းအတတ်။

၁၃- ဓမ္မသတ္တ = ဓမ္မသတ်ကျမ်းအတတ်။

၁၄- ပုရာဏ = ဗြဟ္မာပုရာဏ်စသော ရှေးစကားဟောင်းအတတ်။

၁၅- အာယုဗေဒ = ဆေးကျမ်းအတတ်။ 'အာယုဗေဒ'ကို 'သက်ကြည့်ဗေဒင်'-ဟု ဆရာ အချို့တို့ ပြန်ဆိုကြခြင်းသည် မမှန်။ အာယုဗေဒကို 'တိကိစ္ဆာသတ္ထိ'-ဟူ၍ သဒ္ဒကပ္ပ ဒုမအဘိဓာန်ကျမ်း၌ ဖွင့်ဆိုသည်။

၁၆- ဓနုဗေဒ = လေးအတတ်။

၁၇- ဂန္ဓဗ္ဗဝေဒ = ကခြင်း၊ သီခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းအတတ်။

၁၈- အတ္တသတ္တ = နိတိကျမ်းအတတ်။ ထို့ကြောင့်-

'အင်္ဂါနိဝေဒါစတ္တာရော၊ မိမံသာနျာယ ဝိတ္တာရော၊ ဓမ္မသတ္တပုရာဏ်စ၊ ဝိဇ္ဇာဟျေတာ စတုဒ္ဒသ။ အာယုဗေဒေါ ဓနုဘေဒေါ၊ ဂန္ဓဗ္ဗဇ္ဇေတိတေတြယ၊ အတ္တသတ္တစတုတ္ထဉ္စ၊ ဝိဇ္ဇာ ဟျဋ္ဌာဒသေဝတာ။'-ဟူ၍ ဗိသနုပုရာဏ်ကျမ်း၌ လာသတည်း။ အဓိပ္ပာယ်ကား-

'ကပ္ပ၊ သိက္ခာ၊ ဆန္ဒ၊ နိရုတ္တ၊ ဗျာကရဏ၊ ဇောတိသ-ဟူသော ဝေဒင် ၆ ပါး၊ ဣရု၊ ယဇ၊ သာမ၊ အာထပ္ပဏ-ဟူသော ဗေဒင် ၄ ကျမ်း၊ မိမံသာအတတ်၊ နျာယအတတ်၊ ဓမ္မသတ်ကျမ်းအတတ်၊ ပုရာဏ်ကျမ်းအတတ်၊ ဆေးကျမ်းအတတ်၊ လေးအတတ်၊ ကခြင်း၊ သီခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းအတတ်၊ နိတိကျမ်းအတတ်-ဟူ၍ ဝိဇ္ဇာမည်သောအတတ်တို့သည် ၁၈ ပါး ရှိကုန်၏။'-ဟူ၍ဆိုလိုသည်။

* ၁၈ ပါးကုန်သော 'သိပ္ပ' မည်သောအတတ်တို့၏သရုပ်တို့ကို လောကနီတိကျမ်း၌
 'သုတိသမုတိသင်္ချာစ ယောဂါနီတိဝိသေသိကာ၊
 ဂန္ဓဗ္ဗာဂဏိတာစေဝ ဓနုဗေဒါစပူရဏာ။
 တိကိစ္ဆာဣတိဟာသာစ ဇောဘိမာယာစဆန္ဒတိ၊
 ကေတုဘမန္တာသဒ္ဓါစ သိပ္ပာဋ္ဌာရသကာဣမေ။ ။' -ဟူ၍ပြဆိုလေသည်။

ထိုဂါထာကို ရှေးဆရာကြီးများမြန်မာပြန်ဆိုကြသည်ကား- အချို့မှားယွင်းလျက်ရှိ၍၊ နောက်
 လူများလည်း အမှန်ကို အကုန်အစင်မသိကြရသောကြောင့် ထိုအတတ် ၁၈ ပါးတို့၏သရုပ်ကို
 သက္ကဋ္ဌအဘိဓာန်၊ မာဂဓအဘိဓာန်ကျမ်း၊ ဟိန္ဒူဘာသာကျမ်း စသည်တို့နှင့်အညီ ရေးသားလိုက်
 ပေအံ့။

အဋ္ဌာရသသိပ္ပသရုပ်မှာ

၁- သုတိ = 'ဣရ၊ ယဇ၊ သာမ၊ အာထဗ္ဗဏ' တည်းဟူသော ဗေဒင်ကျမ်းကြီးအတတ်။
 လောကနီတိသျှဆရာမူကား 'သုတိ' ကို 'အကြားအမြင်အတတ်' ဟု မြန်မာပြန်ဆို
 သည်။ ဤသို့ပြန်ဆိုခြင်းသည် မှားသည်။ ဤ 'သုတိ' ဟူသောပါဠိစကားသည်
 'ဣတိ' (ရုရတိ-ဟုဖတ်) ဟူသော သင်္သကရိုက်စကားမှ ဖြစ်သည်။

ဤ 'သုတိ' သဒ္ဓါသည် 'သဒ္ဓေဝေ ဒေသဝေသုတိ' ဟူသော အဘိဓာန်ပုဒ်
 ပိကာကျမ်းနှင့်အညီ 'အသံ' ဟူသောအနက်၊ 'ဗေဒင်' ဟူသောအနက်၊ 'ကြားခြင်း'
 ဟူသောအနက်တို့ကိုဟောရာတွင် ဤအရာ၌ 'ဗေဒင်' ဟူသောအနက်တို့ကို ဟော
 သည်ဟု မှတ်ရမည်။ 'ဝေဒ' သဒ္ဓါ၊ 'မန္တ' သဒ္ဓါ၊ 'သုတိ' သဒ္ဓါတို့သည် 'ဗေဒင်'
 အနက်ဟောပရိယာယ်တို့ချည်း ဖြစ်သည်။

ထိုကြောင့်- ၎င်းအဘိဓာန်ကျမ်း၌ပင် 'ဝေဒေါမန္တော၊ သုတိတ္ထိယံ။' -ဟူ၍မိန့်
 သည်။

'ဣရ၊ ယဇ၊ သာမ၊ အာထဗ္ဗဏ' -ဟူသောဗေဒင်အတတ်ကို ဘယ်ကြောင့်
 'သုတိ' ခေါ်သနည်း။-ဟူမူ ဟိန္ဒူဘာသာ၌ ဗြဟ္မာသည် အခါခပ်သိမ်းလောက၌
 အမြန်စွာ ရှိသည်။ ထိုဗြဟ္မာကြီးမှထွက်သက်လေကဲ့သို့ ထိုဗေဒင်အတတ်သည်ထွက်နေ၍
 ထိုအတတ်လည်း နိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုအတတ်သည် 'အသံတည်း' ဟူသော သဒ္ဓနှင့်စပ်
 သောကြောင့် ထိုသဒ္ဓလည်း နိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုသဒ္ဓနှင့်စပ်သော ဗေဒင်အတတ်ကို
 အဘိဉာဉ်ရသောရသေ့တို့ ဒိဗ္ဗသောတအဘိဉာဉ်အစွမ်းအားဖြင့် တိုက်ရိုက်တပ်အပ်
 ကြားရသောကြောင့် ထိုဗေဒင်အတတ်ကို 'သုတိ' ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့်- ဟိန္ဒူ
 ဘာသာဝင်သူတို့သည် ဗေဒင်ကျမ်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူတို့ ဘုရားဟောပါဠိတော်ကို
 ယုံကြည်သကဲ့သို့ အလွန်ယုံကြည်ကြလေသည်။

၂- သမုတိ = ဓမ္မသတ်ကျမ်းအတတ်။

ဤသမုတိ ဟူသောစကားသည် 'သ တိ' ('ဆမရိတိ'-ဟုဖတ်) ဟူသော သင်္သကရိုက်ဘာသာစကားမှ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ 'သမုတိ'ကို 'ဓမ္မသတ်ကျမ်းအတတ်' ဟု ပြန်ဆိုခြင်းသည် 'သမုတိတုဓမ္မသံဟိတာ' ဟူသော အမရကောသအဘိဓာန်ပါဠိကို 'ယာမန္တာဒိဘိပဏိတာ ဓမ္မသံဟိတာ ဓမ္မဗောဓတ္ထံ ရစိတာသံဟိ တာသာသမုတိ။' -ဟူ၍ မဟေသုရဆရာစီရင်သော အမရကောသဋီကာ၌ ဖွင့်သည်နှင့် ညီညွတ်သည်။ အမရကောသပါဠိနှင့် ၎င်းဋီကာပါဠိကို ဖတ်လွယ်စေခြင်းငှာ မာဂပြန်၍ ရေးလိုက် သည်။

ဤသမုတိ ဟူသောစကားသည် 'မှတ်မိခြင်း' အနက်ကို ဟောသည်။ ဓမ္မ သတ်ကျမ်းအတတ်သည် ဗြဟ္မာကြီးမှ တိုက်ရိုက်ကြားရသည်မဟုတ်။ တစ်ဆင့်ကြား၍ မှတ်မိသည်အတိုင်း ရေးသားထားသောကြောင့် 'သမုတိ' ခေါ်သည်။

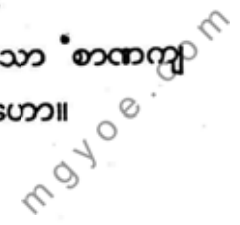
၃- သင်္ချာ = ကပိလရသေ့စီရင်အပ်သော 'သတ္တဝါသည် နိစ္စဖြစ်သော ပြဇာန' ဟူ၍လည်း ကောင်း၊ 'ပကတိ' ဟူ၍လည်းကောင်းခေါ်သော တတ္တသဘောတရားသည် 'ပုရိသ' ဟု ခေါ်သော အတ္တနှင့် ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်လာကြောင်းစသည်တို့ကို ဖော်ပြသော သင်္ချာအတတ်။

၎င်းအတတ်ကို 'သင်္ချာ' ဟုခေါ်သည်ကား ပကတိအစရှိကုန်သော ၂၅ ပါးကုန်သော တတ္တသဘောတရားတို့ကို ရေတွက်အပ်သောကြောင့် 'သင်္ချာအတတ်' ခေါ်လေသည်။ ၎င်းအတတ်ကို သင်္ချာသုတြ၊ သင်္ချာကာရိကာ-စသောကျမ်းတို့၌ ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်- လောကနီတိနိသျဉ် သင်္ချာကို 'အရေအတွက်အတတ်'-ဟု မြန်မာပြန်ဆိုခြင်း သည် မှားသည်။

၄- ယောဂ = ပါတဉ္စလီရသေ့စီရင်အပ်သော အာရုံကိုချုပ်တည်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသော အားဖြင့် 'ဇီဝအတ္တ'-ဟုခေါ်သော သတ္တဝါ၏ဝိညာဏ်နှင့် 'ပရမအတ္တ' ခေါ်သော ဗြဟ္မာ ကြီး၏ဝိညာဏ်သည် ပေါင်းဆုံမိသဖြင့် တစ်ခုတည်းဖြစ်သွား၍ သေကြေခြင်းမရှိ။ မြခြင်း သို့ ရောက်နိုင်ရန်နည်းလမ်းကို ညွှန်ပြသော ယောဂကျမ်းအတတ်။ ဤယောဂအကျင့်ကို ကျင့်သူကို 'ယောဂီ' ခေါ်သည်။ ဤအတတ်သည် ယောဂသုတြ၊ ယောဂသာရသင်္ဂဟ- စသောကျမ်းတို့၌လာသည်။

ထို့ကြောင့်- 'ယောဂ' ဟူသောလောကနီတိစကားကို 'တံစဉ်း၊ စူး၊ ဆောက် အတတ်' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'ဗိသုကာအတတ်' ဟူ၍လည်းကောင်း အနက်ပေးကြခြင်း သည် မှားသည်။

၅- နိတိ = လူမျိုး ၄ ပါးတို့ကျင့်ဆောင်ရန် လောကဝတ် စသည်တို့ကိုဖော်ပြသော 'စာဏကျ နိတိ' အစရှိသောနိတိကျမ်းအတတ်။ 'နိတိ'သဒ္ဒါ-'ညွှန်ပြရာ' အနက်ဟော။

၆- ဝိသေသိကာ = ကဏာဒရသေ့စီရင်အပ်သော သတ္တဝါလောကတို့သည် အသီးအသီး နိစ္စဖြစ်သော မရေမတွက်နိုင်အောင်များပြားသော၊ လူတို့မျက်စိဖြင့်မမြင်နိုင်အောင် အလွန် သေးသော အဏုမြူဓာတ်မှုန်တို့၏ ပေါင်းဆုံစုဝေးမိခြင်းကြောင့်ဖြစ်လာကြောင်း စသည်ကို ဖော်ပြသော ဝိသေသိကာအတတ်။ ဤ 'ဝိသေသိကာ' ဟူသောစကားသည် 'ဝဲဇေမိက (ဝိုက်ဆေရှိုက-ဟူ၍ဖတ်) ဟူသော သင်္သကရိုက်စကားကို မာဂဘောသာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအတတ်၌ ပဒတ္တ ၇ ပါးတို့ကို စ၍စီစဉ်ရေးထားသည်။ ၎င်း ၇ ပါးသရုပ် မှာ-

၁။ ဒဗ္ဗ = ခြပ်။

၂။ ဂုဏ = ဂုဏ်။

၃။ ကမ္မ = အလုပ်။

၄။ သာမည = အများနှင့်ဆက်ဆံခြင်း။

၅။ ဝိသေသ = အသီးအခြားဖြစ်ခြင်း။

၆။ သမဝါယ = အမြဲစပ်ယှက်ခြင်း။

၇။ အဘာဝ = မရှိခြင်း။-ဟူ၍ ၇ ပါးတည်း။

ထို ၇ ပါးတို့တွင် 'ဝိသေသ' ဟူသော ပဒတ္တကိုအစွဲပြု၍ ဤအတတ်ကို 'ဝိသေ သိကာ' ဟုခေါ်လေသည်။ ဤအတတ်ကို ဝိသေသိကာဒဿန အစရှိသောကျမ်းတို့၌ ရေးသားဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

ထို့ကြောင့်- ဤ 'ဝိသေသိကာ' ဟူသောစကားကို 'ယာယီ, 'ယတြာ စသော ဗျာကရိုဏ်းအတတ်'-ဟု မြန်မာပြန်ကြခြင်းသည် မှားသည်။

၇- ဂန္ဓဗ္ဗာ = ကခြင်း, သီခြင်း, တီးမှုတ်ခြင်း သဘင်အတတ်။

၈- ဂဏိတာ = 'အက္ခရာသင်္ချာ, ဂဏန်းသင်္ချာ, ဂဲအိုမေထရီအတတ်တည်း' ဟူသော 'ပါဠိဂဏိတ, ဝိဂဏိတ, ရေခါဂဏိတ' ခေါ်သော 'အတွက်အချက်' အတတ်။ ဂဏိတကို 'လက်ပစ်အတတ်' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'ဗျာကရိုဏ်းအတတ်' ဟူ၍လည်း ကောင်း မြန်မာပြန်ဆိုကြခြင်းသည် မမှန်။ 'ဂဏိကာ' ဟူ၍လည်းရှိ၏။ အနက်အတူတူပင်။

၉- ဓနုဗေဒ = လေးအတတ်။

၁၀- ပူရာဏာ = ရှေးစကားဟောင်းဖြစ်သော ပူရာဏ်ကျမ်းအတတ်။ ဤပူရာဏ်ကျမ်းတို့ကား ဗြဟ္မာပူရာဏ်စသော မူလပူရာဏ်ကျမ်းကြီး ၁၈ ကျမ်း, သနက္ကမာရစသော ဥပပူရာဏ် ၁၈ ကျမ်းရှိသည်။

၁၁- တိကိစ္ဆာ = စရက, သုသုတ, ဘာဝပုကာသ-အစရှိသောဆေးကျမ်းအတတ်။

၁၂- ဣတိဟာသာ = ရှေးပညာရှိတို့ ဖွဲ့ဆိုစီကုံး၍ထားအပ်သော ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်းစသည်တို့ကို ဖော်ပြသောကျမ်းများအတတ်။ ဤသို့ မြန်မာပြန်ဆိုခြင်းသည် 'ဣတိဟာသာပုရာဝတ္ထု ပဗန္ဓောဘာရတာဒိကော။' -ဟူသောအဘိဓာနပုဒ်ပိကာကျမ်းနှင့်အညီ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်- လောကနီတိနိသျှန္တိ 'ဣတိဟာသာကို ရယ်ရွှင်မှုအတတ်' -ဟု မြန်မာပြန်ဆိုခြင်းသည် မှားသည်။ ဤဘာရတမင်းတို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုဆိုရာဖြစ်သော ကျမ်းကို 'မဟာဘာရတကျမ်း' ခေါ်သည်။

ရာမမင်း၊ လက္ခဏမင်းတို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်းစာသည်လည်း ဣတိဟာသာအတတ်ပင် တည်း။ ၎င်းတို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိသည် 'ရာမာယန' မည်သောကျမ်း၌ သက္ကဋဘာသာဖြင့် ရေးလျက်ရှိသည်။

၁၃- ဇောတိ = ဇောတိသတ္တ အစရှိသော နက္ခတ်ကျမ်းအတတ်၊ 'ဟူးရားကျမ်းအတတ်' ဟူ၍လည်း ရှေးဆရာကြီးတို့မြန်မာပြန်ဆိုကြသည်။ 'ဟူးရား' ဟူသော မြန်မာစကား ဟောင်းသည် 'နက္ခတ်' အနက်ဟောသော 'ဟောရာ' ဟူသော သက္ကဋဘာသာစကားမှ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်- 'နက္ခတ်ကျမ်း' ဆိုသည်နှင့် 'ဟူးရားကျမ်း' ဆိုခြင်းသည် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

လောကနီတိနိသျှန္တိ 'ဇောတိ' ကို 'ဗေဒင်အတတ်' ဟူ၍ မြန်မာပြန်ဆိုရာ၌ နက္ခတ်တို့အသွားအလာကို အကြောင်းပြု၍ ကောင်း-မကောင်းကိုဟောသော ဗေဒင်အတတ်ကို ရည်၍ဆိုလျှင် မှန်မည်။ ဣရ၊ ယဇ၊ သာမ၊ အာထဗ္ဗဏဗေဒင်ကျမ်းကြီးများအတတ်ကို 'ဇောတိ' သဒ္ဒါမဟော ဟူ၍မှတ်။

၁၄- မာယာ = လှည့်ပတ်မှုအတတ် (ဝါ) မျက်လှည့်အတတ်။

ဤအတတ်သည် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ အလေးမှုသောအတတ် မဟုတ်။ ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၏ ကျမ်းဂန်တို့၌လာသော အတတ်ပညာကြီးမျိုးတို့တွင် မပါဝင်။ နျာယအတတ်ကို 'မာယာ' ဟုပြင်၍ အနက်ပေးဟန်ရှိသည်။ ပြဆိုအပ်ပြီးသော ဝိဇ္ဇာ ၁၈ ပါးတွင် နံပါတ် ၁၂ အတတ်ကို ကြည့်။

၁၅- ဆန္ဒတိ = ပိင်္ဂလ၊ ဆန္ဒောမဉ္ဇရီ စသော ဆန်းကျမ်းအတတ်။

၁၆- ကေတုဘံ = စန္ဒြာလောက၊ ကာဗျဒိပိကာ၊ သာဟိတျဒပုန-အစရှိသော အလင်္ကာကျမ်းအတတ်။

ဤအနက်ကား 'ကေတုဘန္တုကြိယာကပ္ပ ဝိကပ္ပေါကဝိနံဟိတော' ဟူသော အဘိဓာနပုဒ်ပိကာကျမ်းနှင့်အညီတည်း။ အနက်ကား- 'ကဝိနံ၊ ပညာရှိတို့၏။ ဝါ- လင်္ကာဆရာတို့၏။ ဟိတော၊ အစီးအပွားကိုပြုတတ်သော။ ကြိယာကပ္ပဝိကပ္ပေါ၊ နှုတ်မြွက်ခြင်း ကိရိယာကိုပိုင်းခြားရာ အထူးကြံရာဖြစ်သောအလင်္ကာကျမ်းသည်။ ကေတုဘံ၊ 'ကေတုဘ' မည်၏။

သည်ကိုရည်၍ 'ဟူးရားဂဏန်း၊ ဆန်းအလင်္ကာ၊ သဒ္ဒါအမျိုး၊ ကျမ်းရိုးရာ၊ မတ္တဒ နှင့်၊ အတ္တဂတ်၊ အဘိဓာန၊ ကေတုဘက၊ စသည်ကျယ်ဝန်း၊ သွယ်သွယ်ဆန်းလျက်၊ ပွန်းပွန်းတီးတီး၊ နှုတ်တွင်ပြီး၏၊' -ဟူ၍ ဇနကပျို့တွင် စပ်ဆိုလေသည်။

လောကနီတိပါဠိအများ၌ 'ကေတုမန္တာစ သဒ္ဒါစ' -ဟူ၍ရှိသဖြင့် ၎င်းနိသျှ၌ ကေတု ကို 'သံတမန်အတတ်' ဟူ၍ မြန်မာပြန်ဆိုလေသည်။ ဤသို့ပြန်ဆိုခြင်းသည် မသင့်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင် 'ကေတု' သဒ္ဒါသည် သံတမန်အတတ်ဟောကြောင်း မာဂဓ၊ သက္ကဋအဘိဓာန်တစ်စုံတစ်ရာတို့၌ မတွေ့မိ။ ထိုသံတမန်အတတ်ကိုဖော်ပြသော ကျမ်း သီးကျမ်းထူး မရှိ။ နီတိကျမ်းတွင်ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ သံတမန်အတတ်ကို အတတ်အသီးအခြား အဖြစ်ဖြင့် မဆိုထိုက်။

မိလိန္ဒပဉ္စာဝတ္ထု၌ကား 'ကေတု' ကို 'လင်းတနားခြင်း၊ ပျားစွဲခြင်း စသည်ကိုမြင်၍ ချမ်းသာ-ဆင်းရဲကို ဟောရာဖြစ်သော နိမိတ်ကျမ်းအတတ်' ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုသည်။ ထိုစကားကိုလည်း အမှန်မယူသင့်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင်

'ကေတု' သဒ္ဒါသည် 'နိမိတ်' ဟူသောအနက်ကိုဟောပါလျှင် လင်းတနားခြင်း စသောနိမိတ်ကို မဟောသင့်။ ဇောတိသတ္တ၊ သရောဒယ-စသော သက္ကဋနက္ခတ်ကျမ်းတို့၌ လာသော ၁၀၁ ပါးအပြားရှိသော ကိတ်ဂြိုဟ်တို့၏အစွမ်းသတ္တိဖြစ်သော နိမိတ်တို့ကိုသာ ဟောသင့်သည်။ ထိုနိမိတ်များ အတတ်သည်လည်း ဇောတိအတတ်တွင်ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ အတတ်အသီးအခြားအဖြစ်ဖြင့် ထပ်မံဆိုသင့်တော့သည်မဟုတ်ဟု ထင်ပေသည်။

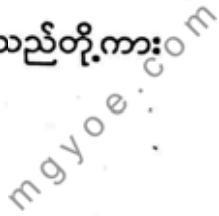
ဤသို့ ရှေးဆရာကြီးများ အနက်ယောဇနာမှားယွင်းခြင်းသည် လောကနီတိပါဠိ၌ 'ကေတုမန္တာစသဒ္ဒါစ' -ဟု မှားနေသောကြောင့် ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ အမှန်ပါဠိမှာ 'ကေတု တံမန္တာသဒ္ဒါစ' -ဟုဖြစ်သင့်သည်ဟု သဘောရသည်။ သို့မှ အတတ်ပညာကြီးတစ်ခုဖြစ် သော အလင်္ကာကျမ်းအတတ်သည် အဋ္ဌာရသသိပ္ပတွင် ပါဝင်မည်။ သို့မဟုတ်လျှင် - ကြွင်းကျန်နေရစ်တော့မည်။

အလင်္ကာကျမ်းသည် တတ်အပ်သောအတတ်ဖြစ်ကြောင်းကို လောကသာရပျို့၌ 'ကျမ်းဂန်ထွေပြား၊ အပါးပါးတည့်၊ မှတ်သားကျယ်ဝန်း၊ ဆန်းအလင်္ကာ၊ နားဝင်စွာ၍၊ ဂါထာဘွဲ့ကျမ်း၊ ခြီးမွမ်းစလောက်၊ မင်းပွဲမှောက်တွင်၊' -ဟူ၍လည်းကောင်း။

ဆုတောင်းခမ်းပျို့၌ 'ဣတိဟာသ၊ ကေတုဘဟု၊ လောကစိန္တာ၊ ဆိုစရာသား၊ စဉ်လာရှေးတီး၊ စကားကြီးနှင့်၊ နည်းသည်ထုံးဖွဲ့၊ အိမ်းအည်းမဲ့လျှင်၊ ထင်ပြုကိုယ်ပူး၊ မြင်ချောဘူးသို့၊ မလူးလျှာစွန်း၊ တောဒည်းဆန်းလည်း၊ ဖြန်းဖြန်းတတ်ပွန်၊ ပဋိဘာန်လျင်လျား၊ ထူးပြားကဗျာ၊ ဖွဲ့စရာသား၊ ဂါထာပုံသေ' -စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း စပ်ဆိုလေသည်။

၁၇- မန္တာ = ဂါထာမန္တန်အတတ်။

၁၈- သဒ္ဒါ = ကာတမြ အစရှိသော သဒ္ဒါဗျာကရုဏ်းကျမ်းအတတ်။ ။ ဤသည်တို့ကား အဋ္ဌာရသသိပ္ပတို့တည်း။

၃။ 'စကားချေတင်၊ သဘင်မပြု၊ ခံတွင်းမဲ့သို့၊'-ဟူသည် 'စကားအချေအတင် လှယ်ဖယ်ပြောဆို ဖော်မရ။ ပွဲမပြည့်။ ပါးစပ်မရှိသလို ဖြစ်သည်။'-ဆိုလိုသည်။
 ဤ၌ 'သဘင်မပြု' ဟူသည် 'ပွဲမပြည့်' ဆိုလိုသည်။ စကားပြောရန်စည်းဝေးသော ပရိသတ်ပွဲ သဘင်၌ သူနာချင်ဖွယ် တင့်တင့်တယ်တယ် လှယ်ဖယ်ပြောစွမ်းဆိုစွမ်းရှိသောသူကို 'ပွဲပြည့်သော သူ' ဟုခေါ်ကြသည်။ 'သဘင်မပြည့်' ဟုဆိုသင့်လျက်၊ 'မပြည့်' တွင် ညသတ်ကို နောက်ပစ် ပြောင်းလဲ၌ ကာရန်အလိုငှာ 'နှိုင်းရှည့်' ကို 'နှိုင်းရှိ'၊ 'မတည့်'သည်ကို 'မတဲ့'၊ 'အလှည့်'ကို 'အလှဲ့' -ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့ 'မပြု' ဟူ၍စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။
 'ပညာပွဲပြည့်၊ ငါနှင့်ရှည့်လျက်၊ တပည့်များထွတ်။'-သံဝရဖျို့
 'သီလချို့တဲ့၊ သီတင်းမဲ့သော်၊ စေ့ပြွဲခွဲပါး၊ သစ်သီးသားသို့၊'-ပါရမီခဏ်းဖျို့
 ဤသည်တို့ကား သာဓကတည်း။

၄။ 'အကျိုးအကြောင်း၊ ကောင်းကောင်းမမှန်၊ သမ္ပန်ပါဠိလျှောက်၊ ရှေ့နောက်မညီ၊'-ဟူရာ၌ 'သမ္ပန်' ဟူသောစကားသည် 'စပ်ခြင်း' အနက်ဟော 'သမ္ပန္န' သဒ္ဒါမှဖြစ်သည်။
 ဤသမ္ပန်သည် 'မုချသမ္ပန်၊ လက္ခဏိကသမ္ပန်၊ ဗျဉ္ဇနသမ္ပန်၊ ဥပမာသမ္ပန်၊ ဟောတုသမ္ပန်၊ ပါဠာနုသာရီသမ္ပန်၊ သာမိသမ္ပန်'-ဟူ၍ ၇ မျိုးရှိသည်။ ထို ၇ မျိုးတို့တွင်
 ၁- ကမ္ဘာဦးသူတို့သည် ရဲရင့်ခြင်းကိုစွဲ၍ နေကို 'သူရိယ'၊ အလိုပြည့်စုံခြင်းကိုစွဲ၍ လကို 'စန္ဒ' ဟုခေါ်ဝေါ်ပြီးလျှင်၊ သူရိယ၊ စန္ဒ အစရှိသောပုဒ်တို့နှင့် နေ၊လအစရှိသောအနက်တို့ကို စပ်၍ထားကြသည့်အရာကို နောက်သားမြေးတို့သည် 'ဤပုဒ်ကား ဤအနက်နှင့်စပ်၏။' -ဟုသိ၍၊ စကားအမျိုးမျိုးတို့ကို ပြောကြသည်။ ဤသို့ ပုဒ်နှင့်အနက် မုချစပ်ဆိုင်သော အစပ်ကို 'မုချသမ္ပန်' ခေါ်သည်။
 ၂- နောက်အခါ ပညာရှိတို့သည် နေကဲ့သို့တန်ခိုးရှိသောသူကို 'သူရိယ'၊ လကဲ့သို့ ဂုဏ်ရှိသော သူကို 'စန္ဒ' အစရှိသဖြင့် ထိုသဒ္ဒါတို့၏ မုချမိမိဟောရင်းအနက်ကိုစွဲ၍ ထိုမုချဟောရင်းအနက် မှတစ်ပါး အခြားအနက်နှင့်စပ်၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို၏။ ဤသို့ ပညာရှိတို့ အခြားအနက်တို့နှင့် သင့်လျော်အောင်ဆွဲ၍စပ်သော သမ္ပန်ကို 'လက္ခဏသမ္ပန်' ခေါ်သည်။
 ၃- ကိရိယာကာရကနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော စကားတစ်ရပ်ဟူသောဝါကျ၊ ထိုဝါကျ တစ်ခုလုံးဖြင့် ရယူအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့၏ အချင်းချင်းစပ်ဆိုင်သောအစပ်ကို 'ဗျဉ္ဇန သမ္ပန်' ခေါ်သည်။
 ၄- ဥပမာနှိုင်းရှည်ရာ၌ ဥပမာနု၊ ဥပမေယျ-၂ ပါးတို့၌ရှိသောဂုဏ်တို့၏ အချင်းချင်းတူညီ စပ်ဆိုင်သောသမ္ပန်ကို 'ဥပမာသမ္ပန်' ခေါ်သည်။
 ၅- အကြောင်းနှင့်အကျိုးတို့၏စပ်ခြင်းသည် 'ဟောတုသမ္ပန်' မည်၏။
 ၆- ပါဠိပါဠိသို့ အစဉ်လျှောက်၍ အနက်သမ္ပန်ခြင်းသည် 'ပါဠာနုသာရီသမ္ပန်' မည်၏။
 ၇- ဇနက၊ ဇည-စသောအခြင်းအရာအားဖြင့် သမ္ပန္နိပုဒ် ၂ ခုတို့၏စပ်ခြင်းသည် 'သာမိသမ္ပန်' မည်၏။

ထိုသမ္ပန် ၇ မျိုးတို့တွင် ဟေတုသမ္ပန်ပျက်ခြင်းကို 'အကျိုးအကြောင်း၊ ကောင်းကောင်း မမှန်' ဟူသောစကားရပ်ဖြင့် ပြသည်။ 'သမ္ပန်ပါဠိလျှောက်၊ ရှေ့နောက်မညီ၊' ဟူသောစကားရပ်ဖြင့် ပါဠာနုသာရီသမ္ပန်ပျက်ခြင်းကို ပြသည်။-ဟူ၍သိအပ်၏။

၅။ 'အစီအလျဉ်၊ အစဉ်မသင့်၊' -ဟူသည် ရှေ့ဆိုရမည့်စကားကိုနောက်၊ နောက်မှဆိုရမည့်စကားကို ရှေ့ထား၍ဆိုသဖြင့် အစဉ်ချွတ်ယွင်းသောကြောင့် 'အပ္ပက္ကမဒေါသရောက်သည်' ဆိုလိုသည်။

၆။ 'တဖျင့်တပါး' ကား ပေါရာဏ။ 'အချွတ်ချွတ်အယွင်းယွင်း' ဆိုလိုသည်။ 'လျှပ်ပြက်ခန့်မျှ၊ မလစ်ရအောင်၊ သီလကွက်ကွာ၊ ဘာဝနာနှင့်၊ မေတ္တာမဆင့်၊ မွေ့သဖြင့်လျှင်၊ တဖျင့်တပါး၊ တရားလွဲလျက်၊ ရဟန်းပျက်၏။' -ဩဝါဒထူးဖျို

၇။ 'အင်္ဂပစ္စင်၊ သွင်ပြင်ရုပ်ဝါ၊ ပြည့်စုံပါလည်း၊' -ဟူသည် 'အင်္ဂါကြီးငယ် အသွင်အပြင် အရုပ်အရည် တို့နှင့် ပြည့်စုံပါသော်လည်း' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'အင်္ဂပစ္စင်' ဟူသောစကားသည် 'အင်္ဂပစ္စင်' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂပစ္စင်ကို 'အင်္ဂ-ပတိအင်္ဂ' ဟုပုဒ်ဖြတ်။ 'အင်္ဂ'သဒ္ဒါ-'အင်္ဂါကြီး'အနက်။ 'ပတိအင်္ဂ'သဒ္ဒါ-'ငယ်သောအင်္ဂါ' အနက်ကိုဟောသည်။

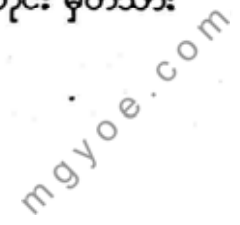
အင်္ဂါကြီး၊ အင်္ဂါငယ်ဆိုသည်လည်း 'လက္ခဏာကြီး၊ လက္ခဏာငယ်' ဆိုသည်နှင့် အတူတူ ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် 'အင်္ဂပစ္စင်၊ သွင်ပြင်ရုပ်ဝါ' ဟူ၍ဖတ်ရွတ်ရေးသားကြသည်ကို အမှား ဟုမှတ်။

၈။ 'မဟာဒုက္ခ၊ တွင်းဆုံးကျသည်၊' -ဟူသည် 'ဒုက္ခကြီးရောက်သည်။ ဆင်းရဲကြီးခံရသည်။' ဆိုလို သည်။

မဟာ=ကြီးသော။ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲ။-မာဂဓ
'တွင်းဆုံးကျ'ကား-ပေါရာဏ၊ 'မဟာဒုက္ခ'နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူဖြစ်သည်။
ထို့ကြောင့်- ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်၌ 'တိုင်ထိဆင်းရဲ၊ မကွဲအတ္ထ၊ 'တွင်းဆုံးကျ' လည်း၊ ဒုက္ခအပြီး၊' -ဟူ၍မိန့်အပ်၏။

၉။ 'နောင်တနှလုံး မငြိမ်တည်း။' -ဟူသည် 'နောင်တရ၍ စိတ်မငြိမ်မသက်ဖြစ်ရတတ်သည်' ဆိုလို သည်။

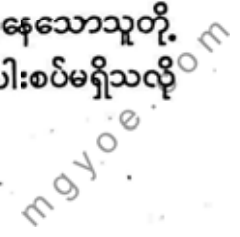
ဤအရာ၌ ရှေး၌မပြုမိ၍ နောင်တရစေတတ်သော အရာဌာန ၁၀ ပါးရှိသည်ကို ဘုရား အလောင်းတော်နေသန္တမင်းကြီးက တိုင်းသူပြည်သားတို့အား တရားဟောပြသည့်အတိုင်း မှတ်သား ဖွယ်ကောင်းလှ၍ ရေးပြလိုက်အံ့။

- ၁- ရှေးငယ်သောအခါ၌ ဥစ္စာကိုမဆည်းပူးလျှင် နောက်- အိုသောအခါ၌ ဥစ္စာမရှိ၍ ဆင်းရဲ ရောက်သည်အခါ နောင်တရတတ်သည်။
- ၂- ရှေးငယ်ရွယ်စဉ်အခါ ပညာကိုသင်ခြင်းငှာစွမ်းနိုင်လျက် ပညာကိုမသင်ကြား၍ ပညာမရှိခြင်း ကြောင့် နောင်အသက်မွေးခြင်း ငြိုငြင်ဆင်းရဲသောအခါ နောင်တရတတ်သည်။
- ၃- ရှေးငယ်ရွယ်စဉ်အခါ၌ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း၊ ကုန်းချောသောစကား၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားတို့ကိုပြောဆိုခြင်းကို ပြုမိလျှင် နောင်- သေရာညောင်စောင်း၌ လျောင်းသောအခါ နောင်တရတတ်သည်။
- ၄- ရှေးငယ်ရွယ်စဉ်အခါ သူ၏အသက်ကိုသတ်ခြင်း၊ ကြမ်းကြုတ်ခြင်း၊ မသူတော်တို့အမှုကိုပြု ခြင်း၊ သတ္တဝါတို့အားသနားခြင်းကို မပြုမိခြင်းတို့ကြောင့် နောက်ကာလ၌ နောင်တရတတ် သည်။
- ၅- သူတစ်ပါးမသိမ်းဆည်းသော မိန်းမအများရှိပါလျက် သူတစ်ပါး၏မယားကိုသာ မှီဝဲမိမှုကား နောက်အခါ၌ နောင်တရတတ်သည်။
- ၆- များစွာသောထမင်းအဖျော်ရှိပါလျက် ရှေးက ဒါနမပြုမိလျှင် နောက်အခါ၌ နောင်တရတတ်သည်။
- ၇- ဥစ္စာအား၊ ကိုယ်အား များစွာရှိပါလျက် အိုမင်းသောမိဘတို့ကို ရှေးက မလုပ်ကျွေးမိလျှင် နောက်အခါ၌ နောင်တရတတ်သည်။
- ၈- လက်ဦးဆရာဖြစ်သော၊ အဖန်တလဲလဲဆုံးမတတ်သော၊ အလုံးစုံသောဝတ္ထု၊ ကာမအရသာကို ဆောင်၍ ကျွေးမွေးပေးသောဖခင်ကို မထေမဲ့မြင်ပြုမိလျှင် နောက်အခါ နောင်တရတတ်သည်။
- ၉- သီလရှိသော၊ အကြားအမြင်များသော ရဟန်းသူတော်မြတ်များရှိပါလျက် မဆည်းကပ်မိ၊ မလှူဒါန်းမိလျှင် နောက်အခါ နောင်တရတတ်သည်။
- ၁၀- ငြိမ်သက်သော မြိုးခြံသောအကျင့်သည် ကောင်း၏။ *ဤအကျင့်ကို ရှေးက ငါ မကျင့်မိ* - ဟု နောက်အခါ နောင်တရတတ်သည်။ ပါဠိကိုအလိုရှိလျှင် ဒွါဒသနိပါတ် ဇေယျဇာတ်ပါဠိ တော် ၄၆-ဝတ္ထုတို့၌ ယူလေ။
ဤ ၁၀ ပါးကိုရည်၍ နေမိဘုံခဏ်းပျို့၌ *လောကဓံယုံလှ၊ ထုံးပုံပြုလျက်၊ နောင်တဆယ် ကြိမ်၊ စိုးရိမ်ဆယ်ထွေ၊ မရှိစေလျက်၊ မင်းခြေနတ်ပြည်၊ တင်လိုက်သည်ကြောင့်၊* စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုတော်မူသည်။
ဤကိုးခဏ်းပျို့၌ကား နောင်တရဖွယ် ၁၀ ပါးအနက် ပညာနှင့်ဥစ္စာကို မဆည်းပူးမိခြင်း ကြောင့် နောင်တရမည်ကိုသာရည်၍ စပ်ဆိုလေသည်။

၂၇-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ကြံကြံသမျှ တောင့်တတိုင်းကိုပြီးစီးအောင် တတ်နိုင်သောသဘောရှိပါလျက် လူတို့တတ်အပ်ရာ သော အတတ်ပညာဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပံတို့ကို ငယ်ရွယ်စဉ်အခါကမသင်မကြား ပျော်ပါးမေ့လျော့နေသောသူတို့ သည် လူပရိသတ်ထဲရောက်လျှင် စကားအချေအတင် လှယ်ဖယ်ပြောဆိုဖော်မရ၊ ပွဲမပြည့် ပါးစပ်မရှိသလို

ကိုးခင်းဖျံ့ကြွေကာကျမ်းကြီး

ပညာချို့တဲ့သောကြောင့် မျက်နှာညှိုးငယ်နှင့် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်လျက် မပြောဝံ့မဆိုဝံ့ တိတ်ဆိတ်စွာ နေရလေ၏။

ဤကဲ့သို့ တိတ်ဆိတ်စွာမနေမူ၍ ပြောဆိုပြန်လျှင်လည်း မပြေမပြစ် အထစ်ထစ်အငေါ့ငေါ့နှင့် ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်မရှိ အငြိငြိအစွန်းစွန်း ဟုတ်လိမ့်နိုးနိုး ဆင်ကန်းတောတိုးသလို အကျိုးအကြောင်း ကောင်းကောင်းမမှန်။ သူဆိုသောစကားအဓိပ္ပာယ်ကို စပ်ဟပ်၍၊ စကားအစဉ်အတိုင်းလျှောက်၍ အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မရ။ ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားမညီ။ အစီအစဉ်မဟုတ်။ မညီမညွတ် အချွတ်ချွတ်အယွင်းယွင်းဖြစ်သဖြင့် လူရယ်စရာ ဖြစ်လေသည်။ မိဘဘိုးဘွားစသော လူကြီးများက မစထား၍ မညှိုးမငယ် စိုးရိမ်ရခြင်းမရှိ။ နတ်၏စည်းစိမ်နှင့်တူသော စည်းစိမ်ကိုစံစားလျက် ဘုံ ၇ ဆင့်ရှိသော ရွှေအိမ်ပြာသာဒ်၏အထက်၌ပင် နေရငြားသော်လည်း ထိုပြာသာဒ်၏အဖျား၌နားသော ကျီး ငှက်နှင့် ပမာတူလိမ့်မည်။

အင်္ဂါကြီးငယ် အသွင်အပြင်အရပ်အရည်တို့နှင့် ပြည့်စုံပါသော်လည်း ပညာတည်းဟူသော ဂုဏ်နံ့မရှိလျှင် အဆင်းသာလှ၍ အနံ့မရှိသော ပေါက်ပန်းကဲ့သို့ လူဖျင်းလူသွမ်း လူပေါ်မှန်းသိကြသဖြင့် လူအများက ကဲ့ရဲ့ကြလိမ့်မည်။

ပြုလုပ်ရန်အမှုတို့၌ ရှေးအစဉ်အဆက်ကရှိသည့် နည်းလမ်းကိုလိုက်၍ ငယ်ရွယ်စဉ်အခါ ပညာသင် ၍ တတ်မြောက်ပြီးမှ ဥစ္စာပစ္စည်းဆည်းပူးမှုကို မပြုမကျင့်လျှင်လည်း ဥစ္စာပစ္စည်းတို့ကို လိုသည့်အခါ မရ။ အသက်မွေးကြပ်လှသဖြင့် အိုသောအခါမှ ဆင်းရဲဒုက္ခကြီးရောက်၍ 'ငါ ငယ်စဉ်က ပညာမသင်မိ ဥစ္စာပစ္စည်းကို မဆည်းပူးမိ၍ ဤသို့ဖြစ်ရချေသည်။' -ဟု နောင်တရသဖြင့် စိတ်နှလုံးမငြိမ်၊ အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန်စိုးရိမ်ရတတ်သည်။

၂၈

ပထမယွယ်၊ ငယ်သော်ကတည့်၊ သိပ္ပခေါင်အား၊ တတ်မြောက်မြားမှု၊ တောသားရန်အောင်၊ ခြင်္သေ့ယောင်သို့၊ မရှောင်မညွှာ၊ တင်းတင်း မာ၍၊ ပညာရဲရင့်၊ ပွဲလယ်တင့်လိမ့်။ ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၊ ဆိုလိုက်ဆို လျှော၊ ဆိုပြောဟောလည်း၊ သဘောသိသိ၊ ဆိုရိုးမိလျက်၊ တိတိမြေ ပြင်၊ သိန္ဓောနှင့်သို့၊ ရလျှင်ပုံထုံး၊ နှလုံးနှင့်နှုတ်၊ တံသုတ်ငင်နည်း၊ တကြံတည်းလျှင်၊ လိပ်လည်းမဲ့လျှင်၊ မြော်တင်းနောက်ရှေ့၊ နေမြေ သမ္ဗန်၊ ဟုတ်မှန်ကျိုးကြောင်း၊ ကောင်းသားစီလျှင်၊ စဉ်သားသဒ္ဓါ၊ သာသည်စကား၊ နာဘွယ်များ၏။ ရည်သွားယုတ်စိမ့်၊ အားတိုင်းနှိမ့်

၁။ 'သဘောထိထိ' -သာမူ။
၂။ 'တကျန်တည်းလျှင်' -သာမူ။
၃။ 'လိပ်လည်းမဲ့လျှင်၊ မြားနှယ်စင်း၍၊ ဆိုတွင်းနောက်ရှေ့' -ဘားမူ။ 'မြားနှယ်စင်း၍' ဟူသော ပဒကို ထည့်ကောင်း၏ဟု ထင်သည်။ -စိစစ်ခင်းကျင်းသူ။

လည်း၊ မနိမ့်ကိုယ်ပင်၊ ကျေးဇူးအင်ကြောင့်၊ ညံ့တွင်စွန့်ပစ်၊ မထိ
 စစ်သို့၊ မငြစ်မငြိုး၊ ဝုဏ်ရောင်မြူးအံ့။ အထူးပြင်လျှာ၊ မလှပါလည်း၊
 ရသာချိုမြ၊ ယနပသို့၊ တကွရောပြုမ်း၊ အချင်းစမ်းက၊ ချီးမွမ်းမြောက်
 စား၊ သူသနား၏။ ရုပ်အားလျှောက်ပတ်၊ ဝုဏ်ညီညွတ်မှု၊ ဆင်းမြတ်
 နဲ့ကျော်၊ ယန်းနှင့်လျော်ဟု၊ ပေါင်းဖော်ကြချင်၊ ကျွမ်းဝင်ကြလို၊ ကြည်
 ညိုကြလင့်၊ ဘုန်းတန်းပွင့်လျက်၊ ချိုမြင့်လက်ဝါး၊ ဦးထိပ်ထား၏။
 ခစားမင်းထံ၊ မှုခံစစ်မြေ၊ ကြည်းရေကုန်သွယ်၊ ကြွေးဆယ်မြီချ၊ လုပ်ထ
 လယ်ယာ၊ ဥစ္စာပြုစု၊ သားပုမြေးကင်း၊ ဖြည့်တင်းသိမ်းမွေး၊ အိမ်
 ထောင်ရေးလည်း၊ စဉ်ရှေးဥပဒေ၊ အထွေထွေလျှင်၊ ကြွက်သေနှင့်သာ၊
 ရင်းစကာလျက်၊ မကြာတင်းလင်း၊ လေးလတွင်းဝယ်၊ နှစ်သိန်းကြွယ်
 သို့၊ နည်းသွယ်ပိုက်ထား၊ ကြံစိတ်ပြားသော်၊ စည်းပွားချမ်းသာ၊ ကြီး
 ကျယ်ရာသည်။ ။ အိုခါမစိုးမရိမ်တည်း။

၂၈-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ *ပထမယွယ်၊ ငယ်သော်ကတည့်၊ သိပ္ပခေါင်အား၊ တတ်မြောက်မြားမှု၊ -ဟူသည် *ပထမအရွယ်
 ငယ်သောအခါက အတတ်ပညာတို့ကိုသင်ကြား၍ များစွာတတ်မြောက်လျှင် -ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ *အယွယ်* ဟူသောစကားသည် *အာယု* သဒ္ဒါမှဖြစ်သောကြောင့် *ယငယ်* ဖြင့်
 ရေးသင့်သည်။

မြောက်မြား ကား ပေါရာဏ။ *များပြားခြင်း* အနက်ဟောသည်။

*တန်ခိုးဣဒ္ဓိ၊ ဇာတိပညာ၊ ဝုဏ်ဝါမြောက်မြား၊ လွန်ထင်ရှားသား၊ -မဃဒေဝဖျိုသစ်

လူတို့၏အသက်ကို ပထမအရွယ်၊ ဒုတိယအရွယ်၊ တတိယအရွယ်-ဟူ၍ ၃ ပိုင်းပိုင်းခြား
 ထားသည်။ ထို ၃ ပါးတို့တွင် ရှေးဦးစွာ အသက် ၃၃ နှစ်သည် *ပထမအရွယ်* မည်၏။
 ထိုနောင် ၃၃ နှစ်သည် *ဒုတိယအရွယ်* မည်၏။ ထိုနောင် ၃၃ နှစ်သည် *တတိယအရွယ်*
 မည်၏။ ဤကား ဝိပဿနာနယဒီပဏီကျမ်းလာ အသက်အပိုင်းအခြားတည်း။

လောကီကျမ်း၌ကား

- ၁- ပထမ ၁၆ နှစ်အရွယ်သည် *ဗာလံ* ဟူသော *သူငယ်အရွယ်* ။
- ၂- ထိုနောင် အသက် ၇၀ အတွင်းသည် *တရဏံ* -ဟူသော *အပျိုအရွယ်* ။
- ၃- အသက် ၇၀ အထက်ကိုမူကား *ဝုဒ္ဓံ* ဟူသော *လူကြီးအရွယ်* -ဟု လူတို့၏အသက်ကို

၃ ပိုင်းပိုင်းထားသည်။

ထို့ကြောင့် မာဂဓအဘိဓာန်ဋီကာ၌

*အာသောဋ္ဌသဘဝေဗာလော၊ တရဏောတုတတောဘဝေ။
 ဝုဒ္ဓေါတုသတ္တတျယုမှာ၊ တီဏိဝယာနိလက္ခယေ။ ။ -ဟု မိန့်အပ်သတည်း။

ဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏားတို့၏အသက်ကိုမူကား မနုရှင်ရသေ့အလိုအားဖြင့် ၄ ပိုင်းပိုင်းခြားသည်။

၁- အိမ်ရာမထောင်မီ ပညာသင်ကြားချိန်ဖြစ်သော ဗြဟ္မစာရီ ပထမအရွယ်။

၂- ထိုနောင် အိမ်ရာထောင်၍ ဥစ္စာစီးပွားရှာမှီးနေရန်ဖြစ်သော ဂေဟဋ္ဌအရွယ်။

၃- ထိုနောင် တောထွက်၍ ရသေ့ပြုလုပ်ပြီးလျှင် တော၌နေရန်ဖြစ်သော ဝနပဋ္ဌအရွယ်။

၄- ထိုနောင် တရားကို အထူးကျင့်ရန်ဖြစ်သော 'ဘိက္ခု ပရိဗာဏေ သန္နာသန' ခေါ်သော အရွယ်။-ဟူ၍ ၄ ပါးတည်း။

လောကနီတိ၌လည်း

'ပထမံ နပရာဇိတောသိပ္ပံ၊ ဒုတိယံ နပရာဇိတောဓနံ။

တတိယံ နပရာဇိတောဓမ္မံ၊ စတုတ္ထံ ကိကရိဿတိ။ ။'-ဟူ၍လာသည်။

'ပထမအရွယ်မှာ အတတ်ပညာမရလျှင်၊ ဒုတိယအရွယ်မှာ ဥစ္စာမရလျှင်၊ တတိယအရွယ်မှာ တရားမရလျှင်၊ စတုတ္ထအရွယ်ကျမှဖြင့် ဘာကိုလုပ်မလဲ။'-ဟူ၍ ဆိုလိုသည်။

ထို ၃ ပါး၊ ၄ ပါးသောအရွယ်တို့တွင် ပထမအရွယ်သည် ပညာသင်ရန်အခါဖြစ်၍၊

'ပထမယွယ်၊ ငယ်သော်ကတည်း၊ သိပ္ပခေါင်အား၊ တတ်မြောက်မြားမှု'-ဟူ၍ စပ်ဆိုတော်မူသည်။

၂။ 'သိန္ဓောနှင့်သို၊'-ဟူသည် 'သိန္ဓောမြင်းကို စိုင်းနှင့်ဘိသကဲ့သို့' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'သိန္ဓောမြင်း' ဟူသည် သိန္နုမြစ်နားအရပ်၌ပျံ့၍ ပေါက်ပွားသော မြင်းကောင်း မြင်းမြတ်မျိုး ဖြစ်သည်။ သိန္နုမြစ်သည် ဣန္ဒြိယတိုင်းအနောက်ဘက်၌ ရှိသည်။ ပဉ္စပ်နယ်နှင့် ဆင်းနယ်တို့ကို ဖြတ်၍စီးဆင်းသည်။ ကဝိလက္ခဏဒီပနီ၌ 'သိန္နု'သဒ္ဒါ-'သရဒြာ'ဟောယူ၍ သမုဒ္ဒရာ၏အနီး၌ ဖြစ်ပွားသောမြင်းကို သိန္ဓောမြင်းဟုခေါ်ကြောင်းနှင့် ရေးသားခြင်းသည် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၌ 'မြင်းကောင်းမြင်းမြတ်တို့သည် သိန္နုမြစ်နား၌ဖြစ်သည်။'-ဟုဆိုသည်နှင့် မညီ။

'သိန္ဓော' ဟူသောစကားသည် 'သိန္နဝ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

၃။ 'တံသုတ်ငင်နည်း၊ တကြံတည်းလျှင်၊'-ဟူသည် 'စာတုတ်တိုက်လိုက်သည့်နည်းတူ တညီတညွတ် ရှိသည်။'-ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'တံသုတ်' ကား-ပေါရာဏ၊ 'စပါးဆန်တို့ကို တင်းဖြင့်ချင်တွယ်ရာ ညီအောင်တိုက်ညှိ သော စာတုတ်' ဆိုလိုသည်။

'ဆိုလိုဆိုရ၊ ဆိုလတ်ကြသော်၊ စကားအဟုတ်၊ လုလင်နှုတ်နှင့်၊ တံသုတ်တန္တိ၊ တကြံညီ၏။'

-ဓမ္မပါလယျှို

၄။ 'စေ့မြေသမ္ပန်'-ဟူသည် 'အစပ်အဟပ်စေ့သည်' ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၂၇-၄ ကိုကြည့်။

၅။ 'မဏိစစ်သို၊'-ဟူသည် 'ပတ္တမြားရတနာအစစ်သို' ဆိုလိုသည်။

ဤ 'စစ်' ဟူသော မြန်မာစကားသည် 'ဇာတိ=ဇာစ်' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်လာသည်။

'မဏိ' ကား-မာဂဓ။ 'အိုးစရည်း' ဟူသောအနက်၊ 'ရတနာ' ဟူသောအနက် ၂ ပါးကို ဟောရာတွင် ဤအရာ၌ 'ပတ္တမြား' ဟူသော 'ရတနာ' အနက်ကို ဟောသည်။

'ပတ္တမြား' ဟူသည်လည်း ယခုကာလ 'ကျောက်နီ' ခေါ်သော 'လောဟိတက်' ပတ္တမြားနီ၊ ပြောက်ကျားသောအဆင်းရှိသော 'မသာရဂလ္လ' ခေါ်သော ပတ္တမြားပြောက်၊ ဝါးစိမ်းအဆင်းကဲ့သို့ စိမ်းသောအဆင်းရှိသော မြေမျိုးဖြစ်သော 'ဝေဠုရိယ' ခေါ်သော ကျောက်မျက်ရွဲပတ္တမြား-ဟူ၍ ၃ မျိုးရှိရာတွင် အဖိုးအထိုက်တန်ဆုံးဖြစ်သော ပတ္တမြားမျိုးသည် ကျောက်မျက်ရွဲမျိုး ဖြစ်သည်။ ယခုကာလ 'ကျောက်နီ' ခေါ် ပတ္တမြားတို့သည် အဖိုးများစွာမထိုက်။

ဝိဓုရဇာတ် တွင် ပုဏ္ဏကဘီလူး ဆောင်ယူသည့်ကျောက်၊ မဏိကဏ္ဍဇာတ်^၂ တွင် နဂါး လည်ဆွဲကျောက်၊ ဥမင်္ဂဇာတ်^၃ တွင် ဒေဝိန်းအမတ် ကျက်သရေအလိုငှာဆောင်သောကျောက်၊ ဘူရိဒတ်ဇာတ်^၄ တွင် နေသာဒမုဆိုးအား ဘူရိဒတ်နဂါးပေးသောကျောက်၊ စကြာမင်း၏အလိုခပ်သိမ်းကို ပြီးစေနိုင်သော မနောမယဇာတ်ရသကျောက်မျက်တို့သည် မြေမျိုးဖြစ်သော ကျောက်မျက်ရွဲ ဖြစ်သည်ဟူ၍ ကဝိလက္ခဏဒီပနီ၌ ကျယ်ဝန်းစွာရေးသားလျက်ရှိသည်။

၆။ ပနသ = ပိန္နဲသီး။-မာဂဓ

၇။ 'ကြွက်သေနှင့်သာ၊ ရင်းစကာဖြင့်၊ မကြာတင်းလင်း၊ လေးလတွင်းဝယ်၊ နှစ်သိန်းကြွယ်သို့၊' - ဟူသောစကားရပ်ကို ဧကနိပါတ် စူဠသေဋ္ဌဇာတ်^၅၌ ဟောတော်မူသောသူကိုရည်၍ စပ်ဆိုတော်မူသည်။ ထိုဝတ္ထု၏အမြွက်ကား-

ရှေးသောအခါ ဗာရာဏသီပြည်၌ ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် မင်းပြု၏။ ထိုအခါ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘုရားလောင်းသည် 'စူဠ' မည်သောသူဌေးဖြစ်၍၊ နိမိတ်တို့ကို တတ်၏။

ထိုသူဌေးကြီးသည် တစ်နေ့သ၌ မင်းထံခစားရန်သွားသည်အခါ ခရီး၌ ကြွက်သေတစ်ကောင်ကိုမြင်၍ ထိုခဏ နက္ခတ်ကိုကြည့်၍ ပြောဆိုသည်မှာ "ပညာအမြော်အမြင်ရှိသောသူသည် ဤကြွက်သေတစ်ခုကိုယူ၍ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ သားမယားမွေးခြင်းကို ပြုအပ်၏။" -ဟု ဆို၏။ ထိုစကားကို ဆင်းရဲသောသူတစ်ယောက်ကြားလျှင် 'ထိုသူဌေးသည် မသိဘဲမဆိုရာ' -ဟု သဘောထားပြီးလျှင်၊ ထိုကြွက်သေတစ်ခုကိုကောက်ယူပြီးလျှင် ကြောင်စာအလိုငှာ သူတစ်ဦးထံ ၂ သပြာနှင့်ရောင်း၏။ ၁ သပြာဖြင့် တင်လဲ၊ ၁ သပြာဖြင့် ရေကိုဝယ်ပြီးလျှင်၊ တောမှလာကုန်သော ပန်းသည်တို့အား တင်လဲကို အနည်းငယ်အနည်းငယ်ပေး၍ ရေတိုက်၏။ ဤအတွက် ထိုသူတို့ထံမှ ပန်းများကို ရ၏။ ရသောပန်းကိုရောင်းပြီးလျှင် ဤနည်းတူပြုလုပ်ရာ မကြာမီ ၈ သပြာရ၏။

တစ်နေ့သ၌ မင်း၏ဥယျာဉ်၌ သစ်ကိုင်းသစ်ရွက်ခြောက် စသည်တို့သည် လေကြီးစွာလာ၍ ကျိုးကျရာ ဥယျာဉ်မှူးထံ သိမ်းဆည်းယူရန် ခွင့်ရပြီးမှ သူငယ်တို့ကို တင်လဲပေး၍ သယ်ပိုးစေပြီး

၁။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၄၆။ ဝိဓုရဇာတ်။
၂။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၂၅၃။
၃။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၄၂။ မဟာဥမင်္ဂဇာတ်။ 'မဟောသဇာဇာတ်' လည်းတွင်။
၄။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၄၃။
၅။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်စဉ်-၅၄၂။

လျှင် သစ်ခက်သစ်ရွက်တို့ကို ဥယျာဉ်တံခါးဝ၌ထားရာ၊ အိုးသည်က ထိုသစ်ခက်တို့ကို ဝယ်ယူလာ ပြန်လျှင် ထိုအိုးသည်ထံမှရသော သပြာနှင့် မြက်တို့ကိုဝယ်၍ မြင်းကုန်သည်တို့အားရောင်းရာ အသပြာ ၁၀၀၀ ရ၏။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖောက်ကားရောင်းဝယ်ခြင်းကိုပြုလုပ်ရာ ၄ လအတွင်းတွင် ၂ သိန်း ကြွယ်ဝလာသဖြင့် 'ကျေးဇူးဆပ်ခြင်းငှာ သင့်၏'-ဟု ထိုသူသည် စုဋ္ဌသူဌေးထံ သပြာ ၁ သိန်းကို ဆောင်နှင်းရာ၊ သူဌေးက 'ဤမျှလောက်ပစ္စည်းကို ဘယ်သို့ပြု၍ရသနည်း။'-ဟု မေး၏။ ထိုသူလည်း 'မိမိ မည်ကဲ့သို့အားထုတ်ဆည်းပူးကြောင်း' ပြန်ပြောသည်ရှိသော်၊ သူဌေးကြီးက အလွန်နှစ်သက်၍ မိမိသမီးနှင့် ထိမ်းမြားပြီးလျှင် ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို နှင်းအပ်လေ၏။ သူဌေးကြီး သေလွန်သောအခါ ဗာရာဏသီပြည်၌ သူဌေးအရာကို ရလေ၏။

၈။ 'ကြံစိတ်ပြားသော်၊'-ဟူသည် 'ပညာဖြင့် ကြံစည်မြော်မြင်သည်ရှိသော်' ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ 'စိတ်ပြား' ဟူသောစကားသည် ပေါရာဏစကား ဖြစ်သည်။ 'ပညာ'အနက်ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့်- 'စိတ်ပြားဝုစ္စတိပညာဝ'-ဟု ပေါရာဏကထာဒီပကကျမ်း၌ မိန့်ဆိုသည်။

'စိတ်ပြားဘွေရှာ၊ တတ်လိမ္မာရှင့်၊'-ဟူ၍ ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်၌လာသောကြောင့် 'စိတ်ပြား' ဟူသော ရှေးစကားသည် 'လိမ္မာခြင်း'အနက်ကိုဟောသည် မဟုတ်တုံလော ဟူငြားအံ့။ ဟုတ်၏။ သို့ရာတွင် 'လိမ္မာခြင်း'ဆိုသောစကား၏ တရားကိုယ်ကိုကောက်ယူလျှင် ပညာစေတ သိက်ကိုပင် ရသည်။ ထို့ကြောင့်- အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၌ 'ကောသလ္လဝုစ္စတိပညာ'-ဟူ၍ မိန့်တော်မူသည်။

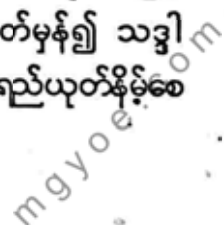
ထို့ကြောင့် လိမ္မာခြင်းသည် အသီးအခြားမဟုတ်။ ပညာပင်တည်းဟု သိအပ်၏။ စပ်ဆို ထုံးကား- 'စိတ်ပြားလိမ္မာ၊ မောင့်ပညာဖြင့်၊ ပြည်ရွာအပေါင်း၊'-ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး

'ဝေးမြေခေါင်က၊ သားမောင်ပညာ၊ လိမ္မာသဖြင့်၊'-မင်းသားသမီးမေတ္တာစာ

'လူအဝုန်အား၊ စိတ်ပြားပညာ၊ ပွားပါလိမ့်မည်။'-ဘူရိဒတ်စာတ်ပေါင်းပျို့

၂၈-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ပထမအရွယ် ငယ်ကတည်းက အတတ်ပညာတို့ကို အခေါင်အဖျား များစွာတတ်မြောက်မှု တောတိရစ္ဆာန်ဟူသမျှ၏ရန်ကို အောင်မြင်နိုင်သောခြင်္သေ့ကဲ့သို့ မရှောင်မညာ တင်းတင်းမာ၍ ပညာရဲရင့် ရကား ပရိသတ်ပွဲအလယ်တွင် တင့်တယ်လိမ့်မည်။ ဆိုသင့်ဆိုထိုက်ရှိသည်များကို လိုက်လျော၍ပြောဆို လျှင်လည်း သဘောကိုလည်းသိ ဆိုရိုးပြောရိုးလည်းမိသဖြင့် ညီညွတ်သောမြေအပြင်တွင် သိန္ဓောမြင်း စိုင်းနှင်ဘိသကဲ့သို့ ရှိသည်။ ထုံးပုံတို့ကို စိတ်၌ရမိသည်အတိုင်း နှုတ်မြွက်ပြောဆိုရာ စိတ်နှင့်နှုတ် ခြားနားခြင်းမရှိ စာတုတ်နှင့် တိုက်ညီထားဘိသကဲ့သို့ တညီတညွတ် စိတ်ရှိတိုင်းပြောဟောနိုင်သဖြင့် လိပ်လည်းခြင်းမရှိ ရှေ့နောက်ညီညွတ် စကားအစပ်အဟပ်စေ့စပ် အကျိုးအကြောင်းဟုတ်မှန်၍ သဒ္ဒါ အစီအလှည့်လည်း ကောင်းသဖြင့် သာယာနာဖွယ်ရှိသည်။ ထိုသို့သဘောရှိသောသူကို 'ဂုဏ်ရည်ယုတ်နိမ့်စေ

မည်-ဟု ပရိသတ်က အားရှိသမျှ နှိမ်၍ပြောဆိုသော်လည်း သူ၏ကိုယ်မှာ မနိမ့်နိုင်။ ပညာကျေးဇူး ဂုဏ်ကြောင့် ရွံ့ညွှန်တွင်ပစ်သော ပတ္တမြားရတနာအစစ်ကဲ့သို့ အရောင်မညစ်သည့်အပြင် တိုး၍ပြောင်လိမ့် မည်။ အရပ်အဆင်းမလှ၍ အလွန်ပင် အဆင်းတန်သော်လည်း အတွင်း၌ အရသာရှိ၍ မျက်နှာပန်းသာ မလှသော ပိန္နဲသီးကဲ့သို့ အတူတကွရောပြွမ်း၍ အချင်းသတ္တိကိုစမ်းသဖြင့် ပညာရှိမှန်းသိရလျှင် လူများတို့က ချီးမွမ်းမြှောက်စား သနားကြလိမ့်မည်။

အကယ်၍ အရပ်အဆင်းလည်းလှ၍ အဆင်းနှင့်လိုက်အောင် ပညာလည်းရှိပါမူကား အဆင်း၊ အနံ့-၂ ပါးနှင့် ညီညွတ်ပြည့်စုံသောပန်းနှင့်တူ၍ ပေါင်းဖော်ကြချင်၊ ကျွမ်းဝင်ကြချင်ဖြစ်ကြ၍ ကြည်ညို သူများသဖြင့် ဘုန်းတန်ခိုးထွန်းပလျက် လက်အုပ်ချီးမိုးရှိခိုးခြင်းကို ခံရသည်။ မင်းထံ၌ခစား၍ဖြစ်စေ၊ စစ်မြေအရပ်၌ အမှုထမ်း၍ဖြစ်စေ၊ ကုန်းကြောင်း၊ ရေကြောင်းတို့၌ ကုန်သွယ်၍ဖြစ်စေ၊ ငွေကြေးကို ချေးငှား၍ဖြစ်စေ၊ လယ်ယာလုပ်ကိုင်၍ဖြစ်စေ၊ ဥစ္စာပြုစုရာမှီး၍ သားမြေးတို့ကို ပြန်ပွားစေလျက် အိမ်ထောင်ရေးကိစ္စကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်လျှင် ရှေးကာလကရှိသော ဥပဒေနည်းလမ်းအတိုင်း ကြွက်သေတစ်ခုကို အရင်းအနှီးအစပြုလုပ်၍ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာ မကြာမီပင် ၄ လအတွင်းတွင် အသပြာ ၂ သိန်းကြွယ်ဖူးသောသူဌေးထုံးကို နှလုံးပိုက်၍ ပညာဖြင့် ကြံစည်သိမြင်လိမ္မာသည်ရှိသော် စီးပွားချမ်းသာ ကြီးကျယ်ရာသည်။ ဤသို့ စီးပွားချမ်းသာကြီးကျယ်ပြီဆိုမှဖြင့်လျှင် အိုသောအခါ၌ ဘာမျှစိုးရိမ်ကြောင့်ကြစရာမရှိပြီ။

၂၉

မစိုးမရိမ်၊ ကြောင့်ကြငြိမ်လျက်၊ မွေသိမ်ကျင့်ခက်၊ တောမထွက်ဘဲ၊
အိမ်တွင်မြဲလျက်၊ စွန့်ကြဲစင်းလျင်း၊ ဝန်တိုကင်း၍၊ ထမင်းရေစာ၊
ယမကာနှင့်၊ သံဃာကိန်းအောင်း၊ ကျောင်းလည်းမလွတ်၊ အဝတ်ပုဆိုး၊
ယာဉ်မျိုးတသွန်၊ ပန်းမန်ခပ်သိမ်း၊ သပ်လိမ်းရည်မွှေး၊ လှိုင်စေးနံ့သာ၊
အိပ်ရာဆောက်ဦ၊ ဆီမီးဟူသား၊ အလျှူဝတ္ထု၊ ဆယ်ခုမကြွင်း၊ သီတင်း
ငါးမည်၊ ပုသ်ဆောက်တည်က၊ လူပြည်တရပ်၊ ခြောက်ထပ်နတ်ရွာ၊
ကာမာဝစရ၊ သတ္တဘူမိ၊ သုဂတိသို့၊ မငြိတွယ်တာ၊ ရောက်လေရာ၏။
ရှေးခါမင်းသား၊ သူမြတ်များလည်း၊ ယောက်ျားတကာ၊ တတ်အပ်စွာ
သည့်၊ နာနာသိပ္ပာ၊ စာရိတ္တကို၊ သင်ကြကုန်ပြီး၊ အိမ်ရာမှီး၍၊ ကြီးသား
သက်ယွယ်၊ ဖြူကြိုးကြွယ်မှ၊ ကိုယ်လှယ်ကိုယ်စား၊ မိမိသားကို၊
နှံထားဆောင်နှင်း၊ တောထွက်ခြင်းဖြင့်၊ ရှင်းရှင်းသဒ္ဓါ၊ နိဗ္ဗာန်ရှာ၏။
ပဉ္စာရမ္ပဏ၊ ဘောဂရသာ၊ လိုရာနုကြမ်း၊ စူးစမ်းလော်လဲ၊ ပျော်ရောင့်
ရဲမှ၊ တောထဲနေမှု၊ ထိုသသူကား၊ စိတ်ယူမဖြောင့်၊ မည်သည့်ကြောင့်

mgyoe.com

ဟု၊ တောင့်တောင့်တတ၊ လောဘမရှိ ၊ သည်းခံချိ၍၊ မုနိဝရ၊ ဘုရား
စသား၊ သဗ္ဗပဏ္ဍိတာ၊ အရိယာတို့၊ ဝမ်းသာနှစ်မြိုက်၊ ချီးမွမ်းထိုက်
သည်။ ။ ကောင်းမြိုက် ရဟန်းစည်းစိမ်တည်း။

၂၉-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ ‘စွန့်ကြဲစင်းလျင်း’-ဟူသောပုဒ်၌ ‘စင်းလျင်း’ ကား-ပေါရာဏ၊ ‘အမြဲ၊ မပြတ်မကွာ’ ဆိုလိုသည်။
‘တနေ့မကင်း၊ ခြေတော်ရင်းဝယ်၊ စင်းလျင်းမကွေ၊ မြဲမည်ထွေကို’-သံဝရပျို့

၂။ ‘ဝန်တိုကင်း၍’-ဟူသည် ‘ဝန်တိုခြင်းမရှိမူ၍’ ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ ဝန်တိုခြင်းသည် မစ္ဆရိယတရားပင် ဖြစ်သည်။ ထိုမစ္ဆရိယသည် ၅ ပါး ရှိသည်။ သရုပ်ကား-
၁- အာဝါသမစ္ဆရိယ။

အိမ်ကျောင်းစသော အဆောက်အဦး၌ သူတစ်ပါးတို့မဆက်ဆံစေလို ဝန်တိုခြင်း။

၂- ကုလမစ္ဆရိယ။
အမျိုးမိတ်ဆွေတို့၌ သူတစ်ပါးတို့မဆက်ဆံစေလို ဝန်တိုခြင်း။

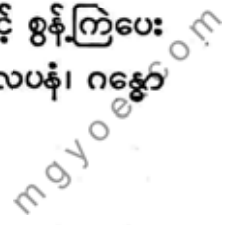
၃- လာဘမစ္ဆရိယ။
လာဘ်လာ၌ သူတစ်ပါးတို့မဆက်ဆံစေလို ဝန်တိုခြင်း။

၄- ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ။
အဆင်းအရောင်၌လည်းကောင်း၊ ကျေးဇူးဂုဏ်သတင်း၌လည်းကောင်း သူတစ်ပါးတို့ မဆက်
ဆံစေလို ဝန်တိုခြင်း။

၅- ဓမ္မမစ္ဆရိယ။
ကျမ်းဂန်အတတ်ပညာတို့၌ သူတစ်ပါးမသိစေလို ဝန်တိုခြင်း။
ဤမစ္ဆရိယ ၅ ပါးတို့ကို ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ ‘ပဉ္စမစ္ဆရိယာနိ အာဝါသမစ္ဆရိယံ၊ ကုလမစ္ဆ
ရိယံ၊ လာဘမစ္ဆရိယံ၊ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယံ၊ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ။’-ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။
ထို ၅ ပါးအကြောင်းကို အဋ္ဌသာလီနီအဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်ဖွင့်ဆိုသည်။
ဤမစ္ဆရိယတရားသည် ဒါန၏ပဋိပက္ခ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားဖြစ်သည်။ ဝန်တိုသောသူသည်
ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းကို မပြုနိုင်။ ထို့ကြောင့်- ‘စွန့်ကြဲစင်းလျင်း၊ ဝန်တိုကင်း၍’-ဟု စပ်ဆိုတော်
မူသည်။

၃။ ‘ထမင်းရေစာ၊ ယမကာနှင့်၊ သံဃာကိန်းအောင်း၊ ကျောင်းလည်းမလွတ်၊ အဝတ်ပုဆိုး၊ ယဉ်မျိုး
တသွန်၊ ပန်းမန်ခပ်သိမ်း၊ သပ်လိမ်းရည်မွှေး၊ လှိုင်စေးနံ့သာ၊ အိပ်ရာဆောက်ဦ၊ ဆီမီးဟူသား၊
အလှူဝတ္ထု၊ ဆယ်ခုမကြွင်း၊’-ဟူသောစကားရပ်သည် သုတ္တန်ဒေသနာနည်းအားဖြင့် စွန့်ကြဲပေး
ကမ်းလှူဒါန်းအပ်သော ဒါနဝတ္ထု ၁၀ ပါးကို ‘အနုပါနံဃရံဝတ္ထံ၊ ယာနံမာလာဝီလေပနံ၊ ဂန္ဓော

၁။ ‘သောကမရှိ’-ဟံသာမူ၊ ဘားနဒ်မူ။

သေယျာပဒီပေယျ၊ ဒါနဝတ္ထုသိယျဒသ' -ဟူ၍ ဖော်ပြအပ်သော အဘိဓာန်ပါဌ်နှင့်အညီ စပ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤ၌ 'ထမင်းရေစာ' ဟူသောပုဒ်ဖြင့် 'အနွ'၏အဓိပ္ပာယ်ကို၊ 'ယမကာနှင့်' ဟူသောပုဒ်ဖြင့် သောက်ရန်အဖျော်ဖြစ်သော 'ပါန'၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသည်။

'ယမကာ' ဟူသောစကားသည် ပေါရာဏ။ 'သောက်ရန်အဖျော်ရည်' ဆိုလိုသည်။ 'ထမင်းစားတော်၊ နံ့မွှေးကျော်သား၊ အဖျော်ယမကာ၊ သုဓာထောပတ်၊ ဩဇာမြတ်ကို၊ -ဘုံခဏ်းဖျို

'သံဃာကိန်းအောင်း၊ ကျောင်း(လည်းမလွတ်)' -ဟူသောစကားဖြင့် 'ဃရ'၏အဓိပ္ပာယ်ကို၊ 'အဝတ်ပုဆိုး'ဖြင့်၊ 'ဝတ္ထ'၏အဓိပ္ပာယ်ကို၊ 'ယာဉ်မျိုးတသွန်' ဟူသောပုဒ်ဖြင့် 'ယာန'၏အဓိပ္ပာယ် ကို ဖော်ပြသည်။ 'ယာဉ်' ဟူသည်လည်း 'စီးနင်းစရာဝေါယာဉ်၊ ပေါင်းလှေ၊ လှည်း' စသောဝတ္ထု ကို ဆိုလိုသည်။

'တသွန်' ဟူသည် 'တစု' ဆိုလိုသည်။ ဝိဒိစဉ် ၁၉၀-၁ ကြည့်။ 'ပန်းမန်ခပ်သိမ်း' -ဟူသောပုဒ်ဖြင့် မာလာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသည်။ သမန္တစက္ခုဒီပနီ၌

'ပန်း' ဟူသောစကားသည် 'ပုပ္ဖ' သဒ္ဒါ၏အနက်ဟူ၍ ဆို၏။ တစ်နည်းလည်း- 'ပန်း' နှင့် 'မန်' ဆိုသည် အတူတူပင်ဟူ၍ ဆို၏။ ဤကိုးခန်းပျို့၌ 'မာလာ'၏အနက်ကိုပင်ရည်၍ 'ပန်းမန်' ဟုဆိုလိုသည်။

'သပ်လိမ်းရည်မွှေး' -ဟူသောပုဒ်ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော နံ့သာပျောင်း နံ့သာရည် ဟူသော 'ဝိလေပန'၏အဓိပ္ပာယ်ကို၊ 'လှိုင်ဇးနံသာ' -ဟူသောပုဒ်ဖြင့် 'ဂန္ဓ'၏အဓိပ္ပာယ်ကို၊ 'အိပ်ရာ ဆောက်ဦ' ဟူသောပုဒ်ဖြင့် အိပ်ရန်အဖို့ဖြစ်သော ခံတင်^၁၊ ညောင်စောင်းစသော 'အဆောက်အဦ' တည်းဟူသော သေယျာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသည်။ 'အိမ်ယာဆောက်ဦ' ဟူ၍ လူအချို့တို့ ဖတ်ရွတ်ကြသည်ကို အမှားဟုမှတ်။

'ဆီမီး' ဟူသောပုဒ်ဖြင့် 'ပဒီပေယျ'၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသည်။

၄။ 'သီတင်းငါးမည်၊' -ဟူသည် '၅ ပါးသီလ' ဆိုလိုသည်။

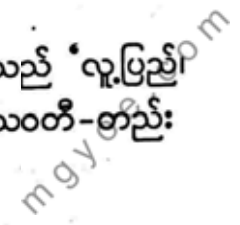
၅။ 'ပုသ်ဆောက်တည်လျက်၊' -ဟူသည် 'ဥပုသ်ဆောက်တည်လျက်' ဆိုလိုသည်။

'ဥပုသ်' ဟူသော စကားသည် 'ဥပေါသထ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။ 'ဥပုသ်' ၌ 'ဥ' အက္ခရာကိုမြှုပ်၍ 'ပုသ်' ဟုရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။

'ဥပုသ်' ဟူသည် ၈ ပါးသီလဖြစ်သည်။ ထို ၈ ပါးသီလကို ဥပေါသထနေ့ရက်တို့၌ စောင့်သုံးကြသည်ကိုအစွဲပြု၍ 'ဥပုသ်' ဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဘယ်နေ့မှာမဆို ထို ၈ ပါးသီလကို စောင့်သုံးကောင်းသည်သာ ဟူ၍မှတ်။

၆။ 'လူပြည်တရပ်၊ ခြောက်ထပ်နတ်ရွာ၊ ကာမာဝစရ၊ သတ္တဘူမိ၊ သုဂတိသို၊' -ဟူသည် 'လူပြည်၊ စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ၊ ယာမာ၊ တုသိတာ၊ နိမ္မာနရတီ၊ ပရနိမ္မိတဝဿဝတီ-တည်း

၁။ 'ခုတင်' -ယနေ့သတ်ပုံ။

ဟူသောနတ်ပြည် ၆ ထပ်-ဟုဆိုအပ်သော ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံသို့ ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ ဤလူ့ပြည်၊ နတ်ပြည် ၆ ထပ်ဖြင့် ၇ ရပ်သောဘုံကို 'ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ' ခေါ်ထိုက်၏။ ။ 'ကာမာဝစရသုဂတိဘုံ'ဟု စင်စစ်အားဖြင့် မခေါ်ထိုက်။ 'ကာမာဝစရ' ဟူသော အမည်သည် ဘုံ၏အမည်မဟုတ်။ ကာမဘုံ၌အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာဓာတ်အာယတနရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရတို့၏အမည် ဖြစ်သည်။ ။ 'ကတမေဓမ္မာ ကာမာဝစရာ၊ ဟေဋ္ဌတော အဝိစိ နိရယံ ပရိယန္တကတွာ ဥပရိတော ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိ ဒေဝေအန္တောကရိတွာယံ ဧတသ္မိအန္တ ရေတ္တာဝစရာ ဧတ္ထပရိယပန္နာ ခန္ဓဓာတုအာယတနာ ရူပါဝေဒနာ သညာသင်္ခါရာ ဝိညာဏံ။ ဣမေ ဓမ္မာကာမာဝစရာ။'-ဟူသော ဓမ္မာဒယဝိဘင်းပါဠိတော်ကို ထောက်။

ဤလင်္ကာပိုဒ်၌ 'သတ္တကာမသုဂတိဘူမိ' ဟုဆိုအပ်လျက် ကာရန်ကိုင့်၍ ဌာမျူပစာရ အားဖြင့် 'ကာမာဝစရာ၊ သတ္တဘူမိ၊ သုဂတိသို့၊'-ဟု စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

ကာမာဘူမိ = ကာမဘုံ။ သတ္တ = ၇။ သုဂတိ = ကောင်းသောဂတိ။-မာဂဓ

၇။ 'နာနာသိပ္ပ၊ စာရိတ္တကို၊ သင်ကြကုန်ပြီး၊ အိမ်ရာမှီး၍၊ ကြီးသားသက်ယွယ်၊ ဖြူကြိုးကြယ်မှ၊ ကိုယ်လှယ်ကိုယ်စား၊ မိမိသားကို၊ နှံထားဆောင်နှင်း၊ တောထွက်ခြင်းဖြင့်၊ ရှင်းရှင်းသဒ္ဓါ၊ နိဗ္ဗာန် ရှာ၏။'-ဟူသောဝါကျ၌ 'နာနာသိပ္ပ' ကား-မာဂဓ၊ 'အထူးထူးသောအတတ်ပညာ' ဆိုလိုသည်။ 'စာရိတ္တ' ကား-မာဂဓ၊ 'အလေ့အကျင့်' အနက်ဟောသည်။

အချို့သူတို့သည် 'သင်ကြကုန်ပြီး၊ ဆရာမှီး၍၊'-ဟူ၍ ဖတ်ရွတ်ကြသည်ကား မှားသည်။ 'အိမ်ရာမှီး၍၊'-ဟု ဖတ်ရမည်။

ဤစကားရပ်များသည် 'ပုတ္တေဂေဟေတာတပတိဋ္ဌပေတွာ' ဟူသော ဤဇာတ်ပါဠိတော်ကို 'ပုတ္တေတိ ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ နာဋကေ ဝါရေန ဥပဋ္ဌပေတွာ ပုတ္တဓိတာဟိ ဝဗ္ဗေတွာ တေ ဂေဟေ ဥပဋ္ဌပေတွာ တိအတ္ထော။'-ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာ စပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အနက်ကား-

'ပုတ္တေတိ၊ 'ပုတ္တေ'ဟူသည်ကား။ ဆတ္တံ၊ ထီးဖြူကို။ ဥဿာပေတွာ၊ စိုက်ဆောက်စေ၍။ နာဋကေ၊ ကချေသည်တို့ကို။ ဝါရေန၊ အလှည့်ကျအားဖြင့်။ ဥပဋ္ဌပေတွာ၊ လုပ်ကျွေးစေ၍။ ပုတ္တဓိတာဟိ၊ သားသမီးတို့ဖြင့်။ ဝဗ္ဗေတွာ၊ ပွားများစေပြီး၍။ တေ၊ ထိုသားသမီးတို့ကို။ ဂေဟေ၊ နန်းအိမ်၌။ ဥပဋ္ဌပေတွာ၊ တည်စေပြီး၍။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။'

၈။ 'ကြိုးကြယ်' ကား ပေါရာဏ၊ 'ဆံပင်များ ကြိုးတိုးကြဲတဲဖြူသည်' ဟူ၍ဆိုလိုသည်။ 'ဆံဖြူကြိုးကြယ်၊ ရုပ်ဆိုးယွယ်နှင့်၊ တွင်ကျယ်ဘိနိုး၊ သွားပါးကျိုးလည်း၊ အားကြိုးမာန်တက်၊ စိတ်စက်မချ၊ လွန်မြောက်ကြ၍၊'-မဃဒေဝပျို့သစ်

'ငင်စောင့်ငင်ညှစ်၊ နို့အစ်မစင်၊ လုလင်တတ်သူ၊ ဦးဖြူကြိုးကြယ်၊ ယူလေသယ်သား၊'-ဘုံစာဖွဲ့

၉။ 'ပဉ္စာရမ္မဏ' -ဟူသည် '၅ ပါးသောအာရုံ' ဆိုလိုသည်။ ပိုဒ်စဉ် ၁၈-၆ ကိုကြည့်။

၁၀။ 'ဘောဂရသာ'-ဟူသည် 'စည်းစိမ်ချမ်းသာအရသာ' ဆိုလိုသည်။

ဘောဂ = စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ ရသာ = အရသာ။-မာဂဓ

၁၁။ 'သည်းခံချိ၍'-ဟူသောပုဒ်၌ 'ချိ' ကား ပေါရာဏ။ 'အောင့်အည်းနိုင်ခြင်း' အနက်ဟောသည်။

'သူစိမ်းသူကျက်၊ အထွက်အဝင်၊ ရိပ်ခြည်ထင်က၊ အလျင်သိတတ်၊ လှည့်ပတ်လှည့်ဝန်း၊ ပင်ပန်းခံချိ၊ အစိအစစ်၊ ပြေပြစ်လိမ္မာ' -သံဝရဖျီ

'ရဲလည်းရဲရင့်၊ ခွင့်လည်းခွင့်သိ၊ သည်းခံချိလည်း၊ ဟုတ်လိချင်ဘွယ်၊' -သံဝရဖျီ

၁၂။ 'မုနိဝရ' ဟူသည် 'မြတ်စွာဘုရား' ကိုပင် ဆိုလိုသည်။

မုနိ=ဘုရား။ ဝရ=မြတ်သော။ 'ရဟန်းတကာတို့ထက် မြတ်သောဘုရား' ဆိုလိုသည်။-မာဂဓ။
ပိုဒ်စဉ် ၂-၂၁ ကိုလည်းကြည့်။

၂၉-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

ဤသို့ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြဖို့အကြောင်းမရှိ ချမ်းငြိမ်းလျက်၊ ကျင့်ရန်သိမ်မွေ့ခဲခက်သောတောထွက်ခြင်းအမှုကို မပြုသေးဘဲ အိမ်ရာထောင်သောလူ၏ဘောင်၌ အမြဲနေလျက် ဝန်တိုခြင်းကင်းသဖြင့် ထမင်းရေစာ၊ အပျော်ယမကာ၊ ရဟန်းသံဃာတို့နေထိုင်ရန်ကျောင်း၊ အဝတ်ပုဆိုး၊ စီးနင်းရန်အလုံးစုံသောယာဉ်၊ ပန်းမန်အမျိုးမျိုး၊ လိမ်းသပ်ရန် နံ့သာရည်ရေမွှေး နံ့သာမှုန့်၊ အိပ်ဖို့ရာအဆောက်အဦ၊ ဆီမီးဟုဆိုအပ်သော အလှူဝတ္ထု ၁၀ပါးတို့ကို အမြဲလှူဒါန်းပေးကမ်းစွန့်ကြဲ၍ ၅ ပါးသီလ၊ အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်တို့ကို စောင့်သုံးဆောက်တည်က 'လူ့ပြည် ၁ ရပ်၊ နတ်ပြည် ၆ ထပ်တည်း' ဟူသော ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံသို့ မငြိမတွယ်ရောက်လေရာသည်။

ရှေးရှေးကာလက သူ့မြတ်ဖြစ်ကုန်သော မင်းသားများတို့သည် ယောက်ျားတကာတို့ တတ်အပ်ရာသော အတတ်ပညာအထူးထူးကို တတ်အောင်ကျင့်ဆောင် သင်ကြားတတ်မြောက်ပြီးသည်ရှိသော် ထီးဖြူစိုက်ဆောင်းစေလျက် မင်းအဖြစ်ဖြင့် အိမ်ရာထောင်ခြင်းကိုပြု၍၊ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သဖြင့် ဆံဖြူမှမိမိတို့သားကို ကိုယ်စားကိုယ်စလည်ပြုလုပ် ထီးနန်းစည်းစိမ်ကိုလွှဲအပ်ပြီးမှ တောထွက်ခြင်းအမှုကို ပြုကြ၍ ရှင်းလင်းသောသဒ္ဓါဖြင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတရားကို ရှာကြသည်။

ကာမဂုဏ် ၅ ပါးတည်းဟူသော စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏အရသာကို အလိုရှိရာ အနုအကြမ်း စူးစမ်းသော အားဖြင့် အဖန်များစွာ စံစားပျော်ပါးပြီးနောက် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှ တောထွက်၍ တောထဲတွင်နေသော သူတို့မှာ 'မည်သည့်အရာကို မရသည့်အတွက်ကြောင့် စိတ်မဖြောင့်နိုင်သည်' -ဟု တောင့်တောင့်တတလောဘတပ်ခြင်းမရှိ သည်းခံနိုင်သည်။ ဤသို့ ရဟန်းစည်းစိမ်ကို ခံယူသောသူမှ ကောင်းမြတ်သည်ဟု ဘုရားအစရှိသော ခပ်သိမ်းသော ပညာရှိအရိယာသူမြတ်တို့ ချီးမွမ်းထိုက်သည်။

၃၀

ထိုကြောင့်ကြံသီး၊ ငါ့သားကြီးလည်း၊ ဝှံ့နိုးလောက်အောင်၊ ဆောင်သား
ကျေးဇူး၊ ထူးသားရပ်ရည်၊ ကြည်သားစေတနာ၊ စုံအင်္ဂါနှင့်၊ နဲ့သာ
ကြိုင်ပျ၊ ပန်းဆင်းလှသို့၊ ထဲပနှစ်ပါး၊ လွန်ဖြစ်ငြားဟု၊ ကျော်ကြား
ဗိုလ်လူ၊ အံ့ရာမူလိမ့်။ အာယူဟန၊ လုံ့လခင်စွာ၊ ငယ်သောခါက၊
သုံးဖြာဗေဒင်၊ တတ်ကြောင်းသင်၍၊ သိမြင်ကျယ်ဝင်း၊ ရှုမျှော်တင်း
လျက်၊ ရှေးမင်းတကာ၊ သိမ်းမြန်းရာသား၊ ဥစ္စာခမ်းနား၊ ပြည်တိုင်း
ကားကို။ ။ စီးပွားဆည်းပူးရှာဘိဦး။

၃၀-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ 'ကြံသီး' ဟူသည် 'ကြံစည်တတ်သောပညာရှိသည်' ဆိုလိုသည်။
ဤ၌ 'သီး' ဟူသောစကားသည်သာ ပေါရာဏစကားအစစ် ဖြစ်သည်။ 'တတ်ခြင်း၊
စွမ်းနိုင်ခြင်း' အနက်ကိုဟောသည်။
'နောင်တော်တို့က၊ သည်သို့မှာစာ၊ ရောက်သောငှာတုံ၊ ဆရာမတ်ကြီး၊ ကြံစည်သီး၍၊ ချစ်ပြီး
တိုင်မြောက်၊' -သံဝရပျို့။ ဝိဒိစဉ် ၆-၃၅ ကိုလည်းကြည့်ပါ။
- ၂။ 'ကျော်ကြားဗိုလ်လူ' -ဟူသည် 'လူအများတို့ကျော်ကြားသည်' ဆိုလို၏။ ဝိဒိစဉ် ၁၉-၂ ကိုကြည့်။
- ၃။ 'အာယူဟန' =လုံ့လပြုခြင်း။ -မာဂဓ
'လုံ့လ' ဟူ၍ 'လ' အက္ခရာတွင် သေးသေးတင် တစ်ချောင်းငင် အောက်မြစ်နှင့်ရေးဖတ်။
အောက်မြစ်ရှေ့ဆီးနှင့် 'လုံးလ' ဟုမရေးမဖတ်နှင့်။
'ဝပ်ဝပ်တုံတုံ၊ လက်ရသုံ၊ လုံ့လမယိုပျင်း။' -ဟု ကဝိလက္ခဏသတ်ပုံ၌ စပ်သည်ကိုထောက်။
- ၄။ 'သုံးဖြာဗေဒင်၊ တတ်ကြောင်းသင်၍' -ဟူရာ၌၊ ဗေဒင် ၃ ပုံအရကို 'ဣရု၊ ယဇု၊ သာမ' ဟူသော
၃ ပုံသောဗေဒင်ကိုယူလေ။
အာထဗ္ဗဏဗေဒင်သည် ဣရုဗေဒင်မှလာသောဂါထာများကို တစ်မျိုးအားဖြင့်စီစဉ် ရေးသား
သောကျမ်းမျှဖြစ်၍ အသီးအခြားမယူဘဲ ဣရုကျမ်းအထဲတွင်သွင်း၍၊ 'ဗေဒင် ၃ ပုံ' ဟူ၍ ဤ၌
ဆိုဟန်ရှိသည်။ ဝိဒိစဉ် ၆-၅ ကိုကြည့်ဦး။
'အာထဗ္ဗဏဗေဒင်အတတ်သည် သူတစ်ပါးတို့၏ဆင်းရဲကြောင်းကို သင်ပြသောအတတ်
ဖြစ်သောကြောင့် ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ မသင်မကြားကြ။' -ဟူ၍လည်း ပြောဆိုကြကုန်၏။
ထိုကျမ်း၌ ရန်သူတို့ပျက်စီးကြောင်းစီမံအပ်သော မန္တရားများလည်းပါ၍ ထိုစကားသည်လည်း
ယုတ္တိရှိ၏။

၃၀-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဏတ္တ)

ထို့ကြောင့်- ပညာဖြင့်ကြံစည်တတ်သော ငါ့သားကြီးလည်း ချီးမွမ်းအံ့ဩလောက်အောင် တတ်မြောက်သောပညာဂုဏ်ကျေးဇူး၊ အထူးသဖြင့် လှပတင့်တယ်သော အရုပ်အရည်ရှိခြင်းဂုဏ်ကျေးဇူးဟု ဆိုအပ်သော သူတစ်ထူးတို့အား ကြည်ညိုနှစ်သက်စေတတ်သော အင်္ဂါတို့နှင့်ပြည့်စုံသည်ရှိသော် အနံ့လည်းမွှေးသင်း အဆင်းလည်းလှသောပန်းကဲ့သို့ 'အချင်း၊ အဆင်းတည်း' ဟူသော အထဲ၊အပ-၂ ပါးလုံးပင် ပြည့်စုံညီညွတ်ပေသည့်သူဟု လူအများတို့ ကျော်ကြားအံ့ဩ ထောမနာခြင်းကိုခံရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်- လုံ့လအားထုတ်၍ ငယ်သောအခါက ဗေဒင် ၃ ပုံတို့ကို တတ်အောင်သင်ပါ။ ထိုပညာကို တတ်၍ ကျယ်ဝန်းသောအသိအလိမ္မာနှင့် မြော်ရှုဆင်ခြင်လျက် ရှေးမင်းတကာတို့သိမ်းမြန်းစိုးစံမြဲဖြစ်သော ဥစ္စာခမ်းနား ပြည်တိုင်းကားကို စီးပွားရှာမှီးဆည်းပူးသောအားဖြင့် သိမ်းယူစိုးစံပါဦး။

၃၁

အလှူဒါန၊ ပေးခြင်းစသား၊ ရှေးကနွဲ့ထွင်း၊ မင်း၏ပဋိပတ်၊ လေးပါးဝတ်နှင့်၊ ညီညွတ်ဆောင်တုံ၊ ပြည်ကြီးဘုံ၌၊ ဝန်းခြံအုပ်စိုး၊ ရွှေထီးစိုး၍၊ မြတ်မျိုးမောင်းမ၊ နာဠကိတ္တိ၊ မည်ယိုအပြား၊ အားရအင်ပြည့်၊ အလှည့်လှည့်လျှင်၊ အဖြည့်အဖြူး၊ ပုံပုံပျူးမျှ၊ ရွှင်မြူးရှိသေ၊ လုပ်ကျွေးစေလျက်၊ ခြေရွှေဖြင့်ညီး၊ သားသမီးလည်း၊ ပွားစီးလတ်ပြီ၊ မောင်ဘုန်းယိုလည်း၊ ဗောဓိပင်သွယ်၊ ညောင်မြစ်တွယ်သို့၊ နန်းဝယ်ကိုယ်စား၊ အရာထား၍၊ ဖြူကျားဆံရောက်၊ အိုရုပ်ပေါက်မှ၊ ကျင့်ဆောက်နိုင်မှု၊ ရဟန်းပြုလော့။ ယခုကစင်၊ တောမဝင်နှင့်၊ လုလင်ငယ်သွေး၊ ပျိုနုသေး၏။ တစးထွားထွား^၁၊ ဘစကားကို။ ။ သည်းချားယွယ်လူးနာဘိဦး။

၃၁-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

- ၁။ 'အလှူဒါန၊ ပေးခြင်းစသား၊ ရှေးကနွဲ့ထွင်း၊ မင်းပဋိပတ်၊ လေးပါးဝတ်နှင့်၊' -ဟူရာ၌ စတုတ္ထနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ဓမ္မနိတိကျမ်းတို့၌လာသော
- ၁- ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း။
- ၂- ချစ်ဖွယ်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်း။
- ၃- အကျိုးစီးပွားများအံ့သောအမှုကိုပြုကျင့်ခြင်း။
- ၄- ကိုယ်နှင့်အတူပြုသင့်သူကို ကိုယ်တူပြုခြင်းတည်း။-ဟူသော ရှေးမင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့ ကျင့်မြဲဖြစ်သော 'သင်္ဂဟတံရား ၄ ပါး' ကိုယူလေ။

၁။ 'တစးထွားထွား၊' -သာမူ။

ဤစကားရပ်၌ 'ပဋိပတ်' ဟူသောမြန်မာစကားသည် 'ကျင့်ဝတ်' အနက်ဟောသော 'ပဋိပတ္တိ' ဟူသောပါဠိစကားမှ ဖြစ်သည်။

၂။ 'နာဠကိတ္တိ' = ကချေသည်မ။-မာဂဓ
အင်ပြည့် = အားရနှစ်သက်သည်။-ပေါရာဏ။
'နှစ်သက်အင်ပြည့်၊ သလည့်သလွင်း၊ ရောနှောခြင်းတည့်။'-ပေါရာဏကထာလင်္ကာသစ်

၃။ ဖြင်ညီး = အများ။-ပေါရာဏ။ ပိုဒ်စဉ် ၈-၁ ကြည့်ပါ။

၄။ 'သည်းချား' -ဟူသောစကားသည် 'သား၊သမီး' အနက်တို့ကိုဟောရာတွင်၊ ဤ၌ 'သား' အနက်ကို ဟောသည်။

သား၊သမီးတို့ကို မိဘတို့သည် အသည်းစွဲချစ်ခင်သောကြောင့် အသည်းနှင့်စပ်စေလျက် 'သည်းခေါင်၊ သည်းဦ၊ သည်းပွတ်၊ သည်းညှာ၊ သည်းဖျား၊ သည်းချာ၊ သည်းချား' စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ဤ၌ ကာရန်ကိုလျက် 'သည်းချာ' ကိုပင် ဝိသဇ္ဇနီ ၂ လုံးထည့်ပြီးလျှင် အသံယိမ်း၍ 'သည်းချား' ဟုစပ်ဆိုသည်။ 'သည်းကြား' ဟူ၍ ကကြီးနှင့်မရေးလင့်။

'ဟိုးဟိုးကျော်ကြား၊ မိဘုရားလည်း၊ သည်းချားရင်တွင်း၊'-ဟူ၍ မင်းတရားရွှေထီးဇချင်း၌ ခွဲထားစပ်လျက်ရှိသည်ကိုထောက်။

၃၁-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ပိဏ္ဍတ္တ)

အလှူဒါနပေးကမ်းစွဲကြခြင်း အစရှိသော ရှေးရှေးသောမင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့၏ ကျင့်ဝတ်ဖြစ်သော သင်္ဂဟတရား ၄ ပါးတို့နှင့် ညီညွတ်စွာကျင့်ဆောင်၍၊ ပြည်ကြီးရွှေဘုံရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းအုပ်စိုးရွှေထီးမိုးလျက် အမျိုးမျိုးမြတ်သောကချေသည်မိန်းမတို့ကို အားရနှစ်သက်လောက်အောင် အလှည့်ကျအငြီးပြေအောင် ဖျော်ဖြေလုပ်ကျွေးခစားစေလျက်၊ များပြားသောအခြွေအရံသားတော်တို့ကိုလည်း ပွားစီးစေပြီးလျှင် ဘုန်းရှိသောအမောင်မှာ ညောင်ဇောဓိဝယ် အမြစ်တွယ်သကဲ့သို့ တွယ်စေလျက်၊ နန်းဝယ်ကိုယ်စားလွှဲထားအပ်နှင်းပြီးကာလ၊ ဆံဖြူ၍ အိုရပ်ပေါ်သောအခါမှ ရဟန်းအကျင့်ကို ပြုကျင့်နိုင်လျှင် ပြုကျင့်ပါတော့။ ယခုကပင် တောသို့မဝင်ပါနှင့်ဦး။ အမောင်မှာ အသက်အယွယ် ပျိုငယ်နုနယ်လှသေးသည်။ ဤသို့ တအေးအေးတဖြည်းဖြည်းပြောသော ငါအဘ၏စကားကို ငါ၏သားချစ်ကလေးက လိုက်နာပါဦး။

၃၂ ဤသို့လျှင်တည့်၊ ဘခင်ပုဏ္ဏား၊ မွေးသည့်သားကို၊ ပျော်ပါးလှခွင်၊
နေစေချင်၍၊ ပုံပြင်ပမာ၊ ကြောင်းများစွာဖြင့်။ ။ မြစ်ထာဆုံးမ
တောင်းပန်ထတည်း။

၃၂-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'မြစ်ထာ'-ဟူသည် 'မပြုသင့်သည်ကို မပြုရအောင် တားပိတ်ပင်သည်' ဆိုလိုသည်။-ပေါရာဏ
'ပြင်းစွာအမျက်၊ မထွက်တို့ရာ၊ ချုပ်မြစ်ထာလော့။'-လောကသာရပျို့
ယခုကာလ၌ကား 'မြစ်တားသည်'ဟု ပြောဆိုကြသည်။

၃၂-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ဝိဇ္ဇာတ္ထ)

ဤသို့လျှင် အဘပုဏ္ဏားက သူမွေးသည့်သားဟတ္ထိပါလကို လူ့ဘောင်၌ ပျော်ပါးစံစားကာ
နေစေချင်၍ ပုံပြင်ဝတ္ထုဥပမာ များစွာသောကြောင်းအရာတို့ဖြင့် မြစ်တားဆုံးမတောင်းပန်လေသတည်း။

တတောဟတ္ထိပါလော ဂါထမာဟ။

၃၃ ပုရောဟိတ်ဖျား၊ ဘပုဏ္ဏား၏၊ စကားကုန်အောင်၊ ကြားပြီးနောင်မှ၊
ဉာဏ်ရောင်ထွန်းဝါ၊ ဟတ္ထိပါသည်။ ။ ဂါထာပဉ္စမ ရွတ်လတ်ထ
တည်း။

၃၃-အစိတ်အစိတ်အဓိပ္ပာယ် (အဝယဝတ္ထ)

၁။ 'တတောဟတ္ထိပါလောဂါထမာဟ'-ဟူသောစကားရပ်သည် ဤဇာတ်အဋ္ဌကထာပါ၌ ဖြစ်သည်။
အနက်ကား- 'တတော၊ ထိုနောက်မှ။ ဟတ္ထိပါလော၊ ဟတ္ထိပါလသည်။ ဂါထံ၊ ၅ ခုမြောက်သော
ဂါထာကို။ အာဟ၊ ဆို၏။ ဝါ- ရွတ်၏။' ဤအဓိပ္ပာယ်ကို 'ပုရောဟိတ်ဖျား။ လ ။ ရွတ်လတ်ထ
တည်း။'-ဟူသော ဤလင်္ကာတစ်ပိုဒ်လုံးဖြင့် ပြသည်။

ဤ၌ ၅ ခုမြောက်သောဂါထာကား

'ဗေဒါနသစ္စာနစဝိတ္တလာဘော၊ နပုတ္တလာဘေနရေံ ဝိဟန္တိ။

ဂန္ဓေရသေမုဉ္ဇနမာဟုသန္တော၊ သကမ္ပုနာဟောတိဖလူပပတ္တိ။ ။'-ဟူသည်တည်း။

၎င်း၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဝေဒတ္တယစသော လင်္ကာပိုဒ်စဉ် ၃၄ မှ ၄၃ တိုင်အောင်သောပုဒ်တို့ဖြင့်
ဖွင့်ပြလေသည်။

၃၃-အဓိပ္ပာယ်စကားပြင် (ဝိဇ္ဇာတ္ထ)

အဘပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား၏စကားကို ကုန်အောင်ကြားပြီးသည်နောက်မှ ဉာဏ်ရောင်ထွန်းလင်းသော ဟတ္ထိပါလကံ ၅ ခုမြောက်သောဂါထာကို ရွတ်လေသတည်း။

ဝေဒါနသစ္စာနစဝိတ္တလာဘော၊
နပုတ္တလာဘောန ဇရံ ဝိဟောန္တိ။
ဂန္ဓေ ရသေ မုဉ္ဇန မာဟု သန္တော၊
သကမ္မုနာ ဟောတိ ဖလူပပတ္တိ။ *

၃၄

ဝေဒတ္တယ၊ ဘဏ္ဍာကြ၌၊ သိပ္ပမန္တန်၊ ကျန်ပဋိဘာ၊ လိုရာရာသား၊
ဥစ္စာဖော်ထုတ်၊ နုတ်သည့်အသွင်^၁၊ တန်းဆာဆင်၍၊ သဘင်ပွဲလယ်၊
ဂုဏ်စံပယ်လျက်၊ ဆိုရေးထွက်သော်၊ ပဒကွရ၊ ဝတ္ထမတြာ၊ ဂါထာ
ဆန်းဝိုဏ်း၊ ကရိုဏ်းပယတ်၊ ဌာန်မချွတ်တည့်၊ ဟောရွတ်ပြီပြင်၊
မလျင်မတုံ၊ နှုတ်အာဂုံဖြင့်၊ မမုံမမိုင်^၂၊ မယိုင်မယိမ်း၊ မစိမ်းမဆွံ၊
မရွံမထိတ်၊ ခြင်္သေ့စိတ်သို့၊ ဖိုလ်ဟိတ်သွယ်ခိုင်း၊ တခွန်းလှိုင်းက၊
လူတိုင်းအံ့အဲ၊ နာမရဲတည့်၊ ကျော်သဲးသီးသီး၊ မြေကြီးရှင်ရှင်၊ ကောင်း
ကင်ခြောင်းခြောင်း၊ မြစ်ကြောင်းကြိုက်ကြိုက်၊ ဆူလှိုက်ဘနန်း၊ ကြား
မွန်းရိန်ပြင်း၊ လွန်သိတင်းနှင့်^၃၊ အချင်းကုန်အောင်^၄၊ ကျေးဇူးဆောင်၍၊
နောက်နောင်ယခု၊ ပြည်ထဲးမှုကို၊ မြော်ရှုမြင်သီး၊ အဖြီးဖြီးသား၊ အစီး
အပွား၊ ကျိုးတရားကို၊ မင်းအားညွှန်ပြ၊ ကွပ်ဆုံးမသည်၊ မွေးဘသူမြတ်၊
ပုဏ္ဏားထွတ်။ ။ ပုံခတ်ဆိုဘွယ်၊ စကားဝယ်လည်း၊ သိလွယ်ပြက်
ပြက်၊ မသျှိုဝှက်တည့်။ လိုက်ဖက်သောကြောင့်၊ ပမာဖြောင့်ဝိမ့်။
ဖြစ်ခေါင့်ဖြစ်ခဲ၊ ကျောက်စစ်သဲကို၊ ရွဲရွဲဆီရည်၊ ထွက်စိမ့်မည်ဟု၊
ဆိုကျည်အဝ၊ ပွတ်မှားကြသို့။ ထိုမှတပါး၊ ယောက်ျားမီးရှာ၊ ညဉ့်အခါ
ဝယ်၊ ရောင်ဝါထွန်းမြူး၊ ပိုးစုန်းကြူးကို၊ မူးတူးမင်တင်၊ ကယ်ကောင်း
ထင်၍၊ တောက်ရှင်နိုးနိုး၊ မှိုက်ကောက်ရိုးနှင့်၊ ကြီးကြီးသံပ^၅၊ လက်

* သာသနာအဖွဲ့မှ၌ပါသော ဂါထာ ၂ ပုဒ်ကား-
၁။ 'နှုတ်၏အသွင်၊' -ဟံမူ၊ ဘားမူ။
၂။ 'မလျင်မတုံ၊ နှုတ်အာဂုံနှင့်၊ မမုံမမိုင်၊' -ဘားမူ။
'မလျင်မတုန်၊ နှုတ်အလုန်နှင့်၊ မမုန်မမိုင်၊' -ဟံမူ။

၃။ 'လွှဲသတင်းနှင့်၊' -သာမူ။
၄။ 'အချင်းတန်အောင်၊' -သာမူ။
၅။ 'မှိုက်ကြီးသံပ၊' -သာမူ။

